

КАЛЕНДАР

УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

КАЛЕНДАР

УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

КАЛЕНДАР

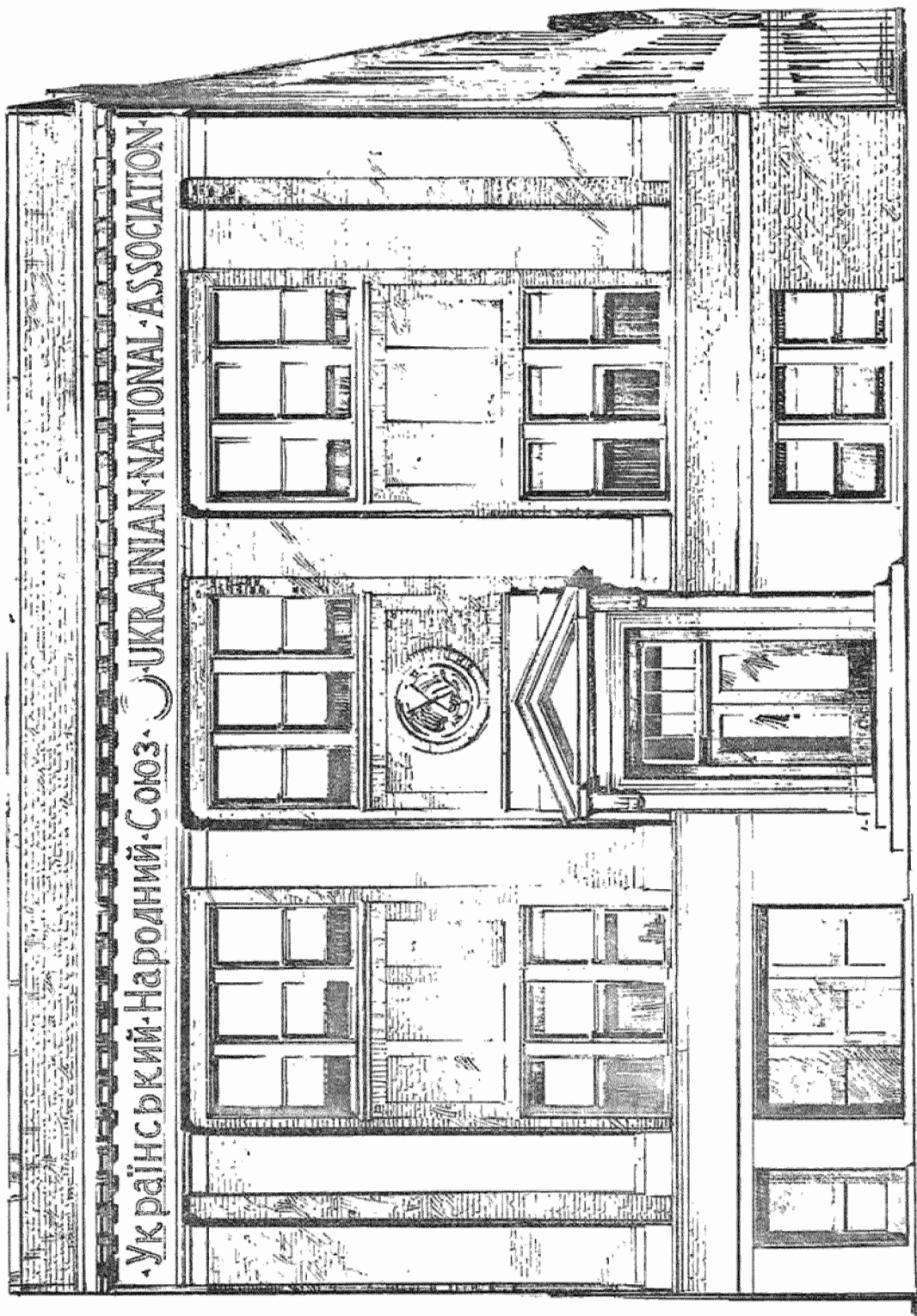
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

НА РІК ПЕРЕСТУПНИЙ

1928

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.

З друкарні „СВОБОДИ”, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Проект нового Дому Українського Народного Союзу.

П О С Т И.

1. В навечере Богоявлення, 18 (5). січня.
2. Великий піст, від 27 (14). лютого до Великодня.
3. Петрівка, від 11. червня (29. травня) до св. Петра і Павла.
4. Спасівка, від 14 (1). серпня до Успення Пресвятої Богородиці.
5. На Усікновенне голови св. Ів Хрестителя 11. вересня (29. серпня).
6. На Воздвиженне Чесного Хреста, 27 (14). вересня.
7. Пилипівка, від 28 (5). листопада до Різдва Христового.
8. В середу і п'ятницю кожного тижня, крім тижнів загальних (загальниць).

ТИЖНІ ЗАГАЛЬНІ, В КОТРИХ НЕМА ПОСТУ.

1. Від Різдва Христового до Навечеря Богоявлення.
2. Межи Нед. Митаревою і Нед. о Блуднім Сині.
3. Світлий тиждень: від Великодня до Неділі Томиної (Провідної).
4. Від Зелених Свят до Нед. Всіх Святих.

ТАБЕЛЬНИЙ КАЛЕНДАР НА 1928. РІК.

	S	M	T	W	T	F	S
January	1	2	3	4	5	6	7
	8	9	10	11	12	13	14
	15	16	17	18	19	20	21
	22	23	24	25	26	27	28
	29	30	31
February	1	2	3	4
	5	6	7	8	9	10	11
	12	13	14	15	16	17	18
	19	20	21	22	23	24	25
	26	27	28	29
March	1	2	3
	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17
	18	19	20	21	22	23	24
	25	26	27	28	29	30	31
April	1	2	3	4	5	6	7
	8	9	10	11	12	13	14
	15	16	17	18	19	20	21
	22	23	24	25	26	27	28
	29	30
May	1	2	3	4	5
	6	7	8	9	10	11	12
	13	14	15	16	17	18	19
	20	21	22	23	24	25	26
	27	28	29	30	31
June	1	2
	3	4	5	6	7	8	9
	10	11	12	13	14	15	16
	17	18	19	20	21	22	23
	24	25	26	27	28	29	30
July	1	2	3	4	5	6	7
	8	9	10	11	12	13	14
	15	16	17	18	19	20	21
	22	23	24	25	26	27	28
	29	30	31
August	1	2	3	4
	5	6	7	8	9	10	11
	12	13	14	15	16	17	18
	19	20	21	22	23	24	25
	26	27	28	29	30	31	..
September	1
	2	3	4	5	6	7	8
	9	10	11	12	13	14	15
	16	17	18	19	20	21	22
	23	24	25	26	27	28	29
October	..	1	2	3	4	5	6
	7	8	9	10	11	12	13
	14	15	16	17	18	19	20
	21	22	23	24	25	26	27
	28	29	30	31
November	1	2	3
	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17
	18	19	20	21	22	23	24
	25	26	27	28	29	30	..
December	1
	2	3	4	5	6	7	8
	9	10	11	12	13	14	15
	16	17	18	19	20	21	22
	23	24	25	26	27	28	29
30	31	

JANUARY — 1928 — СІЧЕНЬ має 31 днів.

н. ст.	с. ст.	Дні	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА.	ЛАТИНСЬКІ СВЯТА
1	19	Н	Груд. 1927. Н. пер. Р. Хр. св. От.	Новий Рік 1928.
2	20	П	Ігнатія Богоносця	Макарія папи
3	21	В	Юліяни	Геновефи
4	22	С	Анастазії муч.	Тита й Ізабелі
5	23	Ч	10 Муч. Мини і пр.	Емілії і Телесф.
6	24	П	Нав. Р. Хр. Євгенії	Трох Королів
7	25	С	Роздество Христове	Валентія
8	26	Н	Собор Пр. Богород. і Йосифа	1. Н. по 3. Кор. Северина
9	27	П	Св. первомуч. Стефана	Юліяна
10	28	В	Муч. в Никомидії	Маркіяни
11	29	С	Муч. діти в Вифлеємі	Гігінія гапи
12	30	Ч	Анизії муч.	Гонорати діви
13	31	П	Мелянії Римлянки	Ілярія папи
14	1	С	Новий Рік 1928. Обр. Г., Вас. Вел.	Фелікса з Нолі
15	2	Н	Н. пер. Провсв. Сильвестра	2. Н. по 3. Кор. Маврикія
16	3	П	Малахії пророка	Маркила папи
17	4	В	Собор 70 апостолів	Антонія
18	5	С	Нав. Богоявл., Теоктиста	Генрика і Фердинанда
19	6	Ч	Богоявленке Госп. (Йордан)	Марія і Приски
20	7	П	Собор св. Івана Хрест.	Фабіяна і Себастіяна
21	8	С	Георгія й Еміліяна	Агпішки
22	9	Н	Н. по Пров. Полієвкта й Евстр.	3. Н. по 3. Кор. Вінкентія
23	10	П	Григорія і Дометіяна	Обр. Пр. Діви Марії
24	11	В	Теодозія преп.	Тимотея ап.
25	12	С	Татіяни муч.	Нав. св. Павла
26	13	Ч	Ерміла і Стратоніка	Полікарга єпископа
27	14	П	Преп. Отців убит. в Синаї	Івана Золотоустого
28	15	С	Преп. Павла Тивейського	Кароля Вел. і Валерія
29	16	Н	Н. о Закхею. Покл. ок. св. Петра	4. Н. по 3. Кор. Фрацішка
30	17	П	Преп. Антонія Вел.	Мартини
31	18	В	Атаназія і Кирила	Петра з Нолі

УРЯДОВІ СВЯТА В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Дня 1. січня. **НОВИЙ РІК („НЮ ІРС ДЕІ“)**. Святують в усіх стейтах.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР:

СІЧЕНЬ. 1. 1647. † Петро Могила, київський митрополит і український церковний письменник. — 3. 1919. Українська Національна Рада в Стапиславові проголошує Зєдиненнє Західної Области з Придніпрянською Україною. — 14. 1649. Візд гетьмана Богдана Хмельницького до Києва. — 17. 1654. Переяславська Рада. — 21. 1703. Семен Палій розбив табор польського загального ополчення під Бердичевом. — 22. 1803. † Кирило Розумовський, останній гетьман України. — 22. 1919. Проголошення злуки галицької України з Соборною Україною. — 23. 1797. Помер у поході на Персів Антін Головатий, кошовий, що вивів Запорожців над Кубань. — 23. 1667. Андрусівська умова. — 26. 1915. † Михайло Павлик, письменник. — 28. 1734. † Данило Апостол, український гетьман.

FEBRUARY — 1928.— ЛЮТИЙ має 29 днів.

н. ст.	с. ст.	Дні	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА.	ЛАТИНСЬКІ СВЯТА
1	19	С	Січень. Макарія	Ігнатія еп.
2	20	Ч	Евтимія Вел.	Марії Громнічної
3	21	П	Максима і Неофіта	Блажєя еписк.
4	22	С	Тимотея апост.	Вероніки діви
5	23	Н	Н. о Мит. і Фар. Климента	Н. старозап. Агафії
6	24	П	Ксенії препод.	Дороти
7	25	В	Григорія Богослова	Ромуальда
8	26	С	Ксенофонта	Івана з Мальти
9	27	Ч	Пер. мощий Ів. Золот.	Апольонії
10	28	П	Преп. Єфрема Сирійського	Схолястики
11	29	С	Ігнатія Богослова	Лукія егиск.
12	30	Н	Н. о Блудк. Сині. Трох Свят.	Н. мясопустна. Гавдентія
13	31	П	Кира й Івана	Катерини
14	1	В	Лютий. Трифона	Валентія
15	2	С	Стрітенне Господне	Фавстина
16	3	Ч	Симеона Богопр. і Анни	Юліяни
17	4	П	Ісидора препод.	Алексея
18	5	С	Агафії муч.	Симеона
19	6	Н	Н. мясопустна. Вукола еп.	Н. запустна. Кондрада
20	7	П	Партенія і Луки	Леона папи
21	8	В	Теодора Стратилата	Елеонори
22	9	С	Никифора	Попелец. Петра Кат.
23	10	Ч	Харлампія і Порфирія	Романа папи
24	11	П	Власія свмч.	Гавриїла
25	12	С	Мелетія й Антонія	Матея апост.
26	13	Н	Н. сиропустна. Мартиніяна	І. Н. пост. вступ. Вальбурга
27	14	П	Авксентія і Кирила	Александра
28	15	В	Онисима	Леандра
29	16	С	Памфила і Валента	Романа й Авел.

УРЯДОВІ СВЯТА В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Дня 12. лютого. УРОДИНИ ЛІНКОЛНА („ЛІНКОЛНС БЕРТ ДЕЙ“).

Сього свята не святкують в кількох полудневих стейтах.

Дня 22. лютого. УРОДИНИ ВАШИНГТОНА („ВАШИНГТОН БЕРТ ДЕЙ“).

Святкують його в усіх стейтах Злучених Держав.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР:

ЛЮТИЙ. 2. 1655. Боротьба Хмельницького з Поляками під Охматовом. — 3. 1812. * Евген Гребінка, поет. — 4. 1792. Другий поділ Польщі, прилучення до Росії Волині й Поділля. — 6. 1704. Правобічний гетьман Самусь передав гетьманські клейноди Мазепі. — 9. 1918. Підписання миру в Берестю. — 14. 1897. † Пантелеймон Куліш, поет і письменник. — 20. 1054. † Ярослав Мудрий, великий князь київський. — 26. 1608. † Князь Константин Острожський. — 27. 1664. Розстріляно полковника Богуна.

MARCH — 1928 — БЕРЕЗЕНЬ має 31 днів.

п. ст.	с. ст.	Дня	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА.	ЛАТИНСЬКІ СВЯТА
1	17	Ч	Лютій. Теодора Тирона	Альбіна
2	18	П	Льва папи рим.	Симпліція
3	19	С	Архипа і Максима	Кунегунди
4	20	Н	1. Н. посту. Льва еп. Катанії	2. Н. пост. суха. Казимира
5	21	П	Евстахія і Тимотея	Фридриха
6	22	В	Петра й Атаназія	Коляти діви
7	23	С	Полікарпа	Томи з Акв.
8	24	Ч	Обріт. голови св. Івана Хр.	Івана Бож.
9	25	П	Тарасія арх. царгород.	Францішки
10	26	С	Порфирія	40 Мучеників
11	27	Н	2. Н. посту. Проколія	3. Н. пост. глуха. Конст. Вел.
12	28	П	Власія преп.	Григорія Вел.
13	29	В	Василія іспов.	Розини
14	1	С	Березень. Евдокії	Матильди
15	2	Ч	Теодота еписк.	Климентія
16	3	П	Зенона й Евтропія	Киріяка
17	4	С	Герасима і Павла	Гертруди
18	5	Н	3. Н. посту, Хрестопоклінна	4. Н. пост. середоп. Едварда
19	6	П	42 Муч. в Аморії	Йосифа Обручника
20	7	В	Василія і Єфрема	Йоахима
21	8	С	Теофілякта	Венедикта
22	9	Ч	40 Мучеників у Севастії	Катерини
23	10	П	Кондрата і Кипріяна	Віктора
24	11	С	Софронія патр. Єрусал.	Гавриїла
25	12	Н	4. Н. посту. Теофана	5. Н. пост. чорна. Благовіщ.
26	13	П	Пер. мощий Никифора	Теодора
27	14	В	Венедикта препод.	Руперта
28	15	С	(Поклони) Агапія	Сикста папи
29	16	Ч	Савина смч.	Кирила
30	17	П	Алексея чоловіка Божого	Квірина
31	18	С	Кирила арх. Єрусал.	Корнилія

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР:

БЕРЕЗЕНЬ. 3. 1861. Знесення кріпацтва на Україні. — 4. 1780. Гр. Кирило Розумовський вибраний гетьманом України. — 8. 1787. Сидір Білий, вибраний отаманом „Вірного війська Запорозького”. — 10. 1814. * Тарас Шевченко. — 10. 1917. революція в Росії. — 11. 1861. † Тарас Шевченко. — 13. 1169. Андрій Боголюбський зруйнував і ограбив столицю України Київ. — 14. 1923. Рада амбасадорів антанти прилучила Галичину до Польщі. — 17. 1919. Мiroва конференція в Парижі признає Закарпатську Україну Чехословацькій Республіці. — 18. 1921. Мировий трактат у Ризі віддає українські землі на захід від лінії Збруч-Острог-Серни — Польщі, на схід від тої лінії — Російському Союзови. — 19. 1669. † б. гетьман Іван Виговський розстріляний невинно Поляками без суду. — 21. 1908. † Володимир Антонович, історик, археолог і провідник рос. Українців. — 23. 1651. Винницький полковник Богун потопив в полонках на Бузі богато польського війська.

APRIL — 1928 — КВІТЕНЬ має 30 днів.

Н. ст.	С. ст.	Дні	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА.	ЛАТИНСЬКІ СВЯТА
1	19	Н	Березень. 5. Н. посту. Хризанта	Н. Цвітна. Гугона
2	20	П	Отців убитих в Саві	Франца
3	21	В	Якова препод.	Ришарда
4	22	С	Василія свмч.	Ізидора
5	23	Ч	Нікона й учен.	Вінкентія
6	24	П	Захарії	(Вел. Пят.) Келестина
7	25	С	(Лазарева Суб.) Благовіщення	(Вел. Суб.) Еліфанія
8	26	Н	Н. Цвітна. Собор Арх. Гавр.	Великдень
9	27	П	Матрони Солун.	Вел. Понеділок
10	28	В	Іляріона і Стефана	Езекііла
11	29	С	Марка еписк.	Леона
12	30	Ч	Великий Четвер. Івана ліств.	Юлія
13	31	П	Велика Пятниця. Іпатія	Юстина
14	1	С	Квітень. Велика Субота. Мар. Єг.	Тибурція муч.
15	2	Н	Воскресенне Христове	1. Н. по Вел. біла. Анастасії
16	3	П	Світлий Покеділок	Лямберта
17	4	В	Світлий Вівторок	Рудольфа
18	5	С	Теодула	Апольонії
19	6	Ч	Евтихія архиеп.	Юрія
20	7	П	Георгія еп. милит.	Віктора
21	8	С	Іродіона й Агава	Апзельма
22	9	Н	2. Н. по Воскр. Томина. Евсихія	2. Н. по Вел. Кая і Сотера
23	10	П	Терентія	Войтіха
24	11	В	Антипи	Георгія муч.
25	12	С	Василія еписк.	Марка еванг.
26	13	Ч	Артемона свмч.	Кліта і Марцелі
27	14	П	Мартина папи	Теофіля
28	15	С	Аристарха і Пуда	Віталія
29	16	Н	3. Н. по Воскр. Миронос. Агафії.	3. Н. по Вел. Петра
30	17	П	Симеона й Акакія	Катерини

УРЯДОВІ СВЯТА В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Дня 6. квітня. **ВЕЛИКА ПЯТНИЦЯ („ГУД ФРАЙДЕИ“).**

Уважається урядовим святом в кількох стейтах, в других звичайно губернатор стейту проголошує його святом спеціальною проклямацією.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР:

КВІТЕНЬ. 14. 1340. Смерть Юрія II. (Болеслава Тройденовича) останнього самостійного галицького князя (струїли його бояри за те, що сприяв латинській вірі). — 19. 1885. † історик Костомарів. — 25. 1622. † гетьман Петро Конашевич Сагайдачний. — 1910. † письменник і драматичний артист Марко Кропивницький. — 1913. † письменник Михайло Коцюбинський. — 27. 1904. † письменник і драматичний артист Михайло Старицький. — 29. 1918. Розігнання Центральної Ради, проголошення Скоропадського гетьманом.

д. б.	с. б.	Дні	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА.	ЛАТИНСЬКІ СВЯТА.
1	18	В	Квітень. Івана і Григорія	Филипа
2	19	С	Івана старопечерника	Атаназія
3	20	Ч	Теодора Трихини	Найденне св. Хреста
4	21	П	Януарія свмч.	Фльоріяна
5	22	С	Теодора Сикеота	Пія папи рим.
6	23	Н	4. Н. по В. о Розслабл. † Георгія.	4. Н. по Вел. Івана в олію
7	24	П	Сави муч.	Доміцелі
8	25	В	Марка ап. й еванг.	Станислава еп.
9	26	С	Василія	Григорія
10	27	Ч	Симеона свмч.	Ізидора
11	28	П	Максима і Ясона	Беатрикси
12	29	С	9 Муч. в Кизиці	Панкратія
13	30	Н	5. Н. по Воскр. о Самар. Якова ап.	5. Н. по Вел. Серватія
14	1	П	Травень. Єремії прор.	Боніфатія
15	2	В	Бориса і Гліба	Зофії
16	3	С	Теодозія Печерського	Івана Неп.
17	4	Ч	Пелягії муч.	Вознесенне Іс. Хр.
18	5	П	Ірини муч.	Фелікса
19	6	С	Іюва і Варвари	Келестина
20	7	Н	6. Н. по В. о Сліпор. Пам. зяв. Хр.	6. Н. по Вел. Бернарда
21	8	П	† Івана Богослова	Єлени
22	9	В	Ісаї прор.	Юлії діви
23	10	С	Симеона Зилота	Дезидерія
24	11	Ч	Вознесенне Господне	Іоанни
25	12	П	Епифанія і Германа	Урбана
26	13	С	Глікерії муч.	Филипа Нер.
27	14	Н	7. Н. по Воскр. св. Отців. Ізидора	Зелені Свята.)
28	15	П	Пахомія Великого	Пон. Зел. Свят)
29	16	В	Теодора Освяченого	Максиміліяна
30	17	С	Андроніка ап.	Фелікса папи
31	18	Ч	Теодота анкирського	Анелі і Петронелі

УРЯДОВІ СВЯТА В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Дня 30. травня. ДЕНЬ ОКРАШУВАННЯ ГРОБІВ („ДЕКОРЕЙШЕН ДЕЙ” або „МЕМОРІЯЛ ДЕЙ”). Святкується в усіх стейтах, з виїмком кількох південних стейтів.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР:

ТРАВЕНЬ. 1648. вибрано Богдана Хмельницького гетьманом. — 6. 1910. † поет і письменник Борис Грінченко. — 1659. Гетьман Іван Виговський розбив московське військо під Конотопом. — 14. 1648. Битва на Жовтих Водах. — 1848. Знесення панщини в Галичині. — 22. 1861. Перевезено і похоронено тіло Тараса Шевченка на Чернечій горі коло Канева над Дніпром. — 26. 1648. Перемога Богдана Хмельницького під Корсунем. — 28. 1722. Заведено на Україні так звану „малоросійську колегію”. — 28. 1916. † письменник і учений Іван Франко.

JUNE — 1928 — ЧЕРВЕНЬ має 30 днів.

Ді. ст.	С. ст.	Дні	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА.	ЛАТИНСЬКІ СВЯТА
1	19	П	Травень. Патрикія свмч.	Граціяна
2	20	С	(Субота задушна). Талатея	Еразма муч.
3	21	Н	П'ятьдесятниця, Зелені Свята	1. Н. по З. С. Кльотильди
4	22	П	Понед. св. Духа і Пресв. Тройці	Квірина
5	23	В	Михайла еписк.	Боніфатія
6	24	С	Симеона преп.	Норберта
7	25	Ч	Третє обр. гол. св. Ів. Хр.	Боже Тіло.
8	26	П	Карпа апост.	Медарда
9	27	С	Терапонта свмч.	Прима і Феліц.
10	28	Н	1. Н. по Сош. Всіх Святих	2. Н. по З. С. Маргарети
11	29	П	(Петрівка) Теодозії діви	Варнави
12	30	В	Ісаакія далматського	Онуфрія
13	31	С	Ермія і Ермея	Антонія з Пад.
14	1	Ч	Червень. Юстина філософа	Василія
15	2	П	Никифора патр.	Віта і Модеста
16	3	С	Лукіяна муч.	Франца
17	4	Н	2. Н. по Сош. Пресв. Евхаристії	3. Н. по З. С. Адольфа
18	5	П	Доротія і Маркіяна	Марка і Маркила
19	6	В	Висаріона	Гервасія
20	7	С	Теодота свмч.	Сильверія
21	8	Ч	Теодора Страт.	Альойза
22	9	П	Кирила арх.	Павліна еп.
23	10	С	Тимотея свмч.	Зенона
24	11	Н	3. Н. по Сош. Варт. і Варнави	4. Н. по З. С. Іван Хр.
25	12	П	Онуфрія пустиножителя	Проспера
26	13	В	Акліни муч.	Івана і Павла
27	14	С	Єлисея пр. і Методія патр.	Володислава
28	15	Ч	Амоса прор. і Єроніма	Льва папи
29	16	П	Тихона еп.	Петра і Павла
30	17	С	Мануїла і пр.	Емілії

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР:

ЧЕРВЕНЬ. 5. 1709. Іван Мазепа прибув до шведського табору. — 6. 1224. Нещасна битва руських князів з Татарами над рікою Калкою. — 7. 1843 † поет Маркіян Шашкевич. — 8. 1653. Перемога Богдана Хмельницького над Поляками під Батогом. — 11. 1876. Указ, яким заборонено в Росії друкувати українські книжки. — 14. 1722. † Гетьман Іван Скоропадський. — 17. 1895. † учений Михайло Драгоманів. — 18. 1569. Люблинська унія. — 25. 1205. Смерть князя Романа в битві з Поляками під Завихвостом. — 27. 1663. Брюховецький вибраний гетьманом. — 1672. Самійлович вибраний гетьманом. — 28. 1768. Залізник і Гонта добули Умань.

JULY — 1928 — ЛИПЕНЬ має 31 днів.

Ш. ст.	С. ст.	Дні	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА.	ЛАТИНСЬКІ СВЯТА
1	18	Н	Червень. 4. Н. по Сош. Леонтія	5. Н. по З. С. Теобальда
2	19	П	Юди і Зосима	Посіщ. Пр. Діви Марії
3	20	В	Методія свмч.	Геліодора
4	21	С	Юліяна Тарсійського	Флявіяна
5	22	Ч	Евсевія еп.	Івана і Павла
6	23	П	Агрипіни муч.	Домініки
7	24	С	Роздество св. Івана Хрест.	Івана з Дуклі
8	25	Н	5. Н. по Сош. Февронії	6. Н. по З. С. Єлисавети
9	26	П	Давида Солунського	Кирила еп.
10	27	В	Самсона странноприємця	Амалії
11	28	С	Перен. мощей Кирила й Івана	Пія і Пелягії
12	29	Ч	Петра і Павла	Івана і Генрика
13	30	П	Собор 12 Апостолів	Маргарети діви
14	1	С	Липень. Косми і Дамяна	Бонавентури
15	2	Н	6. Н. по Сош. Пол. Ризи Пр. Бог.	7. Н. по З. С. Розісл. апост.
16	3	П	Анатолія й Акинта	Пр. Діви Марії Шкапл.
17	4	В	Андрея і Марти	Алекея
18	5	С	Кирила і Методія	Симеона
19	6	Ч	Атаназія Атоиського	Вінкентія
20	7	П	Томи й Акакія	Ілії прор.
21	8	С	Прокопія великомуч.	Пракседи
22	9	Н	7. Н. по Сош. Панкратія	8. Н. по З. С. Марії Магд.
23	10	П	Антонія печер.	Аполінарія
24	11	В	Евфимії й Ольги	Христини діви
25	12	С	Прокла й Іларія	Якова ап.
26	13	Ч	Собор Арх. Гавриїла	Успеніє св. Анни
27	14	П	Акили й Онисима	Пантелеймона
28	15	С	Володимира Вел.	Інокентія
29	16	Н	8. Н. по Сош. Антиногена	9. Н. по З. С. Марти
30	17	П	Марини великомуч.	Юліти й Альдони
31	18	В	Якинта й Еміліяна	Ігнатія Льюолі

УРЯДОВІ СВЯТА В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Дня 4. липня. **ДЕНЬ НЕЗАВИСИМОСТИ („ИНДПЕНДЕНС ДЕЙ“).**

Святкують по всіх стейтах.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР:

ЛИПЕНЬ. 9. 1649. Козаки побили Поляків під Межибожем і Константиновом. — 1651. Наказний гетьман Іван Богун виводить козацькі полки знід Берестечка, кінець берестецької битви. — 10. 1649. Початок облоги Збаража. — 1709. Битва під Полтавою. — 15. 1015. † великий князь Володимир Великий. — 16. 1914. Початок світової війни. — 18. 1775. Зруйнування Січи Москалями. — 26. 1662. Сомко і Ромодановський побили Юрія Хмельницького під Каневом. — 28. 1672. Дорошенко побив Поляків коло Четвертинівки над Богом.

AUGUST — 1928 — СЕРПЕНЬ має 31 днів.

н. ст.	с. ст.	Дні	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА.	ЛАТИНСЬКІ СВЯТА
1	19	С	Липень. Макрини	Петра в оковах
2	20	Ч	† Ілії прор.	Альфонса
3	21	П	Симеона й Івана	Найд. мощий св. Стефана
4	22	С	Марії Магдалини	Домініка
5	23	Н	9. Н. по Сош. Трофима і пр.	10. Н. по З. С. П.Д.М. Сніжн.
6	24	П	Бориса і Гліба	Преображенне Госп.
7	25	В	† Успенне св. Анни	Каєтана
8	26	С	Єрмолая	Киріяка
9	27	Ч	Пантелеймона	Романа
10	28	П	Прохора і Никанора	Лаврентія муч.
11	29	С	Калиника і Теодоти	Сузанни муч.
12	30	Н	10. Н. по Сош. Сили і пр.	11. Н. по З. С. Кляри
13	31	П	Евдокима	Іполіта
14	1	В	Серпень. Проісх. Чесн. Хреста	Евсевія
15	2	С	Перенесенне мощий св. Стефана	Успенне Пр. Діви Марії
16	3	Ч	Ісаака і Дальмата	Роха й Йоакима
17	4	П	Сімох молодців в Ефезі	Ліберата
18	5	С	Евсигнія муч.	Єлени
19	6	Н	11. Н. по Сош. Преображ. Іс. Хр.	12. Н. по З. С. Бенігни
20	7	П	Дометія прдмуч.	Бернарда
21	8	В	Еміліяна сп.	Іванни
22	9	С	Матія апост.	Тимотеля
23	10	Ч	Лаврентія архидіякона	Филимона
24	11	П	Евила і Клявдії	Вартоломея
25	12	С	Фотія й Анкити	Людвика
26	13	Н	12. Н. по Сош. Максима іспов.	13. Н. по З. С. Зеферіни
27	14	П	Михея прор.	Йосифа Кал.
28	15	В	Успенне Пресв. Богородиці	Августина
29	16	С	Діюмида муч.	Ускіп. голови Ів. Хрест.
30	17	Ч	Мирона муч.	Рожі з Ліми
31	18	П	Фльора і Лавра	Раймунда муч.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР:

СЕРПЕНЬ. 1. 1913. † письменниця Ларісса Косач-Квітка (Леся Українка) в Сурам на Кавказі. — 5. 1657. † гетьман Богдан Хмельницький. — 1911. † письменниця Олександра Кулішева (Ганна Барвінок). — 6. 1687. Іван Мазепа вибраний гетьманом. — 7. 1648. Борба Кривоноса з Поляками під Константиновом. — 10. 1907. † письменниця Марія Марковичка (Марко Вовчок). — 13. 1873. † поет Антін Могильницький. — 15. 1856. родився письменник Іван Франко. — 15—16. 1649. Перемога Хмельницького під Зборовом. — 16. 1657. Юрій Хмельницький вибраний гетьманом. — 17. 1772. Прилучено Галичину до Австрії. — 20. 1843. † письменник Григорій Квітка-Основ'яненко. — 20. 1920. Договір у Севр під Парижем признає Східну Галичину окремою державною територією й означає її границі між Чехословаччиною, Польщею і Румунією. — 23. 1662. Юрій Хмельницький побив Москалів під Криловом. — 27. 1589. Турки й Татари облягли Львів. — 30—31. 1648. Перемога Хмельницького під Пилявцями.

SEPTEMBER — 1928 — ВЕРЕСЕНЬ має 30 днів.

№. ст.	с. ст.	Дні	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА.	ЛАТИНСЬКІ СВЯТА
1	19	С	Серпень. Андрея Стратилата	Іди й Егідія
2	20	Н	13. Н. по Сош. Самуїла прср.	14. Н. по З. С. Стефана
3	21	П	Тадєя і Васи	Броніслави
4	22	В	Агатоніка муч.	Розалії діви
5	23	С	Лупа й Іринєя	Лаврентія
6	24	Ч	Євтихія свмч.	Захарії
7	25	П	Вартоломея і Тита	Регіпи муч.
8	26	С	Адріяна і Наталії	Рожд. Пр. Діви Марії
9	27	Н	14. Н. по Сош. Пімена	15. Н. по З. С. Северина
10	28	П	Августина і Мойсея	Николая
11	29	В	† Ускіновенне гол. Ів. Хрест.	Прота і Якова
12	30	С	Александра і Павла	Гвідона
13	31	Ч	Положенне Пояса Пр. Д. Марії	Товії і Филипа
14	1	П	Вересень. Симеона Стовпника	Воздвиженне Чесн. Хреста
15	2	С	Маманта й Івана	Никодима муч.
16	3	Н	15. Н. по Сош. Антима	16. Н. по З. С. Корнилія
17	4	П	Вавили і Мойсея	Францішка
18	5	В	Захарії і Єлисавети	Томи й Йосифа
19	6	С	Чудо Арх. Михаїла	Януарія
20	7	Ч	Созонта і Макарія	Євстахія
21	8	П	Рождество Пр. Діви Марії	Матєя єванг.
22	9	С	Йоакима й Аппи	Маврикія
23	10	Н	16. Н. по Сош. Минодори і пр.	17. Н. по З. С. Теклі
24	11	П	Теодори Алєксандр.	Герарда і Руперта
25	12	В	Автонома свмч.	Клеофи муч.
26	13	С	Корнилія сотника	Кипріяна
27	14	Ч	Воздвиженне Чесного Хреста	Косми і Дамяна
28	15	П	Никити великомуч.	Вячеслава муч.
29	16	С	Євфимії великомуч.	Михаїла Арханг.
30	17	Н	17. Н. по Сош. Софії, В. Н. і Л.	18. Н. по З. С. Єроніма

УРЯДОВІ СВЯТА В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Дня 3. верєснєя. ДЕНЬ ПРАЦІ („ЛЕЙБОР ДЕЙ“).

Святкують в усіх стейтах з вївмком стейту Вайомїнг.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР:

ВЕРЕСЕНЬ. 2. 1657. Похорони Богдана Хмельницького в Суботіві і вибір Івана Виговського гетьманом. — 3. 1709. † гетьман Іван Мазєпа. — 6. 1672. П. Дорошєнко здобув Камінець Подільський. — 10. 1769. родився пост Іван Котляревський. — 10. 1919. Договір в Сен Жермен під Парижем, яким держави антанти перєняли на себе суверєнність Східної Галичини. — 12. 1903. Відкрито в Полтаві памятник Іванови Котляревському. — 13. 1657. Золотарєнко побив Поляків під Сєпєліцями. — 15. 1907. † письменник і драматичний артист Іван Тобилєвич (Карпенко Карий). — 16. 1727. Данило Апостол вибраний гетьманом.

ОCTOBER — 1928 — ЖОВТЕНЬ має 31 днів.

н. ст.	с. ст.	Дн	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА.	ЛАТИНСЬКІ СВЯТА
1	18	П	Вересень. Евменія еп.	Ремігія
2	19	В	Трофима і Саватія	Ангела Хоронителя
3	20	С	Евстахія	Кандида
4	21	Ч	Кондрата апост.	Франца з Асичу
5	22	П	Фоки і Йони	Флявії
6	23	С	Зачатте св. Івана Хрест.	Брунона муч.
7	24	Н	18. Н. по Сош. Теклі первомуч.	19. Н. по З. С. Юстини
8	25	П	Евфрозини преп.	Бригіди
9	26	В	Івана Богослова	Дионизія
10	27	С	Калістрата	Франца
11	28	Ч	Харитона іспов.	Плякиди
12	29	П	Киріяка і Теофана	Максиміліяна
13	30	С	Григорія свмч.	Едварда кор.
14	1	Н	Жовтень. 19. Н. по Сош. † Покров	20. Н. по З. С. Калікта
15	2	П	Кипріяна і Юстини	Ядвиги і Тереси
16	3	В	Дионизія свмч.	Галя і Фльора
17	4	С	Єротей	Маргарити
18	5	Ч	Харитини	Луки еванг.
19	6	П	Томи апост.	Петра з Аль.
20	7	С	Сергія і Вакха муч.	Капра й Ірини
21	8	Н	20. Н. по Сош. Пелягії і Тайсії	21. Н. по З. С. Уршулі
22	9	П	Якова апост.	Кордулі муч.
23	10	В	Евлампія й Евлампії	Івана Калістр.
24	11	С	Филипа діяк.	Рафаїла Арх.
25	12	Ч	Прова і Тараха	Хризанта
26	13	П	Карпа апост.	Евариста
27	14	С	Назарія і Параскевії	Сабіни
28	15	Н	21. Н. по Сош. Евтимія і Луки	22. Н. по З. С. Симеона
29	16	П	Лонгина сотн.	Наркиза
30	17	В	Озії й Андрея	Альфонса
31	18	С	Луки апост. й евангел.	Маркелія

УРЯДОВІ СВЯТА В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Дня 12. жовтня. ДЕНЬ КОЛЮМБА („КОЛОМБОС ДЕЙ“).

Святкують в усіх стейтах з винятком кількох південних стейтів.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР:

ЖОВТЕНЬ. 9. 1655. Б. Хмельницький побив Поляків під Городком — 13. 1648. Візд Богдана Хмельницького до Києва. — 14. 1624. Напад Запорозжців на Царгород. — 16. 1648. Богдан Хмельницький почав облогу Львова. — 18. 1851. Заложення угольного каменя під „Народний Дім“ у Львові — 19. 1918. Проголошення Української Держави на землях б. Австрії. — 22. 1596. Берестейська унія. — 26. 1917. † провідник Галицької України др. Евген Олесницький у Відні.

NOVEMBER — 1928 — ЛИСТОПАД має 30 днів.

ш. ст.	с. ст.	Дні	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА	ЛАТИНСЬКІ СВЯТА
1	19	Ч	Жовтень. Йоїла прор.	Всіх Святих
2	20	П	Артемія великомуч.	† День задушний
3	21	С	Іляріона препод.	Губерта еп.
4	22	Н	22. Н. по Сош. Аверкія еп.	23. Н. по З. С. Кароля
5	23	П	Якова апост.	Захарія і Єлисавети
6	24	В	Арети муч.	Леонарда Вел.
7	25	С	Маркіяна	Геркуляна
8	26	Ч	Димитрія мироточця	Северина
9	27	П	Нестора муч.	Теодора
10	28	С	Параскевії і Терентія	Андрея з Авел.
11	29	Н	23. Н. по Сош. Анастазії римл.	24. Н. по З. С. Мартина
12	30	П	Зиновія і Зиновії	Мартина папи рим.
13	31	В	Стахія й Амілія	Дидака
14	1	С	Листопад. Косми і Дамяна	Йосафата
15	2	Ч	Акиндина	Леопольда
16	3	П	Акепсима й Айтала	Едмунда еп.
17	4	С	Йоаникія і Нікандра	Григорія і Сальомеї
18	5	Н	24. Н. по Сош. Галактіона	25. Н. по З. С. Романа
19	6	П	Павла еп. й іспов.	Єлисавети
20	7	В	33 Мучеників у Меліті	Фелікса
21	8	С	Собор Архангела Михаїла	Вовед. Пр. Діви Марії
22	9	Ч	Онисифора муч.	Цецилії
23	10	П	Ераста й Олімпа	Климент папи рим.
24	11	С	Мини, Віктора і пр.	Івана від Хреста
25	12	Н	25. Н. по Сош. Йосафата свмч.	26. Н. по З. С. Катерини
26	13	П	Івана Золотоустого	Петра і Конрада
27	14	В	Філіпа апост.	Валеріяна
28	15	С	Гурія і Самона (Піліпівка)	Руфіна
29	16	Ч	Матея ап. й еванг.	Сатурніна
30	17	П	Григорія чудотв.	Андрея апост.

УРЯДОВІ СВЯТА В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Дня 6. листопада. **ДЕНЬ ЗАГАЛЬНИХ ВИБОРІВ („ДЖЕНЕРЕЛ ЕЛЕКШЕН ДЕИ“).**

Святкується майже в усіх стейтах.

Дня 29. листопада. **ДЕНЬ ПОДЯКИ („ТЕНКСГІВІНГ ДЕИ“).**

Святкують в кождім стейті (хоч в стейті Юті, приміром, нема про се закона).

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР:

ЛИСТОПАД. 1. 1918. Українці обіймають владу в Галичині назад по 531 літах перерви. — 3. 1648. Богдан Хмельницький залишив облогу Львова. — 1848. Барикади у Львові. — 10. 1709. Здобуття Батурина Москалями. — 1834. † батько нової доби українського письменства Іван Котляревський. — 11. 1893. † славний байкар і поет Леонід Глібів. — 15. 1648. Б. Хмельницький облягає Замостє. — 1709. Іван Скоропадський вибраний гетьманом. — 15. 1918. Поваленне гетьмана Скоропадського. Директоріят. — 18. 1838. род. письменник Іван Нечуй-Левицький. — 20. 1709. Цар Петро велів стяти полковника Чечеля за оборону Батурина перед московськими військами. — 20. 1917. Проголошення Центр. Радою Української Републики. — 23. 1883. † учений Михайло Максимович.

DECEMBER — 1928 — ГРУДЕНЬ має 31 днів.

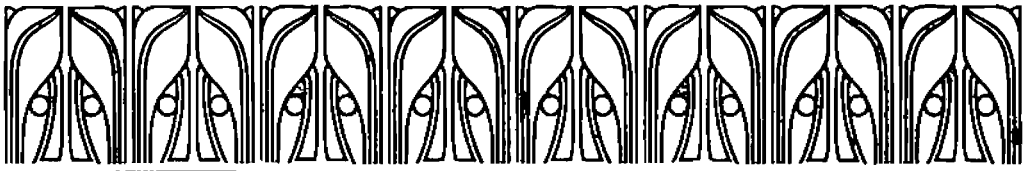
д. ст.	с. ст.	Дні	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА.	ЛАТИНСЬКІ СВЯТА
1	18	С	Листопад. Плятона і Романа	Елігія
2	19	Н	26. Н. по Сош. Авдія прор.	1. Н. адв. Бабіяни діви
3	20	П	Прокла і Григорія	Францішка Ксав.
4	21	В	Воведенне Пр. Діви Марії	Варвари муч.
5	22	С	Филимона	Сави еп.
6	23	Ч	Амфилохія і Григорія	Николая
7	24	П	Катерини великомуч.	Амброзія еп.
8	25	С	Климента і Петра	Неп. Зач. Пр. Д. Марії
9	26	Н	27. Н. по Сош. Аліпія Стовпн.	2. Н. адв. Валерії і Леокадії
10	27	П	Якова і Палядія	Пр. Д. Марії з Льорет.
11	28	В	Стефана муч.	Дамазія
12	29	С	Парамона	Александра
13	30	Ч	Андрея Первозваного	Лукія й Отилії
14	1	П	Грудень. Наума прор.	Спирідіона
15	2	С	Авакума прор.	Евзевія еп.
16	3	Н	28. Н. по Сош. Софонія прор.	3. Н. адв. Аделяйди діви
17	4	П	Варвари великомуч.	Лазаря й Олім.
18	5	В	Сави Богоносного	Граціяна
19	6	С	Николая Чудотворця	Фавста
20	7	Ч	Амврозія еп.	Теофіля
21	8	П	Патапія препод.	Томи апост.
22	9	С	Непор. Зачатте Пр. Д. Марії	Зенона
23	10	Н	29. Н. по Сош. Міни й Ермогена	4. Н. адв. Вікторії діви
24	11	П	Даніїла Стовпника	Адама й Еви
25	12	В	Спирідіона еп.	Рожество Іс. Христа
26	13	С	Евстратія муч.	Стефана первомуч.
27	14	Ч	Тирса і Филимона	Івана еванг.
28	15	П	Елєвтерія свмч.	Дітий убитих у Вифл.
29	16	С	Аггея прор.	Томи еп.
30	17	Н	30. Н. по Сош. Праотців. Даніїла	Н. по Р. Давида кор.
31	18	П	Севастіяна муч.	Сильвестра папи рим.

УРЯЛОВІ СВЯТА В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Дня 25. грудня. **ДЕНЬ РІЗДВА ХРИСТОВОГО („КРИСМЕС“)**. Святкують у всіх стейтах без винімку.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР:

ГРУДЕНЬ. 4. 1803. † Іван Кальнишевський, останній кошовий Запорожської Січі. — 8. 1868. Засновання Товариства „Просвіта” у Львові. — 14. 1918. Війська Директорії займають Київ при допомозі С. С. — 19. 1240. Батий зруйнував Київ. — 21. 1764. Скасування гетьманщини. — 24. 1653. Перемога Богдана Хмельницького під Жванцем. — 26. 1637. Нещаслива битва Павлюка з Потоцьким під Кумейками. — 28. 1724. † наказний гетьман Павло Полуботок. — 31. 1637. † гетьман Павлюк.

„БАТЬКО СОЮЗ“.

Останніми часами щораз частіше чуємо між Українцями в Америці слова „Батько Союз“, які наш нарід прикладає до нашої найстаршої організації на землі Вашингтона — до Українського Народного Союзу.

Слово „батько“ — се не пусте, беззвучне слово. Воно в устах народа має величезне значіння, а щоб на нього заслужити, треба на се небуденної людини, чи інституції. Тим словом наш нарід вирізняв зпоміж інших лише дуже заслужених для себе людей. У нашій історії було дуже багато патріотів, але не кожного з них нарід називав „батьком“. Казали, приміром, „батько Хмельницький“ (для більшої популярності „батько Хмель“), „батько Сагайдачний“, але інших наших гетьманів чи полководців тою назвою загально не наділяли. Навіть великий Мазепа не удостоївся такої назви. Перед всесвітньою війною на Великій Україні наш нарід називав „батьком“ Миколу Ливицького — за його величезні заслуги на полі селянської кооперації. В останніх часах „батьком“ звали нашого славного історика, Михайла Грушевського — першого президента Української Центральної Ради.

З повисших прикладів бачимо, що почесною назвою „батько“ наш нарід не дуже то розкидає, а коли її кому приділить, то та відзначена особа мусить бути любимцем усього народа.

От і в Америці було багато визначних патріотів, а тільки одного з них, Вашингтона, нарід назвав „батьком“.

Чому ж отже наш американський нарід називає Український Народний Союз почесним іменем „батько“? А тому, що ся наша народна інституція положила для нього і для всеї нашої суспільности величезні заслуги. За перших кільканацять літ існування сеї організації наш нарід не дуже то добачував ті різні заслуги. Головною причиною сеї „душевної сліпоты“ були всякі наклепи ворогів У. Н. Союзу, і то переважно ворогів своїх, українського походження. З різних причин, понайбільше особистої натури, ті вороги підривали довіру нашого народа до своєї найстаршої організації в Америці; а що У. Н. Союз переходив до недавня різкі реформи і кризи, то нарід давав віру крикунам і баламутився. Наслідки того всякого баламутства найдуть шан. читачі в понизших стрічках, де вони представлені незбитими фактами й цифрами.

Але часи пустого „хлополапства“ — славити Бога — безповоротно минули! Нарід почав усякі справи розбирати своїм власним розумом і по зрілій розвазі прийшов до твердого переконання, що У. Н. Союз — се не „жолоб“ для поодиноких осіб, як говорили вороги сеї інституції, але правдивий та щирий „батько“ для всіх осиротілих, опущених і покривджених

людей. Читаючи довгий час орган У. Н. Союза, „бабусю” Свободу, наш на- рід переконався, що сей часопис сто- їть на твердих народних основах і не боїться стати до отвертої й чесної бо- ротьби з найбільшими можновлад- цями й автократами, які намагаються покорити наш нарід під свою волю. Добрий се знак не тільки для членів У. Н. Союза, але й для цілої американ- ської України, а посередно для всього українського народу. Сей загальний пошанівок для нашої найстаршої ор- ганізації в Америці і для її органу — се найпевніший доказ, що будучність У. Н. Союза запевнена.

Внутрішню вартість У. Н. Союза — так би сказати: його душу — наш на- рід тепер дуже добре розуміє і се є причиною, що він до нього охотно горнеться, його щиро любить і пова- жає та гордиться ним перед чужинця- ми.

Хай же наш „Батько Союз” росте й розвивається на славу всієї соборної України!

—о—

Що У. Н. Союз є наша найстарша, найбільша числом членів дорослих і дітей та найбогатша українська ор- ганізація, се знають по всіх закутинах світа, кудиб доля наших людей не загнала. Однак, порівнюючи У. Н. Со- юз з подібними чужинецькими ор- ганізаціями, ми мусимо сказати собі правду в очи і признатися, що ми да- леко ще не зорганізовані, що ми ще не доросли до повної національної свідо- мости, що сотки тисяч наших людей не належать до жадних організацій.

Будучи на вічах та зборах у біль- ших або менших містах Америки, роз- питував я, чому така маса наших лю- дей не належить до Союза. Одні вказу- вали, що Союз бере вкладки аж до смерти, а не дає жадних полекш, так як „іншуренци”; другі не могли пере-

боліти того, як то колись добре було в Союзі, як був розмет. Бувало, ка- жуть, і вкладка була мала, бо скільки померло людей, то всі посмертні запо- мого розділилося розметом на пооди- ноких членів, виплачено рідні, що кому належалося, і спокій. Як взяли робити реформу після літ, аби зложити якусь- там резерву на пізніше, то ми поки- нули Союз, бо, рахувати, чоловік при- їхав тут до Америки лише на пару літ, то пощож мені на других платити, щоби хтось із мене користав?...

Що таких людей було найбільше, на се вказує сам факт реформи. В сер- пні 1914 р., перед XIII. головною кон- венцією, було в Союзі 20.596 членів, а в рік пізніше, в серпні 1915 р., оста- лося всього 6.003. Понад чотирнацять тисяч членів опустило організацію, шукаючи „розметівок”. Не помогли „ліни”, ні розумні упімнення, що се- го вимагає закон асекураційних департа- ментів. Саміж головні урядники були наражені на арештованне, бо знай- шлись і такі опікуни та обожателі роз- мету, що готові були хочби і на само- суд. Безперечно, що багато лідерів із других організацій, таки українських, доливали оливи до вогню та каламу- тили воду, щоби легковірних здурити і притягнути до себе.

Яке було фінансове забезпеченне таких „розметівок”, красше й не згаду- вати. Ми бачимо по зіставленню бі- лянсу У. Н. С., що за дві десятки літ ми здобули понад двацять тисяч чле- нів, однак фінансово організації не збудували. На всіх членів дійсного ма- етку було двісті тисяч доларів. Порів- наймо з тим станом рік 1926, а переко- наємося, що тільки за один сей рік прибуло понад двісті трицять тисяч доларів, а за вісім місяців 1927 р. при- було понад сто трицять три тисячі доларів. Що так дійсно є, показує низше подана табеля.

ЗІСТАВЛЕННЯ БІЛАНСУ У. Н. СОЮЗА.

	Разом всі фонди	Фонд сирітський під опікою У. Н. С.	Власність У. Н. С.	Загальні замкнення з кінце: року
З кінцем 31. грудня 1914 остало	261,729.46	62,178.02	199,551.44	261,729.46
в році 1915. прибуло	21,780.37		21,780.37	283,509.83
" 1916. "	62,403.72	2,491.60	59,912.12	345,913.55
" 1917. "	86,099.01	9,642.42	76,456.59	432,012.56
" 1918. зів'язав недобір за дія інфляцї				416,196.02
" 1919. прибуло	87,844.03	19,688.41	68,155.62	519,856.59
" 1920. "	66,461.39	6,119.98	60,341.41	586,317.98
" 1921. "	119,883.51	9,296.33	110,587.18	706,201.49
" 1922. "	121,764.86	11,185.35	110,579.51	827,966.35
" 1923. "	156,012.46	28,412.32	127,600.14	983,978.81
" 1924. "	180,228.83	8,307.43	171,921.40	1,164,207.64
" 1925. "	170,207.83	4,628.30	165,579.53	1,334,415.47
" 1926. "	234,580.73	600.95	233,979.78	1,568,996.20
За 8 місяців 1927 р. прибуло	139,666.18	6,631.14	133,035.04	1,708,662.38
31. серпня 1927 р. остало	1,708,662.38	169,182.25	1,539,480.13	1,708,662.38
Загальний маєток Укр. Нар. Союзу				\$1,708,662.38
Загальний маєток Молодечого Департаменту У. Н. С.				125,875.32

Загальний маєток У. Н. Союзу і Мол. Леп., крім Друкарні і Книгарні **\$1,834,537.70**

Повнішу таблицю подали ми на те, щоби наші члени і не-члени зрозуміли, що тільки на відповідно обчислених табелях смертності й оплат після літ можна організацію збудувати. Нині на половину ніхто не дасть себе здурити.

Реформа, масове виступлення з Союзу та зіставлення білансу вказують на одну дуже важку річ, яку треба підсю пору обговорити. Гадки побуту тут на два-три роки вже проминули. Наш рідний край у ярмі і вертати там підсю пору являється непрактичним. Ми зживаємося тут на вільній землі Вашингтона, стаємо американськими горожанами, беремо живу участь у громадському життю. Наші діти мають тут іще більші привілеї ніж маємо ми, емігранти. Сі обставини примушують нас пригадуватися глибше над положенням своїм і своїх дітей. Ми перейшли реформу і скріпили свою організацію —се вже й сліпий тепер бачить. Слідуючий крок, який ставить нашу організацію на дійсну височину, вже поставлений, а сим кроком являються **НОВІ РОДИ ОБЕЗПЕЧЕННЯ**. Перша реформа дала безпеку для рідні на

случай смерті члена, бо могло статися так, що ті члени, які платили розмет ціле своє життя, могли остатись без жадного забезпечення, бо молодший елемент ніколи не згодивбися платити розмету. Теперішня система нових родів забезпечення дає змогу отримати гроші за життя і бути забезпеченим. У молодшій віці член може платити більшу вкладку, щоби на старість мати виплачену грамоту і бути незалежним від ласки чужих і своїх. Так, як нині згадуємо реформу з 1914 р. і жалуємо, що стільки нерозважних людей опустило організацію і тепер тиняються по чужих, нераз і ворожих нашій нації організаціях, так колись, у будуччині, жалувати-мемо, що не вписались на нові роди забезпечення.

У. Н. Союз, се дійсно заповогова організація.

Маєток, який згромаджено за весь час існування організації, се тільки частина капіталу. Богато більше вложено у виплати посмертних заповог і заповог на случай каліцтва або невилічимої недуги. За час послідних вісім місяців, значить за 243 днів, померло

119 членів. Майже що другий день умирає десь на великих просторах тутешньої землі один член У. Н. Союзу. Що другий день лишає один із членів своєю рідню, жінку, дрібні діти, хто батька старенького або маму. Ті, що вмирають, мають одну свідомість, а се: що „Батько Союз” не забуде за дрібних сиріток, обітре слезу бідній вдовиці, або допоможе родичам у прикрій годині, посилаючи їм посмертну за допомогу. За час 8-ох місяців 1927 р. У. Н. Союз виплатив суму \$98,375.22 посмертних за допомог. За час існування організації виплачено \$2,418,164.71 (два мільони, чотириста вісімнадцять тисяч, сто шістьдесят чотири доларів і сімдесят і один центів).

З фонду замогового за час 8-мох місяців виплачено суму \$17,379.00, а то: \$10,000.00 на Сиротинець-Захист, а \$7,379.00 для калік і невилічимо хорих. За час існування організації виплачено на всякі запомоги (крім посмертних) суму \$118,539.15 (сто вісімнадцять тисяч, п'ятьсот трицять дев'ять доларів і 15 цнт.). Разом усіх запомог виплачено понад два і пів мільона доларів.

Повисші цифри се ще не все. У. Н. Союз, за помічу свого органу, збирав сотки тисяч доларів на визвольну українську боротьбу, на поміч жертвам страйків, голоду, інвалідам, калікам і т. п. За помічу свого органу, а також із каси організації, давалося поміч на цілі просвітні, помагалося біднішим студентам та заохочувалося до збірок на школи і читальні.

У. Н. Союз, се не тільки організація бизнесова, не тільки добродійно-замогова; се одинока українська організація, яка старається не тільки о добробут тутешньої іміграції, але й о добру славу українського імени. У. Н. Союз ніколи не завагався вдарити там, звідки виходила шкода для нашої на-

ції, без різниці на партії чи особи. Тому то обовязком усеї нашої іміграції згуртуватись під стягом У. Н. Союзу, а щойно тоді докажемо, що в лучности сила, а спільними силами побороємо всякі перешкоди, які стоять на дорозі до нашого відродження та визволення.

Молодечий Департамент У. Н. Союзу.

Про Молодечий Департамент при У. Н. Союзі знають найкрасше ті батьки, які, забезпечивши своїх дітей на случай смерти, стратили свою дитину через недугу або каліцтво, що спричинили смерть дитини. Тоді то Союз, за маленьку місячну вкладку, бо всего 25 цнт., виплачував десятки або сотки доларів, залежно від віку і часу плачення місячних вкладок. Нині в У. Н. С. є ще 77 відділів, які не доцінюють вартости вписання дітей до Молод. Деп., а крайна пора про се подумати, бо ніхто инший, лише наші діти мають бути тими членами У. Н. С., які розпочату нами працю мають продовжувати.

Обезпеченне родичів на случай смерти дітей заведбанс не тільки межі нашою іміграцією. Ся справа заведбана також у многих стейтах тутешньої держави, які не переводили відповідних аскураційних законів; а були і такі, які забороняли забезпечуватись на случай смерти дитини перед осягненнем відповідного віку даної дитини.

Молодечий Союз існував при У. Н. С. від червня 1898 р. до 30 червня 1921 р., значить 23 літ. За весь той час Мол. Союз переходив ріжні зміни й реформи, а були случаї, що треба було сю організацію переносити до инших стейтів, ізза правних перешкод. Від 1 липня 1921 р. впроваджено нову реформу і відтоді Молодечий Департамент входить у дійсний склад У. Н. С., та явно-славно під чартером У. Н. Союзу гарно розвивається.

Последна головна конвенція впровадила в Мол. Деп. ще одну таблицю, ч. II, як новий рід забезпечення. Такої таблиці домагалося багато наших членів, аби не тільки забезпечити себе на случай смерті дитини, але і на те, щоби дитина, як дійде до 18-го року життя, могла дістати фінансову поміч в науці, або у плаченню висших родів забезпечення між старшими членами У. Н. С.

Як розвивається Мол. Деп. фінансово, найкрасше свідчить понизше зладжена таблиця.

**ЗІСТАВЛЕННЄ БІЛЯНСУ МОЛОДЕЧОГО
ДЕПАРТАМЕНТУ У. Н. СОЮЗА.**

	Власність Мол. Деп. У. Н. С.	Загальні замічення з кінцем року
Від 1-го липня до 31-го грудня 1921 прибуло	\$ 4,994.12	\$ 4,994.12
В році 1922 прибуло	9,756.20	14,750.32
" 1923 "	12,792.54	27,542.86
" 1924 "	17,314.16	44,857.02
" 1925 "	21,847.33	66,704.35
" 1926 "	23,959.99	90,664.34
За 8 міс. 1927 прибуло	19,115.75	109,780.09
Разом	\$109,780.09	\$109,780.09

Остала стара резерва Молодечого Союзу з попередніх літ 16,095.23

Загальний маєток Молод. Департ. **\$125,875.32**

Повисший маєток в сумі понад сто двадцять п'ять тисяч доларів дає повну за поруку повної виплати всіх зобов'язань, які організація бере на свою відповідальність. На останніх головних зборах ухвалено видавати кварталний журнал для старших дітей, без жадних спеціальних оплат зі сторони членів. Є повна надія, що всі члени-батьки зрозуміють вагу забезпечення себе на случай смерті дітей і зворотного забезпечення, яке дає таблиця ч. II. Як усі діти наших членів будуть вписані в Молодечий Департамент, тоді будучність У. Н. С. буде ще красше запевнена.

Число членів в У. Н. Союзі.

Всіх членів в У. Н. Союзі з кінцем серпня 1927. було:

Повнолітних на старі роди забезпечення 19,641
На нові роди забезпечення 167

Разом повнолітних **19,808**

Дітей:

В класі I-ій за 25 цнт. місячної оплати 11,666

В класі II-ій за 50 цнт. місячної оплати 602

Разом дітей **12,268**

Разом усіх забезпечених, повнолітних і дітей **32,076**

— 0 —

**ВІД НАГЛОЇ А НЕСПОДІВАНОЇ
СМЕРТИ...**

На іншому місці отсего календаря подали ми поіменний список, час належання до У. Н. С. і прожитий вік усіх тих членів, котрі померли від 1-го вересня 1926 р. до 31-го серпня 1927 р. Всіх членів за час одного року вмерло 172. Понизший витяг представляє нам 50 наглих випадів смерті. Переглядаючи кожний смертний лист, можемо ствердити, що других п'ятьдесят членів умерло на запалення легень, дихавицю і сухоти. Лишається не більше як 22 випаді натуральної смерті, коли то чоловік, доживши 50 до 65 літ та напрацювавшись тяжко в майнах чи у фабриці, йде на вічний супочинок, який собі по таким бурливим життю в недостатках заслужив.

Хто порівнає поіменний список із списком наглих випадів смерті, переконається, як довго даний член до У. Н. С. належав. Майже в усіх случаях, згідно зі статутом організації, посмертна заплата зістала виплачена. Ось тут най-

красше свідоство організаційної справности і сего доброго імени, яке заслужив собі Союз, як Батько нещасних вдів і сиріт.

Войтіх Вальош, з Йонгставн, О., упав сходами так нещасливо, що вмер на місци. Осиротив жену і двоє дітей.

Василь Чучман, з Маганой Плейн, Па. Дня 11. вересня 1926. р. вийшов з дому і знайдено його два дні пізніше в шкрупі неживого ізза зломання хребта. Осиротив жену і троє дітей у Галичині.

Пилип Слюзар, з Вілк-Бері, Па., убитий при праці в майнах, осиротив шестеро дрібних діточок.

Марія Хома, з Джерзи Сіти, Н. Дж., умерла по шести днях болів з приводу затруття жолудка.

Іван Рабій, з Провиденс, Р. Ай., удушеним газом у п'янім стані, осиротив троє дрібненьких дітей.

Сильвестер Галик, з Шамокін, Па., убитий залізничним поїздом.

Стефан Салій, з Йонкерс, Н. Й., убитий підземною залізницею й електричною струєю.

Йосиф Ласкось, з Тайтусвіл, Па., умер затроений алькоголем, по 10-ти днях тяжких мук. Осиротив семеро дітей.

Михайло Сторожинський, з Нью Йорку, упав по сходах і вбився. Полишив четверо дітей круглими сиротами.

Осип Дмитрик, з Сиракюз, Н. Й., покалічений автомобілем, умер серед тяжких болів. Осиротив жену і четверо дітей.

Анастасія Лишак, з Дітройт, Міш., отруїлась. Полишила мужа і троє дрібних дітей.

Марко Кліщ, з Мейфілд, Па., случайно застрілений на майнерським мітінгу. Полишив жену і шестеро дрібних дітей.

Проць Савчак, з Майнерсвіл, Па.,

йдучи сходами, впав так нещасливо, що вбився на місци.

Іван Савран, з Обурн, Н. Й., упавши з льокомотиви, розбив собі череп і вмер на місци.

Роман Радевич, з Експорт, Па., упав межи залізничні вози з вуглем, стратив обі ноги і серед тяжких мук умер. Осиротив жену і пятеро дітей.

Микола Шедній, з МкКісракс, Па., переходив через залізничні тори і зістав убитий поїздом. Осиротив жену і троє дітей.

Микола Ворона, з Стейпелтон, Н. Й., удушився світляним газом. Полишив жену і четверо дітей.

Теодор Лучкович, з Шамокін, Па., побитий при праці в майнах, по чотирох місяцях недуги помер.

Григорій Рішко, з Гановер, Па., убитий при праці залізним дручком, який вихопився йому з рук.

Роман Миронюк, з Нью Гейвен, Конн., підносив тягар wraz із другим робітником, який не витримав того тягару і спустив його на Миронюка, котрий зістав так тяжко покалічений, що по шести місяцях умер.

Павло Коваль, зі Скрентон, Па. Убитий електричним дротом у майнах.

Іван Дольський, з Честер, Па., умер нагло, утрутий алькоголем. Осиротив жену і четверо дрібненьких діточок.

Андрій Процько, з Гейзелтон, Па., наїханий возом з вуглем у майнах, стратив обі ноги і по трох днях тяжких мук умер.

Теодор Куций, з Рочестер, Н. Й., замерз на смерть. По чотирох днях знайдено його під снігом. Лікарі ствердили, що був запитий.

Михайло Паньчик, з Дерри, Па., умер впротягу 8-ох годин з причини затруття жолудка.

Казимир Шиковський, з Шенандо, Па., убитий на місци обривом скали в майнах.

Іван Клим, з Сиракюз, Н. Й., у приступі божевілля не прийняв поживи й умер по шести місяцях, полишивши жену й пятеро діточок.

Марія Сторожук, з Бруклина, подвигалась при праці і впротягу трох днів умерла, полишивши мужа і четверо дрібних діточок.

Василь Петришин, з Шикаго, Ілл., удушився світляним газом ізза лихого здоров'я, як виказує свідоцтво коронера і суддів. Полишив жену і четверо дітей.

Матрона Кацапир, з Шикаго, Ілл., зломала ногу, дістала хоробу серця і впротягу чотирох тижнів померла.

Теодор Шкурат, з Ансонії, Конн., у п'янім стані повисився, осиротивши жену і пятеро дітей.

Григорій Цимбала, з Трентон, Н. Дж., при експльо́зії кітла зістав так тяжко попарений, що за 6 годин скінчив життя. Осиротив дочку Іванну в Галичині.

Григорій Машталяр, зі Ст. Луїс, Мо., стратив ногу і до трох днів серед страшних мук умер. Полишив жену і двоє дітей.

Сташка Маруняк, з Годсон, Н. Й., струїлась алькоголем. Полишила мужа і пятеро дітей.

Михайло Проняк, з Нантікок, Па., побитий у майнах, впротягу 19 годин помер.

Микола Нишевич, з Олифант, Па. Обірвавшись скала в майнах поломила йому хребет і він до шести днів помер.

Григорій Наконечний, з Акрон, О., вставши зі сну, хотів зійти по сходах, упав і забився на місці. Осиротив жену і девятеро дітей.

Павло Бальсаревич, з Тейлор, Па., стовк собі ногу, що спричинило затруття крові. По сімох тижнях він помер. Полишив жену і четверо дітей.

Павло Олійник, з Асторії, Н. Й., убитий при будові одного хмародера в Нью Йорку. Смерть наступила на місці.

Павліна Столяр, з Когус, Н. Й., згоріла на смерть при вибуху нафти.

Микола Пухаль, з Бруклина, зійшовши до крамниці з цигаретками о год. 5.30 рано, утруївся газом.

Стефан Починок, з Шенандо, Па., подвигався тяжко при праці і по двох тижнях умер.

Петро Махомета, з Спрінг Велі, Н. Й., умер нагло без помочи лікарської. Осиротив жену і пятеро дуже дрібних дітей.

Іван Дияк, з Тайтусвіл, Н. Й., ізза затруття крові дістав рака, стратив зір одного ока, а по операції ока помер. Полишив жену і четверо дрібних дітей.

Лаврентій Соболяк, з Перт Ембой, Н. Дж., переходив через залізничні тори і зістав убитий на місці поїздом. Полишив жену і троє маленьких дітей.

Юрій Лехман, з Дерри, Па., переходячи залізничні тори, зістав убитий на місці поїздом.

Тимко Онушканич, з Маганой Плейн, Па., розбиваючи динамітом скалу в майнах, зістав розшарпаний в кавалки. Полишив жену і шестеро дітей.

Олекса Садовський з Сімур, Конн., ударений тяжким ланцом, скінчив життя серед тяжких мук.

Лука Волошин, з Ірі, Па., поховзнувшись при праці, упав 50 стіп і вбився на місці. Осиротив жену і троє маленьких дітей.

—o—

Повисший витяг нещасних случаїв наглої а несподіваної смерти віє на нас смутком. Скільки то нещасних членів впало жертвами горячкового життя, яким приходиться жити у промислових містах. Смерть батька або ма-

тери лишає в біді і нужді цілу родину. Лишається жєна з дрібними дітьми на ласку й нєласку долі. Як розумний батько постарєється бодай про придбання для себе горожанства сього краю, то у многих случаях місто помагає бідній вдові. Як же і се занєдбається, то діти розлазяться, як мишенята, а, нє маючи свого сиротинця, пропадають цілковито для нашого народу та ще нєраз встидаються своїх батьків і своєї суспільности.

Висше наведені нещасні случаи се велика рана нашого народу, а виказуємо їх тому, що би живучі читали і стереглися хоч в таких случаях, в яких безперечно стерегтися можна. Осторожно при переході улиць, бо тисячі автів в повнім розгоні покалічать або вбють. Осторожно в переході черєз залізничні тори. Красше одну мінуту, або й годину, прийти в означене місце пізніше, ніж лишати жєну і діти сиротами. Осторожно з алкогольєм і

самогонкою-, „муншайном“, хочби і дєсять разів переварєним, бо се отрує. Той останний килішок, се остання крапля твого життя.

Пятьдєсять нещасних случаев смерти, а других пятьдєсять передчасних смертей, се витяг тільки з 20.000 членів, які належали до У. Н. С. А скільки то більше таких нещасних случаев наглої і несподіваної смерти між незорганізованою масою нашої імїграції! Ті, що були членами і вмерли, лишили свої рідні хоч маленьке матеріальне обезпечєннє; а скільки то дєсятюк тисяч наших людей ніяк нє обезпечєні! Читачу отсих стрічок, спитай сам себе: чи твоя родина як слід обезпечєна на случай смерти? Уважай, бо вмерти мусиш, а нє варта ти зватися батьком своїх дітей, як нє лишиш їм чесного імени й гідного забезпечєннє матеріального, що би вони могли вирости на гарних горожан Америки і вірних синів України.

Хто хоче познайомитися близше з Українським Народним Союзом і з його справами, або хто забажає інформацій, як стати членом сеї організації, хай віднесеться листовно на адресу:

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

BOX 76,

JERSEY CITY, N. J.

Можна також зголоситись особисто в канцелярії У. Н. Союзу під ч. 81-83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Від літ дається відчувати між нашою іміграцією в Америці потреба належного приміщення для дітей померлих наших родимців. Така потреба дається відчувати в тих місцевостях, де умре молода матір, лишаючи дрібні діти. Батько оставившихся дітей, а муж умершої, лишається безрадним. З дітьми-сиротами не може остатися в дома, не може лишитися без праці, бо від його заробітку залежить удержання його дітей і прожиття його власне. Не все родина може взяти діти до себе на виховання, а часами близької родини нема в Америці; тільки примістити діти в приватних людей, коли діти дрібні; дати діти до чужого захисту жалко, хотья і це не так легко приходитьсь. Такому батькови тяжко погодитися з судьбою. Жалко йому дітей його, бож він їх

любить, а тут нема їх де дати — до захисту на виховання, де вони були би виховані так, аби про свого батька памятали і його колись шанували.

Та як би воно не було, то мужчина скорше дасть раду собі і дітям, коли йому умре жена; але як умре муж-батько, живитель сімї, а оставить жену-матір з маленькими дітьми, тоді вже справдішне нещасте. Матірному серцю не так легко розстатися з діточками і віддати їх десь до чужого захисту, де її дітей виховують не для неї, але для чужих... Віддати їх до приватних людей можна, однак там треба за них платити. Дитина потребує свого: поживи, одіння, приміщення, всяких розривок і т. д. Вона на те все не всилі запрацювати. Часами трапиться, що є рідня, котра в початках дасть яку-такую поміч, однак не на все і не довго,

бо тут в Америці майже кождий жие з праці рук, а при тім має свої родинні обовязки, які нераз приходиться з труднощами поборювати.

Подібні випадки повторяються дуже часто, про що наші люде дуже добре знають. Вони трапляються чимало і між членами У. Н. Союзу, про що часто доносять відділові урядники до головної канцелярії У. Н. Союзу. Про це писали делегати, члени й урядники в Свободі, а також обговорювано цю справу з ріжних боків на головних конвенціях У. Н. Союзу. Роблено різні заходи, щоби примістити діти по членах У. Н. Союзу в існуючій католицькій захисті в Філадельфії, а також старатися створити спільний сиротський захист в Америці, однак усі ті заходи осталися лише заходами, а приміщення і захисту не збудовано. Вкінці представники відділів У. Н. Союзу рішили ухвалою на XVI. головній конвенції У. Н. Союзу збудувати потрібний Сиротинець-Захист при Українськiм Народнiм Союзi. І голос: „Сиротинець-Захист Українського Народного Союзу” дався чути з уст членів і урядників У. Н. Союзу по всіх місцевостях, де лише відділи нашої організації існують. Наміреним Сиротинцем-Захистом заітересувалися просто всі, хто лише ітересується в якийнебудь спосіб життем-буттем наших земляків в Америці. Про Сиротинець-Захист У. Н. Союзу говорять не лише в Злучених Державах; говорять про него і в Канаді, і на Кубі, і в Бразилії — прямо всюди, де тільки наша часопись Свобода доходить до рук читача-Українця. Кождий одобрює думку збудовання поважного Сиротинця-Захисту при У. Н. Союзі.

Про Сиротинець-Захист У. Н. Союзу гсворить кождий після свого розуміння цієї справи.

На відділових мітінгах члени й у-

рядники У. Н. Союзу розбирають справу будови й удержання Сиротинця-Захисту на підставі покликів і комунікатів від Комітету Сиротинця-Захисту У. Н. Союзу. Кождочасна допись у Свободі про Сиротинець-Захист, більша або меньша, дає матеріял до дискусії над справою Захисту. Одним словом: про справу Сиротинця-Захисту У. Н. Союзу ведеться чимраз живіша дискусія не лише між членами й урядниками У. Н. Союзу, але й між Українцями взагалі.

Дотеперішні дискусії не осталися без успіху, бо в короткім часі зібрано понад **трицять тисяч долярів** добровільними датками на фонд будови Сиротинця-Захисту У. Н. Союзу. Як на початок, це поважна сума і є надія, що введовзі ці жертви збільшаться до потрібної суми, щоби можна приступити до властивої будови захисту.

—о—

В дискусіях над справою будови Сиротинця-Захисту У. Н. Союзу забирають голос люди ріжних поглядів на цю справу: на мітінгах, у часописи, приватно і взагалі при всяких нагодах. Часто трапляється, що не всі, забираючі голос, є як слід ознакомлені зі справою будови Сиротинця-Захисту У. Н. Союзу зосібна, а У. Н. Союзем як організацією взагалі. Можна нераз почувати свого рода непевність самих себе — збудувати й удержувати Сиротинець-Захист У. Н. Союзу в Америці. Дехто думає, що Сиротинець-Захист У. Н. Союзу буде свого рода монастирем, де діти будуть позбавлені свободи і не найдуть родинного життя; що старші члени в захисті У. Н. Союзу будуть жити на ласці і з дня на день будуть чекати на свою смерть, аби цього тягару позбутися. Що якеб то удержанне вкінці не було, це буде тягаром для членів У. Н. Союзу і для українського загалу в Амери-

ці; ще між членами У. Н. Союзу нема відпорідних людей, які би потрапили Сиротинцем-Захистом заряджувати, або, що колись У. Н. Союз хотів вкінци збудувати потрібний захист, то це можна дуже легко зробити і без збирання на це жертв, бо — мовляв — у касі У. Н. Союзу є мільйони...

Почувши такі голоси деяких одиниць, мусимо над цим застановитись і запитати самих себе, чи ті одиниці є справді щирі в своїх міркуваннях, не розуміючи дійсного стану справи, чи вони говорять невмісні речі лише на те, щоби самі не дали нічого, а при тим відтягали ще і других від складання конечно потрібних жертв, від яких збудування Захисту-Сиротинця У. Н. Союзу головно залежить. Минувшина учить нас, що хто не хоче дати жертви на якунебудь ціль, то він винаходить ріжні причини, часто невмісні, щоби лише не дати своєї жертви. Замість дати жертву, на яку його стати, а при тим і других до жертв заохотити, то він і сам не дасть і кричить на всіх і на вся, щоби і другі не давали. Не можна, не треба, не варта, непевно і т. д. Та на щасте таких „добродіїв” нема в нас багато.

Щоби як слід оцінити спосібність і здібність людини чи організації, конечно є знати її минувшину і теперішні обставини. Знаючи це, можемо собі виробити поняття про її будучність. Це правило можна прирівнати і до нашої організації, У. Н. Союзу в Америці.

В лютім 1894. року основано У. Н. Союз з одного місцевого братства. Зчасом інші місцеві братства і товариства лучилися разом, як відділи основної організації. Якщо в котрій місцевості, де наші земляки жили, не було товариства чи братства, так старалися таке зорганізувати і прилучити до У. Н. Союзу, як новий відділ. Від

того часу проминуло 34 роки і за цей час ми бачимо, яким був У. Н. С. у початках, а яким є тепер. Оснувателі і перні працівники У. Н. Союзу старалися в першій мірі зєднати наших поселенців в Америці в одну громаду. Крім сего старалися удержувати часопись Свободу для організаційних, про-світних і інформаційних цілей.

Не маючи в початках досвіду, скільки буде потреба грошей на виплати посмертних запомог по членах, а також запомог членам на випадок каліцтва і невилічимої слабости, місячні вкладки назначено за низькі. Зі зростом числа членів зчасом виплати побільшалися, вкладки не вистарчали і тоді час від часу плаченне місячних вкладок до організації змінювано. Наша організація переходила фінансові трудности через 20 років, то є від 1894 до 1914. І помимо тих та інших перешкод, які наша організація переходила, все найшлися в У. Н. Союзі члену-урядники, котрі потрапили організацію довести до успіху. В році 1914 під напором стейтових властей У. Н. Союз перевів реформу і відтоді плаченне місячних вкладок назначено стало, після віку кожного члена.

Шановний читач знайде в іншій місци цього календаря докладний опис про успіх У. Н. Союзу від початку існування аж по нинішній день. Тут згадано лише вквортці про У. Н. Союз на те, щоби доказати, що Українці, мають спосібних людей, котрі зорганізували і вели організацію успішно через 34 роки. Це нехай буде доказом, що і в будучности наша організація може ще красше розвиватися фінансово і сповняти потреби своїх членів і українського загалу.

Переводячи реформу в 1914 році, треба було погодити з собою трудні обставини. Більшість наших членів працює в небезпечних місцях, які на-

ражують людину на каліцтво чи на смерть. Аби заасекурувати людину, заняту при газардовнім заняттю, місячні вкладки мусять бути для неї багато більші ніж тих, що працюють при безпечних заняттях. Щоб досягнути від стейтових властей одобрення на умірковану тарифу плачення, треба було виказати властям поважну резерву в головній касі У. Н. Союзу. І це власне змусило організацію зібрати всі можливі під рукою фонди і створити фонд резервовий. Крім сего, від першого місяця переведення реформи організація мусіла творити фонд по-смертний, якого в часі реформи організації не було. І помимо того, що про потребу Сиротинця-Захисту богато говорено і пляновано ще перед і по реформі, задля недостачі фонду до будови Сиротинця приступити не було можливим. Перше все треба було У. Н. Союз поставити сильним фінансово, після вимог стейтових законів, аби забезпечити будучність організації.

З вкладок, які доси платили члени, фонд Сиротинця-Захисту створити було годі, а підвищати вкладки членів на фонд Сиротинця, оказалось не на часі і не практичне. Доперва по XVI. головній конвенції У. Н. Союзу рішено створити потрібний фонд будови Сиротинця добровільними жертвами від членів, відділів і приятелів У. Н. Союзу в Америці.

Фонд Сиротинця-Захисту У. Н. Союзу треба створити добровільними жертвами, коли хочемо дійсно цю інституцію при У. Н. Союзі збудувати в недалекій будучности. Будова Сиротинця залежить від членів та урядників відділу і від приятелів У. Н. Союзу. Чим скорше збереться потрібну суму жертв, тим скорше можна приступити до його будови.

Кожному є відомо, що фондів, які

є в головній касі У. Н. Союзу, на будову Сиротинця-Захисту ужити не можна, хотийби всі члени одностайно за цим голосували. Існуючі фонди є призначені головно на посмертне по членах. Інші фонди, як убогих, адміністраційний і пародний, мають свої зобовязання, а при тім вони не є такі великі, щоби їх можна ужити на другі цілі.

—o—

Сиротинець-Захист У. Н. Союзу, про котрий від якогось часу ведеться дискусія і на котрий складається жертви, повинен бути дійсно інституцією, яка відповілаб нашим вимогам в Америці. Плянований захист має бути дійсно місцем, у яким діти по членах У. Н. Союзу моглиби мати те, що стратили з причини смерти свого родича чи родичів. Здорове, чисте і свіже місце до життя, належну опіку і потрібне виховання на членів української суспільности в Америці. Така інституція може дати не лише притулок і фізичне виховання дітям, але й науку та знання всякого ремесла і вище освітване-освіту, відносно до спосібности дитини. За яких двацять літ така інституція може виховати поважне число свідомих українських провідників в Америці. Над сим кожний, кому лежить на серці доля рідного народу і нещасних сиріт, повинен застановитися. Захист У. Н. Союзу може не лише годувати й утримувати на ласці немічних і незасібних старших членів, але дати їм і чесний заробіток, старшим чи молодшим, аби вони були на совісти спокійні, що самі себе удержують. Їм певно буде легше і веселіше доживати свого віку. Такого власне захисту нам при У. Н. Союзі треба і лише такий Сиротинець-Захист У. Н. Союз має в пляні збудувати, коли члени прийдуть у поміч з жертвами. Такого рода захист буде найкрасшою

заохотою кожному стати членом У. Н. Союзу, бо буде запевнений, що він і його рідня обезпечені на всякий випадок.

—о—

Удержуваннє і будучність Сиротинця-Захисту буде залежати від започатковання властивого діла, купна і будови. Щоби діло зачати добре і мати запевнений успіх та будучність, треба кошечно мати потрібну готівку-фонд. Не маючи потрібної готівки, треба діло зачинати з довгами, а тоді оплачуваннє процентів параліжує справу в самім початку. Така інституція не повинна мати довгу, а зате треба їй доброго кредиту для провадженнє діла-бизнесу.

Сиротинець-Захист У. Н. Союзу повинен бути збудований на великій фармі, яка надавалабся під управу городици, саду, хову дробу і т. п. Така управа фарми не потребує великого вкладу готівки, а притім є легка. Більшу часть праці можуть сповняти живі там діти і старші члени. Недалеко повинна бути вода до купання. Головне центральне місто повинно бути не дальше як 50 миль від цієї фарми, а також залізнична комунікація повинна бути як найлучше. Раз, щоби було де скоро і легко збути продукти з фарми, а по друге, що старші діти зможуть учащати на науку до каледж чи університету і жити на фармі. Такі старші діти можуть помагати в науці меншим дітям.

На фармі треба мати відповідну школу публичну для початкового навчання дітей. В сій справі добре старатись о поміч від американських властей.

Так започаткований і вміло ведений Сиротинець-Захист У. Н. Союзу може

себе сам з продуктів фарми удержувати, без тягару для членів У. Н. Союзу. Якби навіть оказались колись потреби фінансової помочи для Сиротинця-Захисту, то кождочасна головна конвенція У. Н. Союзу може ухвалити відповідну субвенцію з можливого на це фонду організації, як це робиться на кождочасній конвенції на ріжні ціли. Існованнє Сиротинця-Захисту при У. Н. Союзі може бути цілковито запевнене під кождим оглядом, бож кождому членови буде на сім залежати.

—о—

Здається, що кождий член, урядник і приятель У. Н. Союзу бажавби, щоби в як найкоротшому часі повисше згаданий Сиротинець-Захист був збудований при У. Н. Союзі. По нашій смерти все забудеться, а лишиться лише те, що збудуємо добре, корисно й уміло. Перші організатори, котрі започаткували організацію У. Н. Союз, повмирили, однак про них не можемо забути. Вони лишили по собі живий памятник У. Н. Союзу. Ми, сегоднішні члени, повинні зробити ще один крок вперед і збудувати ще за нашого життя живий памятник: Сиротинець-Захист У. Н. С. Ріжниці поглядів релігійних, політичних чи партійних не повинні бути на перешкоді в ділі будови Сиротинця-Захисту. Чому карати нашим нетактом нещасних сиріт і старців?

Свідомих, чесних і тактовних людей пізнаємо по їх ділах. Тож і ми, члени й урядники Укр. Нар. Союзу, покажім не словами, а ділами, до якої кляси людей ми належимо.

Складайте і збирайте при всякій нагоді жертви на Сиротинець-Захист У. Н. Союзу!

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА,

ПОМЕРШІ В ЧАСІ ВІД 1-го ВЕРЕСНЯ 1926 Р. ДО 31-го СЕРПНЯ 1927 Р.

- Галик Сильвестер, відділ 1., родився в Крижівці, Новий Санч, Галичина, вступив до Українського Народного Союзу 30-го вересня 1899 р., помер 23-го жовтня 1926 р., проживши 63 літ.
- Квартик Андрій, в. 1., род. Смільна, Шарош, Прикарпатська Україна, вст. 8. жовтня 1906 р. † 2. листопада 1926. проживши 58 літ.
- Купчик Іван, в. 1., род. Стороже мале, Сянок, Галичина, вст. 1. вересня 1896. † 20. грудня 1926. проживши 69 літ.
- Лучкович Теодор, в. 1., род. Фльоринка, Грибів, Галичина, вст. 30. липня 1901. † 9. січня 1927. проживши 55 літ.
- Дудра Стефан, в. 1., род. Лабова, Новий Санч, Галичина, вст. 25. грудня 1900. † 18. квітня 1927. проживши 58 літ.
- Сціжак Іван, в. 3., род. Бабищі, Рогатин, Галичина, вст. 23. лютого 1912. † 13. марта 1927. проживши 41 літ.
- Олійник Павло, в. 5., род. Сівка, Калуш, Галичина, вст. 30. вересня 1915. † 8. червня 1927. проживши 35 літ.
- Збрик Лев, в. 7., род. Скорики, Збараж, Галичина, вст. 30. квітня 1924. † 2. вересня 1926. проживши 41 літ.
- Мельник Юстин, в. 7., род. Татарковець, Сокаль, Галичина, вст. 31. грудня 1917. † 11. вересня 1926. проживши 41 літ.
- Войтановський Андрій, в. 7., род. Жерниця вижня, Ліско, Галичина, вст. 29. листопада 1924. † 7. січня 1927. проживши 52 літ.
- Хвалик Теодор, в. 7., род. Бортне, Горлиці, Галичина, вст. 31. грудня 1915. † 2. липня 1927. проживши 54 літ.
- Сідлецький Петро, в. 7., род. Скорики, Збараж, Галичина, вст. 29. листопада 1924. † 17. липня 1927. проживши 41 літ.
- Сташицька Анна, в. 7., род. Полинна, Сянік, Галичина, вст. 31. марта 1919. † 17. серпня 1927. проживши 46 літ.
- Салій Стефан, в. 8., род. Монастирець, Жидачів, Галичина, вст. 31. мая 1918. † 23. жовтня 1926. проживши 39 літ.
- Глюз Теодор, в. 10., род. Сквіртне, Горлиці, Галичина, вст. 27. лютого 1905. † 7. жовтня 1926. проживши 56 літ.
- Шкурат Теодор, в. 10., род. Бортне, Горлиці, Галичина, вст. 11. квітня 1898. † 23. квітня 1927. проживши 52 літ.
- Дошна Андрій, від. 12., род. Висова, Горлиці, Галичина, вст. 17. листопада 1902. † 21. жовтня 1926. проживши 66 літ.
- Махомета Петро, в. 16., род. Куничі, Рогатин, Галичина, вст. 31. серпня 1926. † 20. червня 1927. проживши 39 літ.
- Садовський Олекса, в. 18., род. Снятин, Галичина, вст. 31. жовтня 1926. † 23. серпня 1927. проживши 46 літ.
- Строжук Марія, в. 22., род. Нижбіжок старий, Гусятин, Галичина, вст. 31. січня 1923. † 1. квітня 1927. проживши 28 літ.
- Пухаль Микола, в. 22., род. Оттеневичі, Бібрка, Галичина, вст. 26. мая 1914. † 15. червня 1927. проживши 37 літ.
- Яринська Пелягія, в. 22., род. Дубно, Ланьцут, Галичина, вст. 30. листопада 1921. † 12. липня 1927. проживши 33 літ.
- Шурин Фотина, в. 23., род. Бортне, Горлиці, Галичина, вст. 30. червня 1925. † 24. серпня 1927. проживши 31 літ.
- Жовнір Андрій, в. 24., род. Стара ропа, Стара сіль, Галичина, вст. 30. квітня 1923. † 10. січня 1927. проживши 50 літ.
- Чучман Василь, в. 28. род. Гумписка, Камінка струмілова, Галичина, вст. 28. лютого 1925. † 11. вересня 1926. проживши 40 літ.
- Онушкавич Тимко, в. 28., род. Шавне, Сянок, Галичина, вст. 30. квітня 1925. † 12. серпня 1927. проживши 51 літ.

Береза Катерина, в. 197., род. Рогізно, Самбір, Галичина, вст. 31. грудня 1924. † 25. грудня 1926. проживши 37 літ.

Олійник Яфімка, в. 202., род. Смільник, Ліско, Галичина, вст. 29. липня 1912. † 6. лютого 1927. проживши 46 літ.

Бурак Юрій, в. 206., род. Лужанивка, Скалат, Галичина, вст. 31. січня 1921. † 11. лютого 1927. проживши 30 літ.

Виспянський Станіслав, в. 206., род. Трибухівці, Гусятин, Галичина, вст. 20. мая 1910. † 15. квітня 1927. проживши 49 літ.

Салій Анна, в. 211., род. Жуків, Городенка, Галичина, вст. 30. січня 1926. † 18. вересня 1926. проживши 29 літ.

Буяновський Семен, в. 211. род. Виспа, Рогатин, Галичина, вст. 31. мая 1917. † 21. грудня 1926. проживши 41 літ.

Ворона Микола, в. 211., род. Клишівна, Рогатин, Галичина, вст. 29. листопада 1916. † 27. грудня 1926. проживши 48 літ.

Крайовський Юрій, в. 217., род. Насташин, Рогатин, Галичина, вст. 28. лютого 1920. † 3. листопада 1926. проживши 56 літ.

Коваль Іван, в. 218., род. Стефкова, Ліско, Галичина, вст. 30. вересня 1922. † 11. листопада 1926. проживши 43 літ.

Вільчак Михайло, в. 220., род. Сянік, Галичина, вст. 31. марта 1917. † 21. квітня 1927. проживши 53 літ.

Чура Михайло, в. 220., род. Дроздовичі, Перемишль, Галичина, вст. 31. січня 1917. † 26. квітня 1927. проживши 32 літ.

Бубен Ольга, в. 220., род. Струневичі, Перемишль, Галичина, вст. 29. вересня 1923. † 6. мая 1927. проживши 29 літ.

Козак Йосиф, в. 221., род. Тернопіль, Галичина, вст. 29. квітня 1916. † 19. січня 1927. проживши 40 літ.

Петришин Василь, в. 221., род. Чимижинці, Перемишляни, Галичина, вст. 27. червня 1913. † 15. марта 1927. проживши 44 літ.

Петляк Йосиф, в. 221., род. Бурштин, Рогатин, Галичина, вст. 26. лютого 1914. † 1. квітня 1927. проживши 39 літ.

Кацапир Матрона, в. 221., род. Радехів, Галичина, вст. 30. квітня 1918. † 11. квітня 1927. проживши 44 літ.

Слюзар Пилип, в. 223., род. Чертж, Жидачів, Галичина, вст. 30. квітня 1924. † 18. вересня 1926. проживши 48 літ.

Варга Марія, в. 223., род. Телич, Новий Санч, Галичина, вст. 29. листопада 1916. † 18. січня 1927. проживши 45 літ.

Проць Іван, в. 223., род. Беско, Сянік, Галичина, вст. 31. січня 1926. † 14. марта 1927. проживши 33 літ.

Пінкасевиц Ева, в. 228., род. Жерниця вижна, Ліско, Галичина, вст. 28. лютого 1917. † 15. липня 1927. проживши 46 літ.

Фургас Андрій, в. 234., род. Псари, Рогатин, Галичина, вст. 30. вересня 1919. † 26. квітня 1927. проживши 34 літ.

Бойко Павло, в. 246., род. Висоцко, Броди, Галичина, вст. 26. грудня 1913. † 20. листопада 1926. проживши 37 літ.

Задорожний Іван, в. 248., род. Сокирничі, Самбір, Галичина, вст. 31. грудня 1918. † 18. липня 1927. проживши 39 літ.

Буй Михайло, в. 251., род. Ляшки муровані, Ст. Самбір, Галичина, вст. 30. червня 1923. † 1. квітня 1927. проживши 35 літ.

Каштелян Михайло, в. 252., род. Боявичі, Мостиска, Галичина, вст. 31. грудня 1923. † 17. грудня 1926. проживши 47 літ.

Хір Процько, в. 254., род. Сянічок, Сянок, Галичина, вст. 23. листопада 1906. † 27. мая 1927. проживши 63 літ.

Вовк Петро, в. 254., род. Морохів, Сянок, Галичина, вст. 30. червня 1916. † 28. серпня 1927. проживши 61 літ.

Орляк Петро, в. 268., род. Криве, Бережани, Галичина, вст. 30. квітня 1923. † 13. листопада 1926. проживши 38 літ.

Шведь Татяїнна, в. 269., род. Гульче, Рава Руська, Галичина, вст. 30. червня 1923. † 27. квітня 1927. проживши 47 літ.

Куций Теодор, в. 269., род. Путятинці, Рогатин, Галичина, вст. 28. лютого 1923. † 19. лютого 1927. проживши 49 літ.

Маруняк Сташка, в. 273., род. Завадка, Ліско, Галичина, вст. 31. мая 1918. † 29. квітня 1927. проживши 37 літ.

Пусь Теодор, в. 274., род. Потік вел., Ст. Самбір, Галичина, вст. 30. червня 1923. † 30. марта 1927. проживши 42 літ.

Синютка Петро, в. 276., род. Вислочок, Сянік, Галичина, вст. 31. мая 1924. † 20. листопада 1926. проживши 47 літ.

Антонович Катерина, в. 278., род. Литовсьько, Ліско, Галичина, вст. 27. лютого 1915. † 29. вересня 1926. проживши 31. літ.

Ястшембська Ксеня, в. 280., род. Гребенів, Рава Руська, Галичина, вст. 30. червня 1923. † 6. мая 1927. проживши 49 літ.

Довгань Анна, в. 281., род. Буцки, Скалат, Галичина, вст. 31. грудня 1918. † 14. липня 1927. проживши 35 літ.

Пиндус Тимко, в. 282., род. Настасів, Тернопіль Галичина, вст. 4. жовтня 1902. † 27. січня 1927. проживши 54 літ.

Клим Іван, в. 282., род. Улуч, Березів, Галичина, вст. 31. грудня 1924. † 7. марта 1927. Проживши 42 літ.

Савран Іван, в. 283., род. Глібовичі вел., Бібрка, Галичина, вст. 31. липня 1910. † 10. грудня 1926. проживши 36 літ.

Базар Іван, в. 283., род. Настасів, Тернопіль, Галичина, вст. 30. червня 1926. † 24. червня 1927. проживши 33 літ.

Голінський Маріяч, в. 288., род. Кізілв, Березжани, Галичина, вст. 29. грудня 1910. † 28. липня 1927. проживши 40 літ.

Лишак Анастасія, в. 292., род. Соколів, Камінка струмілова, Галичина, вст. 31. марта 1922. † 3. листопада 1926. проживши 33 літ.

Черевешко Катерина, в. 292., род. Вільхівці, Снямок, Галичина, вст. 31. жовтня 1921. † 16. липня 1927. проживши 32 літ.

Чоподайло Григорій, в. 293., род. Розвозяни, Перемишляни, Галичина, вст. 30. липня 1922. † в липні 1927. проживши 45 літ.

Накопечний Григорій, в. 295., род. Жуків, Цешанів, Галичина, вст. 30. жовтня 1913. † 6. червня 1927. проживши 46 літ.

Боднарчук Параска, в. 296., род. Перепелички, Зборів, Галичина, вст. 31. січня 1927. † 11. серпня 1927. проживши 36 літ.

Рачик Михайло, в. 300., род. Середнє село, Ліско, Галичина, вст. 29. листопада 1919. † 17. квітня 1927. проживши 39 літ.

Макар Марія, в. 300., род. Іжактави, Па., Злуч. Держави, вст. 31. жовтня 1923. † 5. червня 1927. проживши 25 літ.

Коземчак Анна, в. 303., род. Підсадки, Львів, Галичина, вст. 30. вересня 1918. † 12. марта 1927. проживши 33 літ.

Пилип Катерина, в. 303., род. Береска, Ліско, Галичина, вст. 29. лютого 1924. † 27. марта 1927. проживши 38 літ.

Вітшин Михайло, в. 305., род. Настасів, Тернопіль, Галичина, вст. 29. червня 1915. † 25. мая 1927. проживши 36 літ.

Качмарчик Марія, в. 305., род. Ганчова, Горлиці, Галичина, вст. 30. квітня 1924. † 25. червня 1927. проживши 41 літ.

Магац Іван, в. 308., род. Росохате, Ліско, Галичина, вст. 30. червня 1917. † 28. лютого 1927. проживши 40 літ.

Созяк Іван, в. 308., род. Мидвежі, Дрогобич, Галичина, вст. 29. лютого 1924. † 24. марта 1927. проживши 41 літ.

Падучак Дмитро, в. 316., род. Жовчів, Рогатин, Галичина, вст. 31. грудня 1917. † 4. січня 1927. проживши 37 літ.

Дренів Марта, в. 317., род. Мозолівка, Підгайці, Галичина, вст. 31. грудня 1918. † 24. жовтня 1926. проживши 50 літ.

Проляк Михайло, в. 319., род. Острів, Станіславів, Галичина, вст. 29. листопада 1924. † 29. мая 1927. проживши 31 літ.

Новаковський Іван, в. 320., род. Добреполе, Бучач, Галичина, вст. 30. квітня 1917. † 5. лютого 1927. проживши 33 літ.

Немчук Іван, в. 321., род. Лошнів, Тереховля, Галичина, вст. 29. лютого 1924. † 16. марта 1927. проживши 38 літ.

Луцик Марія, в. 324., род. Літинія, Дрогобич, Галичина, вст. 29. лютого 1924. † 3. липня 1927. проживши 34 літ.

Панек Мартин, в. 326., род. Баранів, Гарнобжег, Галичина, вст. 31. січня 1920. † 22. жовтня 1926. проживши 45 літ.

Окренка Марія, в. 330., род. Перепівка, Рогатин, Галичина, вст. 31. грудня 1919. † 6. січня 1927. проживши 55 літ.

Рекругяк Яким, в. 330., род. Біле, Чортків, Галичина, вст. 16. мая 1914. † 29. січня 1927. проживши 43 літ.

Балицький Еміль, в. 332., род. Усте єпископське, Борців, Галичина, вст. 31. парта 1916. † 28. січня 1927. проживши 43 літ.

Мовчко Филип, в. 334. род. Білич, Старий Самбір, Галичина, вст. 27. мая 1910. † 19. квітня 1927. проживши 43 літ.

Семенків Іван, в. 337., род. Вишнівчик, Підгайці, Галичина, вст. 31. липня 1916. † 12. червня 1927. проживши 41 літ.

Кравець Катерина, в. 341., род. Сошиця велика, Старий Самбір, Галичина, вст. 31. грудня 1925. † 7. жовтня 1926. проживши 30 літ.

Савчак Михайло, в. 341., род. Старява, Добромилъ, Галичина, вст. 31. жовтня 1916. † 23. грудня 1926. проживши 34 літ.

Горчинський Михайло, в. 346., род. Мельниця, Боршів, Галичина, вст. 31. жовтня 1925. † 2. грудня 1926. проживши 32 літ.

Грицишин Марія, в. 350., род. Лучини, Бібрка, Галичина, вст. 30. квітня 1924. † 19. мая 1927. проживши 31 літ.

Білян Яків, в. 360., род. Колінці, Товмач, Галичина, вст. 30. квітня 1926. † 7. червня 1927. проживши 41 літ.
Гофран Анна, в. 363., род. Серники дол., Рогатин, Галичина, вст. 31. грудня 1923. † 21. мая 1927. проживши 37 літ.
Кучірка Варвара, в. 370., род. Копичинці, Гусятич, Галичина, вст. 28. лютого 1925. † 18. січня 1927. проживши 33 літ.
Миронюк Роман, в. 370., род. Угринківці, Заліщики, Галичина, вст. 31. грудня 1925. † 5. лютого 1927. проживши 30 літ.
Іж Давидко, в. 379., род. Беско, Сяпик, Галичина, вст. 31. липня 1926. † 3. грудня 1926. Проживши 37 літ.
Дольський Іван, в. 388., род. Гортинці, Самбір, Галичина, вст. 31. серпня 1925. † 19. лютого 1927. проживши 37 літ.

ВІЧНАЯ ІМ ПАМ'ЯТЬ.

ДІТИ ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА МОЛОДЕЧОГО ДЕПАРТАМЕНТУ, ПОМЕРШІ В ЧАСІ ВІД 1-го ВЕРЕСНЯ 1926 Р. ДО 31-го СЕРПНЯ 1927 Р.

Василишин Юлія, від. 2., Мт. Кармел, Па., вписана 28. лютого 1922. † 27. марта 1927. проживши 16 літ.
Підлипчак Теодор, в. 4., Джерзи Ситі, Н. Дж., вп. 30. падолиста 1920. † 23. квітня 1927. проживши 13 літ.
Сивик Стефан, в. 6., Гейстінгс ан Гудсон, Н. Й., вп. 27. лютого 1926. † 16. грудня 1926. проживши 3 роки.
Гаталович Михайло, в. 7., МкЕду, Па., вп. 27. марта 1914. † 29. марта 1927. пр. 14 літ.
Даядик Семен, в. 18., Сеймур, Конн., вп. 31. січня 1920. † 9. квітня 1927. пр. 8 літ.
Берева Стефан, в. 59., Ст. Френкойс, Ілл., вп. 30. червня 1919. † 16. липня 1927. пр. 10 літ.
Фіялка Євгенія, в. 57., Когус, Н. Й., вп. 31. марта 1924. † 26. жовтня 1926. пр. 4 літ.
Баворовський Волод., в. 81., Куртіс Бей, Мд., вп. 29. мая 1925. † 21. мая 1927 пр. 8 літ.
Маланяк Василь, в. 83., Філадельфія, Па., вп. 29. мая 1925. † 5. липня 1927. пр. 11 літ.
Машталяр Анна, в. 94., Гемтремк, Миш., вп. 27. лютого 1922. † 16. жовтня 1926 пр. 7 літ.
Зельвак Йосиф, в. 104., Перт Амбой, Н. Дж., вп. 31. грудня 1925. † 24. мая 1927. пр. 7 літ.
Беркита М. Володимир, в. 116., Трентон, Н. Дж., вп. 31. січня 1927. † 7. марта 1927. проживши 1 рік.
Кіч Катерина, в. 126., Сліквіл, Па., вп. 30. квітня 1924. † 8. падолиста 1926. пр. 10 літ.
Войтко Микола, в. 126., Сліквіл, Па., вп. 27. лютого 1926. † 16. марта 1927. пр. 5 літ.
Лабуза Володимир, в. 155., Перт Амбой, Н. Дж., вп. 27. серпня 1914. † 17. мая 1927. проживши 13 літ.
Добрянський Михайло, в. 155., Перт Амбой, Н. Дж., вп. 25. квітня 1919. † 29. липня 1927. проживши 11 літ.
Гречух Марта, в. 181., Менвіл, Р. Ай., вп. 27. лютого 1921. † 10. грудня 1926. пр. 16 літ.
Харко Стефан, в. 182., Кліфтон, Н. Дж., вп. 30. листопада 1919. † 2. жовтня 1926. пр. 12 л.
Савіцький Михайло, в. 211., Стейплетон, Н. Й., вп. 30. грудня 1922. † 22. січня 1927. проживши 6 літ.
Шеремета Василь, в. 239., Філадельфія, Па., вп. 29. мая 1925. † 1. серпня 1927. пр. 5 літ.
Халупа Петро, в. 242., Фреквіл, Па., вп. 31. мая 1924. † 8. листопада 1926. пр. 4 роки.
Гавришків Анна, в. 243., Вест Пулман, Ілл., вп. 27. лютого 1914. † 5. грудня 1926. проживши 12 літ.
Цюбан Анна, в. 251., Клівленд, О., від. 28. лютого 1922. † 23. вересня 1926. пр. 6 літ.
Кулявець Юлія, в. 262., Ансонія, Конн., вп. 27. лютого 1926. † 1. марта 1927. пр. 6 літ.
Капдун Стефан, в. 288., Бетлегем, Па., вп. 30. серпня 1924. † 22. жовтня 1926. пр. 7 літ.
Масляк Мирослав, в. 292., Дітройт, Міш., вп. 30. червня 1925. † 13. жовтня 1926. проживши 2 роки.
Кос М. Агафія, в. 295., Ейкроп, О., вп. 29. падолиста 1926. † 10. лютого 1927. пр. 1 рік.
Кондратович Петро, в. 317., Рачестер, Н. Й., вп. 31. січня 1927. † 30. липня 1927. проживши 3 роки.
Гадняк Зофія, в. 342., Картерет, Н. Дж., вп. 30. вересня 1925. † 2. падолиста 1926. проживши 2 роки.
Животко Мирослава, в. 361., Нью Йорку, Н. Й., вп. 31. липня 1923. † 6. марта 1927. проживши 12 літ.
Луцишин Марія, в. 363., Олівен, Н. Й., вп. 30. січня 1926. † 27. квітня 1927. пр. 6 літ.
Жолкевський Тимко, в. 364., Клівленд, О., вп. 31. марта 1926. † в серпні 1927. пр. 5 літ.
Мазепа Марія, в. 369., Палмертон, Па., вп. 30. серпня 1924. † 20. серпня 1927. пр. 5 літ.
Кукіш Йоанна, в. 401., Сейквіл, Па., вп. 29. падолиста 1924. † 9. червня 1927. пр. 6 літ.

ВІЧНАЯ ІМ ПАМ'ЯТЬ.

Новий Рік

Новий рік кесе нам зміну,
Як носив від многих літ;
Несе зміну на Україну,
Як на весь культурний світ.

Кожда зміна се новина,
Се реформа, поступ, ріст;
Чи людина чи родина,
Переходить новий міст.

Йде непевною ходою,
Як колись в чужий город;
Йде громадою, юрбою,
Весь народ, увесь карод.

Як перейде? Чи в порядку?
Чи з дорібком на плечах?
Кождий має таку гадку
В голові. А в серці страх.

Бо як міст сей перейдемо,
То за ним буде новий;
А з чим його зустрінемо,
Як тепер в нас міх пустий?

А ще гірше як без думки,
Без знання іде народ;
Як музики лиш і шумки
Він шукає і вигод.

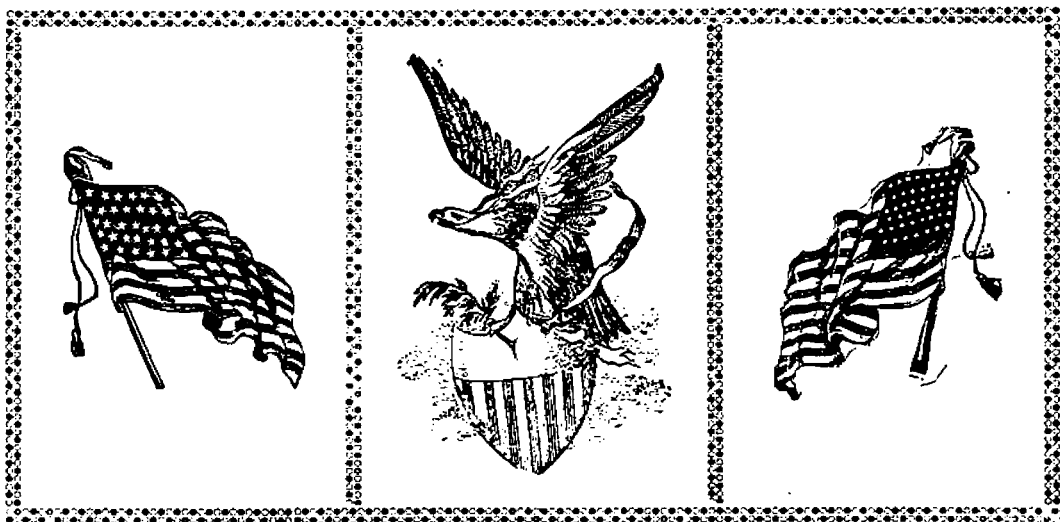
Бо тоді не бачить зміни,
Ані поступу років;
Не в проміннях вік, а в тіни
Посувався і сидів.

Тому кличем: Позір дайте
На новий грядучий рік!
Із дорібком зустрічайте,
Красше як було торік!

Із дорібком у маєтку,
А ще більше у знанню.
Тоді з поступу пожитку
Наберете у званні!

Тоді щастє появиться,
І до вас воно прийде;
Тоді воля розкується
І Україну поведе.

UNITED STATES OF AMERICA

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ АМЕРИКИ.

Простір.

Злучені Держави Америки, або коротко Америка, одна з найстаріших республік нових часів, також одна з найбільших держав світа.

Простір Америки (48 стейтів) займає 3,026,789 квадратних миль. Для вигідного означення сей простір називають Континентальна Америка. Крім того Америка має посілості як Аласка (яка є власністю Америки), Філіппінські Острови (яким Америка приречла самостійність), та інші острови як Гавайські, Порто Ріко, а далі Панамський Канал і і. Всі ті посілості разом займають 716,700 квадратних миль, а разом з ними увесь простір Америки займає 3,743,478 квадратних миль.

На півночі граничить Америка з Канадою, на південному заході з Мексикою. На сході Атлантичний океан

миє береги Америки, а на півдні Мексиканський залив. На заході стикається беріг Злучених Держав з Тихим океаном, який Американці про себе називають теж Американським океаном.

Британська Імперія займає більше територіяльного простору ніж Америка. Таксамо Китай. Але обі ці держави (Британська Імперія се спілка держав, а старий Китай недавно став республікою) мають далеко більше населення (вчетверо) ніж Америка. Також Бразилія, республіка в Південній Америці, простором більша від Америки, але знову має вчетверо менше населення.

Найбільша віддаль границь Америки, від Атлантику до Паціфіку (Тихого океану) виносить 3,100 миль (американських, а з півночі до полудня 1,700 миль.

Води на просторі Злучених Держав займають 43,000 квадратних миль або майже стільки що стоїть Пенсилвенія.

Географічний вигляд краю.

Географічне положення Злучених Держав далеко корисніше ніж інших держав. Самі приморські береги Злучених Держав виносять понад 12,000 миль, а се значить отверті шляхи до світа. Се, що сі береги віддалені від інших земель великими океанами, одночасно забезпечує їх, а не стоїть на перепоні торгівлі, бо торгівля водними шляхами найдешевша.

Підсоне (клімат) Злучених Держав умірковане і тому підхоже для життя людей і поступу та розвитку краю.

Великий простір Америки різно-родний. На заході від Тихого океану розлягаються менші гори як Прибережні і Сієрра Невада в Каліфорнії і Каскади в стейті Орегон і Вашингтон. Далі на схід є пасмо Скелистих гір (Ракі Мавітсінз). Се найвисші гори в Америці. Тягнуться з Канади (Британської Колумбії і Алберти) на південний схід через стейти: Монтену, Вайомінг, Колорадо до Мексико. На сході є менші від сих гори, які лучать систему кількох пасем. Сі гори звуться А п л я х і с ь к і (Епелсчїен Мавітсінз). Вони тягнуться з півдня на північ, від стейту Алабама через Теннесі, Вест Верджинію, Верджинію, Пенсилвенію, і Нью Йорк, аж до Канади.

Найбільші озера є в Америці на північному сході при канадійській границі. Се озера: Супіріор, Мішиген, Юрон, Грі й Онтеріо.

В Злучених Державах є 7 великих рік. На сході ріка Гадсон, яка перепливає стейт Нью Йорк з півночі на полудне і вливається до моря біля міста Нью Йорк. Далі є Ріка Делавер,

яка вливається до моря в Делаверському заливі (між берегами стейтів Делавер і Нью Джерзи). Найбільшою рікою є Миссиссиппі, яка пливе з півночі, із стейту Миннесота (недалеко Канади) на південь і вливається до Мексиканського заливу із стейту Луїзіана, недалеко пристанового міста Нью Орлінс. Одначе сю ріку збільшують дві другі великі ріки: Мизури, яка випливає із Скелистих гір і пливе на схід, а далі на південний схід аж до стейту Мизури, де вливається до ріки Миссиссиппі недалеко міста Сейнт Луїс; і друга ріка Огайо, яка пливе із стейту Огайо на південний захід і вливається в Миссиссиппі на сході стейтів Ілліной, Кентокі і Мизури. В кінці ріка Колорадо, яка випливає із Скелистих гір в стейті Колорадо і пливе на південний захід та вливається до Каліфорнійського заливу (територія Мексика); і ріка Колумбія, яка перепливає стейт Вашингтон, відграничує його від Орегон і вливається до Тихого океану.

Озера пригожі до павігації для пасажирських і товарових (фрейтових) кораблів та малих суден.

Із згаданих рік пригожі до павігації: Миссиссиппі, Мизури, Делавер, Гадсон і Колумбія у значній частині своїх русел.

Зноваж менші ріки з гір дають силу оборотови промислу.

Також многі пристані здовж берегів Америки пособляють світовій торгівлі американського народу, пайбогатшого у світі.

Історія.

Давно Америку замешкувала червона раса людей, звана американською.

В історії переказують, що Норвежці вже в 1000 році відвідали були

Північну Америку (теперішній стейт Мейн), але відкрив Америку аж Кристофор Колумб в 1492 році. Він вперше висів на островах Багама (на південний схід від Флориди).

Відтак приїздили вже Англіїці, Французи й Еспанці, які пробували закладати в Америці свої кольонії. Та все те були тільки слабі початкові проби.

Щойно в другій половині 16-ого століття зачали Французи кольонізацію на сході Канади і посувалися в теперішніх Злучених Державах аж на доли ріки Миссиссіпі й Огайо, закладаючи на шляхах торговельні станції.

Еспанці заложили в 1565 році оселю Ст. Огостін в теперішній Флориді (в північній Флориді), однак не пробували розширити кольонізації. Се старе місто і досі є у Флориді. Але основу кольонізацію Америки зачали аж Англіїці.

Вони оснували спілку Лондон Компені, яка зачала кольонізацію з теперішньої Верджинії в 1607 році. Там оснували вони першу кольонію Джейм стави. Прибули туди багатші люди для торгівлі і також всякі вітрогони, що глядали пригод. В 1619 році ся кольонія мала вже першу в Америці громадську раду і завела невідьлицтво Нігрів.

Другу кольонію оснували Англіїці в 1620 році в теперішньому стейті Мессечусетс. Була се оселя Плімот.

Відтак англійські кольонії вже розширялись і кольоністи, будуючи громади, змагали до самоуправи, ізза якої виринала боротьба з королем.

Найскорше виростали кольонії в так званій Новій Англії, а дальше в теперішніх південних стейтах Норт Каролайна і Савт Каролайна.

Кольонізація Пенсильвенії зачалась в 1676 році.

Голяндці зачали кольонізацію теперішнього Нью Йорку і Нью Джерзи, Голяндець Генрі Гудсон виправився до Америки в 1609 році і відкрив ріку, яку назвав своїм іменем. Голяндці виправилися в більшому числі аж в 1623 році й осіли над рікою Гудсоном (Гадсон). Вони тоді оснували кольонію Олбані і Новий Амстердам, себто теперішній Нью Йорк. Новий Амстердам здобули від Голяндців Англіїці в 1664 році і перезвали його на Нью Йорк.

В теперішньому стейті Делевер були спершу Голяндці і Шведи, але Англіїці виперли їх також в 1664 році.

Відтак англійські кольонії постійно зростали.

У 18-ому століттю вели Англіїці війни з Індіянами і з Французами. Французи, котрі осілись були у східній Канаді, хотіли простягнути свої посілости і на врожайні доли теперішніх Злучених Держав. Війни покінчились устааленням англійського панування в тодішніх перших американських кольоніях.

Одночасно кольонії змагали до релігійної і політичної свободи. Боротьба політична, а також економічна остаточно довела до війни проти Англії за самостійність 13 перших американських кольоній, Нью Гемпшер, Мессечусетс, Ровд Аїленд, Капектикат, Нью Йорк, Нью Джерзи, Пенсильвенія, Делевер, Мериленд, Верджинія, Норт Каролайна, Савт Каролайна і Джорджія, проголосили самостійність в 1776 р. і зачали визвольну війну проти Англії.

Револьюційна війна тривала до 1783 року, коли остаточно кольоніяльна армія під проводом Вашингтона побідила англійські війська.

В 1887 році скликали освободжені кольонії конференцію в Філадельфії, яка ухвалила конституцію, яку відтак

приняли освободжені колонії вже як „суверенні держави”, і на основі якої створили федеральну республіку під назвою Злучені Держави Америки.

Першим президентом Злучених Держав був побідник у визвольній війні проти Англії Джордж Вашингтон. Його двічі вибрано президентом і тоді він ще резидував в Нью Йорку.

Територія Злучених Держав виносилася тоді понад 800.000 квадратних миль, але при перших 13 стейтах осталася менша половина, а з решти викроєно пізніше 13 других стейтів.

Відтак Злучені Держави протягом 19-ого століття побільшили свою територію вчетверо, простягаючи її від Атлантичного океану аж до Тихого. Було се через війни і закупки за гроші.

В 1803 році Злучені Держави докупили територію на захід від своєї території, яка обіймала головню врожайну долину ріки Миссиссиппі. Сю територію немовто посідала тоді Франція і від неї купила її Америка за 15 мільйонів доларів.

Флориду відкупила Америка від Іспанії за \$5,000,000.

В 1845 році влучено до Злучених Держав республіку Тексас, з якої повстав стейт Тексас і части стейтів Нью Мексико, Колорадо і Вайоминг. По війні з Мексиком Злучені Держави одержали нову територію, яка тепер творить части стейтів Нью Мексико й Аризона.

Відтак ще Злучені Держави докупили від Мексика в 1853 році нову територію за \$15,000,000 аж до Тихого океану.

Нові набутки се головню по війні з Іспанією в 1898 році.

Простір в Центральній Америці, де побудовано Панамський Канал, Америка закупила в 1903 році.

Аласку купила Америка від Росії в 1867 році за \$7,200,000.

Населенне Злучених Держав.

Населенне Злучених Держав в першому році існування яко самостійної республіки виносило біля 4 мільйони. З того п'яту часть творили Нігри.

Тепер вже населенне Злучених Держав виносить понад 113,000,000, а число Нігрів лиш около 10%, себто о половину менше ніж тому півторасти літ.

Населенне Злучених Держав зростало скоро головню завдяки прибуткови емігрантів з Європи.

В 1830 році населенне Злучених Держав виносило ще ледви 12,000,000.

Ще в 1870 році виносило ледви стільки що тепер число Українців в Європі, себто до 40,000,000, а вже в 1900 було 75,000,000.

З початком світової війни було в Злучених Державах 100,000,000 населення, а за останніх 13 літ прибуло ще понад 13,000,000 населення. Сей приріст не був великий з уваги, що підчас війни імміграція сюди була замкнена, а по війні значно обмежена.

Основною підставою іммігрантів здавна була англо-саксонська раса. І тому вона є підставою нової американської нації.

Також великий доплив до сеї імміграції дали Ірландці (Айриші), Німці, Скандинавці, а пізніше Італійці, Славяни, Жиди й інші.

Всі ті допливи спровола переміщуються і „перетоплюються” в нову, модерну американську націю, якої спільною мовою є мова англійська, а також підставою культуурою є англійська культура. Англійські суспільні установи і закони теж дали основу американським установам і законам. Але також і нові доливи інших білих рас внесли дещо із своїх культурних цінностей до духової культури американської нації, а ще більше до зросту матеріальної культури, я-

кою Америка перевищила і задивувала увесь світ.

Населення Злучених Держав живе по містах, місточках і селах. Міські осередки виростають скоро біля нових промислових заводів, головню копалень.

Поділ праць в Америці в останніх роках представлявся так:

У фабриках і механічних промислах працювало 13,000,000 осіб;

В хліборобстві і в лісовому промислі працювало 11,000,000 осіб;

В торгівлі 4,000,000 осіб;

В домашній службі 3,000,000 осіб;

В перевозовій службі 3,000,000 осіб;

В урядничій службі 3,000,000 осіб;

В професіональній службі 2,000,000 осіб;

При копальнях 1,000,000 осіб;

Разом 40 мільйонів осіб було зайятих при різних працях. Се були мушци, женцини, а також і діти.

Земні скарби.

Земні скарби (мінеральні засоби) Злучених Держав се одно з головних жерез майна держави. Різнородністю сі скарби перевищують всі інші краї світа.

Америка добуває річно понад 500,000,000 тон угля. З того лише около 60,000,000 тон твердого угля (антрациту), а решта мягкого угля (бітумінового).

Поклади твердого угля переважно у східній і середній Пенсилвенії (здовж гір) а мягкий в західній Пенсилвенії і багато других стейтах.

Земний олій (нафта) є в Пенсилвенії, Вест Верджинії, Огайо, Індієні, Кензас, Колорадо, Тексас, Оклагома і в полудневій Калифорнії. Річно Америка добуває нафти 500 мільйонів бочок. Жаден другий край не добуває стільки земного олію що Америка. Спотребовує вона його головню на га-

золіну, якої вживається до моторів самоходів.

Природний газ знаходиться в стейтах Пенсилвенія, Огайо, Індієна і Кентокі. Се найдешевший опал, який вихиснують в сталівнях і фабриках скла.

Зелізо, се найважнійший метал, який добувають в Америці. Найбільші поклади зелізної руди є в стейтах Мишген і Минссота, кругом озера Супіріор. Далі є теж в стейтах: Нью Йорк, Пенсилвенія, Алабама, Джорджія і Мизури.

Злучені Держави продукують річно понад 30,000,000 тон зеліза. І ся республіка продукує та сложитковує найбільше зеліза і сталі з усіх країв світа.

Щодо золота і срібла Злучені Держави біднійші, але стоять тільки на другому місці. Сі метали добувають в Скелістих горах.

Річно добувають в Америці золота вартости \$60,000,000.

Злучені Держави добувають міді дуже богато. Сей добуток займає дві третини добутку цілого світа. Найбільші поклади міді є в стейтах Мишген, Монтена й Аризона.

Олово добувають в стейтах: Колорадо, Айдаго, Ілліной, Айова, Кензас, Мизури, Юта і Вискансін. Добутком олова Америка перевищує кожний інший край.

Цинк є в стейтах Ілліной, Кензас, Мизури, Нью Джерзи, Вискансін.

Крім того є в Америці богати засоби мармору, будівельного каменя і гіпсу, які потрібні до будови домів і шляхів

Земні плоди.

Америка продукує найбільше пшениці, кукурузи, жита, ячменю, вівса, бараболь, тютюну, бавовни, сіна у світі

Минушого року випродуковано тут біля 700 мільонів бушлів пшениці, вартости до одного біліона (мільярда) долярів; около 3 біліони бушлів кукурузи, вартости до двох біліонів долярів; около півтора біліона бушлів вівса, вартости пів біліона долярів; около 350 мільонів бушлів бараболь вартости 300 мільонів долярів; майже півтора біліона фунтів тютюну, вартости чверть біліона долярів; понад 16 мільонів балъ бавовни, вартости півтора біліона долярів; понад 60 мільонів тон сѣна, вартости майже півтора біліона долярів.

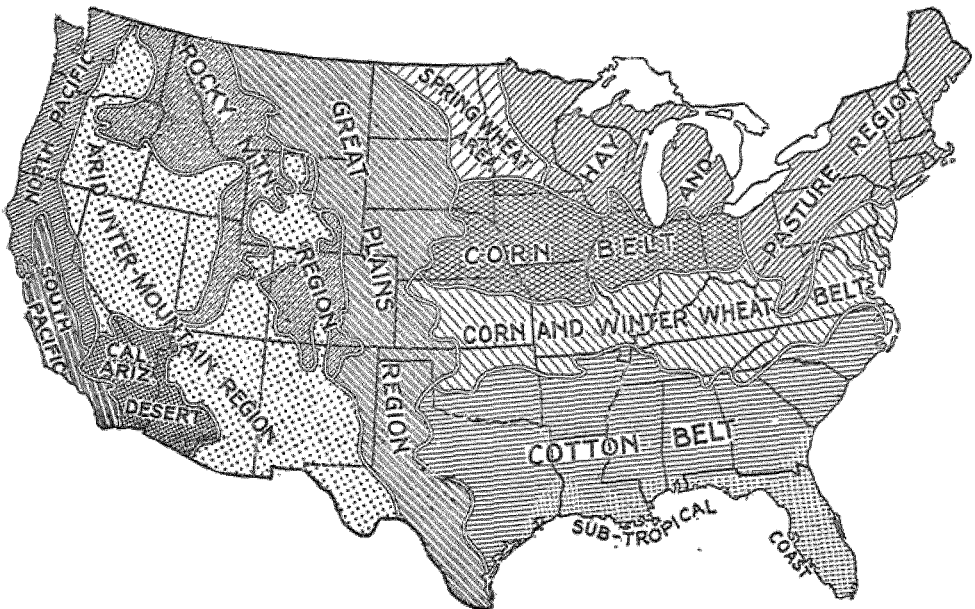
До сього треба додати продукцію насінъ, овочів і т. д., яких вартість щороку теж пересягає сотки мільонів долярів.

Найбільше збіжа продукує врожайна долина ріки Миссисипі; бавовну продукують полудневі стейти; овочів найбільше Калифорнія.

Щодо продукції засобів поживи Америка найбогатша і независима від других країв. З чужих країв спроваджує тільки каву (з Бразилії), чай (з Китаю й Індії), велику часть цукру (з острова Куби), олій з оливок (з Естонії) і інші.

Позатим Америка продукує засобів поживи (окрім рижу) більше ніж потребує. Отже може надвишку вивозити до чужих країв.

Долучена карта (мапа) показує, які части Америки продукують найбільше ріжних земних плодів.

Долина Миссисипі (Great Plains Region) се головна полоса продукції пшениці. На північний схід від неї є мала область весняної (ярої) пшениці. Далі відсі на схід, здовж озер і знову трохи на південь і далше аж до краю північного сходу се області, які продукують найбільше паші для випасу худоби.

На полудне від двох останніх областей є полоса, що продукує найбільше кукурузи, а далі ще на південь друга полоса, що крім кукурузи продукує також у великій кількості зимову пшеницю.

Вкінці велика часть краю на полудні продукує найбільше бавовни, якої вживають до виробу полотен, матерій на одяги і т. і.

Великим майном Америки є ліси. Найбільші ліси є на Заході і на північному сході, а також на Аласці. Та їх в Злучених Державах багато винищено, для продукції будівельного матеріялу і паперу. Щойно в останніх часах заведено раціональну господарку лісами.

Злучені Держави також випасають багато худоби, безрог і дробу.

Найбільше худоби випасає стеїт Тексас.

Стеїт Вайовмінг відомий з випасу овець.

В області, де продукують кукурузу, вигодовують нею безрог. З тої годівлі найзамітніші стеїти Айова й Ілліной.

Стеїти Нью Йорк і Нової Англії, а також Ілліной, Айова і Вискансін відомі з випасу коров для продукції молока й інших молочних витворів. Америка продукує молока річно 85,000,000 фунтів.

Годівлею дробу займаються най-

більше в стеїтах Ілліной, Мизури, Айова, Огайо й Індіана. В Злучених Державах вигрівають річно пів біліона куряток. Кури несуть понад півтора біліона яєць. Торговля дробом і яйцями приносить річного торгу продуцентам чверть біліона доларів.

Промисл.

Промисл в Злучених Державах розвинений дуже високо. Своїм богатством, розмірами, розмахом і поступом американський промисл перший в цілому світі.

Він головно задовольє потреби свого краю, але засіблює теж до якоїсь міри і заграницю. Для чужих країв американські продукти задорогі з уваги на те, що тут дорожша праця, одначе Европа і другі части світа і дешевою працею не встояться проти Америки через те, що тут продукується все у масовій кількості і новітними уліпшеними машинами та засобами. Через те продукція видатніша і може видержати суперництво з дешевшою продукцією.

Колиж в Европі та других частях світа робітники дібються такого рівня життя що американські робітники і таких платень, то тамошні фабрики на давні лади і обмежені на малі простори, не зможуть видержати суперництва з промислом Америки і мусітимуть хиба єднатись у великі комбінатції для оборони свого існування і розвитку.

Фабричні продукти, які витворює Америка, виносять більше ніж третину всіх фабричних продуктів світа.

В інших краях, як наприклад на Україні або в Московщині, майже ціле населення працює, щоб добути хліб із землі та вижити парід. Се тому, що там ще держиться давній примітивний спосіб хліборобського проми-

слу. Іншими словами, хліборобський промисл там ще домашній промисл.

В Америці інакше. Тут і хліборобський промисл ведеться на велику скалю, таксамо як інший фабричний промисл. Завдяки вжиткови великих машин лиш мала частина населення Злучених Держав добуває із землі стільки рільних продуктів, що не тільки виживить нею усе населенне краю, але ще й має тих продуктів доволі на вивіз закордон.

Се спричинює, що більша часть населення вільна до інших занять.

Люди крім поживи потребують мешкань, одінь, топлива, світла, засобів транспортації (залізниць, самоходів, літаків і т. і.), комунікації (почти, телеграфів, телефонів, радіо), і духового задоволення (церков, шкіл, театрів, книжок, газет, всяких забав і т. і.)

Чим культурнійша нація, чим поступовійша і богатша, тим більші має вимоги для задоволення сих потреб.

Америка се великий торговельний ринок. Нарід засібний, отже є і великий попит. А що нема митових (цловних) обмежень між стейтами, так є і змога задоволити сей попит.

Крім того тут є всі природні скарби, яких потрібно до промислу, і тому не диво, що промисл розвинувся так високо.

Крім угля, який служить для опалу в промислі, силу в промислі достарчують ріки й електрика. Електричний мотор уможливилоє, що одна фабрика може мати свої галузі у великих віддалях, бо всюди можна дістати сю силу.

Добрі комунікаційні засоби залізницями і водою уможливилоють розділ фабричних виробів.

Головні промисли.

Найбільше фабричних осередків в Злучених Державах находиться на схід від ріки Миссиссипі і на північ від ріки Огайо. Там продукують фабрики більше ніж чотири пяті части усього фабричного виробу краю.

Поза тим тільки ще замітний бавовняний промисл (cotton industry) на полудні, в стейтах: Алабама, Джорджія, Норт Каролайна і Савт Каролайна. Крім того також тютюновий промисл в стейтах Верджинія, Кентокі і Норт Каролайна. І новий залізний промисл в Алабамі і Джорджії.

На заході, над Тихим океаном замітний деревний промисл і промисл знимок для кінотеатрів у Каліфорнії.

Головні промисли в Америці такі:

Хліборобський промисл. До нього треба причислити продукцію рільних продуктів, як овочів, худоби, безрог і т. і.

Був час і в Америці, коли хлібороб бувало заніс бушель збіжа до місцевого млина а відтам відносив змелену муку. Відтак його жінка пекла сама дома усе печиво. Але сі часи вже в Америці минулися.

Сьогодні не тільки місто в Америці але й село споживає продукти, які приготовляється у великих заводах. Сьогодні тут фармер купує муку з великих фабричних млинів; таксамо ріжні мяса, приладжені у великих паківнях; також поживні продукти в пушках (кенах); печені мучні бісквіти; вівсяні, пшеничні, кукурузяні крупи, які варять на сніданне, і т. п.

Залізний і сталевий промисл в Америці дуже великий. Він розмірами дорівнює сим промислам трох держав: Англії, Німеччині і Франції.

Першими в сьому промислі є стейти: Пенсильвенія, Ілліной, Огайо, Ів-

диана, Миннесота і Мишиген перші у продукції залізної руди.

Ткацький промисл. Осередком фабрик бавовняних виробів є стейти Нової Англії, а між ними найперший Мессечусетс.

Поза Новою Англією бавовняний ткацький промисл розвинувся на полудні, в стейтах: Норт Каролайна, Савт Каролайна, Джорджія й Алабама.

У продукції бавовняних продуктів Америка займає друге місце по Англії.

Відтак слідують вироби вовняні, а в сьому і килими (карпети) та капелюхи (новстяні). Сей промисл найбільше розвинутий в стейтах Мессечусетс, Пенсилвенія і Ровд Айленд. Місто Філадельфія се один з найбільших осередків виробу килимів у цілому світі.

Щодо шовкових виробів Америка стоїть на першому місці (друга Франція). Великі осередки є в стейтах Нью Джерси і Пенсилвенія.

Деревний промисл найбільший над Тихим океаном, в стейтах Орегон і Вашингтон. Там теж найбільші фабрики меблів.

Шкіряний промисл Пенсилвенія займає перше місце щодо продукції шкір, а Мессечусетс щодо продукції черевиків і чобіт.

В сьому промислі Америка теж займає перше місце в світі. Він дуже високо тут розвинений з огляду на небувале удішненне машинерії для виробу обуви.

Папір. У продукції паперу Америка також стоїть на першому місці. Найбільше паперу виробляється з дерева на газети. Осередок паперових фабрик є в сторонах, де найбільші ліси.

Річно Америка спожитковує деревного паперу на \$800,000,000.

Автомобілів в Злучених Державах тепер виробляють 5,000,000 рі-

чно. Усіх автомобілів в ужиттю було в Америці минулого року понад 20,000,000. Се значить, що пересічно на кождих 5 осіб припадав один самохід. Сама фабрика Форда (головний осередок в Дітройт, Миш.; там у нього працює 300,000 робітників) виробля більше як 12,000,000 самоходів. Одначе щороку також багато їх знищується і виходить з ужиття. Решта усього світа разом не має навіть приблизно стільки автомобілів що самі Злучені Держави.

Найбільше автомобілевих фабрик є в стейтах Мишиген, Огайо й Ілліной. Місто Дітройт називають автомобілевим містом, бо се найбільший осередок автомобілевих фабрик у світі.

Вартість усіх автомобілів в Злучених Державах тепер досягає до одного біліона доларів.

Інші промисли. Стейт Канектикат перший щодо продукції дрібних артикулів, таких як голки, шпильки, гузики, годинники і всякі залізні знадоби про домашню потребу.

Великі фабрики годинників є у Волтем, Месс., і в Елджин, Ілл.

Перед війною Америку засібляла у фарби і всякі хемічні вироби Німеччина, але світова війна спричинила, що в Америці розвинувся і сей промисл самостійно. (На основі німецьких патентових зразків).

Щодо будівлі кораблів Америка теж поступила вчасі війни вперед і тепер вона вже щодо сього тільки друга по Англії.

Щодо виробу рільничих машин Америка перша у світі. Найбільше сих фабрик в стейті Ілліной, а Шикаго се головний осередок. Крім того фабрики рільничих машин є ще в стейтах Огайо, Нью Йорк і Вискансин.

Річна продукція рільничих машин в Америці вартує \$300,000,000.

Крім всіх тих згаданих великих промислів в Злучених Державах, яких продукції дуже великі, ще є різні менші промисли, які разом випroduкуюють річно виробів вартости більше як \$1,000,000,000.

Крім фабрик є ще також і робітні, де люди виконують роботи ручними знарядями. Сей дрібний промисл, або рукоділо, видає річно виробів на торг вартости також до \$1,000,000,000.

Торговля.

Щодо торгівлі, і домашньої і закордонної, Злучені Держави перевищують кожний край у світі.

З огляду на розлогість краю, залюдненне і багатство торгівля в Америці широко розвинулась. Різні продукти мають свої осередки в різних сторонах краю і тому теж торгівля вихиснує комунікаційні (перевозові) засоби на велику скалю.

Та одначе числових зіставлень про грошеву вартість домашньої торгівлі нема і через те годі навіть в приближенню її подати.

Зате митові уряди (custom houses) подають зіставлення про роди, скількість і вартість товарів, які Америка вивозить заграницю.

Перед війною перше місце щодо заграничної торгівлі займала Англія, друге Німеччина, а щойно третє Америка. Але вчасі війни і чужі держави привчилися до американських продуктів, що попит за ними у них зріс до тої степені, що тепер вже Америка на першому місці щодо вивозу товарів закордон.

Від зачатку війни Америка постійно більше вивозить продуктів і матеріалів аніж привозить. Надвишка означає привіз гроший з чужих країв до Америки, таксамо як надвишка у привозі означає вивіз гроший з краю. Коротко -- Америка закордонною

торгівлю багатіє і се один з її зисків воєнних.

Найбільше вивозить Америка до Європи, а відтак до республік Південної Америки.

За минулих кілька фіскальних літ (фіскальний, або скарбовий рік числиться від 1-ого липня одного року до 1-ого липня слідуячого року) стан закордонної торгівлі Америки представляється так:

	Привіз	Вивіз
1921-2	\$3,073,853,263	\$3,771,156,489
1922-3	3,780,958,965	3,956,733,373
1923-4	3,554,036,954	4,223,973,222
1924-5	3,824,128,375	4,778,330,897
1925-6	4,466,613,831	4,653,509,472

В кождому з тих Америка одержала більше за вивезені річи аніж заплатила за привезені. Значить, мала надвишку, зарібок.

Америка вивозить:

Рільничих продуктів.....	62%
Фабричних продуктів.....	30%
Лісових продуктів.....	4%
Копальняних продуктів.....	3%
Інших	3%

Привозить:

Сирих матеріалів.....	38%
Поживи і домашніх звірят.....	21%
Фабричних виробів.....	18%
Вибагливих (люксових) товар.	16%
Інших	7%

До Європи Америка вивозить з пристаней в Нью Йорку, Бостоні, Філадельфії і Балтимор. До Азії з пристаней в Сан Франціско, Сіетел і Такомі.

До південної Америки ідуть кораблі з усіх американських пристаней.

Перевіз.

Америка має дуже просторі приморські береги, понад 12,000 миль,

тому вже і для себе самої на велику віддаль може вживати дешевого морського перевозу.

Крім того Америка має 18,000 миль водних шляхів на озерах і ріках які теж дуже пригожі до транспортів.

Зелізниці в Америці дуже розвинені.

Першу залізницю в Америці побудовано тому майже 100 літ, в 1830 році. При кінці 1832 року Америка мала 23 миль залізничних шляхів, а нині має майже 300,000 миль, значить, більше аніж ціла Європа.

Тепер в Злучених Державах шість залізничних шляхів трансконтинентальних, себто від Атлантийського океану до Тихого. Позатим найбільше залізниць на Сході, де найбільше насе-

лення і найбільші промислові осередки. Тут залізничні шляхи ідуть не тільки зі сходу на захід, але і з півночі на полудне. На Заході сього нема; там дуже мало шляхів з півночі на полудне.

Крім парових залізниць є в Америці на менші віддалі електричні залізниці, а також трамваї (тролі кар).

Також дуже добре поставлені в Америці гостинці (гайвейз), які будують з асфальту або цементу. Федеральний уряд видає річно стейтам на гостинці до \$250,000,000 під умовою, що вони від себе додадуть рівновартну суму. Сі гостинці розвинулись особливо за останніх 20 літ задля вигоди публіки, що подорожує автомобілями.

М І Л І О Н Е Р И.

Висота заплаченого федерального доходного податку виказує, що тепер є в Злучених Державах 74 особи, котрих самий річний дохід виносив понад \$1,000,000. Від того доходу вони платили податки.

Але є і менші богачі, такі котрих річний дохід виносить не понад мільон доларів а тільки висше \$50,000. А хто має річного доходу понад \$50,000, то його майно обчислюють на мільон доларів. Заплачені доходні податки виказують, що тепер є в Злучених Державах 11,000 мільонерів, себто таких людей, котрих майно виносить мільон доларів і висше і котрі платять податок від \$50,000 і висше.

Мільонерів найбільше має стейт Нью Йорк (2,800), відтак Пенсилвенія

(понад 1,000), далі Іллиной (800), Мессечусетс 600), Калифорнія (майже 500), Нью Джерзи (майже 400) і Мишеген (300).

Є стейти, де дуже мало мільонерів. По одному мільонерови мають стейти Айдаго, Невада, Нью Мексико, Савт Дакота, а стейт Норт Дакота не має ані одного мільонера.

Мільонери найбільше доходу мають з дивіденд, себто з шерів у ріжних підприємствах. Се і найлекший дохід, бо заробляють його самі гроші.

Найбогатшим чоловіком в Америці і на цілому світі є фабрикант автомобілів Генрі Форд. Його майно вже виносить біліон доларів. Тому він не мільонер, а біліонер, одинокий біліонер у світі. Тому 25 літ він ще був бідний чоловік.

РОЗМОВА З НЬЮ ЙОРКУ ДО ЛОНДОНУ.

Ньюйорчане можуть говорити з Лондонцями і Лондонці з Ньюйорчанами бездротним телефоном на віддаль 3,000 миль.

Давнійше в таке діло ніхто не повірив би, а тепер, хто не вірить, може заплатити 75 доларів за 3 мінути і самий переконатись, коли викличе собі Лондонця і буде з ним говорити.

От ви прийшли домів вполудне на обід і захотілось вам розмовитись, скажім, з редактором котроїсь з лондонських газет. Так берете свій телефон і кличете: Лондон, се а се число. За кілька хвилин телефон дзвонить і з централі дівчина відповідає вам, що вас получила з особою, якої ви хотіли, в Лондоні. І ви говорите до нього, а він вам відповідає. Ваш голос іде понад океан без жадних проводів 3,000 миль і долітає до кімнати означеної особи, яка чує його із слухавки свого телефону. Таксамо голос тої особи з Лондону мандрує до слухавки вашого телефону у вашій замкненій кімнаті. Оба голоси перебігають в протилежному напрямі понад бурливий океан з неймовірною скоростю і моментально розмовляючі сторони їх чують, так начеб сиділи при томусамому столу і разом пили, курили й розмовляли. Навіть, як засмієтесь, чи закашляєте у своїй кімнаті, де вікна і двері заперті, то і той сміх і кашель перелетить собі понад океан і залетить до вашого розмовника в Лондоні, до його уха, хотия і в його хаті двері і вікна заперті.

Як се так?

* * *

Чи може чоловік так голосно кричати, щоб його було чути з Нью Йорку до Лондону?

Як далеко ваш голос чути?

Правда, як говорите спокійно, то чути на кілька кроків. Як говорите голоснійше, то може і на 100 кроків. Наприклад актор в театрі не може говорити так тихо як чоловік до жінки, але мусить кричати так як жінка до чоловіка, аби його почула ціла публіка. Але навіть голосу жінки не чути на милю, а що вже говорити про 3 милі, або 30 миль, або ще 300 миль, а вкінці 3,000 миль.

Перші, що завели розмову на далеку віддаль, без дротів, се були українські Гуцули в галицьких і буковинських Карпатах. Гуцули вміють кричати з одного верха і почути на другому версі гір на доволі значну віддаль, на яку їм треба, і цілком безплатно. Не платять по 25 доларів за мінуту так як Ньюйорчани. Вони лише випробували, що голос спокійним воздухом у горі може донестись дальше і сього способу розмови вживають здавна.

Тесаме знали й учені. Вони знали, що етер у воздусі перенесе і передасть голос у віддалі і з великою скоростю. Але вони знали, що голос чоловіка такий слабкий, що він далеко не знайде. Він іде, скажім, парусот кроків, і пропаде. Бо по дорозі він тратить силу і вмирає. Якби голос чоловіка міг бути

дуже а дуже сильний, то зі своєю силою залетів би далеко, може навіть з Америки до Англії.

Учені обчислили, що колиб голос чоловіка був 2,000,000,000 разів сильніший аніж він є, то міг би перелетіти простір 3,000 миль. Якраз на земській кулі буде до 2,000,000,000 людей. Отже якби хто створив таке чудо, аби всі ті люди могли зеднати всі свої голоси в один могутний голос, то щойно тоді такий голос мав би силу долетіти з Нью Йорку до Лондону. Але про таке чудо можна тільки говорити в казці, а наділі воно не можливе. Ніхто не може зібрати два біліони людий разом, ані ніхто не може зібрати їх голосів в один.

Але розум чоловіка, наука і поступ вмійють найти спосіб на все.

Ньюрська Телефонічна і Телеграфічна Компанія доручила своїм інжинірам придумати такий спосіб, аби голос чоловіка був такий могутий, щоби летів і 3,000 миль і більше.

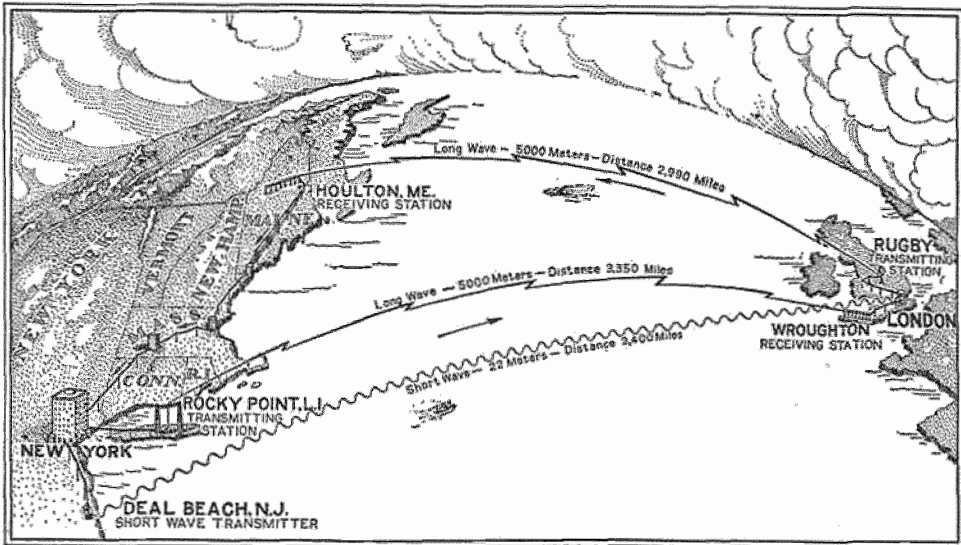
Вони працювали над сим питанням 20 літ. Досліди і праці коштували міліони долярів.

А вислід сеї праці і сього видатку був такий, що на Українське Різдво, 7-ого січня, 1927, Ньюорчани вже дійсно зачали говорити бездротним телефоном з Лондонцями і Лондонці з Ньюорчанами.

Се вже не чудо, а наука і праця створила се, що голос одного чоловіка, хотяй він спокійно говорить у своїй хаті або свому офісі до телефону, має силу голосів 2,000,000,000 людий і миттю перелітає понад океан аж до слухавки викликаного телефону у віддалі 3,000 миль.

*
* * *

В коротких словах ся пересилка голосу з Нью Йорку до Лондону представляється так (гляди теж, долучену ілюстрацію):

Один чоловік, наприклад Джан Смит, з Нью Йорку кличе своїм телефоном у своїй хаті централю і каже:

— Дайте мені, Лондон, Мейфер 2455.

— Добре, за хвилину вас закличу.

От за 5 минут телефон дзвонить.

— Гелов! Хто говорить?

— Джан Джовнс!

— З Лондону?

— Так!

І розмова іде далі.

Голоси перелітають по 3,000 миль в одну і другу сторону моментально, так начеб зовсім не ділив розмовців той великий простір.

Але се не діється так просто якби виглядало. Се дуже складна справа.

Голос відбуває таку мандрівку:

Коли дівчина в централі відбере голос Смита, вона посилає його з Нью Йорку дротовим телефоном 75 миль до Ракі Пойнт, на Лонг Айленд. І там доперва з тим голосом зачинається операція.

Там є спеціальний прилад, котрий сей голос передає у спеціальні побільшуючі трубки. Наперед через одну, яка побільшує силу одержаного голосу 20,000,000 разів; потім через дальші дві трубки, які побільшують силу голосу 200,000,000 разів; вкінці ще через 20 трубок, які побільшують силу голосу 2,000, 000,000 разів.

Тоді апарат перемінює голос у невидиме світло і випускає се незриме світло у простір. У просторі є теж незримий етер, який, скажім, у хвилині виходу голосового світла є спокійний. Світло виходить з апарату з величезною силою і робить в етері простору великі філі. Се так світло стрясує етер (як він спокійний). Ті філі, які з початку мають розмір пів кілометра, заки перейдуть 3,000 миль, стають дуже а дуже малесенькі. По дорозі вони слабнуть і майже завмирають.

В Англії ті філі ловить спеціальна антена в Ровтон, висоти 15 поверхового дому, а довга 7 миль, (антена се прилад з дротів на стовпах для ловлення голосу з радіостанції, чи тут з радіотелефонічної стації). Сі філі ловить з антени другий апарат в Ровтон. Вони передають апаратови одержану малесеньку силу невидимого світла. Сей апарат перемінює те світло на голос. А той голос такий слабесенький немов тихе шептання вмираючого старця. Що-ж тепер зробити з тим голосом? Як його ще переслати дротовим телефоном 90 миль до Лондону?

Отже зачинається з голосом тасам операція що в Америці. Його „відмолоджують”. Беруть його до трубок і побільшують його силу до такої степені, аби розмовець в Лондоні ані не казав, що не чує, ані не оглух від надмірної сили. Він чує голос в такій силі і з таким звуком, як його видає розмовець в Нью Йорку до своєї телефонічної трубки у своїй кімнаті. Голос перейшов всі ті переміни й операції, завмирання й „відмолодження”, і знову звенить в Лондоні як звенів в Нью Йорку. Найменьшу відтінку голосу виразно пізнати. Коли Джовнс знає особисто Смита, то він доразу пізнає, що се його голос а не кого другого.

Тепер Джовнс відповідає. Що два, три, чотири слова Смита Джовнс відповідає своїми словами. І слова одного й другого так скоро плывуть, начеб вони сиділи біля себе.

А як же слова Джовнса ідуть до Нью Йорку?

Вони відбувають подібну мандрівку як Смитові слова.

Джовнс відповідає до свого телефону. Централю пересилає його голос дротовим телефоном з Лондону до Рагбі (85 миль). Там його побільшують; переміщують на незриме світло і пускають філями в етер просто-

ру. Ті філі ловить антена в Говлтон, Мейн. Передає апаратови, який перемінює світло в голос; „відмолоджує” через побільшення його сили і посиляє дротовим телефоном до Нью Йорку (600 миль). Там передає його централь в такому звучанню, як його видав Джовнс в Лондоні, до телефону Смита в Нью Йорку.

Се значить, що голос з Нью Йорку до Лондону переходить разом усього 3,515 миль, а голос з Лондону 3,675 миль. Коли наприклад Смит і Джовнс в одній секунді взаємно витаються словами, Добрий день! — Добрий день!, — то в тій секунді вони ужили в обі сторони віддалі на 7,190 миль.

Дивно виглядає, що голоси ідуть так далеко і перебувають такі переміни й операції, а так скоро ідуть від Смита до Джовнса.

Чому се так?

А тому, що все те діється дуже скоро. Машинерія моментально виконує сама всі переміни, а голос у виді світла біжить зі швидкістю світла (180,000 миль на секунду), так що на одну секунду може перебігти простір 3,000 миль 60 разів.

*
* *

Тепер хтонебудь може заплатити по \$25.00 за мінуту і говорити з Лондоном.

За якийсь час буде можливе, що з кожного міста в Америці буде можна говорити з кожним містом в Англії, а навіть на континенті Європи, отже і з Києвом.

Люди будуть собі спокійно говорити і сміятись і забудуть про трудні початки, про 20-літню працю американських інженірів, про те, що вони зробили 50,000 пробних досвідів, заки створили досконалий апарат.

А всяке велике діло вимагає великої праці. І всяка велика праця мусить видати велике діло.

*
* *

Найбільше завдання мали інженіри в опануванню етеру, бо він рідко коли спокійний. Як його сколишуть громові бурі (електричні) або сонішні плями (коли на сонці шаліє магнетична буря, вона теж стрясає етером і се навіть впливає на погоду або непогоду на землі), то тоді філі, які висилає радіостанція (вона робить також операції з голосом) або радіотелефоно-станція, розбиваються. Се знають сі, що мають дома радіо. В часі бурі вони чують бурю замість якихось музичних продукцій, чи промов. Се називається „стетик” (static). Отже і тесаме з радіотелефонами. І тут треба опанувати етер. До того над морем він більше неспокойний ніж над сушею.

Крім того розмови можуть ловити інші станції. Кораблі на морі легко переловлюють. Отже нема покищо тайни.

Все те учені інженіри хотять зовсім перемогти й досягнути повну побіду над природою.

*
* *

Та і сим вони не вдоволяться.

Вони хотять разом з голосом пересилати через етер при допомозі електричних апаратів також образкові знимки.

От ви говорите в Нью Йорку з Лондонцем, а його не бачите. А учені хотять, аби ви його бачили у своїй кімнаті одночасно як говорить до вас бездротним телефоном.

Вони теж хотять, аби кожний, хто має тепер в хаті радіо і слухає ухом голосу, міг одночасно оком видіти чи

той хор, що співав, чи того чоловіка що говорить, а навіть хотіли-б перенести йому до хати на стіну при помочі радія цілу драму з кінотеатру. Так, щоб люди не потребували вже іти до театру, а тільки у себе дома покрутити трубку радіоапарату а відтак положитись, закурити люльку і дивитись на драму.

Учені кажуть, що се не байка, а ді-

ло близької будучини. Пробні апарати до сього вже зладило двох учених, Американець др. Александерсон і Англієць (Шотляндець) Берд. Їх апарати перемінюють світло в електричні філі і відтак сі філі наново перемінюють у світло. Коли ті апарати будуть удосконалені, то публіка дістане ще одну новину — пересилані електричною силою через етер світляні образки.

ПРОДУКЦІЯ АВТОМОБІЛІВ У ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Продукція автомобілів се новий промисл як в Америці так і в Європі. Зачато їх виробляти тому 28 літ, в 1899 році.

В 1899 році вироблено в Злучених Державах 3,700 автомобілів, вартости понад 4½ мільона долярів.

Потому продукція зростала і розвивалась і вже вироблювано не тільки особові самоходи (passenger cars) але і перевозові (motor trucks).

В 1911 році вже вироблено в Злучених Державах 200,000 особових самоходів, вартости чверть біліона долярів, і 10,000 перевозових самоходів, вартости, \$23,000,000.

В році вибуху світової війни, в 1914 році, вже вироблено в Америці понад пів мільона особових і 25,000 перевозових самоходів, загальної вартости до пів біліона долярів.

Відтак продукція поступенно зростала, аж впала була в 1918 році, коли

Америка була у світовій війні і влада взяла була фабрики самоходів для своїх воєнних потреб. Тоді ціна автомобілів пійшла була в гору.

Але по скінченню війни продукція автомобілів знову скріпилась і далі ішла поступенно вгору, так що вже мин. року, випродуковано около 5 міль. особових автомобілів і біля пів мільона перевозових, загальної вартости понад \$3,000,000,000.

З особових автомобілів більше виробляють замкнених, около 60%.

Головним осередком автомобілевих фабрик є місто Дітройт, Мишиген.

Крім автомобілів виробляють теж моторові біцикли (motor cycles). Сих виробляють тепер річно до 50,000, вартости около \$10,000,000. Звичайних біциклів вироблено торік понад 300,000, вартости біля \$7,000,000.

ІСТОРІЯ ОДНОЇ УЛИЦІ.

— 0 —

Яка улица найславніша на світі?

Богато про се знає, але ще більше не знає. Можна догадатись. Се та улица, що трясє цілим світом. Се Вол Стріт в Нью Йорку. Там є найбільші банки Америки і цілого світа. Один лише банк на тій улиці, Нешенел Ситі Бенк, має депозитів (вкладок) біліон і чверть долярів. До президента сього банку Мичела приїздила румунська королева на поклоли; була у нього дома. Але ніщо не помогло. Банк таки не позичив Румунії гроший і вона відїхала з нічим. А таких, трохи меньших банків там багато. Там безмежні маси золота. Туди з Європи і з других частий світа раз-враз довозять золото. Тому то говорять, що Вол Стріт править Америкою і цілим світом. Ся улица се виображенне капіталізму. І тому коли була світова війна і казали, що капіталісти її ведуть у свому інтересі, то коротко говорили, що се війна Вол Стріту.

Як же ся слава і могуча улица виглядає?

Не так вона виглядає славно як її фінансова могучість. Вона стара, мала, вузька; мало має світла. По обох боках високі камениці. Се банки і банкові дома. Там царство золота і доляра, яке править цілим світом. Туди не один король приїхав би з торбою, якби його заповнили, що її заповнять. Туди і большевики посилають своїх посередників за позичками, обіцяючи на могорич всякі концесії. Нераз давали вже яко концесії такі великі простори російської території, що в них можнаб кілька європейських держав сховати. А всетаки долярів не дістали. Без гармат, без скорострільів, відпові-

дять банкирі, Не дамо! — і кінець. І Вол Стріт заперта для небажаних довжників.

Але Вол Стріт не стала славною щойно в останніх часах, як зачала при помочі золота світом трясти. Вона має теж славу давню історію. Се найславніша улица в Нью Йорку і в Америці і певно схотіла би рівнатися з неодною славною улицею старинних європейських городів, як вже не щодо віку то бодай щодо слави.

Історія Вол Стріту се історія першої половини віку Нью Йорку, а навіть і зачатків независимих Злучених Держав.

На місці, де тепер осередок Великого Нью Йорку (остров Менгетен) перші були осіли Голяндці.

Перша більша голяндська кольонія в силі 30 душ осіла на півдні острова Менгетен в 1623 році. В 1626 році прибула друга партія голяндських кольоністів. Тоді вже кольоністи торгували з Індіями і купили від них цілий остров Менгетен за речі вартости 24 долари. Вони теж назвали нову кольонію Новий Амстердам.

Сей голяндський Новий Амстердам зростав поволі. Кольоністи займалися хліборобством, випасом худоби, овець, свиний, і торговлею.

Головним осередком Нового Амстердаму була улица, яка тепер називається Вол Стріт. З того часу осталися ще в міських архівах документи в старо-голяндській мові, які говорять про початки Вол Стріт.

Се була головна улица міста. Вона так виглядала: По одній стороні деревляні домки, партерові або однопо-

верхові. Біля домів ще не було хідника, тільки фоса (ровець) відділювала вузшу часть дороги для пішників від ширшої для фір. Серед дороги ями і калабані. В болоті безроги. По другому боці улиці з краю млин з вітраком, а далі пасуться корови. Ще дальше видно, як кольоніст везе волами пашу на свое обісте. На дереві при улиці прибите цвяхом розпорядженне громадської влади міста Нового Амстердаму.

Але се був вечір; на улиці темно, так ніхто ще не читав із заходом сонця треба було скоро іти спати бо світилось тільки слабе світло свічки, а читати ще не було що навіть при тій свічці. Майже нічим тоді, себто тому 300 літ, не ріжнився Нью Йорк від маленького галицького села. Тільки що мав трохи чепурніші дома, і що в галицькому селі вже не свічками світять, а нафтою.

Коли рано, зі сходом сонця виходили перші мешканці на улицю, прочитали розпорядок у старо-голяндській мові.

Було то дня 15-ого марта 1644 року. В розпорядку був наказ до громадян, щоби висипали загороду з дерева для охорони худоби перед злодіями та Індіями. І скоро громадяни нарубали дерева й висипали таку загороду що худоба не могла перейти. Се був початок Вол Стріту, бо ся загорода меньше-більше означила пізнійші межі тої улиці.

Але спровола місто виростало. За 30 літ, себто в 1653 році було вже там 800 душ. Тоді губернатором кольонії був назначений голяндським урядом старий урядовець Стайвесант. І того року кольонія одержала інкорпорацію яко місто.

Але рознеслись чутки, що Англіїці хотять здобути Нювий Амстердам. Щоб до сього не допустити, Стайве-

сант зібрав у громадян 3,130 флоринів (около \$1,300); наняв майстрів і побудував частокіл (целесейд) для оборони перед наступом. Сей частокіл се було друге вимежованне будучої Вол Стріт.

І дійсно англійський король Чарлс II „подарував” Новий Амстердам свому братови, князеви Йорку. Він виправився до Нового Амстердаму і прибув туди 29. серпня, 1664 року. Губернатор Стайвесант завіззав міщан до оборони міста споза частокола. Але вони не дуже про се дбали, а посилали тільки до оборони своїх невільників Нігрів. І так вже четвертого дня, 2-ого вересня, 1664, князь Йорку здобув Новий Амстердам і перезвав його на Нювий Йорк.

Голяндці ще раз були відібрали Ню Йорк в 1673 році, але на другий рік вже стратили раз на все. Відтоді ще остались були старі голяндські роди, але поволи все поанглійшилось.

Місто росло і більшало, а частокіл все стояв. Англіїці з нього сміялись, але направляли його і підмуровували, аж в 1700 році його усунули, коли вже і так був знищений.

Сей частокіл з підмурками називано муром, а від того й улицю муровою або валовою, Вол Стріт і відтоді назва при ній осталась.

У 18-ому століттю улиця вже була упорядкована, чиста. По середині був гостинець, а по боках камяні хідники. Домів уже було більше. Була і церква і млин, а від ріки і пристань для кораблів.

Далі вже й цілу улицю викладсно каміннями. Там був будинок міської ради (ситі гол), а біля нього постій для карання винуватців. В 1734 році редактор газети „Нью Йорк Віклі Джернел”, Джан Зенгер, скритикував міську владу і губернатора Косбі. За се міська рада ухвалила, що дня 17-ого жовтня,

1734, на цьому постю мав публичний кат спалити прилюдно чотири видання тої газети, яко осторогу редакторови і всім, що так думають про владу як він.

З часом вже на Вол Стріт був оди 4-поверховий дім, де була каварня, а навіть на рогах улиці було кілька ліхтарень. Вол Стріт ставалась багатою і парадною улицю. І такою застав її час революційної боротьби Америкаців за самостійність.

—

В Нью Йорку, із ситі гол на Вол Стріт, відчитано прилюдно дня 8-ого липня, 1776, громадянам і воякам заяву незалежності. На другий день того року повалено на Бавлінг Грін статую англійського короля Юрія III. Але вже у вересні того року англійська армія заняла Нью Йорк і держала його 7 літ, аж до 25-ого листопада, 1783 року.

Ся окупація і війна найбільше відбилась на Вол Стріт. По війні вона представляла образ руїни, а тут континентальний конгрес, котрий мандрував по ріжких містах, постановив перенестись до Нью Йорку „на стало”.

Ньюйорчани були цьому раді і спершу хотіли примістити в міській раді на Вол Стріт, але пізніше побудували там окремих будинок для конгресу, який назвали „Федерел Гол”.

Вол стріт відновлено. Доми (двоповерхові і триповерхові) помальовано і понаправлювано. Там мешкали тоді найбагатші і найвизначніші особи.

—

А от Вол Стріт мала дожити найбільшої хвилі в історії. Там, у Федерел Гол, вибрав конгрес дня 6-ого квітня 1789, Джорджа Вашингтона першим президентом Злучених Держав і там небаром мала відбутись торжественна інавгурація Вашингтона. Отже

цілу улицю прикрашено прапорами, килимами і квітами, і маси народу сходились тоді на Вол Стріт дивитись на ту парадну. А Нью Йорк тоді не мав ще 6 мільонів населення (цілі Злучені Держави мали 4,000,000), лише 30,000, або трохи менше як тепер Оборн, Н. Й., а трохи більше як Коговс, Н. Й.

Вашингтон виїхав з Верджиї фірою і приїхав до Нью Йорку 23-ого квітня. Його приїзд привитано вистрілом з гармат і дзвонами в церквах. Публика його витала громовим гомом, коли він переходив Вол Стріт. Відтак пішов він на Перл Стріт до дому Френклина, де йому призначено жити.

Торжественна інавгурація (введення в уряд) відбулось аж 30-ого квітня, 1789 року.

Було се в Федерел Гол при Вол Стріт.

Вашингтон появився на бальконі, щоб зложити присягу перед зібраною на улиці публікою. Він був одітий в темнобрунатний одяг, з металевими гузиками, в штапці по коліна і білі шовкові панчохи, у півчеревикі із срібними клямрами, а довге папудроване волоссе звисало аж до рамен. Коли він вже був готовий присягати, секретар сенату Отис, котрий мав відібрати присягу, дригадав собі, що нема біблії. Так він миттю післав позичити до масонської льожі св. Івана при 115 Бродвей. Скоро її принесено на рожевій подушині і Вашингтон зложив присягу. (Ся біблія і досі є в сій льожі). Коли Вашингтон зложив присягу, публіка громовим голосом кричала: Нехай живе перший президент Злучених Держав, Джордж Вашингтон! А недалеко заедно греміли гармати.

Опісля мешканці Вол Стріт бачили Вашингтона тільки як їхав до Федерел Гол на засідання конгресу. Їхав він повозкою, яку для нього спеціально

зроблено. Повозка була прикрашена ріжними фігурами і ціла помальована на жовто. На переді високо сидів візник, а за президентським сидженнем стояв слуга. Повозку тягнуло 6 коний із золоченими копитами. Перед повозкою і за нею їхали відділи війська.

Дня 7-ого мая 1789, відбувся в домі міської ради інавгураційний бал, на якому танцював і Вашингтон. Джеферсон, автор декларації незалежності, описав у своїх споминах, як тоді бавився Вашингтон. Він каже, бавився дуже весело.

В домі Джеферсона при Вол Стріт бували часто прийняття, на яких бували найвизначніші особи, а між ними і Вашингтон. Там обговорювано іноді дуже важні питання. Між іншим, при вечері у Джеферсона вирішено питання про нову столицю Злучених Держав і вибрано місце, де тепер Вашингтон.

А нині Вол Стріт вже не та улица. Се вже улица найбільших банків у світі. Там, де присягав Вашингтон, сьогодні сидять банкири і диктують цілому світови.

— 0 —

ВЛАДА ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

Влада в Злучених Державах ділиться на три часті: езекутивну (виконуючу), законодавчу, і судову.

Президента і його заступника (котрий є одночасно головою сенату) вибирає народ загальним голосуванням що 4 роки.

Президентом Злучених Держав тепер є Калвін Кулідж. Він урядує від марта, 1925, і буде ще урядувати до марта, 1929. Тоді езекутивну владу обіймає президент, якого народ вибере в падолисті, 1928.

Президент Злучених Держав має езекутивну владу (в дечому обмежену) у своїх руках. Він теж, назначує міністерський кабінет і всі міністри одвічальні перед ним і він їх може усунути.

Кабінет складається з 10 міністрів (секретарів), які стоять на чолі окремих міністерств. Річна платня міністрів виносить по \$15,000.

Законодавчим тілом в Злучених Державах є Конгрес, який складається з двох палат: сенату і палати послів (House of Representatives). Сенаторів і послів однаково вибирає народ

загальним голосуванням. Тепер засідає у Вашингтоні 70-ий з черги Конгрес.

В сенаті є 96 сенаторів; від кожного стейту по двох. Се для виявлення суверенної рівності всіх стейтів у федеральній республіці. Хотяй стейти не рівні щодо числа населення і розміру території, так у федеральному сенаті вони всі рівні.

А вже в палаті послів заступництво управильнено після числа населення. Тому більші щодо числа населення стейти мають більше послів, а менші менше.

В палаті послів є 435 членів.

Річна платня сенаторів і послів виносить по \$10,000.

Судову владу в Злучених Державах має найвисший суд Злучених Держав (Supreme Court of the United States), який складається з головного судді і 8 товаришів-суддів.

Сей найвисший суд має право скасувати закон, коли признає його неконституційним. Платня найвисшого судді річно \$15,000, а його товаришів по \$14,000.

РОЗВИТОК АМЕРИКАНСЬКОЇ ГАЗЕТИ.

З приводу ювілею двох ньюорських дневників.

В 1926 році в Нью Йорку обходили дві газети свої ювілсі; вечірній дешв-ник Івнинг Повст 125-літні роковини свого істновання, і ранішій дневник Теймс 75-літні роковини.

Із сеї нагоди оба дневники пригадали читачам давні часи, коли сі газети зачали виходити, та порівняли їх з теперішніми.

Часопись Івнинг Повст зачала виходити в 1801 році. Се було ледви 12 літ від вибору першого президента молодой республіки Злучених Держав і тільки 2 роки по смерди Вашингтона.

В 1801 році Нью Йорк вже мав 60,000 населення, а тепер має якраз 100 разів більше. Се сталося за 125 літ.

Тодішні Ньюорчани вважались поступовими з уваги на постанову стейту з 1799 року, яка признавала вільність новонародженим дітям Нігрів, тільки їх батьків оставляла невільниками.

Одначе ще Европейців ставили висше. Ноприклад в театрі була папись, якою управа просила гостей, щоб не курили цигар в театрі, бо небезпечно і свроепейські подорожні сміються з Американців, що в них цивілізація так низько стоїть. Слід зазначити, що вистави зачинались о 6-ій годині вечір і публіка о 9-ій годині ішла спати.

Газета Івнинг Повст виходила щодня на 4 маленьких сторіпках. Складачі набирали черенки ручно і один хлопець друкував газету на ручній пресі. Все те забиало цілий дешв, щоби зладити газетку для 600 передплатників.

Дневник Таймс зачав виходити 50 літ пізнійше, значить, вже в ліпших часах.

Се було в 1851 році, за президента Филмора. Америка вже була випросла більша щодо населення і простору, а також і Нью Йорк. Улиці міста були вилочені звичайним каміннем. По них не ходили ще трамваї; не гонила маса автомобілів; не було ні телеграфів, ні телефонів, ані ясного електричного світла. Тільки люди ходили пішки або їздили возами, які тягнули коні. Усе діялось поволійше і поступ ішов поволійше.

Часопись Таймс вже виходила на 8 сторінок і друкувалася в кількох тисячах примірників. Складачі набирали склад ручно і ще спершу друковано газету на ручній пресі. Але за кілька літ число передплатників Таймса дійшло до 20,000 і тоді вже видавці завели у себе кілька парових прес.

Якже тепер все змінилось!

Майже від 40 літ вже в Таймсі складачі не набирають черенок руками. Уже складають на лайнотайпах Мергенталера (ся машина се немовби поменьшена фабрика, яка відразу відливає черепки цілими рядками). Сей спосіб складання прискорив роботу вдесятеро і зменьшив удесятеро число складачів. Таймс обчислює, що ручний складач найбільше міг зложити на годину 1,000 емсів (набір розміру 1,000 букв), а тепер може дійти у набірранню на лайнотайпі і до 10,000 емсів на годину. В 1851 році працювало в Таймсі 40 складачів, а тепер 330, одначе на старий спосіб треба було-б 3,300.

Крім того введено удішені електричні преси до друкування газет. Се дуже складні преси. До них зі споду закладають великі звої паперу, який переходить машину зі шкорстю 150 миль на годину по фарбі і черенках на мпогих формах, відлтих в таблиці, які на пресі кругло звинуті. Преса викидає з великою шкорстю готову, зложену газету. Таймс має 20 таких прес, а кожда з них може на годину видрукувати 2,000,000, газет на 8 сторін. Ті преси могли би видрукувати за 2 години ціле виданне Таймса за цілий перший рік його іstownання.

Тепер Таймс в будні дні друкує до 400,000 примірників газети, яка має від 32 до 64 сторін, а на неділю 600,000 примірників газети, яка має кількасот сторін. На папір для сього недільного видання Таймс нищить щороку 52 малі ліса. Річно Таймс зуживає паперу за 7 мільонів долярів.

Тепер Таймс се газета майже із самих телеграм. Іноді з Європи одного дня є яких 20 сторін каблеграм, а решта переважно телеграми американські. Всі ті каблеграми і телеграми річно коштують пів мільона долярів.

В Таймсі працює понад 3,000 осіб, яких платня річно виносить \$7,000,000. На обезпеченне для них, на емеритуру (пенсію по вислуженню), на вакації і ліченне Таймс дає річно \$300,000.

Сама почта дістає від Таймса річно майже \$900,000 і такусаму суму платить газета на податки федеральні, стейтові і міські.

Цілий прихід Таймса виносить \$25,000,000.

Власником Таймса є Жид, Адольф С. Окс. Він родився в Америці, а батько його був емігрантом з Німеччини.

КООПЕРАТИВА В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Кооперативний рух в Злучених Державах зачався ще тому 80 літ наслідуванням англійського, але скріпився він щойно в останніх десятках літ.

Тепер найбільше поширений в Злучених Державах кооперативний рух серед фармерів. На 6 і пів мільонів фармерів 2,700,000 належить до кооператив для збуту фармерських продуктів. Їх річний оборот виносить 2 і пів біліона долярів.

Відтак найбільше в Злучених Державах консумційних кооператив, які ведуть торгівлю у своїх skleпах. Сі

товариства мають понад 130,000 членів. Відтак слідуєть кредитові (позичкові) кооперативи, які мають до 110,000 членів. Вкінці продукційні кооперативи, які ведуть свої робітні, мають около 500 членів.

Комсумційні кооперативи ведуть свої skleпи головно по селах. Се skleпи дрібних фармерів. Найбільше таких skleпів є в стейтах: Миннесота, Мессечусетс, Калифорнія, Висконсин, Нью Йорк. Всі кооперативи в Америці мають капіталу около \$20,000,000, а річний оборот їх бізнесу виносить до \$100,000,000.

ВІК ТЕЛЕГРАФІВ І ТЕЛЕФОНІВ.

Чоловік, що має тепер 85 літ, родився 1843 року. В році його уродження ще не було ані телеграфів, ані телефонів, або бездротних телеграфів ні телефонів. А тепер, коли 85-літній старець зближається до могили, вже все те є.

Але як вже дитині, уродженій в 1843 році, переходило на другий рік, тоді сталась небувала річ. Американець Самуїл Морс придумав апарат телеграфічний ще в 1837 році; опатентував його і просив Конгрес, аби наміг йому побудувати першу телеграфічну лінію з Вашингтону до Болтимор (40 миль). Посли сміялися з нього і називали його варятом. Але вкінці по 7 літах заходів він добився свого і таки в маю, 1844, викінчено першу лінію між Вашингтоном і Болтимор.

Далі як та дитина росла, росли і телеграфи по цілому світі.

Сьогодні в Злучених Державах є майже 2,000,000 телефонічних ліній (дротів), які перепосять понад 100 міліонів телеграм річно. В цілому світі є майже 6,2000,000 телеграфічних ліній (третьа часть сього се лінії Америки). Всіми тими дротами можна обвести земську кулю довкола 235 разів.

Він вже тепер уліпшений. Спершу дріт переносив лиш одну депешу в одному напрямі. Але в 1872 році американський винахідник Тома А. Едисон придумав прилад, який посилав одночасно через тойсамий дріт по дві депеші в противні сторони. Пізніше інші винахідники і се ще уліпшили. Тепер вже можна посилати по чотири депеші і більше, а навіть можна одночасно телеграфувати і телефонувати через тойсамий дріт.

Рік 1876 (сто літ по проголошенню незалежності Злучених Держав) приніс другу новину.

Того року Американець Александер Грегем Белл викінчив свій апарат телефонічний і виставив його на 100-літній ювілейній виставі у Філадельфії. І його називали варятом, але він не подався і небаром вже був перший телефон, ще дуже простий і примітивний. Але спровола новина ширилась. Були вже і сотки телефонів. Сітки телефонічні повстали в більших містах. В 1877 році було всього 800 телефонів у Злучених Державах, а в 1898 році було вже 1,000,000. Тепер вже є в Злучених Державах майже 20,000,000 телефонів (в цілій Европі 7,000,000). Річно в Злучених Державах телер є до 25,000,000,000 телефонічних розмов. В телефонічні підприємства в Америці вложено понад біліон доларів. Річно дають вони приходу \$300,000,000.

В 1926 році обходжено в Злучених Державах 150-літній ювілей самостійності і 50-літні роковини телефону. І як перед 50 літами сміялися з випадку, так по 50 літах парадно його величали.

Ще молодший від телефону бездротний телеграф.

Німецький учений Гайнріх Герц відкрив в 1887 році довгі філі етеру, якими можна пересилати звуки. Але він свого винаходу в практиці не примінював.

Аж узявся відтак до досвідів над тим винаходом Італієць Марконі. По різних пробах йому вдалося переслати першу бездротну депешу через океан в 1901 році. Значить, сей винахід має тепер 27 літ.

Бездротний телеграф виконує найважливішу службу на морі. Кораблі зносяться між собою при допомозі бездротних телеграфів і одержують вісти з цілого світа. Найважливіше се, що вчасі катастрофи корабля він при допомозі бездротного телеграфу завзиває другі кораблі о ратунок. Коли кораблі дістануть депешу з буквами S O S (save our souls, спасайте наші душі), з описом положення потапаючого корабля, то всі найближші спішають на ратунок. Бездротний телеграф поміг уже виратувати на морях житте тисячам осіб.

Найновішими винаходами є радіофон і радіотелефон або бездротний телефон.

Сі винаходи се тільки улiпшення і дальший розвиток бездротного телеграфу Марконія.

В 1906 році Американець Де Форест придумав і зладив прилад, який ловить голос і се дало початок дальшим винаходам на сьому полі, які довели вже до удосконаленого радіоапарату і стації, яка розсилає голос

до таких апаратів, а вкінці до радіотелефону.

Вже в 1914 році вживали американські воєнні кораблі радіотелефонів (бездротних телефонів), але розмов не могло бути, бо вони функціонували в одному напрямі і кораблі мусіли відповідати радіотелеграфом. До того сі апарати ще були слабо розвинені.

Але їх улiпшувано щораз далі і далі. Вже вживають їх в Америці над сушею летуни, що сторожать огню в лісах. Вони радіофонами сигналізують про вибух огню в лісах і навіть з воздуха кермують ратунковою акцією при допомозі тихсамих радіофонів.

Найтяжше було пустити бездротний телефон понад море, на велику віддаль. Але й се вже осягнуто в 1927 році.

І так старець, котрий родився, коли ще всього того не було, тепер на склоні свого віку, може розказати другим, як все те діялось і виростало на його очах; як винаходи людий, яких називано варятами, викликали переворот і поступ у світі.

МОВИ.

У світі є 3,424 мов і діалектів. З них є: в Америці 1,624, в Азії 937, в Європі 587, в Африці 276.

З європейських мов найбільше еживаних є 5, англійська, німецька, російська, італійська і українська.

Англійською мовою говорять в усіх 5 частях світа, разом до 200,000,000 душ.

РЕЛІГІЇ.

—0—

З християн найбільше у світі католиків, 275,000,000; протестантів є 170,000,000; православних 120,000,000.

Визнавців інших релігій є: Конфуціяністів 300,000,000; Магометан 220,000,000; Гінду 210,000,000; Буддистів 135,000,000; Анімістів 135,000,000; Шінто 20,000,000, Жидів 15,000,000.

—0—

ЧУЖИНЦІ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Після обчислень 27 чужинських народностей в Злучених Державах їх тутешнє населеннє представляється так:

Німців	5,250,000	Греків	375,000
Жидів	4,000,000	Білорусинів	200,000
Італійців ...	4,000,000	Москалів ...	200,000
Поляків	3,750,000	Хорватів ...	165,000
Французів ..	1,500,000	Португальців ..	150,000
Норвежців ..	1,500,000	Словинців ..	175,000
Шведів	1,500,000	Румунів	125,000
Еспанців ..	1,500,000	Сирійців	125,000
Українців ..	1,000,000	Вірменів ...	100,000
Мадярів ...	675,000	Сербів	65,000
Словаків ...	500,000	Хорватів ...	50,000
Чехів	450,000	Болгарів ...	40,000
Фінляндців ..	400,000	Альбанців ..	15,000
Литовців ...	400,000		

Разом тут подано 27 чужинських національностей.

Загальнє їх число після поданого їх населення вносить 28,610,000.

Питаннє, чи то правдиві числа.

Може декотрі правдиві, а деякі ні. Одна національність подає приблизно правдиво, а друга пересаджує, щоби представити важність свого елемента перед самим собою і перед Американцями.

От імовірно число Французів пересаджене; також Еспанців (коли не числити до них Мексиканців в Злучених Державах); далі Мадярів, Румунів, Словинців.

Число Греків виглядає мале, бож відомо, що їх всюди повно. Головно богато Греків займається реставраційним промислом, торгівлею овочами і цукорками і т. і.

Деякі національності як Поляки, Москалі і Румуни звичайно причислюють до себе і Жидів з тих країв, де влада була або є в їх руках. Для того наприклад Москалі іноді кажуть, що їх в Америці є 2,000,000. Але в сих числах, що тут подані, під сим оглядом не великі неточности.

Крім того Поляки і Москалі причислюють до себе (навіть в Америці) також і частину Українців та Білорусинів. Сих Українців, що виїмігрували давнійше з України згід тодішньої російської влади, Москалі люблять зачисляти до „Русских”, називаючи їх „Малоросами”. Таксамо „беруть” до себе і Білорусинів. Поляки хотіли би причислити до себе всіх тутешніх Українців, а особливо галицьких і холмських. Але се їм не вдається. Щонайбільше досягають певний успіх з невеликим числом Холмщаків, бо вони колись емігрували разом з Поляками і разом з ними приєднались до польських костелів та організацій. Білорусинів тягнуть до себе Поляки таксамо як і Москалі.

Про українську іміграцію слід таке сказати: Вона складається з трох частин: галицької, підкарпатської (угорської) і придніпрянської. Поділ, який витворив віковий вплив трох чужих держав, Австрії, Угорщини і Росії, остався і в Америці. Всі вони держали в неволі український нарід, тільки і ся неволя була більша і менша і такі оставила вона пята на сих трох галузях української іміграції. Найбільше свідомо національно галицька. Відтак друга національно свідомо, але далеко відбита від національного пня підкарпатська галузь. Вкінці дуже мало національно свідомо тутешня придніпрянська іміграція. Число в приближенню сі галузи представляються так: Галичан 400,000, Підкарпатців 350,000, Придніпрянців 250,000.

Слід завважити, що в сьому зіставленню не подана така велика іміграція як іриська (ірляндська), але се тому,

що вона не різниться мовою від американської нації і також культурою зживається скоро з нею і тому її годі ставити рівно з другими чужинецькими групами.

Також не подані інші малі іміграційні групи як Японців і Китайців. Їх розмірно не мало і беруть діяльну участь бодай у дрібному промислі.

Уряд Злучених Держав подає число чужинців у Злучених Державах на 11,000,000, а тут подано двічі стільки.

Та американський уряд має повну рацію, але майже такусаму рацію треба признати і обчисленням чужинців.

Уряд Злучених Держав подає число уроджених в чужих краях на 14,000,000. Отже там є також і Англійці й Айриші, що родились на своїх рідних землях.

А в повисшій статистиці подані уродженці чужих країв і їх діти, що вже родились тут. Всіх їх разом може бути двічі стільки або і більше. Значить, що щодо числа може й нема великих помилок. А щодо „чужинецького походження то треба таки зробити ріжницю. Бо ті, що тут родились, то вже Американці з політичного погляду, а також у великій мірі і культурно, бо вони більше вросли в культурі американській аніж у старокраевій, якої батьки могли перевезти сюди тільки маленькі фрагменти і їх заціпити в душі дітей. Вони Американці чужинецького походження і добре, як крім американської культури збогатять свою душу ще також і фрагментами культури вітчизни батьків любовю і до неї.

ВІЙСЬКОВА СИЛА ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

Бюджет федерального уряду Злучених Держав на 1927 рік признає для міністерства війни і військової фльоти понад \$680,000,000.

Сими грішми удержують оба сі міністерства чвертьмільонову армію.

На війскову силу Злучених Держав складається:

Федеральна армія 129,333 людей
Моряки (на воєнних кораблях) 92,755 людей

Надбережна сторожа 17,975 людей
Скавти на Филипинах 7,000 людей.
Разом 247,063 людей.

Разом війскова сила Федерального уряду виносить несповна чверть мільона людей, але вже небогато буде бракувати, коли ще додати 1,250 людей при воєнній воздушній фльоті.

Крім того стейти мають міліцію (National Guard), якої загальна сила виносить 180,000 людей.

У випадку війни федеральне правительство має право на основі постанови Конгресу покликати і міліцію до служби яко федеральну армію.

Вкінці ще є понад 160,000 резерви, яку вправляється у війсковий спосіб, і на якої вправи в бюджеті признано видатки міністерству війни і військової фльоти.

Значить, у випадку війни федеральне правительство без примусової військової служби може розпоряджати військовими силами до пів мільона людей.

НАБУВАННЄ АМЕРИКАНСЬКОГО ГОРОЖАНСТВА.

(UNITED STATES NATURALIZATION LAWS.)

Права про набування американського горожанства від часу до часу Конгрес змінює.

Найважнійші постанови законів про набування американського горожанства такі:

Чужинець, котрий хоче стати горожанином Злучених Держав, може зголоситись до місцевого суду зараз в перших днях по прибуттю до Злучених Держав. Там мусить подати заяву про свій вік, занятте, день і місце приїзду до Америки, і мусить зложити заяву в добрій вірі, що хоче стати горожанином Злучених Держав, і виступитися на все приналежности і вірности іншій державі чи владі.

Відтак по 5 літах, коли сей чужинець жив без перерви 5 літ в Злучених Державах, може зголоситись до відповідного місцевого суду, коли жив у стейті тої місцевости останній рік, з поданням о горожанство. На сьому поданню він мусить самий підписатись і подати місце мешкання, занятте, місце і дату уродження, місце, відки вемігрував, і місце, де висів у Злучених Державах. Коли жонатий і має діти, мусить теж подати інформації про свою жінку і діти. Далі мусить заявити, що признає зорганізоване правительство; що не належить до організації, яка є проти такого правительства; що є проти многоженства; що рішучо вирікається приналежности і вірности якійнебудь іншій державі. Се подання мусить ствердити двох заприсяжених свідків, котрі є горожанами Злучених Держав, і котрі мусять ствердити, що знають, що він жив у Злучених Державах без перерви 5 літ, а з того найменше один рік

у стейті, в якому старається о горожанство; що в тому часі він поведився як чоловік доброго морального характеру; що шанував конституцію Злучених Держав.

По 90 днях по внесенню сього подання зголосившогося ще раз покликають до суду. Там ще питають його і свідків і коли відповіді вдоволяючі, він дістане документ горожанства Злучених Держав.

Коли чужинець в Америці живе вже довше і щойно тепер зголоситься по перші горожанські папери, го по другі може зголоситись за два роки від часу, коли одержав перші.

На основі постанови Конгресу з 22-ого вересня, 1922, жінки чоловіків, що дістали горожанство по тому часі, не набувають вже горожанського права по чоловіках, але мусять самі старатись о горожанство таксамо як і чоловіки.

Дівчата, так як і давніше, мусять самі старатись о горожанство.

Хто старається о горожанство, мусить знати про Америку і її конституцію. яку можна дістати в книгарні Свободи.

Всі Українці, що живуть в Америці, повинні як найскорше стати її горожанами. Се тому, щоб могли користати з горожанських прав, а і тому що се велика почесть бути горожанином великої і славної републики Злучених Держав, яка в порівнанню з другими державами є не державою — а великим новим світом. Особливо тепер, коли ще Українці не мають своєї держави, повинні рішучо всі, що є в Америці, стати її горожанами.

ВОДОПАД НІЯГАРА.

Водопад Ніягари (наягара Фолс) з канадійської сторони.

Водопад Ніягара (Наягара), паде недалеко міста Бофалло, на американсько-канадській границі. Він паде з висоти 167 стіп, а розтягається вширину на 5,300 стіп.

Водопад зливає шороку до 4 стопи скелі, з якої спадає. Знавці обчислюють, що за 30,000 г'т водопад злиг 7 миль і стільки посунувся на захід.

Сей водопад гарний не так через

свою висоту як ізза великої маси води, яка спадає.

Вже третій рік водопад освічений електрикою що ночі по 4 години.

В Америці, Європі, Африці і в Новій Зеландії (коло Австралії) є чимало висших водопадів. Найвисший є Стерлинг в Новій Зеландії, який пересягає 1,900 стіп, а найширший є Ігуазу в Бразилії, якого ширина переходить 10,000 стіп.

СЛОВАРІ.

Оксфордський історичний словар англійської мови має 700,000 слів. Але там є живі і вже завмерлі слова (не уживані), а найбільший словар уживаних тепер слів англійської мови Стендерд Дикшенері має 450,000 слів.

Німецький словар Кіршнера має

300,000 слів а Грімма 150,000 слів.

Французський словар Літра має понад 200,000 слів.

Російський словар Даля має 140,000 слів.

Український словар Грінченка має 70,000 слів.

Президенти Злучених Держав.

Ч.	І М Я	Родом із сьрейту	Уродився		Обняв уряд	Помер		Прожив літ
1.	Джордж Вашингтон	Ва.	1732,	лютого 22	1789	1799,	грудня 14	67
2.	Джан Едемс	Масс.	1735,	жовтня 30	1797	1826,	липня 4	90
3.	Томас Джефферсон	Ва.	1743,	квітня 13	1801	1286,	липня 4	83
4.	Джеймс Медисон	Ва.	1751,	березня 16	1809	1836,	червня 28	85
5.	Джеймс Манров	Ва.	1758,	квітня 28	1817	1831,	липня 4	73
6.	Джан Квінсі Едемс	Масс.	1767,	липня 11	1825	1848,	лютого 23	80
7.	Ендрю Джексон	Н. К.	1767,	березня 15	1829	1845,	червня 8	78
8.	Мартин Вен Бюрен	Н. Й.	1782,	грудня 5	1837	1862,	липня 24	79
9.	Виллієм Генрі Геррисон	Ва.	1773,	лютого 9	1841	1841,	квітня 4	68
10.	Джан Тайлер	Ва.	1790,	березня 29	1841	1862,	січня 17	71
11.	Джеймс Нахс Повк	Н. К.	1795,	падолиста 2	1845	1849,	червня 15	53
12.	Закарі Тейлор	Ва.	1784,	падолиста 24	1849	1850,	липня 9	65
13.	Міллерд Филмор	Н. Й.	1800,	січня 7	1850	1874,	березня 8	74
14.	Френклін Пірс	Н. Г.	1804,	падолиста 23	1853	1869,	жовтня 8	64
15.	Джеймс Бюкенен	Па.	1791,	квітня 23	1857	1868,	червня 1	77
16.	Ейбрегем Линколн	Ки.	1809,	лютого 12	1861	1865,	квітня 15	56
17.	Ендрю Джансон	Н. К.	1808,	грудня 29	1865	1875,	липня 31	66
18.	Юліссес Симпсон Грент	О.	1822,	квітня 27	1869	1885,	липня 23	63
19.	Рутерфорд Гейс	О.	1822,	жовтня 4	1877	1893,	січня 17	70
20.	Джеймс Гарфілд	О.	1831,	падолиста 19	1881	1881,	вересня 19	49
21.	Честер Артур	Вт.	1830,	жовтня 5	1881	1886,	падолиста 18	56
22.	Гровер Клівленд	Н. Дж.	1837,	березня 18	1885	1908,	червня 24	71
23.	Бенджамін Геррисон ...	О.	1833,	серпня 20	1889	1901,	березня 13	67
24.	Гровер Клівленд	Н. Дж.	1837,	березня 18	1893	1908,	червня 24	71
25.	Виллієм МекКінлі	О.	1843,	січня 29	1897	1901,	вересня 14	58
26.	Тюдор Розевелт	Н. Й.	1858,	жовтня 27	1901	1919,	січня 6	61
27.	Виллієм Гаверд Тефт ...	О.	1857,	вересня 15	1909
28.	Вудров Вилсон	Ва.	1856,	грудня 28	1913	1924,	лютого 3	67
29.	Воррен Дж. Гардинг	О.	1865,	падолиста 2	1921	1923,	серпня 2	58
30.	Калвін Кулідж	Вт.	1872,	липня 4	1923

Досі від 1789 року (за 139 літ) було вже 30 президентів Злучених Держав.

Всі вони належали до протестантських церков (єпископальної, пресвітеріанської, методистської, баптистської, унітаріанської і інших).

Перші два президенти після політичних переконань були федералісти. Потім були республіканці, які подобали радше на теперішніх демократів. Нова республіканська партія зачинається від Линколна.

Всі крім Бюкенена (15-го) були жонаті. Шістьох з них не мало дітей, а між ними Вашингтон і Гардинг. Третій президент Джефферсон мав 5 дочок, а 19-ий Гейс мав 7 синів. Прези-

дент Тайлер (10-ий) мав 8 синів і 6 дочок (за двома жінками).

Наймолодший з президентів був Розевелт. Він мав 42 роки, коли в 1901 році обняв був уряд президента. Найстаршим був Геррисон. Мав 68 літ, як обіймав уряд, але до місяця помер.

Замітно, що з 5 перших президентів аж 3 померли в день незалежності, 4-го джулая, се: Джан Едемс, Джефферсон і Манров. З інших президентів лише Кулідж родився 4-го джулая.

Президенти брали ріжну платню. Тепер платня президента \$75,000, мешканне і всі видатки. Харчі, одіне, білле, навіть тикети до театру платить держава з федерального скарбу.

СТАТИСТИКА СТЕЙТІВ.

Стейт:	Простір кв. миль:	Населенне:	Столиця:
Alabama	51,998	2,526,001	Montgomery
Arizona	113,956	444,708	Phoenix
Arkansas	53,335	1,903,048	Little Rock
California	158,297	4,316,459	Sacramento
Colorado	103,948	1,058,722	Denver
Connecticut	4,965	1,606,491	Hartford
Delaware	2,370	240,274	Dover
District of Columbia	69	527,880	Washington
Florida	58,666	1,317,160	Tallahassee
Georgia	59,265	3,138,962	Atlanta
Idaho	83,888	522,175	Boise
Illinois	56,665	7,202,983	Springfield
Indiana	36,354	3,124,499	Indianapolis
Iowa	56,147	2,422,915	Des Moines
Kansas	82,158	1,820,896	Topeka
Kentucky	40,598	2,524,210	Frankfort
Louisiana	48,506	1,918,591	Baton Rouge
Maine	33,040	790,053	Augusta
Maryland	12,327	1,580,268	Annapolis
Massachusetts	8,266	4,197,288	Boston
Michigan	57,980	4,395,651	Lansing
Minnesota	84,682	2,651,306	St. Paul
Mississippi	46,865	1,790,618	Jackson
Missouri	69,420	3,498,143	Jefferson City
Montana	146,997	694,965	Helena
Nebraska	77,520	1,384,703	Lincoln
Nevada	110,690	77,407	Carson City
New Hampshire	9,341	453,608	Concord
New Jersey	8,224	3,680,482	Trenton
New Mexico	122,634	388,146	Santa Fe
New York	49,204	11,303,296	Albany
North Carolina	52,426	2,857,846	Releigh
North Dakota	70,837	641,192	Bismarck
Ohio	41,040	6,600,146	Columbus
Oklahoma	70,057	2,342,474	Oklahoma City
Oregon	96,699	877,477	Salem
Pennsylvania	45,126	9,613,570	Harrisburg
Rhode Island	1,248	692,794	Providence
South Carolina	30,989	1,826,021	Columbia
South Dakota	77,615	689,346	Pierre
Tennessee	42,022	2,467,679	Nashville
Texas	265,896	5,312,661	Austin
Utah	84,990	513,711	Salt Lake City
Vermont	9,564	352,428	Montpelier
Virginia	42,627	2,518,589	Richmond
Washington	69,127	1,538,228	Olympia
West Virginia	24,170	1,669,324	Charleston
Wisconsin	56,066	2,884,734	Madison
Wyoming	97,914	235,689	Cheyenne

Усього населення після сього найновішого обчислення в Злучених Державах було 117,135,817 душ.

Мужеського населення було більше понад 2,000,000 аніж женського.

Усього населення білої раси було около 95,000,000; чорної раси (Нігрів) понад 10,000,000.; червоної раси (Індіян) около 250,000; жовтої раси (Китайців і Японців) понад 170,000.

Крім того було ще Филиппинців, Гіндусів, Гавайців і інших несповна 10,000.

Число Нігрів постійно і розмірно значно зростає; число Індіян маліє. Також змаліло число Китайців (за 10 літ з 70,000 на 60,000), а число Японців зросло (з 70,000 до 110,000).

Сюди не вчислене населення посілости Злучених Держав.

Населенне більших міст Злучених Держав.

Місто	Населенне	Місто	Населенне	Місто	Населенне
Akron, Ohio	225.000	Evanston, Ill.	45.100	Milwaukee, Wis.	517.000
Albany, N. Y.	119.000	Evansville, Ind.	95.100	Minneapolis, Minn.	434.000
Allentown, Pa.	94.600	Everett, Mass.	42.500	Mobile, Ala.	66.800
Altoona, Pa.	67.000	Fall River, Mass.	131.000	Moline, Ill.	34.500
Amsterdam, N. Y.	35.000	Fitchburg, Mass.	44.200	Montgomery, Ala.	47.000
Atlanta, Ga.	250.000	Flint, Mich.	137.000	Mt. Vernon, N. Y.	51.900
Atlantic City, N. J.	53.800	Ft. Wayne, Ind.	99.900	Muncie, Ind.	43.600
Auburn, N. Y.	37.460	Ft. Worth, Tex.	159.000	Muskegon, Mich.	44.300
Augusta, Ga.	55.700	Fresno, Cal.	60.200	Muskogee, Okla.	32.500
Aurora, Ill.	40.900	Galveston, Tex.	49.100	Nashville, Tenn.	137.000
Austin, Tex.	38.200	Gary, Ind.	80.800	New Bedford, Mass.	119.539
Baltimore, Md.	808.000	Grand Rapids, Mich.	156.000	Newburgh, N. Y.	30.400
Battle Creek, Mich.	43.500	Green Bay, Wis.	34.900	New Britain, Conn.	69.600
Bay City, Mich.	49.200	Greensboro, N. C.	48.700	New Brunswick, N.J.	38.900
Bayonne, N. J.	91.000	Hamilton, Ohio	42.800	Newcastle, Pa.	50.700
Beaumont, Tex.	52.500	Hammond, Ind.	52.300	New Haven, Conn.	182.000
Berkeley, Cal.	67.800	Hantramck, Mich.	87.800	New Orleans, La.	419.000
Bethlehem, Pa.	64.400	Harrisburg, Pa.	84.600	Newport News, Va.	48.800
Binghamton, N. Y.	72.900	Hartford, Conn.	164.000	New Rochelle, N. Y.	45.800
Birmingham, Ala.	241.000	Haverhill, Mass.	49.232	Newton, Mass.	54.700
Boston, Mass.	787.000	Hazleton, Pa.	36.800	New York, N. Y.	5,924.000
Bridgeport, Conn.	152.500	Highland Park, Mich.	77.000	Bronx	900.000
Brookline, Mass.	43.900	Hoboken, N. J.	70.000	Brooklyn	2,240.000
Buffalo, N. Y.	544.000	Holyoke, Mass.	60.400	Manhattan	1,877.000
Butte, Mont.	43.100	Houston, Tex.	256.000	Queens	764.000
Cambridge, Mass.	122.000	Huntington, W. Va.	65.300	Richmond	143.000
Camden, N. J.	131.000	Indianapolis, Ind.	367.000	Newark, N. J.	459.000
Canton, Ohio	110.000	Jackson, Mich.	59.700	Niagara Falls, N. Y.	58.300
Cedar Rapids, Iowa	52.100	Jacksonville, Fla.	96.500	Norfolk, Va.	174.000
Charleston, S. C.	74.100	Jamestown, N. Y.	44.300	Norristown, Pa.	35.300
Charleston, W. Va.	50.700	Jersey City, N. J.	318.000	Oakland, Cal.	261.000
Charlotte, N. C.	54.600	Johnstown, Pa.	72.200	Oak Park, Ill.	53.500
Chattanooga, Tenn.	72.200	Joliet, Ill.	41.000	Ogden, Utah	37.600
Chelsea, Mass.	48.200	Kalamazoo, Mich.	54.500	Oklahoma City	145.000
Chester, Pa.	70.400	Kansas City, Kan.	117.000	Omaha, Neb.	215.400
Chicago, Ill.	3,048.000	Kansas City, Mo.	375.000	Orange, N. J.	35.800
Chicopee, Mass.	43.200	Kenosha, Wis.	52.700	Oshkosh, Wis.	33.200
Cicero, Ill.	65.400	Knoxville, Tenn.	98.800	Pasadena, Cal.	58.400
Cincinnati, Ohio	411.000	Kokomo, Ind.	38.000	Passaic, N. J.	69.900
Cleveland, Ohio	960.000	La Crosse, Wis.	30.400	Paterson, N. J.	143.000
Columbia, S. C.	41.800	Lakewood, Ohio	59.500	Pawtucket, R. I.	71.000
Columbus, Ga.	45.000	Lancaster, Pa.	57.100	Peoria, Ill.	82.500
Columbus, Ohio	285.000	Lansing, Mich.	73.200	Perth Amboy, N. J.	48.100
Council Bluffs, Iowa	40.900	Lawrence, Mass.	93.500	Petersburg, Va.	36.400
Covington, Ky.	58.500	Lewiston, Me.	35.500	Philadelphia, Pa.	2,008.000
Dallas, Tex.	200.000	Lexington, Ky.	47.500	Pittsburgh, Pa.	637.000
Danville, Ill.	37.600	Lima, Ohio	47.700	Pittsfield, Mass.	48.100
Davenport, Iowa	56.000	Lincoln, Neb.	62.000	Pontiac, Mich.	49.800
Dayton, Ohio	177.000	Little Rock, Ark.	75.900	Portland, Me.	76.400
Decatur, Ill.	55.000	Long Beach, Cal.	97.700	Portland, Ore.	340.740
Denver, Col.	285.000	Lorain, Ohio	43.100	Portsmouth, Ohio	39.800
Des Moines, Iowa	146.000	Los Angeles, Cal.	1,300.000	Portsmouth, Va.	59.900
Detroit, Mich.	1,290.000	Louisville, Ky.	311.000	Poughkeepsie, N. Y.	35.800
Dubuque, Iowa	41.600	Lowell, Mass.	114.000	Providence, R. I.	275.000
Duluth, Minn.	113.000	Lynchburg, Va.	30.500	Pueblo, Col.	43.900
Durham, N. C.	43.900	Lynn, Mass.	104.000	Quincy, Ill.	39.131
E. Chicago, Ind.	47.300	McKeesport, Pa.	49.500	Quincy, Mass.	63.000
E. Orange, N. J.	61.700	Macon, Ga.	59.200	Racine, Wis.	69.400
E. St. Louis, Ill.	72.300	Madison, Wis.	47.600	Reading, Pa.	114.000
Easton, Pa.	37.400	Malden, Mass.	52.400	Richmond, Va.	189.000
El Paso, Tex.	109.000	Manchester, N. H.	84.000	Roanoke, Va.	61.900
Elgin, Ill.	34.000	Medford, Mass.	49.700	Rochester, N. Y.	321.000
Elizabeth, N. J.	112.000	Memphis, Tenn.	177.000	Rockford, Ill.	78.400
Elmira, N. Y.	49.000	Meriden, Conn.	36.600	Rock Island, Ill.	41.000

Місто	Населення	Місто	Населення	Місто	Населення
Sacramento, Cal. ...	73.400	So. Bend, Ind.	81.700	Union City, N. J. ..	63.600
Saginaw, Mich.	73.300	Spokane, Wash.	109.000	Utica, N. Y.	103.000
St. Joseph, Mo.	78.400	Springfield, Ill.	64.700	Waco, Tex.	44.800
St. Louis, Mo.	830.000	Springfield, Mass. .	145.000	Waltham, Mass. ...	35.700
St. Paul	248.000	Springfield, Mo. ...	42.600	Washington, D. C. .	528.000
Salem, Mass.	42.900	Springfield, Ohio ..	70.200	Waterloo, Iowa ...	36.900
Salt Lake	133.000	Stamford, Conn. ...	41.800	Watertown, N. Y. ...	33.100
San Antonio, Tex. .	205.000	Stockton, Cal.	48.500	Wichita, Kan.	92.500
San Diego, Cal. ...	110.000	Superior, Wis.	44.000	Wichita Falls, Tex.	60.000
San Francisco, Cal.	567.000	Syracuse, N. Y.	184.000	Wilkes-Barre, Pa. .	78.300
San Jose, Cal.	44.200	Tacoma, Wash. ...	106.000	Williamsport, Pa. .	43.100
Savannah, Ga.	94.900	Tampa, Fla.	102.000	Wilmington, Del. .	124.000
Schenectady, N. Y.	93.000	Taunton, Mass.	39.800	Wilmington, N. C. .	37.700
Scranton, Pa.	143.000	Terre Haute, Ind. ..	71.900	Winston-Salem, N.C.	71.800
Seattle, Wash.	411.500	Toledo, Ohio	294.000	Woonsocket, R. I. .	51.100
Sheboygan, Wis. ...	34.000	Topeka, Kan.	56.500	Worcester, Mass. .	193.000
Shreveport, La. ...	59.500	Trenton, N. J.	134.000	Yonkers, N. Y. ...	116.000
Sioux City, Iowa ..	78.000	Troy, N. Y.	72.300	York, Pa.	49.400
Somerville, Mass. .	100.000	Tulsa, Okla.	133.000	Youngstown, Ohio	165.000

БУДЖЕТ І ДОВГИ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

Від часу світової війни бюджет (приходи і розходи) федерального уряду Злучених Держав виносить около 4 біліони доларів річно.

Перед війною бюджет був на половину менший і тому були менші податки. Але світова війна принесла й Америці нові видатки, нові податки і більший бюджет.

Уряд Америки має довгів около 20 біліонів доларів. Се головно із світової війни. Уряд видав бонди і на них позичив у людей гроші. З тих грошей більшу половину позичив аліянтам, а решту самий видав. Тепер же лише Англія солідно сплачує довги, а другі аліянти хотять їх або збути дурничкою або й цілком не платити. Тому уряд Злучених Держав мусить самий платити зі своєї каси. Він позичив у людей гроші; тепер бере від них знову у формі податків і віддає їм. Значить, люди самі собі сплачують

аліантські довги, або так якби щороку палили по одному бондови.

На сплату проценту на бонди і викупу частини капіталу уряд у Вашингтоні споживає майже третину бюджету.

Крім того пів біліона доларів іде річно на воєнних ветеранів, себто жертви світової війни.

Сплачування довгів і допомога ветеранам се заплата за світову війну, яка ще буде довго тягнутися.

І ще довго буде більший бюджет і більші федеральні податки.

Та все вони не такі тяжкі як європейські. І федеральний уряд старається ощадностями його зменшити. От і минулого року була в бюджеті надвишка в приходах майже \$400,000,000. Президент Кулідж предложив Конгресови, щоб її вжити на зменшення федеральних податків.

ІМІГРАЦІЯ ДО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ В 20-МУ СТОЛІТТЮ.

Понизші числа подають, кілько прибуло до Злучених Держав імігрантів з усіх країв світа, кожного року, починаючи від 1901.

Рік	Ч. імігрантів
1901	487,918
1902	648,743
1903	857,046
1904	812,870
1905	1,026,499
1906	1,100,735
1907	1,285,349
1908	782,870
1909	751,786
1910	1,041,570
1911	878,587
1912	838,172
1913	1,197,892
1914	1,218,480
1915	326,700
1916	298,826
1917	295,403
1918	110,618
1919	141,132
1920	430,001
1921	805,228
1922	309,556
1923	522,919
1924	706,896
1925	294,314
1926	304,488

В сьому зіставленню подані тільки ті імігранти, що прибули сюди на постійний побут.

Уряди Злучених Держав в останніх роках завертають річно около 20,000 емігрантів, а висилають прибувших емігрантів около 10,000 річно. Яко одну з причин депортовання подають „моральне зіпсуттє”.

Крім сих імігрантів, що можуть прибути з чужих держав до Америки

в числі означеної річної квоти, прибувають сюди також жінки і діти американських горожан, бувші резиденти (мешканці) Злучених Держав, професори з родинами, священники, студенти і хвилеві подорожні.

МИТОВІ УРЯДИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

В Злучених Державах є федеральні митові уряди (customs houses) в отсих містах: Нью Йорк, Н. Й., Бостон, Месс., Філадельфія, Па., Шикаго, Ілл., Болтимор, Мд., Нью Орлінс, Ла., Сан Франціско, Кал., Сіетел, Ваш., Боффало, Н. Й., Дітройт, Миш.

Там є урядовці для контролі й оцінки товарів та для стягання мита (duty).

СТРАЙКИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

За останне десятилітте в Злучених Державах страйкувало річно від пів до півтора міліона робітників (лиш одного року внімково було далеко більше).

Зіставлене так виглядає:

1916 р.	1,599,917	страйкарів
1917 р.	1,227,254	страйкарів
1918 р.	1,239,989	страйкарів
1919 р.	4,160,348	страйкарів
1920 р.	1,463,054	страйкарів
1921 р.	1,099,247	страйкарів
1922 р.	1,612,562	страйкарів
1923 р.	756,584	страйкарів
1924 р.	654,641	страйкарів
1925 р.	428,218	страйкарів

Найбільше страйків було в таких промислах: будівельному, кравецькому, сталевому, углевому і ткацькому.

АМЕРИКАНСЬКІ МІРИ.

Міра довжини.

12 інчів — 1 стопа; 3 стопи — 1 ярд; 1,760 ярдів 1 миля.

Міра поверхні.

144 квадратів інчі — 1 квадратова стопа; 9 квадратних стіп — 1 квадратний ярд; 4,840 квадратних ярдів — 1 акер; 640 акрів — 1 квадратова миля.

Плинна міра.

2 пайнти — 1 кварта; 4 кварта — 1 галон; 32 галони, або 42 галони, — 1 бочка.

Насипна міра.

2 пайнти — 1 кварта; 8 кварт — 1 пек; 4 пеки — 1 бушел.

* * *

Пояснення.

Для порівняння з європейською метричною мірою слід тямити голов-но такі річи:

Що одна американська миля се трохи більше як півтора кілометра (1'6), а що європейська миля має 7½ кілометра, так вона довша мало не 5 разів від американської.

Що один краєвий морг має майже півтора акра, а американська квадратова миля обіймає понад півтретя (2'6) квадратного кілометра поверхні.

Один акер в Америці ділять для будови звичайно на 12 лотів.

Одна американська кварта трохи

меньша від краєвої літри (о 20-ту частинку).

Тому один галон має три і три чвертки літри.

Один бушел се майже третина гектолітра.

Ще слід зазначити щодо ваги, американський фунт трохи менший від краєвого (о 10-ту частинку) фунта, себто половини кільограма.

ЗА УПОРЯДКОВАННЄ АМЕРИКАНСЬКИХ ЗАКОНІВ.

Дня 23-го лютого 1923, на зібранню 350 суддів у Вашингтоні основано Американський Інститут Права (The American Law Institute). Почесним президентом вибрано відомого старого американського юриста Ілайгю Рута, а дійсним головою Джорджа В. Вikerшема. Осідок Інституту в Філадельфії.

Його метою списання і упорядкованне американських законів. Інститут не вижидає, аби ті списані закони прийняли американські законодавні тіла яко кодекс. Йому ходить тільки о те, щоб видати збірку законів, які є основними засадами американського законодавства.

Крім того Інститут приготує кодекс (спис) кримінальної процедури (поступовання), який хоче припоручити стейтовим законодавчим зборам, щоби прийняли його яко зразковий кодекс.

Інститут одержав фундацію в сумі \$1,000,000 від Корпорації Карнегія.

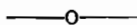
Термометри.

(Тепломіри).

Реоміра	Цельзія	Фаренгайта	
80°	100°	212°	Вода кипить.
76	95	203	
72	90	194	
68	85	185	
63.1	78.9	174	
60	75	167	Алькоголь кипить
56	70	158	
52	65	149	
48	60	140	
44	55	131	
42.2	52.8	127	Сало топиться.
40	50	122	
36	45	113	
33.8	42.2	108	
32	40	104	
29.3	36.7	98	Теплота крові.
28	35	95	
25.8	32.2	90	
24	30	86	
21.3	26.7	80	
20	25	77	Умірковане тепло
16	20	68	
12.4	15.3	60	
10.2	12.8	55	
8	10	50	
5.8	7.2	45	Вода замерзає.
4	5	41	
1.3	1.7	35	
0	0	32	
— 0.9	— 1.1	30	
— 4	— 5	23	Зеро Фаренгайта.
— 5.3	— 6.7	20	
— 8	— 10	14	
— 9.8	— 12.2	10	
— 12	— 15	5	
— 14.2	— 17.8	0	Живе срібло замерзає.
— 16	— 20	— 4	
— 20	— 25	— 13	
— 24	— 30	— 22	
— 28	— 35	— 31	
— 32	— 40	— 40	

В Америці вживають термометрів Фаренгайта.

В сій табельці згори подані степені тепла аж до 32° Фаренгайта і 0° Цельзія, коли вода замерзає. При мірили термометра Цельзія по 0° тепла починається —1°, —2°, —3°, і т. д. Сі числа з крискою (значить, меньше) означають вже зимно.

Як відомо, в Америці маємо в літі у великі спеки, температуру понад 100° Фаренгайта тепла, а крім того буває і стільки парности. Таку спеку

людям дуже тяжко видержати. дуже тяжко серед такої спеки працювати.

Умірковане тепло, в якому найлегше людям працювати, се около 60° Фаренгайта або біля 16° Цельзія. В зимі, коли опалюється хату, вистарчить для старших осіб 60 до 65 степенів Фаренгайта, а для малих дітей треба 70°.

РОБІТНИЧІ КООПЕРАТИВНІ БАНКИ В АМЕРИЦІ.

Почин до оснування робітничих кооперативних банків у Злучених Державах дали залізничники. Вони вже мають досі по ріжних містах краю 15 своїх банків.

Крім того є около 25 інших робітничих кооперативних банків, теж по ріжних містах Злучених Держав. Вони всі мають до \$200,000,000 депозитів і понад \$10,000,000 свого капіталу.

АМЕРИКАНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ.

Американська Федерація Праці (American Federation of Labor) має понад 100 юній національних (на цілі Злучені Держави) та інтернаціональних, які заступають около 30,000 локальних юній, 4 департаменти, 49 стейтових відділів, понад 800 міських централей.

Членів має Американська Федерація Праці около 3 і пів міліона.

Головний офіс організації у Вашингтоні у власному будинку.

Залізничники зорганізовані самостійно у 4 великі братства. Три з них мають свої осідки в Клівленді, О., а четверте, найменше, в Сідер Репидс, Айова.

Членство всіх 4 братств виносить до пів міліона.

ЯКИХ ІМЕН НАЙБІЛЬШЕ В АМЕРИЦІ.

Американець Гаверд Ф. Бейкер обчислив на підставі дослідів серед армії, що найбільше в Злучених Державах є таких імен: Смит, Джансон, Бравн, Виллиемс, Джовнс, Миллер, Дейвис, Ендерсон, Вилсон і Мур.

Він відтак приклав се обчислення до цілого населення краю і сим робом вийшло, що сі імена осьтак чисельні в Америці:

Смит	1,304,300
Джансон	1,024,200
Бравн	730,500
Виллиемс	684,700
Джовнс	658,300
Миллер	625,800
Дейвис	537,900
Ендерсон	477,300
Вилсон	422,300
Мур	363,400

Що сі імена дуже чисельні, се загально відомо, але обчислення Г. Ф. Бейкера не достовірне, бо воно оперте тільки на імовірности.

Перший хмародер був побудований в Шикаго. Се Говм Іншюренс Билдинг. Побудував його Вилием Дженні. Гадка до сього прийшла йому, коли побачив на Філіпінах бамбусові доми. Віл перший тоді піддав гадку строїти сталеві скелеті для домів.

—o—

Книжка, яку найбільше людей читає у світі, се біблія. Вона перекладена досі на 572 мови.

—

В стейті Мишиген нема кари смерти

—

Місто Нью Орлінс, Луизиена було побудоване над берегом Мексиканського заливу, але постійні намули сей беріг так прибильшують, що воно тепер віддалене 60 миль від води.

НАЙНОВІЙШІ ВИНАХОДИ.

Винаходи Американців:

Френклин придумав громозвід 1753 р.

Фултон придумав пароплав 1784 р.

Колт придумав револьвер 1835 р.

Морс придумав телеграф 1835 р.

Гав придумав машину до шиття 1846 р.

Гетлинг придумав машиновий кріс 1861 р.

Шолс придумав машину до писання 1873 р.

Бел придумав телефон 1876 р.

Едисон придумав грамофон 1877 р.

Селден придумав газоліновий мотор (до автомобіля) 1879 р.

Мергенталер придумав лайнотайп (поспішну машину до складання) 1885 р.

Борровс придумав машину до додавання 1888 р.

Едисон придумав машину до кінотеатрів 1893 р.

Братя Райти придумали літак 1903.

Винаходи чужинців:

Шварц (Німець) придумав стрільний порох 1320 р.

Гутенберг (Німець) придумав друк 1450 р.

Ватт (Англієць) придумав парову машину 1765 р.

Дагер і Ніпс (Французи) придумали фотографію 1839 р.

Нобель (Швед) придумав динаміт 1867 р.

Марконі (Італієць) придумав бездротний телеграф 1901 р.

—o—

З ДИМОМ.

Ніде у світі не скурюють стільки тютюну що в Злучених Державах, а з того найбільше в цигаретках (папіросах).

В 1926-ому році в Злучених Державах скурено майже до міліярдів (біліонів) цигареток. Щороку публіка курить щораз більше цигареток. Отся табличка від 1914 до 1925 року показує, як збільшувалося в Америці скурювання цигареток:

1914 скурено 16,869,520,643 цигареток.
1915 скурено 17,980,164,482 цигареток
1916 скурено 25,312,486,611 цигареток
1917 скурено 35,355,860,177 цигареток
1918 скурено 46,656,903,224 цигареток
1919 скурено 53,119,784,232 цигареток
1920 скурено 47,430,105,055 цигареток
1921 скурено 52,099,529,826 цигареток
1922 скурено 55,780,473,074 цигареток
1923 скурено 66,733,896,288 цигареток
1924 скурено 71,036,559,888 цигареток
1925 скурено 79,979,763,871 цигареток

В останніх роках число скурених цигареток так значно і скоро збільшувалось між іншим і через те, що жінки зачали курити. Серед жінок в Америці зачалася навичка прийматися в 1918 році, коли Америка вступила до війни. Тоді жінки переймали багато робіт мушчин, а також і їх навички, між іншим, і курення папіросів. Се прийнялось головню по великих містах. По малих містах, місточках і селах се ще рідкість. Тому жінки тепер викурюють лише 15% усіх скурених папіросів. Але і се вже значний додаток для тютюнового промислу.

Американські цигаретки виробляють фабриканти з мішанок, домашнього і заграничного (турецького та єгипетського) тютюну. Лише цигаретки Мелакріно вироблювані виключно із заграничного тютюну, а всі інші з мішанок. І звичайно в мішанці більше домашнього тютюну. Через те тютюн більше свіжий. Тютюн плекають в Америці найбільше у стейтах Кентокі, Верджинії і Норт Каролайні.

Публіка платить тепер за цигаретки річно понад \$800,000,000, а за рік, два, ся сума дійде до міліярда (біліона) долярів. Менше-більше четвертина того приходу іде яко податок до державного скарбу. Але дістають свою пайку і газети за оголошення. Фабриканти видають на самі оголошення в газетах річно по \$2,000,000. Крім того і на інші оголошення. Рейнолдс Компені, яка виробляє цигаретки Кемел, одного року видала тільки на великі написі по улицах \$4,000,000.

Фабриканти радіють, що жінки щораз більше курять, бо се скоро збільшує продукцію і зиски. Із сеї радости вони навіть готові були-б призначити значну суму грошей на оголошення цигареток із заохотою для жінок, щоб курили легкі роди цигареток. Але вони сього ще не роблять і кажуть, що бояться робити, бо зараз повстане проти них пропаганда і виринуть в стейтових легіслатурах проекти законів про заборону курення. І так вже такі закони є в стейтах Кензас, Айова, Індіана і Миссисипі.

ПОЛЬОВАННЄ ЗА КНИЖКАМИ.

Як хто потребує якої книжки, то іде до книгарні, або напише туди, і дістане. Се легка справа.

Але є книжки, за якими треба полювати. Се рідкі книжки. Книжки давні, і такі, яких дуже мало у світі. Таку книжку дістати річ не легка. І не дістанете її за дешеві гроші. За рідку, стару, подерту книжку без порівняння треба більше заплатити ніж за нову, в гарній, блискучій оправі. Для прикладу візьмім наприклад таке оголошення з каталогу Волтера М. Гилла з Шикага:

Джейн Остен, „Сенсепд Сенсибіліті“, перше видання 1811 року - \$900.00.

900 доларів одна книжка! Хто з Українців має цілу бібліотеку вартости 900 доларів?

Але се ще ніщо. В Нью Йорку відбуваються ліcitaції (окшен) рідких книжок. Туди приходять книгарі і збирачі та знавці старих і рідких книжок. Одні продають, другі купують. Недавно на такій ліcitaції продано одну книжку за \$21,500.00. Се був твір славного англійського письменника „Сотнус“. А можуть бути ще і висші ціни за інші книжки.

Може здивуєтесь, чому люди платять такі високі гроші за книжки?

На се відповідь професор Гарвардського університету, Памер.

Він збирав ціле життє книжкові рідкості і подарував їх до бібліотеки Велслі Каледж. До книжок долучив окремих каталог, який видав у 30 примірниках. В тому каталозі на вступі він пише:

„Старі книжки для нас зле виглядають. Вони понижені; папір перестарівся; вони недбало викопані; мають багато помилок. Вони навіть не складні, коли їх візьмете в руки. Але вони

мають вартість для вашої душі. Ви відразу переноситеся у той час, коли автор сю книжку писав і видав. Ви немов бачите автора і тих людей, що ту книжку тоді читали. І ви переноситеся у той давній час. Переживаєте його з давньою книжкою”.

Отимто й не диво, що коли раз цікавий молодий хлопчина, котрий зачав збирати книжки для своєї бібліотеки, прийшов до бібліотеки Моргана в Нью Йорку, він сказав:

— Покажіть мені першу друковану книжку, біблію Гутенберга!”

Коли її йому показано, він оглядав її з великим зацікавленням і наче молодою душею переносився в ті давні часи, коли люди вперше перестали писати книжки, та порівняв їх з теперішніми, коли люди вже майже перестають писати, бо навіть любовні листи пишуть друком на т. зв. машинах до писання”.

Американський збирач старих книжок А. Е. Ньютоп каже, що жадна бібліотека, навіть приватна, коли вона не має книжкових рідкостей, не має бібліотечної атмосфери. Бібліотеки з нових книжок се немов книгарні. А бібліотека, де є старі книжки, се немов святиня думки.

Розуміється, що не кождий може собі дозволити на се, аби в цього була гарна бібліотека, а до того зі старими рідкостями. На се треба мати гроші і час. Крім того треба мати за милування до сього.

Гроші має багато людей, але не всі вони мають гарні добірні бібліотеки. Не всі мають старі книжки. Не всі полюють за книжками — по книгарнях, по антикварнях, по приватних бібліотеках, по книгарських ліcitaціях. Але є такі люди, що ціле життє своє по-

свячують на лави за старими, добримі книжками які відтак старанно уміщують у своїх бібліотеках. Тоді вони горді з тих бібліотек, що мають принагідну бібліотечну атмосферу.

Найбільше таких збирачів, чи „ловців”, є в Англії і в Злучених Державах.

Мода пішла з Англії. Се стара культурна нація і її література найбагатша. Америка, яка є дочкою Англії, переняла від неї суспільні установи, права і культуру. Англійська література се також література американської нації. І як там цінять високу культуру і зокрема літературу, так і тут. І як там крім прилюдних, гарних і величавих бібліотек є теж приватні, так і тут.

Інтелігентні, освічені, і бодай трохи заможні Американці таксамо як Англійці збирають свої приватні бібліотеки.

Коли прийдете до дому культурного Американця, він може вас запросити до своєї бібліотеки. Се буде окрема кімната або кілька кімнат. Всі стіни кругом се осклені шафи з книжками. В бібліотеці не тільки чистенько, але є зразковий порядок. Книжки уложені після якоїсь системи. Приміром, окремо поезії, осібні повісті й оповідання, а відрубно наукові праці. До того книжки в сих відділах можуть бути оправлені в окремі краски для відрізнення. Знову окремо є давнина, рідкі, старі книжки. І все те укладане за числами і за азбукою. І ще є й каталог (спис) або друкований, або писаний. Якої книжки хочете? Дивіться до каталогу і скоро найдете в шафі.

Таку бібліотеку найдете не тільки в ученого, або професора, або письменника. Найдете теж і в інтелігентного американського бизнесмена. І він поза своїм буденним життям і працею найде вільну хвилю на читання в біб-

ліотеці і на польованне за особливими книжками.

Найзамітніше се, що сі збирачі бібліотек часто віддають свої бібліотеки у посмертних записах прилюдним бібліотекам, особливо університетським. Богато університетів в Злучених Державах збогатило свої бібліотеки такими записами. Се заслугує на особливе признание, бо се явище показує на культурність збирачів бібліотек. Та зрештою, якби вони не були культурні, чи вони посвятили-б частину свого життя і майна на таку гарну і високу ціль?

А. Е. Ньютон радить молодим людям зачинати збирати свої бібліотеки. Зачинайте, каже з якоїнебудь книжки, а все глядіть, аби було перше видання, бо сі найцінніші. Далі, ходіть по антиквариях і шукайте цінних книжок. Ходіть на ліцитації книжок. Провиджуйте каталоги книгарень і глядіть за старими книжками. В усякому разі зачинайте збирати книжки.

— о —

Коли прочитаєте се, то подумаете: Боже, як далеко нам Українцям до культурних Англійців та Американців! Коли у нас будуть польовання за книжками? Коли будуть у нас бібліотеки такі як у Американців? Коли Українці стануть записувати свої бібліотеки українським університетам?

Не журіться, буде те саме й на Україні. Українська культура ще молодша від англійської. Освічених і заможних Українців так мало. Але час і те принесе. І у нас буде тесаме, що тепер в Англії або в Злучених Державах. Тільки треба се знати, розуміти і тямити.

А покищо треба вже й тепер робити заятки таких бібліотек.

У нас не знають ціни старим книжкам. Іноді цвиге стара книжка, присипана порохом, у церкві на селі в Гали-

чині, чи на Україні. Нераз в домі священика на стриху найдете стару українську або церковну книжку. Їсть її час, воздух, порох і миші. Ніхто про неї не дбає. Як хто візьме в руки, погляне, кине знову долів та обтріпає руки об поли з пороху. А міжтим се дуже цінна книжка, колиб тільки не була на стриху, а в бібліотеці. Тількиб не ки-

дати її знову долів, а обтерти з пороху і післати або до Національного Музею або до Бібліотеки наукового Товариства ім. Тараса Шевченка у Львові.

Чи чули Ви що про яку стару книжку у Вашому рідному селі? Як так, то напишіть туди, що з нею зробити! А зробіте добру прислугу для української культури.

НАФТА.

Найбільше добувають нафти (земного олію) в Злучених Державах. Її перероблюють головно на газоліну для автомобілевих моторів.

В останніх роках в Злучених Державах добувають річно около 800,000,000 бочок нафти (бочка має 42 галони).

На другому місці є Мексико, яке добуває четвертину того що Злучені Держави.

На третьому Росія, яка добуває на Кавказі (не свою) третю частину того що Мексико (около 70,000,000 бочок).

Далі Галичина і Румунія, які перед війною добували по 10,000,000 до 15,000,000 бочок нафти в рік. Тепер в Румунії продукція зростає, а в Галичині через польську господарку впала до 5,000,000 бочок річно.

Інші краї продукують нафти далеко менше, наприклад Японія 2,000,000 бочок річно, Німеччина 400,000, Канада 200,000, а Італія лише 50,000 бочок.

За останніх 27 літ продукція нафти в цілому світі виносить около 15 біліонів бочок.

ЛИЦЕ І ХАРАКТЕР ЧОЛОВІКА.

Професор психології, др. Стурт А. Райс, каже, що з лица чоловіка або з його фотографії годі відчитати його характер.

Він каже, що люди, глядячи на багато різних типів, виробили собі погляди, що так а так мають виглядати такі а такі люди. Він зробив досвід сей спосіб, що повитинав фотографії з газет сперед двох літ і повідтинав підписи імен під знімками. Сі фотографії дав студентам, щоби вгадали хто ті люди. І дуже мало студентів угадало. Найбільше подало свої здогади фалшиво. Большевицького комісаря подавали за американського сенатора; зноваж американського сенатора за большевика і т. д. Лише із знімки бутлегера найбільше вгадало, що се бутлегер.

На основі сього досвіду каже др. Райс, що з лица чоловіка годі судити про його характер. Він каже, що люди виробляють собі понятте, що приміром сенатор повинен так а так виглядати і тоді всякого підхожого під сей стрихулень назвуть сенатором. Так само виробляють собі понятте вигляду большевика, професора, жовніра, робітника, чи і бутлегера. А, як каже він, у сьому дуже часто люди помиляються.

ЧОЛОВІК І ЖІНКА.

Дещо про подружні непорозуміння.

Один американський Українець, котрий їздив минулого літа до старого краю, оповідає таке:

„Я їхав кораблем з Нью Йорку до Європи 11 днів. На кораблі були Українці, Поляки, Москалі, Латиші, Німці й інші. Се народности говірки, не мовчаливі як Англіїці, так всі говорили і говорили. А що на морі всі почувуються немов одна родина, так говорили вони щиро, непачеб сповідалися і хотіли все лихо і всі жалі кинути у глибоке море. Їхали до Європи емігранти, що вже довший час були в Америці. Їхали або відвідати родину, або на літо відпочати, або, якби змога, таки знову поселитись у старому краю. Були се робітники і бизнесмени. Усі вже доробились трохи гроша. Їхали чоловіки, що оставили жінок в Америці і жінки, що лишили чоловіків у Америці. Їхали теж разом і чоловіки з жінками. А також і їхали діти, дорослі сини або дочки, від батьків з Америки, або до батьків у старому краю. Їхали з ріжкими плянами, усякими намірами. Але майже всі везли один і тойсамий біль у серці — родинні непорозуміння. Сей не може жити з жінкою і їде забути, або й покинути, своє домашнє горе. Зноваж і жінка їде з такимсамим горем глядати ліку і полекші на рідній землі. А ось і дочка молоденька покинула батька в Шикаго, де він жие з чужою жінкою, і втікає до дому, до рідної мами, хотяй уродилася в Америці і вона американська горожанка.

„Чи найдуть лік і полекшу, хто їх знає.....

„Осіню вернувся я до Нью Йорку. Розмови на морі так мене зацікавили,

що я і тут не покинув думок своїх розмовників. Гадаю собі: А цікаво було-б знати, чи і ті, що не їздять літом до старого краю, не мають такихсамих клопотів на душі? І зачинаю рознитуватись. Виходить, що так. Тільки тут за роботою і щоденними клопотами не мають ні часу ні охоти сповідатись. Але і в них є тісамі родинні непорозуміння. І вони переживають біль у душі. І тут чоловік з жінкою не можуть погодитись. Про непорозуміння в родинах мільонерів читаєте щодня в газетах на перших сторонах, але про житте і педолою с і р и х л ю д и й, робітників, малих бизнесменів ніхто не пише. А воно-ж такесаме. І у них тесаме, точнісінько тесаме. Значить — ся педуга суспільна, з а г а л ь н а. Вона не знає ріжниць клясових; обіімає всіх живих людий. Усіх болить однаково. Усім однаково доскулное. Усі хотіли-б якоїсь заради.”

Отсі слова застановлять кожного. І вас теж, бо може й у вас тесаме. Може й у вас родинне непорозумінне. Може теж заноситься на розвід?

Хто давнійше чував про такі часті розводи, або про розводи серед робітників? А скільки їх тепер!

Що є причиною розводів?

Богато причин і про них теж не вистарчить книжку написати, не то отсю малу статейку. Але тут лише місце на се.

Тепер більше розводів через те, що більша свобода у розводах. Якби ще була більша свобода, то булоби ще більше. Другою причиною те, що жін-

ка, як в Америці, почувається більше самостійною, і коли почуває, що подруже обмежує її самостійність, ломить подруже через розвід і буцімто „виходить на свободу”. Але основна причина розводу, стара як світ: Подруже не дібралось; або не вміло зжитись; або фінансові невгоди причинились до незгоди; або чоловік чи жінка сварливі, прикрі, чи навіть брутальні; або заздрість, що другі щасливіші і туга за щастем; або вкінці влізе третій—коханок жінки чи коханка чоловіка. І вже є причина до непорозумінь, до нещастя, до трагедій, до розводу. Колись були такі самі терпіння і нещастя, а тепер змінилося та ще прийшли розводи.

Іноді се ліпше, бо розв'язує нещасте; а буває, що й гірше, бо розвід ще побільшує нещасте.

Тому то не добре, що розводи перейшли у хворобу, у пошесть, замість бути тільки ліком і зарадою у дійсному і безвихідному нещастю.

В усьому лиху, як переходить границі, таксамо і в розводах.

Люди часто дають собі за богато свободи і замість принести щасте то ще побільшують нещасте.

Се наглядно доказує те, що, як говорять знавці, відносно більше є нещасливих розводів аніж є нещасливих подруж. Се з надужиття свободи і нерозуміння ваги і значіння подружного життя.

Хлопець жениться з дівчиною, вибираючи її на жінку. Але радше вона вибирає його, бо так вже у світі водиться, що дівчина рішає. Хлопець іноді „вибирає” дівчину через два роки, а дівчина вибере його за одну секунду, коли вже скаже йому свою згоду бути його жінкою. Або таксамо відкине його за одну секунду.

Коли вони залюблені і разом ходять, то цілий світ для них рожевий. Поза рожі, хмари і поезії вони нічого не бачать. Вони не бачать буденного сірого життя, повного журби і клопотів.

Се бачать, аж повінчаються. І тоді приходить розчарування. Деж ті рожі і те щасте? — гадають собі.

От в сьому і ціле лиху. Молоді персходять в подружне життє; роблять найважнійший крок у свому життю — по дитинячому, не роздумавши справи як слід, і не приготувившись до того великого завдання, так як би треба.

Подруже се найважнійший і зрілий час в життю людини. Се-ж треба перейти море глибоке і бурливе життя родинного.

І чи слід іти в се море із замкненими очима, без жадного приготування.

Сказав один учений, що подружне життє се найбільша штука, якої треба вчитись і яку треба розуміти не тільки серцем, але і розумом. А проте хто про се щонебудь учиться? Хто приготується?

І отсе одна з головних причин подружних непорозумінь та розводів.

Хлопець вибирає дівчину, чи дівчина хлопця, тому, що подобається. А се дуже мало.

Треба пізнати дівчину чи хлопця. А щоби пізнати, треба добре знати її чи його батьків. Треба пізнати, як вони її чи його виховали. Треба пізнати, як він чи вона виростали з малку. Як творився у них характер і всі добрі прикмети. Аж тоді вже можна мати основні поняття про нареченого або наречену.

Але се ще не все. Та решта вже по вінчанню. Тоді треба вміти жи-

ти чоловікові з жінкою. Треба вміти створити щастя, якого обое виждають перед вінчаннем. Се штука і її треба знати.

Передівсім треба собі ще перед вінчаннем здати добре справу з того, що подруже се не рай на землі, а тільки обовязки. Тоді не буде розчаровань ані нарікань на сіру, нудну буденщину.

Але і се не досить.

Бо житте само собою скучне, а родинне житте, замкнене в собі лише побільшує ту скучність та сприяє його і чоловікові і жінці і дітям. Отже тут знову штука зробити його як найменше скучним.

До скучности подружного життя причислюється як чоловік так і жінка. Як йому так і їй здається, що по вінчанню вже все скінчене. Він має її до смерти, а вона його. Ого, вже про себе не дбають. Що більше, так забуваються, що для себе тратять весь пошанівок. Чоловік стріне батяра на улиці то з ним по людськи обійдеться, хотяй самий в собі лютий до безтями, а прийде до дому, то висиплеться на жінку як на собаку, неначе вона не була його найблизшою особою, котрій присягав любов, але найбільшим ворогом. Таксамо і жінка кожного чужого пошанує, навіть і найгіршого, а свого чоловіка вважає за такий предмет, що на нього має виливати всю лайку немов помиї до зливу. Безперечно, тоді нема щастя ані спокою в родині. Житте стає не тільки скучне але і прикре, добиваюче, поводи а певно. А як ще прийде, що чоловік впертий або жінка вперта, або й обое вперті, то вже судна година, дійсне пекло в хаті. Самі люди без потреби, ба навіть на очевидну шкоду затроюють собі житте. І так живуть з дня на день

і привикають до того життя, думаючи, що інакше й не може бути в подружному життю.

А се неправда.

Передовсім ані чоловік ані жінка не повинні думати, що вже все пропало, коли повінчаються. І що тому що повінчались до смерти, то вже не потребують про себе нічого дбати. Се найбільша помилка. Власне по вінчанню чоловік і жінка повинні про себе дбати таксамо як і перед вінчаннем. Обое повинні старатись бути завсіди молоді і веселі і навіть до себе залізятись як перед вінчаннем. Чоловік не повинен думати, що се досить щс він жінку любить. Він повинен думати і над тим, щоб вона і його любила; аби він був вартий тої любови. Тоді любов не зів'яне і житте не стане скучним.

Таксамо щодо вічних сварок в подружю. Чоловік гадає, що се його право сваритись, а жінка гадає, що її. І де обое сварливі, або, де одно неуступчиве, там згоди нема. Найсмійніше, що багато розводів є через сварки. Найсмійніше, бо се найдурнійша річ. Один суддя в Калифорнії, коли перед ним стала молода пара, яка все сварилась і хотіла розводу, розсмійвся і сказав, що розводу їм не може дати, але може дати рецепту на згоду і написав рецепту; вложив її в коверту і дав молодому чоловікові. На другий рік він приніс судді китицю гарних рож і подякував широ за рецепту, кажучи, що він тепер дуже щасливо жие з жінкою. А в рецепті було отсих кілька слів: „Усе, коли жінка зачинає сваритись, поцілуй її і мовчи”. Жінка ще кілька днів сварилась на правду, але пізнійше тільки на жарт, лише тому, що би чоловік її поцілував. А далі так полюбились і душею зжилися, що все одно одному уступало і ніколи жадних сварок у них

вже не було. А прецінь вопи вже хотіли розводитись! Та уступчивість одної особи убила сварку раз на все.

Не треба думати, що сварка потрібна в подружю; що се така річ, яка розвіває скучність подружного життя. Ні, вона його затроює.

Як хочете розвіяти скучність, вийдіть на свіжий воздух за місто, або поїдьте на день до другого міста, чи на село. І будете мати про що говорити кілька тижнів. І не треба сварні.

Жінки в Америці більше покидають чоловіків аніж чоловіки жінок. Жінки дістають в судах дві третини розводів.

З різних причин, які вони подають, найчастійше є така, що вони не дібрані і не люблять чоловіків. Буває і таке, що не дібрані. Але ще частійше буває, що як жінка не дібрана з першим чоловіком, то ще більше буде не дібрана з другим, а вже зовсім не дібрана з третім. Річ у сьому, що вона сама не вміє „дібратися“; не вміє зжитися з чоловіком. Так її батьки нещасливо виховали, що не вміє достроїтись до подружного життя.

Любов буває різна, більша і менша. Але як жінка покидає чоловіка, то хоче найбільшої, ідеальної, любови, якої нема в життю, хіба в її уяві. Любов у подружю можна створити, як обоє про се дбають. Як разом живуть, щиро пізнаються і добре живуться як найближчі друзі, то любов прилетить на крилах і буде гостити завжди в родині. Але як нема до сього щирої охоти і зрозуміння, то жадні мірковання ані теорії про ідеальну любов нічого не допоможуть.

Та звичайно дійсною причиною подружних непорозумінь і розводів — є сей третій. Або любовник жінки або любовниця чоловіка.

Буває іноді, але дуже рідко, що дійсно пара не дібралась і з третьою особою, виявилась якась дійсно чиста гарна і щира любов. Тоді справедливість і людяність вимагає згоди на розвід і на вінчанне залюблених. Але частійше буває, що сей третій вкрадається до родини нечесно як злодій. Його наміри підлі і брудні. Віп самий не хоче жєпитись ані не хоче заходити собі з дівчиною, аби не вимагала від нього, щоби з нею женився, а вкрадається до жінки приятеля, знакомого, чи й чужого, не маючи на меті нічого крім дешевої „любови“ і вигоди. Такий злодій і не думає про злочин, про гріх, про розбитте родини. Він тільки хоче наситити своє самолюбство. А коли дурна жінка йому повірить і ради нього хоче розводу зі своїм чоловіком, він тоді втікає і по злодійськи ховається. Се найпоганійші, найчорнійші характери.

Загалом беручи, розводи не є здоровим явищем, а найгірше, що вони не розв'язують питання про так звані нещасливі чи недібрані подружя.

Для того розводи треба вважати за щось в роді операції, яка є конечна лиш у виїмкових смертних випадках, в яких вже рішучо іншого ратунку нема, а не яко загальний лік на всі подружні непорозуміння. На се ліпшим ліком є людський здоровий розум і людяність та виrozumіість для слабих сторін людини.

Найприкрійший розвід у подружю, де є діти. Там після здорового розуму не повинно бути розводу.

Батьки, що привели дітей на світ, повинні вважати своїм обов'язком їх виховати і вивести в люди. І любов до дітей повинна перевищувати любов жінки до чоловіка або чоловіка до жінки. Для дітей обоє повинні посвятити свою любов.

Іноді буває в Америці, що суд признає діти або батькови, або мамі, або по половині, по одному чи по кілька обоім. І тоді діти терплять. Їх вихованне і характери будуть звихнені ізза самолюбства батьків.

Дитина у вихованню потребує як мами так і батька. Ані мати не заступить батька, ані батько матері. Мати виплекає любов у серці дитини, а батько характер, розуміється, якщо батьки до того здатні. Але дуже тяжко, щоб матірну любов вщипив у серце дитини батько, а характер, щоби збудувала мати. Мати може навіть бути високо характерна, та дитина переймає від

неї добрість, яку вливає у своє серце. Особливо, коли се хлопець, то він потребує живого прикладу характеру в батькови.

Сим пояснюється, що діти найліпших материй, коли не мали батьків коло себе, то часто в життю були непорадні, безпомічні і блудні.

Також треба тямити і се, що родина се основа нації. Без доброї і здорової духово і фізично родини нема нації. Тому хто руйнує родину, руйнує націю. А хто її будує; хто старається, аби вона була щораз ліпшою, той будує свою націю.

АВТОМОБІЛІ У СВІТІ.

Ріжні держави мають стільки автомобілів в ужиттю:

Америка	22,000,000
Англія	1,000,000
Канада	900,000
Франція	800,000
Німеччина	500,000
Аргентина	200,000
Італія	125,000
Бельгія	100,000
Швеція	85,000
Еспанія	80,000
Данія	75,000
Голяндія	65,000
Мексико	50,000
Швайцарія	40,000
Норвегія	30,000
Росія	16,000
Польща	14,000
Румунія	13,000
Югославія	5,000

ДЛЯ ЗДОРОВЛЯ.

1. Провітрюйте всі кімнати в хаті.
2. Носіть легкі і свобідні одіння.
3. Ходіть на проходи.
4. Спіть на отвертому воздусі, коли можете.
5. Віддихайте глибоко.
6. Не їжте загато і старайтесь, щоб вага тіла була правильна.
7. Не їжте багато яець, мяса, соли і квасних страв.
8. Їжте трохи твердої поживи, трохи сирої а решта вареної.
9. Не їжте білого хліба (булки)
10. Їжте поволи.
11. Пийте багато води і купайтесь.
12. Не схильтесь при праці ані підчас ходу.
13. Вистерігайтесь усяких трутин у напитках.
14. У всьому будьте умірковані.
15. Будьте завсіди спокійні і веселі.

ЖЕНЩИНА НА РОЗДОРОЖІ.

Поступ чи упадок?

Загально відомий у світі рух женщин за рівноправністю з мущинами. Сей рух тягнеться від десятирок літ. Ведуть його так звані „феміністки”. В Америці і в Європі сей рух перейшов був в оживлену боротьбу й досягнув великі успіхи.

Сьогодні як в Америці так і в Європі женщина досягнула значну рівноправність з мущиною. Се ходило головно о право голосовання і вибору та право чинної участі в суспільному життю, і доступу до звань і урядів мущин середньої (так званої „інтелігентної”) кляси.

Мущина давнійше обороняв право мущин своєї кляси перед доступом мущин іншої (так званої „низшої”) кляси. Тепер же приходилось йому оборонятися перед другим полом таки своєї кляси, або просто перед наступом своєї жінки і дочки на його право. І він боровся. Боровся таксамо як перед наступом кляси. Але тут скорше уступив аніж перед клясою.

Женщина ніби прийшла до рівності з мущиною. От має право голосовання і вибору. І голосує. Але що з того? Що їй з голосовання на мущин? Все одно, нехай самі на себе голосують. І от вперше женщины побачили що хочай їм признано право вибору, то вони з нього не користають. Чому? Бо не доросли до сього. Не доросли і не вибирають женщин. Помагають тільки мущинам вибирати мущин.

Се перше отворило їм очі, що вони на ділі не рівноправні з мущинами і тому вони боротьбу поглибили, розширили і ведуть її дальше на всіх по-

лях, аби дійсно зрівнатися з мущинами.

Про сю боротьбу і її дотеперішні наслідки хочемо тут писати.

Женщині помогла до побіди zorganizована боротьба, а також світова війна, яка прискорювала поступ і зміни, відтак революції і вкінці розвиток промислів.

Війна заставила женщин до многих праць, в яких вони виручили мущин; революції принесли теж нові вільности, права й обовязки для женщин, а промисли дали змогу женщинам улекшити свою домашню працю та найти задоволення у добутих вільних хвилях часу.

Найяркійше се явище видно в Злучених Державах.

Тут люди найліпше мають ся і живуть серед найбільших вигід не тільки по великих містах, але й малих містах, місточках і селах.

Американська дівчина, як віддасть ся, дістає хату й удержання. Її завданням — по давньому звичаю — дбати про хату і про харч для чоловіка, а відтак і про діти. Але теперішня молода жінка в Америці сим не вдоволяється. Вона проти сього бунтується. Моральний корінь сього се рух феміністок і рівноуправнення, а споную до сього є оставший елемент боротьби проти колишньої неволі і з часу боротьби за рівноуправнення.

Чого-ж теперішня Американка хоче?

Вона хоче всього, що може тільки дістати. Всього, що жививає мущина, або і ще більше. Новітні уліпшення

в опалюванні, освітленню, чищенню, пранню, миттю, шиттю так заощаджують час американської жінки, що вона має його доволі на забаву, на задоволення, на приємності. Вона і дома тепер має без труду і праці всякі розривки. Має автоматичний фортеп'я, грамофон, радіо. Для виїзду має автомобіль, яким поїде або до кіна (мувіз) або на проїздку для здоров'я.

Але і се її не вдоволяє. Навіть так вона чує, що вона привязана до хати. Тому вона ще замолоду шукає праці у торговлях або офісах, щоби бути незалежною, а коли віддасться, то часто хоче далі такої праці і незалежності.

Чоловік приходить додому по праці змучений. Хоче відпочинку, домашньої страви і розради від жінки. Але всього того нема. Жінка тепер має вільний час і багато змоги й нагоди до забави і домагається від змученого чоловіка, щоби ішов або їхав з нею на забави.

Отсього жінка в Америці хоче і сього вже добилась.

Вона ще бачила деякі перепони в товаристві мушчини. Яко жінка у скромному одязі; яко взорець моральності; яко мати і вижовниця дітей; яко особа, що сторонить від поганих навиків як п'ятика, тютюн, нічні забави по клюбах — вона почувалась ніяково в товаристві мушчини. Почувалась немов чужинкою.

Тому тепер вона все те покинула або скоро покидає. Вона носить коротку спідницю по коліна; одяг звичайно не закриває рамен і відслонює трохи груди і спину; на ногах панчішки прозорі; волоссе обтате як у мушчин. Вона вже не хоче бути взірцем моральності. Не хоче теж і дітей, або не дбає (чи радше, не вмє дбати) про них. Вже курить; пе; ходить по нічних клюбах. Вже сама їздить автомобілем

і навіть на улиці курить. Вона вже не сторонить від поганого світа. Вона вже не чужа мушчині в його забавах. Вже йому рівна.

Так бодай вона думає.

* * *

Але чи се дійсно так по правді?

Отсе питання, яким тепер завертають собі голову розумні і вчені люди, мушчини і жінчини.

Спитаймося, що властиво жінчина здобула?

Вона здобула одну річ.

Давніше її цілий світ се була хата і родина; а мушчина мав крім хати і родини ще і ширший світ поза тим маленьким світиком.

Тепер же жінчина вийшла з того маленького родинного світика — на широкий світ. Вона його здобула для себе. І в тому широкому світі вона намагається з усіх сил зрівнатися з мущиною.

Друге питання, чи се добре і здорове явище.

Третє питання, чи се природне явище і чи жінчина удержиться із своєю „рівністю” з мущиною.

* * *

Власне на сих три питання треба відповісти.

1. Чи жінчина зрівнялась з мущиною?

З її поведіння виглядало би, що зрівнялась. Бо вживає такого самого життя і таких самих свобод що й мушчина.

Але чи поправді зрівнялись?

Ні!

Жінчина тільки зрівнялась з мущиною в забаві. Своім одягом і поведінням достроїлась так, аби бути йому рівною в забаві. Але житте світа, себто

життя людства не складається тільки із забав.

Ще є такі річі, як: наука, штука, законодавство, преса, промисл, торго- вля, фінанси, комунікація, військо і т. д. Значить поза забавою є праця фізична й умова муштини, в якій жінка бере маленьку участь і в якій ще навіть і не пробує дорів- нувати мущині. Значить, жінка та- ки осталась жінчиною, а муштина му- щиною, хотия жінка вже обтяла волоссе і курить папіроси і ходить з мущиною пити по нічних клябах.

2. Чи се явище „рівности” жінки з мущиною добре і здорове?

На се питанне відповідає против- ниця фемінізму, пані Джіна Ломбросо Ферреро. Вона дочка італійського уче- ного криминолога Ломбросо і жінка історика Феррера, а сама лікарка і пис- мениця. Вона написала книжку п. з. Душа жінки, в якій критикує фемі- ністичний рух за його нездорові яви- ща. Також на сю тему містить статті в журналах.

Отже вона відповідає на повисше питанне так.

Вона каже, що як муштини так і жінки хотять і шукають в життю щастя. Але природа призначи- ла обоім відмінне щасте.

Головним завданням жінки бути матірю і виховати дітей. Се природа призначила жінці і коло сього вяжеться ціле її щасте. Яко мати вона обовязана створити домашне огнище — родинний дім і про нього дбати. Вона не може працювати, щоб сей дім удержати. Тому її чоловік му- сить працювати поза домом. Він му- сить подбати про все забезпеченне ро- дини. Зате мати дбає про дім. Вона його держить в порядку. Вона дбає про зладженне харчів. Вона пильнує і веселить чоловіка.

Феміністки називають се неволею, а пані Ферреро щастем жінки. Вони питаються: А що-ж жінка дістає за се? А вона відповідає:

Щасте! Щасте жінки ле- жит в любови, а сю любов вона може осягнути тільки через родину, де вона є дійсною жінкою і матерю, де вона любить чоловіка за його лю- бов до неї, і любить діти. До сеї лю- бови треба посвятити, але тільки така любов присуджена жінці і тільки в такій любови вона може най- ти щасте.

Вона далі каже: Через те, що зав- даннем жінки бути матірю, мо- ральність у неї повинна бути свя- та. А коли вона вже є матірю, вона є ангелом-хранителем свого молодого покоління. Тому природа поставила жінці вимогу посвя- ти, по жертвовання. Але власне і тільки в тій посвяті вона находить дійсне щасте. Бо є много, дуже много, мушчин, котрі живуть самі, бо їм при- рода не присудила закона матери і мо- ральности як жінці. Тому вони самі собі можуть вистарчити і найти в сьому щасте. Але хто видів шасливу самітну жінку? Вона до старости літ буде побиватись за родинним щастем і шукати його. Вона знає, що воно вимагає посвятити, але власне в посвяті жінки і матери лежить щасте. Жінка і мати не може бути самолюбна, бо її завданням наді- ляти любовю других, одним словом — самопосвята.

Жінка, каже пані Ферреро, мо- же — як се тепер діється — розбити родинне житте; покинути його; ніби вийти на волю і шукати й хапати ща- сте муштини. Але вона сим ро- бом шаслива не буде. Бо ща- сте муштини, більше самолюбне ніж жінки, присуджене природою му- щині. Вона не може бути на правду

щаслива без посвяти, без родини, дітей, без любови з посвятою до них.

Ся переміна у женщин, каже пані Ферреро, причинилась і до того, що женщины духово не можуть притягати мушин. Тому вони тепер стараються притягати їх фізично, приманами тіла. І тому до сього підбирають відповідні строї і поведення. Але мушина, бачучи, що не находить дійсної любови жінок і матери, теж змінюється і задовольється, хвилевою „любовю” женщин. Так дійсна любов сходить на розпусту.

3. Чи се явище природне і чи жешчина удержиться із своєю „рівністю” з мушиною?

На се питаннє пані Ферреро відповідає, що не природне. Не природне, як вже попередно сказано, через те, що жешчина хоче здобути щастє мушини, а покинути щастє жешчини, а се було-б тільки тоді можливе, колиб жешчина могла стати мушиною. Та що се природно не можливе, то

жешчина не може поправді здобути щастє мушини, а тільки може себе хвилево дурити, що здобула його. Тому теж жешчина не може бути щаслива щастєм мушини і не є щаслива, хотяй тепер так говорить.

Найгірше, каже вона, що жешчина покидаючи придане їй природою щастє, яке вимагає любови з посвятою, нищить родину; руйнує ту цілу основу людства і готує йому руїну. Бо без здорової родини нема пароду; нема держави; нема людства.

Ось дочого, каже авторка, можуть довести жешчини польованнєм за щастєм мушин.

Тому вона взиває жешчин до скорого повороту до родинного щастя; до любови чоловіка і дітей з посвятою; до виховання нових поколінь людства з посвятою.

До сього звороту, каже вона прийде, бо мусить прийти, бо жадне хоре неприродне явище довго не може удержатись.

Злучені Держави випустили на воду перший електричний (гонений електрикою) военний корабель, Нью Мексико, в 1918 році.

В стейті Савт Каролайна законом заборонено „типси” („трінкгельд”) для прислуги в ресторанах і других прилюдних льокалях.

Місто Шикаго завернуло ріку Шикаго від озера Мишиген, повертаючи її при помочі окремого каналу до ріки Ілліной й далі до ріки Миссиссипі. До ріки відходять канали, а озеро осталось чисте яко збірник води для водопроводів.

Говернор стейту Норт Каролайна не має права „вета” (спротиву).

Американська дівчина, з роду Німка, Гертруда Едерле, переплила Англійський канал, довжини 31 миль, за 14 годин.

Такий самий простір корабель (паровик) перепливає за дві години; автомобіль переїздить (пересічно) за годину; залізниця за 40 мінут; літак перелітає за 10 мінут.

Лише один президент Злучених Держав, Джеймс Бюкенен, був кавалером.

Д І Т И Н А

Як виховувати діти?

Дитина, кажуть, се найбільший скарб людства. Якби се не було правда то люди не оставляли би всіх скарбів світа, яких щораз більше і більше, дітям, а забирали би зі собою в могилу як колись египетські фараони.

От і сього року в Злучених Державах народиться кілька мільонів немовлят, а за кількадесять літ вони матимуть цілу державу з усіми скарбами у своїх руках. Будуть диктувати політику; вести промисл, фінанси, торговлю, науку, а може і війну. Стопятинадцять-мільіонова американська нація нікому не дала би пяди землі, а тим мільіонам немовлят віддасть усе, спокійно, тихо, навіть із задоволенням.

Чому-ж так спокійно та із задоволенням?

Бо американський нарід виховує і підготує молоде покоління не лише на такихсаких людей як теперішні, але ще на ліпших.

Для сього працюють в Америці не тільки батьки дома, але ще більше школи.

Наука про вихованне дітей поступає в Америці вперед скорою ходою. Нова, богата і добра література на сю тему, школи й інші установи заставляють цілу суспільність ставитись до сеї справи дуже поважно. Батьки дітей бачать сі великі вимоги і мусять до них приміюватись.

Сьогодні в Америці дитина має без порівняння красші змоги виховання аніж в інших краях, а особливо у відсталих і бідних краях, де держаться ще й досі старосвіччини у вихованню дітей.

Се відчувають і розуміють батьки імігрантів, котрі прибули сюди

з країв, де ще царить старосвіччина. Вони бачать, що їх діти входять в новий світ нового життя і виходять з нього вже не такі, як колись вони вийшли із старокраєвого виховання.

Що таке вихованне дітей?

Вихованне се зміна, зміна молодого покоління на таке, яким його хоче видіти старше покоління. Се зміна на ліпше, зміна на культурне, образоване, здатне до зрілого життя нове покоління.

Професор Е. Л. Торндайк у своїй праці про вихованне пише таке:

„Колиб усі людські істоти кромі немовлят нараз зникли і перенеслись на другу планету, і колиб якимось чудом сі немовлята задержались при життю 20 літ, зберігаючи в собі внутрішні природні спосібности, а не маючи тільки впливу виховуючої діяльності других людей, то сі немовлята в 21-ому році життя були би ватагою звірят. Вони кормились би овочами, ягодами, малими звірятками; легко падали-б жертвою малярії, жовтої фебри, віспи, і малощо більше знали би про мову, про механічні штуки і про безпеку набудуче ніж знають малпи. Їх можна було-б відріжнити від других звірят хиба сим, що виявляли би більше рухів тіла, особливо рук, уст і лица, більшою здатністю щонебудь попяти, і більшим задоволенням в умовому життю для себе самих. Останків цивілізації, книжок, знадіб, моторів і т. п. вживали-б вони яко забавок, а тільки трохи розумнійше ніж се робили-б малпи. Вони не читали-б книжок; не направляли би знадіб, а мо-

тори були-б для них хиба подобами для розвеселення, подиву, або страху”.

Се такий його здогад і погляд. Ніхто ще такого не пробував і наділі не може спробувати, хиба у думці, в теорії. Але на святий спосіб кожний чоловік мусить признати, що вихованне се зміна. Для прикладу візьміть напівдикого Нігра з Африки і порівняйте його з Нігром, доктором медицини в Нью Йорку. От і бачите, яку зміну спричинило вихованне.

Колиж вихованне таке важне завдання, то варта йому присвятити часу, грошей і труду.

Чи батьки присвячують?

На се питання можна відповісти: Так і ні! Бо одні присвячують, другі ні. Але одна певна річ, а саме, що з поступом часу батьки сьому великому завданню присвячують щораз більше часу, грошей і труду.

Один виховник дітей каже так:

Як купуєте автомобіль, то дістаєте книжку і вчитесь, як ним орудувати. Таксамо, коли купуєте радіо. Усякого ремесла мусите вчитись. А дітей, сей найбільше складний і чудний живий інструмент хочете виховати без науки?

Хто вас учив виховувати діти? — питається він. Чи вам вистарчить се, що ви собі дрібку пригадуєте, як вас виховували? Чи доволі вам руководитись інстинктом батька і матері, як се є у звірят? Таж се не веде до поступу, до уліпшення людей! Уважайте, що діти других виховують виховники, що учаться з досвідів і з книжок, і вони виховують діти на ліпші, а що ви осягаєте вихованнем на основі того, що вам диктує інстинкт?

Давнійше батьки дома, і вчителі в школі, і навіть влада поза домом і поза школою, „виховували” дітей дуже просто — б у к о м. Буком сюди туди і кінець. Для сього не треба було науки, лише кавалок ломаки. А навіть у школах то били прилюдно і сипали буків „після припису”. І не диво, бо тесаме робили старі зі старими. Старі старих били. От і в Америці були постої для прилюдного биття людей. В Нью Йорку наприклад в 1734 році першою конфіскацією першої газети „Віклі Джернел” було урядове спаленне тої газети на Вол Стріт біля постою, де били людей (закладаючи їх голови і руки в отвори двох спряжених дощок). Що-ж за диво, що таксамо як своїх ровесників, били тоді і донедавна і дітей!

І не тільки били.

Крім того ще страшили, ганьбили і лаяли.

Се нібито були головні засоби фізичні і „моральні” для виховання дітей.

Але вони були і є крайно помилкові.

Про се переконалось багато батьків, коли за сим розумно слідили, але найбільше таки дослідники виховання дітей. Вони робили досвіди і досліди десятки літ, а навіть ціле своє зріле життя і завсіди приходили і далі ще приходять до того переконання і певности, що давне вихованне дітей помилкове, зле, шкідне і небезпечне.

Найважнійше питання се, чи бити дітей, чи ні.

Над сим багато виховників ломило собі голову і таки сказали вони, що ніколи не бити, ані дома, ані в школі.

Се батькам спершу виглядало дивне. Вони не могли зрозуміти, як можна

своєї дитини не бити! Як можна її виховати без бука, або встерегти від злого! Таж се, казали, така природна річ і такий скорий спосіб, якого ніщо інше не заступить.

Але були й другі батьки, які над тим питанням поважно призадумались і сказали: А може й правда? І дійсно, дивно, пощо бити свою рідну дитину? Треба спробувати без бука!

І спробували. І сказали, що проба вийшла напричуд добре.

Виховники дітей стверджують одно: Що ані дитина ані батько, чи мати, ніколи не забувають биття.

Батько вибив сина чи дочку буком. Се тривало кілька хвилин, а відтак і він і син чи дочка памятають се яко прикру річ ціле життя.

Отже чи варто ради хвилевої злості вливати отруту собі і своїй рідній дитині на ціле життя? Кождої днини може прийти хвилька, що почувете в душі сю отруту. А таксамо ваша дитина. І ви се знаєте і тому се буде в цілому вашому життю подвійною отрутою.

Один батько оповідав таку подію:

„Раз мій малий синок, може мав 5 літ, прийшов до хати доволі пізно. Вже було темно. Він забарився з другими малими хлопцями на улиці. Прийшов наляканий, бо боявся, що батько буде бити. Я його вдарив раз легко а сей з ляку дуже скричав. Се мене розлютило і я його таки добре побив. Аж мале притихло, я його лишив і вийшов до другої кімнати. Чому воно притихло? Із більшого ще страху! Його залила кров і воно біднятко так крові злякалось, що замовкло камінцем. За хвилю я вернувся; засвітив світло і дивлюсь, що малий хлопчина робить. Він скулився у куточку. Що

ти там? Нічого! — каже. Я приходжу; дивлюсь, а воно обтерло із себе кров і сховало рушник за себе. Боїться мені показати кров. Хотіло закрити се, думаючи, що батько ще більше буде бити. Зі страху притихло, а тепер знову зачало плакати, щоби батько знову не бив і ховало кров за себе. Коли я се побачив, я остовпів. Я взяв налякану дитину на руки. Вмив її зимною водою. Поклав на ліжко; притулився до нього і розплакався гірше дитини.

Я хотів просити прощення у дитини, але чи вона мене зрозуміє! Се була найстрашніша хвиля в мому життю. Усе, що мав, був би я тоді віддав, аби се, що сталось, могло відстатися. Але було запізно. І що гадаєте, що не потерпів я кари за сю легкодушність? Так, потерпів і то дуже болючу. Бувало, як я приходив з роботи домів, то мій синок простягав до мене рамена; дивився на мене щиро весслими очками і обіймав мене своїми маленькими рученятками та стискав своєю маленькою силою висше колін. Лише батько вміє оцінити сей привіт дитини.

А по сій нерозважній кровавій події дитина все була якась сумна і ані разу вже не простягнула до мене своїх теплих рамяток. Ніхто її до сього не намовляв, рішучо ні. Але воно вже чуло до мене у своїй маленькій заляканій душі тільки страх, а де є страх, там нема любови. І так ми з сином виростили. Завсіди, коли я гляну на нього, а він на мене, та кровава хвиля нам перед очима. Ціле життя вона у нас покутує. Нема способу сього привида усунути. Вона вже все так і буде. Се заплата, се кара за побитте своєї дитини. І хто дістав більшу кару, чи я, батько, чи дитина? Нема сумніву, що батько. Тому я тепер кожного остерігаю огненними словами: Не бийте своїх дітей! Придумайте іншу кару, але ніколи не бийте!”

Таксамо покиньте страшенне, ганьбленне і лаянне дитий.

Страшенне відбивається відтак на вдачі людини. Се зломить потрібну в життю чоловіка рівновагу тіла і духа. Се відбере йому смілість, запал, охоту в життю, в життєвій боротьбі. І се роблять батьки, сі, що повинні добра желати дітям своїм, а не лиха. Та вони роблять се не зі злої волі, а з незнання, з нерозуміння свого завдання, у вихованню дитий.

Батько або мати нераз роблять так:

Як дитина чим провиниться, то кличуть її і при чужих, при гостях, або на улиці при других дітях лають свою дитину, яко злу, нездалу, нечемпу, брудну, словом до нічого.

По сьому батько чи мати думає: Ну, тепер дитині буде встидно і вона певно поправиться. Але на другий день дитина ще гірша. А се що? — гадають. То вже їй хиба ніщо не промовить до встиду?

А тимчасом се не було промовленне дитині до встиду. Се було прилюдне відібранне їй встиду. Дитина бачить і чує в душі, що батько чи мати мають її за злу і навіть за пайгіршу з усіх дитий, отже приймає той суд і годиться з ним, а що се було прилюдно розголошене, тратить встид і іде на сю дорогу, з якої батьки хотіли її завернути.

Як же тоді робити?

В дитини не треба убивати встиду і амбіції. Ніколи не вільно казати, що вона зла і що з неї нічого не буде, а вже хорони Боже перед чужими. Навпаки, — дитині треба казати, що вона добра, навіть дуже добра, порядна і чиста, але так раз хвилево сталося, що вона чимось провинилась, одначе вона цілком певно поправиться. Найліпше дитину напаминати на самоті. Батько

або мати повинні дитину взяти до окремої кімнати і там з нею на самоті поговорити, по щирости, сердечно, збуджуючи амбіцію сим, що запевняють дитину, що вона добра і поправиться. Неодна мати буком зіпсула дитину, а неодна сльозами і щирими словами на самоті дитину зробила найліпшим чоловіком.

Таксамо як ганьбленне впливає на діти некорисно і лаянне, поганими словами. Дитина не тільки привикає змалку до лайливих слів але таксамо як через ганьбленне тратить встид і амбіцію.

Що ще можна сказати про вихованне дитини?

Богато, дуже багато. Але на се треба великої книжки, а не отсеї маленької розвідки.

Та скажемо ще отщо:

Батько і мати ніколи не повинні серед дитий робити ріжниць. Се значить, що у батьків ніколи не повинна бути одна ліпша, а друга гірша. Часто буває, що батько чи мати люблять найбільше наприклад найстаршу дочку. Тоді для неї є все з кривдою і поминеннем других дитий. Сю ріжницю батьки показують раз-враз і тій найбільше пещеній дитині і решті дитий, яким відмовляють тих ласк, що ними тішитися одна дитина. Се відбивається шкідливо на всіх дітях. Сі поминені відчувають в серці біль, жаль і кривду, а ся дитина, виріжнена понад усі, буде зіпсута і звихнена на ціле життє. Вона завсіди буде вижидати від життя найбільше ласк, щастя і роскошів і серед життєвих супротивностей буде почуватись нещасливою. Дуже часто таке виріжненне дитини зломить її на ціле життє.

Усі діти батьки повинні трактувати однаково. Усі справедливо, без жадної ріжниці.

Важна також річ причувати дітей ладу і порядку.

Дехто думає, що дітям треба дати повну свободу. Як? Дитині, котра ще не розуміє; не знає, що се свобода, що добре, а що зле?

Завданням родичів є привчати дітей порядку, ладу. Навчити їх, що добре, а що зле.

Не добре держати діти занадто строго, бо тоді вони викрадаються на свободу; виломлюються з карности, ригору (стяжі), але таксамо зле, як діти мають повну свободу і живуть в анархії та самі мусять шукати, що добре, а що зле. Дитина як губка усе переймає і коли в неї змалку не всякне розумінне і пошанованне порядку і добра, а таксамо розумінне і відріжненне зла, то звичайно в пізньому віці се вже запізно в людину вщиплювати.

Таксамо недобре, як батько все глядить на дитину „згори”, як на дитину, котра має тільки слухати його. Се зрозуміле, бо батько виріс з дитиною від хвилі, коли вона прийшла на світ. Він бачив її кожного дня сотки

разів і навіть не запримітив, як вона виросла; як вже скажімо в 12-ому році життя стала на порозі до зрілого віку. Тоді батько, а таксамо і мати повинна стати приятелем дочки чи сина. Повинен з дитиною вже пережити її думки і життєві змагання. Дитина вже тоді відчуває потребу приятеля. І коли батько або мати не стануть тими приятелями, так дитина буде шукати приятелів поза домом. А не все найде добрих приятелів.

Батьки в теперішніх часах діляться зі школою сим великим завданням — вихованнем дітей.

Вони мають їх виховати на добрих людей, на образованих громадян, на людей зрівноважених в життю, а також на характерних людей, що зуміють пошанувати своє людське достоїнство і серед супротивностей життя не скривлять і не зломлять своїх характерів.

„Раз добром налите серце ввік не прохолоне” — сказав Шевченко, а сим добром треба наливати серця дітей.

Скорість світла.

Професор Шикаговського університету, А. А. Мічелсон обчислив, що скорість світла досягає майже 300 тисяч кілометрів на секунду.

Він робив досвіди для як найдокладнішого обчислення довгі літа і остаточно ствердив, що світло переходить на секунду 299,796 кілометрів або 186,284 американських миль.

В Злучених Державах є стації до розсилання радіових продукцій (broadcasting station) в 47 стейтах. Лише нема ще в стейті Невада.

Деклярацію Независимости Злучених Держав підписало 56 осіб. З них пайстарший був Бенджамин Френклин, котрий мав 70 літ, а наймолодший Едвард Ратледж, із Савт Каролайна, котрий мав 23 роки.

Република Перу, в Південній Америці, не має своєї державної почти. Уряд уповажнив до ведення почти в державі приватну компанію.

Стейт Вермонт був перший, що скасував у себе невільність.

Що таке джентелмен?

Джентелмен значить шляхотний чоловік. Себто, не чоловік шляхотського походження, але шляхотної душі. Іншими словами — кождий чоловік може бути джентелменом і може не бути джентелменом. Або ще яснійше — і шляхтич може не бути джентелменом, а неграмотний мужик може бути джентелменом.

* *

Український посол покійний Микола Василько сказав у січні 1908 року у віденському парламенті про тодішнього галицького намісника графа Андрія Потоцького, що він не джентелмен. І він дійсно, хотяй був шляхотського роду, але не був джентелменом, бо не мав шляхотної душі. Кждий розумний чоловік мусить признати сьому рацію, бо коли чоловік приказує війську і жандармам убивати безборонних людей за се, що вони спокійно хотять виконати своє горожанське право (голосувати на послів), то він не має шляхотної душі і не джентелмен.

* *

Загалом Полякам не признають джентелменства, а навіть лицарства. Їх так виховують здавна, щоб убити в них почуття людяности, себто шляхотної душі, а се-ж головна прикмета джентелменства і лицарства. В них плекають духа дикого і розбишацтва. Сею признакою вони навіть величаються, хотяй вола у других народів у погорді. Бо убивання у людей людяности, а плекання звірчости се не поступ култури, а поворот від култури до прадавньої дикости. Нація з такими духовими признаками не може довго встоятись серед націй, які

не вертаються до душі диких людей, але поступають вперед і розвивають прикмети людяности, цінности култури.

Яке цікавий спогад можна пригадати ще таке. На найбільшого ката в Росії Ленін вибрав Поляка Фелікса Дзержинського. З того приводу один американський кореспондент з Москви писав, що се замітний випадок, але не дивний, бо Поляк має „деревляну душу”. Сим він хотів сказати, що не має людяної душі і не є джентелменом ані навіть лицарем. Бо і лицар не стане косити людей гарматами, безборонних і безвинних.

* *

Слово джентелмен англійське; воно вродилося в Англії і там має дійсне значінне та приміненне в життю.

Коротко Англіїці описують джентелмена так:

„Джентелмен се такий чоловік, котрий нароком (навмисно) нікому не зробить прикрости”.

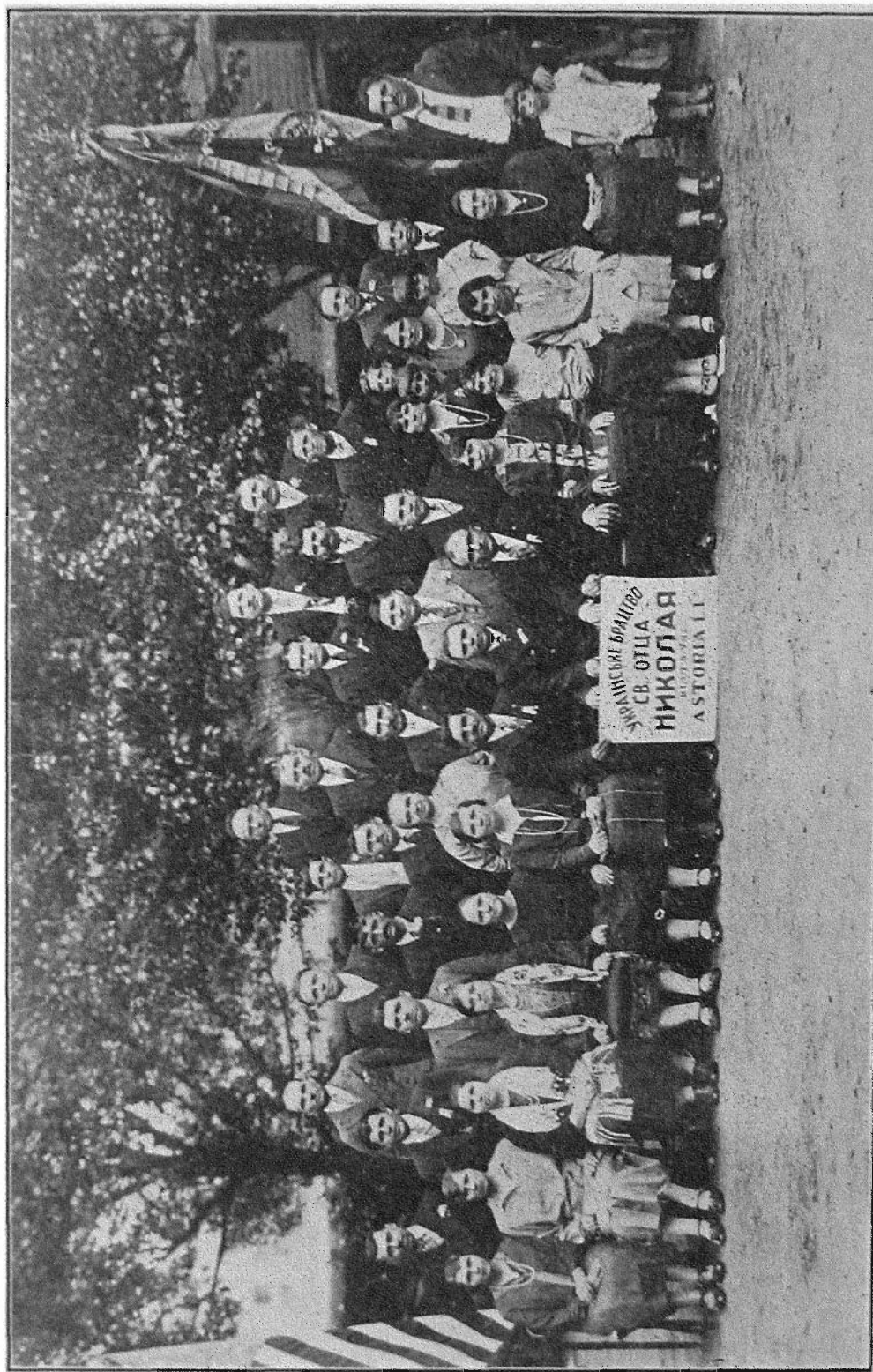
Значить, легко стати джентелменом?

Ні, не легко. Так як не легко опанувати чоловікови всі нелюдяні признаки або слабї сторони.

Тому Англіїці також кажуть, що треба три генерації (100 літ), аби в родині виріс джентелмен.

Се, розуміється, тоді, як родина хоче і старається, аби в ній вирости джентелмени.

А одначе, кождий може бути, або бодай старатись бути, джентелменом, бо таки всі люди є люди і всі повинні старатись бути людяні, мати шляхотну душу і мірилом сеї шляхотної душі поводитись у відношенню до всіх людей.

Українське Братство св. О. Николая, відділ 5 У. Н. Союзу в Асторія, Н. Я.

НЕГРАМОТНІСТЬ У СВІТІ.

В різних державах і серед різних народів неграмотність є всіляка. В одній країні менше неграмотних, у другій більше, а є і такі краї, де майже нема неграмотних, де крім небагатьох, або й лише кількох одиниць, яких годі було навчити читати і писати, решта населення уся грамотна.

Але також дуже важна річ рівень грамотности. На се люди звичайно мало звертають уваги і загальна така думка, що нібито грамотність всюди однака. Та се не так. От приміром грамотність чоловіка в Америці і на Україні. Тут як хлопець або дівчина скінчить народню школу, то не тільки вміє читати і писати, але й читає і пише ціле життя. Йому читання і писання треба чи в роботі чи в газдівстві. Він читає книжки, а передівсім газети, і пише листи, навіть на машині до писання. А на Україні? Там донедавна школи були московські (на Західній Україні були донедавна переважно українські, але в польській неволі, а тепер і в польській неволі і переважно польські). Діти з тих шкіл мало що користали. Як вийшли зі школи, то ту московську „грамоту” цілком забували, бо московщина їм була чужа. Значить, з писменности майже зовсім не користали. А всетаки урядово числено, що се грамотні, і що тільки а тільки є грамотних в Росії і на Україні. Книжок вони не читали, газет не читали, і скоро забували читати і писати, а всетаки перед світом їх ставилось рівними з грамотними Американцями, Англіїцями і Німцями.

На все треба дивитись критичним умом і коли Росія казала, що в Росії і на Україні 80% неграмотних, а 20% грамотних, то поправді треба було сказати, що там було 80% неграмот-

них, 15% майже неграмотних і 5% грамотних. А що майже неграмотні радше належать до негромодних, то їх треба туди причислити.

І тепер на Україні відносини не багато красші. Се тому, що шкільництво дуже лихо стоїть і через те, що заборонено все читати крім комуністичної пропаганди.

* * *

Яку важну роль грає рівень грамотности, пізнати власне по сьому, який він в різних державах, і яку вони роль грають в родині народів.

Візьмім кілька для прикладу.

В Злучених Державах неграмотних 12%. Се відсоток великий і дивно виглядає, що в так високо розвиненій державі такий значний відсоток неграмотних. Але він зменшиться на половину, коли взяти окремо відсоток неграмотних чужинців і Нігрів. Серед чужинців (уроджених в чужих краях) є 10% неграмотних, серед Нігрів 20%, а серед уроженців Америки лише 6%. Серед чужинців, як видно, невелика неграмотність, коли взяти під увагу, що мільйони імігрантів з таких неграмотних країв як Росія, Румунія, Італія, Сербія, Греція. Нігрів найбільше неграмотних в полудневих стейтах, де вони дуже бідно живуть в малесеньких хатках, розкинених по полях. Се видно хочби з того що наприклад в стейті Нью Йорк є лише 3% неграмотних Нігрів, а в полудневих як Джорджія, Миссисипі, Савт Каролайна по 30%, а в стейті Луїзіана майже 40%. Серед тутешніх уроженців неграмотність найбільша також в полудневих стейтах. Там є чимало бідних фармерів, котрі живуть майже так нещасно як Нігри. Се дуже

непідприємливі люди, задоволені маленькою хаткою, кукурузою і тютюном. Мешкають теж в розкинутих місцях, по одній, чи по кілька родин. До них щойно влада добирається щоб і там не було неграмотности. Богато впливає підсонне (клімат). В теплих сторонах люди дуже повільні і непідприємливі до всього, як до господарки так і до науки. І се покаже обчислення: наприклад в зимному стейті Мейн на півночі неграмотних уроженців Америки всього 1%, а в полудневому стейті Лузієна 10 разів більше.

Але поза тими недомаганнями грамотність в Америці стоїть високо. Сі, що грамотні, то грамотні. Показує се, що й невеличкі громади мають свої газети, а сі газети многих передплатників.

*
* * *

Таксамо з грамотности і неграмотности можна оцінити і другі держави.

Не ідім ще до Європи але наперед до Азії.

Візьмім для прикладу Індію.

Там є 93% неграмотних, значить грамотних усього 7%, а в тих 7% лише десятую частину творять жінчини. І в додатку, та грамотність дуже слаба.

Що-ж подумаєте про сей край і нарід?

Ваше поняття не буде дуже підхлібне. Вам прийде на гадку, що се либонь нещасний і невірний нарід.

І так є.

В Індії є 320 мільонів населення. Зверхність над нею має Англія, віддалена пів світа. А як же виконує владу? Ото так: Держить в Індії 60,000 війська, яке сю владу виконує. На се військо Індія дає Англії річно \$200,000,000 і ще дає йому до помочі 190,000 свого гіндуського війська.

Отже, коли 320,000,000-овий нарід платить на 60,000 чужого війська, аби ним правило, то можна вирозуміти і 93% неграмотних і те, що серед грамотних на 9 мущин лише одна жінчина вміє читати і писати.

Тепер в Індії є 20,000,000 грамотних а в сьому 2,000,000 жінчин. До шкіл ходить тепер 7 мільонів, а в сьому числі теж лише десята частина дівчат.

Та не думайте, що всьому тому винна англійська неволя. Навпаки, Англія ширить грамотність і просвіту в Індії. Сьому винна давня, споконвічна, своя домашня, індійська неволя. Ся неволя і тепер ще глибоко вкорінена в Індії. Ізза неї нарід дуже відсталий від світа, заскорузлий, забобонний і так боїться новини, що нещасно, по старосвітськи газдує і тепер на рілі. Через те завсіди там біда і голоднеча і багато людей вмирає з голоду. А біда се головна перепона у просвіті.

*
* * *

Тепер перейдім до Європи.

Наперед візьмім краї, в яких нема неграмотних. Ось вони: Данія, Швеція, Норвегія, Швейцарія, Німеччина. Там усі, чи майже усі грамотні.

До них слід зачислити й Англію бо там лише 1% неграмотних. Що-ж подумаєте про сі краї? Що говорить їх грамотність?

Вони не тільки самостійні держави, але й культура народів і заможність населення там без порівняння висше стоїть ніж в інших краях.

Тепер приходять такі краї: Греція 50% неграмотних, Італія 40%, Франція 10%. І сі числа говорять про рівень народів і про розмірну їх ролю в рідні других народів.

А вкінці наші „приятелі”, що загарбали наші землі: Росія, Польща

і Румунія. У всіх по 80% неграмотних, а радше по 95%, бо там більше майже неграмотних аніж грамотних.

Якої влади можуть Українці сподіватись від неграмотних держав?

Безперечно — неграмотної і дикої.
На жаль сей великий відсоток не-

грамотних обіймає і Українців.

Тому, не зважаючи на окупаційну владу, Українці повинні вжити всіх сил на знищення союзника наших ворогів — неграмотности серед Українців.

Чим більше буде Українців грамотних, тим слабше і коротше буде панування ворогів над українською нацією.

ЧИ ДІЙСНИЙ ХМАРОДЕР?

Ньюйорський купець Ларкін хоче побудувати в Нью Йорку при 42-ій улиці новий хмародер на 110 поверхів, висоти 1,208 стіп.

Досі найвисший будинок був хмародер Вулворта на долі міста Нью Йорку, який має 58 поверхів, висоти 750 стіп.

Його перевисив хмародер в Дітройт, Миш., який має 85 поверхів, висоти 873 стіп.

Але Ларкін каже, що все те ще хмар не дре і тому хоче побудувати хмародер на 1,208 стіп, який уже буде близше хмар.

Та ще висше хмар хоче піднести будівлю ньюйорський будівничий д-р Патерно. Він хоче побудувати хмародер на скелі Пелесейдс в Стейті Нью Джерзи. Се тільки через ріку Гудсон до Нью Йорку і там власне зачинають будувати міст за \$50,000,000. Д-р Патерно каже, що коли побудує хмародер висоти 1000 стіп, на скелі, висоти 500 стіп, то аж його хмародер з висоти 1,500 стіп досягне хмар. На вежі хмародера він хоче примістити сильну ліхтарню, яку було-б видно з кораблів у віддалі кількох миль.

ДЛЯ ХОРИХ ЛЮДИЙ.

Є люди дуже хорі, котрі опали зовсім на силах і нічого не можуть істи. Вони ходять до лікарів. Сі приписують їм ліки, або кажуть їхати на лічення до купелевих місць.

Одначе одна Американка із сим не годиться. Вона каже, що коли була так ослабла, що з постелі не могла встати і всі лікарі були її відступили, вона такивилічилась водою і молоком.

Каже, що кілька місяців нічого не їла, тільки пила воду і по 6 кварт молока денно.

Далі вже їла сирі овочі і салату, а варених страв і мяса й не кушала. Також брала горячі купелі.

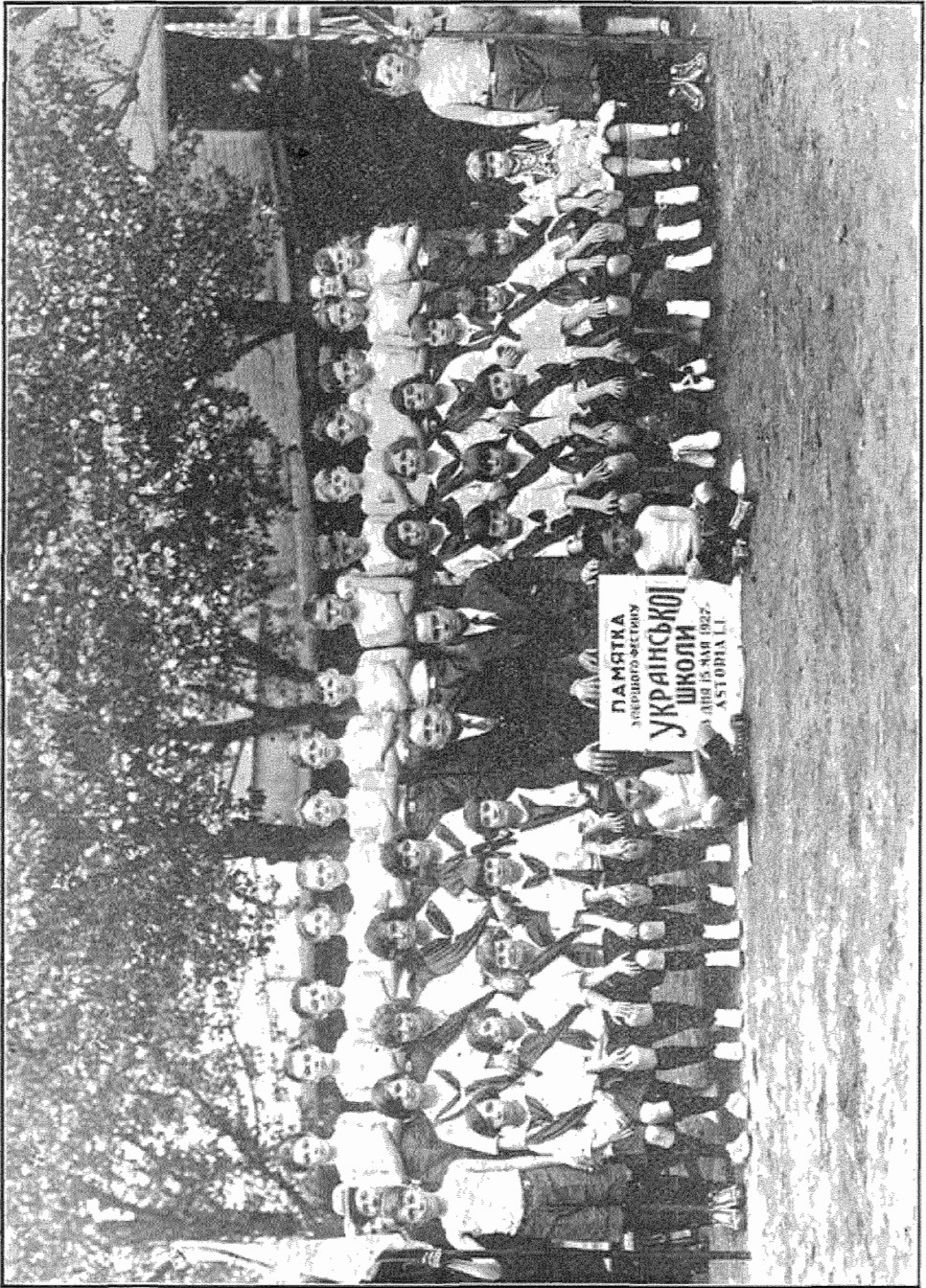
Тепер вже, каже, не тільки здорова, але і сильна. Навіть танцює.

СКІЛЬКИ ВОЛОСКІВ У ВОЛОССЮ?

В Калифорнії барбери обчислили волоски на головах кількох дівчат, білявих, чорнявих і рудах.

Бльондинки мають найбільше волосків у волоссю, бо 153,000, брунетки 110,000, а руді лише 30,000. Чим волоски грубші, тим їх меньше. Найгрубші руді.

Про число волосків у волоссю мушин годі говорити, бо підчас розмови можуть бути і лисі.

МІСЬКЕ ЖИТТЄ І ЗДОРОВ'Є.

У педугах звичайно треба поради- тись лікаря. Лікар пізнає недугу і за- пише лік.

Але що робити, як ви не маєте жа- дної недуги, а ви хорі. По містах таких людей мільони. Міське життє не- натуральне і тому люди хорі. Вони ідуть до лікарів. Лікарі їм радять. Во- ни заживають ліки. І всетаки хорі. Бо живуть далі пенатуральним міським життєм. Лікар їм порадив хвилево, але того життє не змінив на природне.

А то ціла загадка власне в тому, що місто річ штучна і там чоловік жие теж штучно і тому звичайно все хорий без хробоби.

Яка на се рада?

Дуже проста. Жийте далі в місті, але більше природним життєм, і хо- роба минеться. Ви самі можете бути своїм лікарем і не тільки своїм, але і других.

От наприклад затра стрінете 10 знакомих, чи приятелів. Усі вигля- дають скривлені. Лиця в них пожов- клі. Покашлюють. Мають катар, чи й дихавицю. Очі запались, сумні. Вони загалом не веселі.

— Ви всі здорові? — питається.

— Та де там чоловік тепер може бути здоровим! — відповідь один, другий, третій.

— Які у вас недуги: запаленне лег- ких, сухоти, рак, цукрова недуга, чи що? — питається.

— Та де там, нічого подібного, а таки так нездорові! — відповідь.

А Ви вже далі самозванчий лікар і питається:

— Не можете їсти?

— О ще би! І їмо і пемо, аж гей! Але таки нездорові!

*
* *

Тоді Ви скажіть так:

— Поставайте всі в ряд! Усім вам разом бракує одного і тогосамого!

-- Чого?

Природного життє!

— Що то значить? Вернутись на село?!

— Як можете, то так! А як ні, то жийте в місті, але природнійшим життєм ніж досі! Вам всім треба одної реценти, яка звучить:

1. Проходу на отвертому воздусі.
2. Спати при отвертих вікнах.
3. Пити богато води.
4. Мало їсти.

— Дай, Боже, говорити, аби не хо- рувати! --- скажуть люди — так як можна працювати, а не їсти.

— А пігулки заживаєте на прочи- щенне? -- питаєте.

— Так!

— От бачите, се від того, що забо- гато їсьте і ваш жолудок не може дати собі ради. Крім того їсьте такі стра- ви, що жолудкови тяжко стравити і він тільки витворює кваси, які за- троюють ваш організм.

Ваш організм яловіє і робиться тяжкий. Він потребує купелі. Не у во- ді, а у воздусі. Тому вам треба прохो- дів і спати при отвертих вікнах. Також добра і зверхня купіль у воді. Тільки в зимі небезпечно купатися рано або в день. Можна купатися у вечір, перед спаннем, і то, щоб не перестудитись, по купелі вмитися ще зимною водою і тоді аж витертися, або натертися алькоголем (Rubbing Alcohol).

Далі, ваш організм потребує бо- гато води, аби розпустити поживу і помогти стравити та щоб розпустити й усунути непотрібні кваси. А їкте меньше і то інші страви аніж досі.

Як ви зле чуєтесь так як от тепер, то як встанете рано, не беріть жадних

пігулок, а випийте з склянки холодної (або гарячої) води. Відтак ще пийте по кілька склянок перед кожною їдою і перед сном. Як не хочете води, можете пити молоко. Покиньте тяжко стравне м'ясо (воловина, вепровина, вудженина). Покиньте всякі кваси, калі, алкоголь. Покиньте білий хліб (булку) і солодоші. Їжте по змозі мало.

А по короткому часі побачите, яка буде зміна.

Ви не будете зелені на лиці, а рожеві. Не будете сумні, а веселі. Не скажете, що зле чується, бо будете чути добре і легко.

Люде дуже хорі навіть перебувають повну голодівку по кілька тижнів. Лише п'ють воду і сок з овочів (звичайно з помаранч). Голодівка очистить їх внутренности з усіх квасів і занечишень і коли вони обновлять житте розумно, то вже будуть здорові.

Миське штучне житте відбирає людям рух на свіжому воздусі (навіть везуть вас попід землю). Годує людей штучними поживами, повними штуч-

них квасів. Як сі не смакують людям, то вони додають ще більше квасів для смаку. А як доберуть відповідний квас, то їдять більше ніж треба. І так організм пересичений квасом (есидом), який його затроює, мучить, і руйнує. Так не давайте організмови тільки квасу і сей сполокуйте водою. Помагайте організмови воздушною купелею і зверху і в середині. Вистерігайтесь страв і напйтків, що побільшують засоби квасів в організмі. Їжте лише разовий хліб, який має всі потрібні мінеральні соли і поживні складники, а яких не має білий хліб з питльованої муки, і тому руйнує здоровле людей не менше як шкідні отруйні річи.

Отак кождий чоловік може бути своїм щодешим лікарем для щоденного життя. Таким лікарем може бути і для других. Се не жадна штука. Тільки будете розумнійше і здоровійше жити аніж досі. Будете більше жити так як живуть здорові селяни. Більше природно. І будете здоровійші.

Справа дуже легка і нічого крім охоти не коштує.

Найстарший університет в Америці се університет Норт Каролайни. Легіслагура (сойм) стейту признала уповажненне для того університету в 1787 році, а перший будинок університету зачато будувати 12-го жовтня 1792 року

Свято Христового Різдва назначив на 25-ого грудня папа римський Юлій в 4-ому століттю.

В Німеччині в ресторанах теж скасовані „типси“. Платничі дочислюють для прислуги 10% при ціні страв.

В Польщі дочислюють 15%.

Кілько є Китайців?

Китайці самі не знають. Вони кажуть, що їх є 350,000,000 до 450,000,000 Світ приймає по середині і каже, що Китайців є 40 мільонів, ждучи, поки вони успокояться і порохують себе.

Перше асекураційне товариство було основане в Лондоні по великій пожежі в 1666 році.

Найгорячіше на пустині Сагарі в Африці. Іподі температура там досягає 150° Фаренгайта, стільки що у парнях, те люди випривають і можуть видержати кількадесять хвиль.

В АНГЛІЇ ТОМУ 90 ЛІТ.

Люди звичайно не дуже люблять читати про давнину. Як се ще історію про яких героїв, то але. Наприклад про Наполеона, що тому більше як сто літ збурих цілу Европу, або про Хмельницького, що тому більше як 250 літ збурих цілу Польщу, то ще люблять читати. Але про буденщину з давніх літ, то таки не люблять.

А тимчасом історія то не тільки великі і славні герої. Герої се явище незвичайне, але вони не можуть вирости, як нема для них підкладу в широкій суспільности. Ану, нехай нині повстане Наполеон і перемаширує цілу Европу аж до Москви? Та ледви перейшов би границу Франції, вже був би йому кінець. Горстка Січових Стрільців рознесла бо його. Але нині знову є наприклад такий герой як Генрі Форд, що зачав з маленької шапи, а як мав 40 літ, то зачав робити автомобілі, а нині, коли йому минуло 60 літ, він панує своїм промислом у цілому світі. Він виробив уже понад 15,000,000 самоходів і майно його досягає мільярда (біліона) доларів. Він найбогатший чоловік у світі. А при сьому і герой, бо зачав з нічого а побив грішми усіх у світі. Отже і про такого героя люблять люди читати.

Але і кругом Хмельницького, і кругом Наполеона, і кругом Форда, також і сіра буденщина була і є цікава. Все, що люди переживають, цікаве для людей. Ніщо так не цікаве як власне те. Чи давне, чи теперішнє. Тільки треба те дійсне правдиве життя відкрити, а певна річ, що воно буде цікаве.

Як ідете улицею і стрічаєте людей, вони всі для вас цікаві. Але далеко ці-

кавійші, коли відкрити вам їх душу, їх життя. І ви дуже радо послушали би історії про се.

Таксамо радо послушаєте й історію про життя тих, що вже померли, а споміж котрих ще може один або двох між живими.

Чи не цікаво вам почути, як було тому 90 літ в Америці, або на Україні?

Ми хочемо вам оповісти про те, як було тому 90 літ в Англії. Будете дивуватись, чому. Скажете: Таж ми Англії і так не знаємо теперішньої, так пощо нам знати, як там люди жили в 1837 році!

То ніщо. Але ви знаєте, що тоді вже Англія була велика і могутча імперія світова. Ви знаєте, що се було ледви 50 літ по тому, як Америка виволася зпід Англії.

Се було якраз тоді, коли Маркіян Шашкевич видав першу українську книжку для галицьких Українців, „Русалку Дністрову”, яку тоді заборонено і сконфісковано. Се був час темряви на нашій землі, а 200 літ по сьому, як Шекспіра вже знали в Англії! Отже, певно гадаєте, яка велика мусіла тоді вже бути різниця між Англією і Галичиною! Яка там була культура, а яка темрява у нас!

Отже будете цікаві знати.

*
* *

Англійський журналіст Волтер Бесепт описав в 1887 році, як в Англії жилося в 1837 році, або перед 50 роками. Вже тоді була величезна зміна за пів століття, а що казати за 90 літ до нинішнього дня! Але послухаймо,

що він пише про той давній час в Англії.

*
* *

Він зачинає так: В часі від 1837 до 1887 року в Англії стався великий переворот. Тоді ми ще властиво у 18-ому столітті, а нині (себто 1887 року), яка-ж настала зміна! Гляньте, як залізниця поширилась і як вже скоро ходять! Маємо телеграфи. По морі ходять паровики. Нарід бере участь у громадському життю. Наука поступила значно вперед. Пишемо сталевими перами. Не свіtimo вже свічками у світлицях ані не крешемо вже огню з кремня! Ми вже дійсно в 19-ому столітті!

*
* *

Про різницю між 1887 і 1927 роком тут не станемо писати, бо не тут місце. Самі в думці порівняйте різницю за останніх 40 літ, а тимчасом перейдемо вже до 1837 року в Англії.

*
* *

Як же тоді там було?

Було вже трохи початкових залізниць, але, каже автор, і шкода про них згадувати. А й тими їздили тільки богати.

Люди цілком не знали свого краю і не вміли ні читати ні писати.

Не було свободи слова. Влада була в руках шляхти. Вибори переводжено явним переступством. На урядових посадах сиділи дармоїди, котрі нічого не робили.

Робітники не мали жадних прав і не було робітничих юній.

Нарід був неграмотний і запивався до безтями.

Почту возили в Англії 54 чотирокінні вози і 49 двокінних. Пакунків

почта не приймала, хиба хто приватно передав через почтальона.

Бідних нуждарів, а особливо по містах, було дуже багато.

Про вихованне дітей ніхто нічого не дбав.

Америка була загалом публіки невідома. Західна Канада була пустоцею. Місто Шикаго, яке називалось Форт Дірборн, було тоді маленькою місцевостю.

А найгірше, що „пророки” (яких все усюди багато) заповідали тоді, що Британська Імперія вже скоро (за рік, за два) розлетиться на кусники.

*
* *

Про англійський нарід Бесент так пише:

Нарід Англії упав був тоді до найнижшої степені зіпсуття і продажності і ще до того добивав себе передчасно безмірним запиванням горівкою.

Але шляхта, яка правила державою, ані народу не знала ані про нього не думала.

Владу над народом виконувано при помочі бука.

Бито людей прилюдно і до безтями. Можна було часто бачити, як публично тягано жінки за волоссе і бито буком до крові. Бук царив дома в родині; над жінкою; над дітьми. Поліція била буком. Бито буком у війську і в школі. Бук се був одиникий спосіб удержання порядку.

Був бук і послух праву ради бука. А ніхто не думав про релігійне і моральне вихованне, щоб створило у людей моральну силу, яка могла би творити основу ладу і порядку суспільности.

Чиж диво, каже він, що тоді, коли королева Вікторія засіла на престолі Англії, не було серед народу льюальности до корони?

Від 1687 до 1837 року, отже за 150 літ, не було ані одного короля Англії, котрий міг би був похвалитись любовою народу. І ані один того не бажав. У них була така засада: Правити при допомозі кількох родин і голосів шляхти. Король був чужинцем. Як він переїздив улицями, нарід кричав Гура! але короля не знав і ним не турбувався.

Одним словом: Нарід був темний, упавший морально і фізично. Без жадних прав людських і горожанських І не брав жадної участі в громадському ні державному життю.

Що-ж тоді було говорити або й думати про право жінки або робітника?

Таж навіть у шляхти жінчина була щось низше. Вона нічого не мала знати. І навіть в приписах про етикету (добре поведенне) було сказано таке: „Ніколи і ніде не питайся жінчини про піщо”.

*
* * *

Вже найгірше жилось тому 90 і більше літ робітникам по міських робітнях і в копальнях угля. А споміж них ще гірше малолітнім дітям в копальнях.

Бесепт каже, що колиб узяти цілу історію людства, то годі найти приміри такої брутальности як се було з початком 19-ого століття в копальнях угля в Англії. Англіїці, каже він, осуджували Америкців за мученне невольників (Нігрів), але самі далеко гірше обходилися зі своїми білими братами і сестрами.

У фабриках і робітнях, в темних і душних, нездорових кімнатах, мушци, жінчини і діти працювали по кільканадцять годни звичайно тільки за пужденні харчі. З того люди хорували і кидалися померсти, які масово косили людське життя.

Правда, в 1802 році парламент ухвалив закон, яким обмежив час пра-

ці дітей. Робітний час для дітей був від 6-тої години рано до 7.30 вечір, себто 13 і пів годни. Дітей, що мали менше як 9 літ, не можна було брати до праці

Знову в 1833 році ухвалено, що дітий не вільно наймати до нічної праці; щ: діти низше 13 літ не повинні тижнево працювати більше як 48 годни, а діти низше 18 літ не більше як 68 годни тижнево.

То се вже були полекші для дітий у законі, але не було ані жадних організацій, ані преси, ані навіть читаючої публики, яка допильнувала би, щоб ті закони оберігано.

Та найгірше було для дітий в копальнях угля. Під землею було чисте пекло.

Як тільки рано зійшло сонце, ішли майнери до роботи, а з ними діти. Навіть шестилітні діти, хлопці і дівчата.

Майнери з дітьми спускались яких 600 стін під землю. Там головними проходами возили візками уголь, а в бічних закопах копали майнери угле. Ті закопи були відділені від головних проходів деревляними дверми. Власне сих дверей пильнували малі діти. Вони мали їх раз-враз отворяти і замикати, аби не було наглих продувів і щоби запальний воздух не переходив з одного закону до другого. Така гола дитина при сих дверях сиділа звичайно 12 годни. З початку давали їй свічку в руки, аби бачила, що кругом діється, але як дитина вже привикла до темноти, то сиділа без світла. Коли вона впала з ослаблення і заснула, то били її і силували далі сидіти та пильнувати дверий

Таке діялося з 6-літніми дітьми, хлопцями і дівчатами. Замість сонця і школи в 6-ому році життя посиляли дитину в пекло на тяжкі муки.

Як вже дитина вибула кілька літ, в тій початковій праці, тоді давали їй до візків, пхати їх або повозити коників, що тягнули візки. Хлопці і дівчата, що пхали візки, були майже цілком голі, тільки мали на собі маленькі опояски. Вони пхали візки руками і головами. Тому голови їх спереду звичайно бували відтак лисі. Хлопці пізніше переходили від візків копати уголь, а дівчата далі оставались при тійсамій роботі.

Для дітей бодай обмежено час праці, а про женщин ніхто і ні думав.

Ще слід згадати бідних коминярів.

Бос наймив собі хлопців до чищення коминів, звичайно за пужденні харчі. Їх мучив, посилаючи чистити вузкі і недоступні комини. Як такий хлопчина дивно переліз кілька коминів, то був покалічений на всі боки. Часто падали хлопці і калічили або убивались. Як коминяр забарився у комині, то бос, який пантрував своїх хлопців, іноді огонь розкладав у комині, щоби коминярчука зігнати до дальшої роботи. А про чистоту і здоровле їх ніхто і не думав.

*
* * *

Так було в Англії тому 90 літ.

Тому 40 літ писав Бесент, що відносини в Англії безмірно змінилися на ліпше.

Він пригадує, як то в 1837 році „пророки” заповідали, що вже кінець усьому; що нарід пропаде безслідно і ціла держава розпадеться.

А прецінь, каже, так не сталось. А пійшло до ліпшого, далеко ліпшого.

Як се сталось?

Так, каже, що душа людини має таку силу, що все із занепаду повстане і виратується.

От-от здається вже кінець усьому. Нарід пропадає і гине. Але власне тоді усе добре і чисте в душі людини будиться; бунтується проти злого; і дає силу тілу перебути злидні і побороти всі невгоди та остаточно вийти побідником.

Побіда народу — се здатність в душі людий до саморатунку.

Вона все людий ратувала і вога завсіди виратує.

В Бельгії підпис женщины не має правного значіння.

Коли кінь біжить, то дотикається землі лиш одною ногою.

Славний італійський маляр Мікель-Анджельо на свому образі, що представляв пекло, намалював між іншими грішниками і свого ворога Біяджа ді Чесена. Коли сей про те дізнався, пійшов до папи Юлія II. і просив, щоби його усунув з образа.

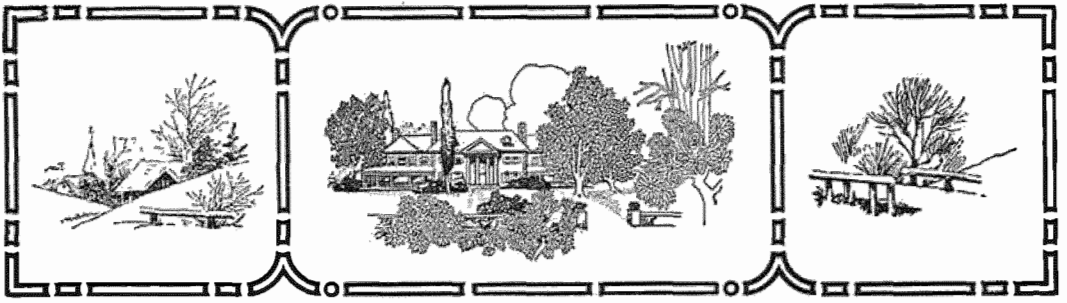
На се папа відповів: Якби се було чистилище, то що інше, але пекло поза мою владою!

Париж колись називався Лютеція. Назву Париж надано столиці Франції в 1184 році.

Муравлі ловлять і освоюють комашки афіди, які служать для них, як корови для людий. Вони дають мурашкам солодкий сік.

Щодня родиться на кулі земській 150,000 людий, а вмирає 100,000.

Славний італійський маляр Мікель Плято називався Арістоклес. Але прийнялось придане йому прізвище Плято.

ЕТИКЕТА.

ПРАВИЛА ДОБРОГО ПОВЕДЕННЯ.

Можете прийти до театру в сорочці а в капелюсі на голові, сісти на яке хочете крісло, ноги висадити на сусіднє крісло, закурити файку, кричати на весь голос і стукати ногами в поруче, тоді як нікого нема в театрі. Як вже є бодай одна ще особа, то сього не зробіте. Чому? Може зі страху, а може зі встиду. Бо та друга особа може щось проти такого поведення порадити, або не хоче наразитись, щоб вона про вас зле подумала, щоб подумала, що ви не вмієте поводитися в товаристві, як культурній людині пристало. А ще більше будете вважати на своє поведінне, як більше є людей в театрі. Таксамо і в церкві і на всякому зібранню люди вважають на своє поведінне. А також вважають і на поведінне других. Се кожний знає у своїй душі, що другі на нього вважають і се головню спонукує його до доброго поведіння в товаристві.

Але чи тільки треба добре поводитися в товаристві і то в чужому товаристві?

От на се питанне відповідає усяка добра книжка про етикету.

Колись люди, як були дикі, не поводились добре в товаристві, але як

стали культурні, се поведінне поступенно уліпшувалось і далі уліпшується. Признаки доброго поведіння свідчать про висоту культурности народу.

Член культурної нації повинен відзначуватись добрим поведіннем.

Він повинен поводитись добре не тільки в товаристві, але й у своїй родині, а навіть і на самоті, навіть тоді, як він самий один, чи то у своїй хаті, чи на улиці, чи в полі, чи самий один в театрі, чи навіть в лісі. Лише тоді він культурний чоловік.

Культурний чоловік не мусить бути учений, чи образований. Наприклад український селянин в Галичині чи на Україні, хотяби не вмів ні читати ні писати, він культурний чоловік. Культура передана людям від поколів, віками цілими, навіть тисячеліттями.

Спитається:-

А чи неграмотний український селянин вміє добре поводитися?

На се така відповідь:

Якщо він інтелігентний чоловік, то вміє, а як ні, то не вміє.

І тут треба пояснити, що таке інтелігентний чоловік. Се теж не учений або образований. Інтелігенція — се вроджений чоловікови розум і шляхотна добра душа. Коротко: інтелігентний чоловік се розумний і добрий чоловік, хочайби він ані пів години не був у школі.

В старому краю можете нераз побачити, як зйдуться разом селяни, писменні і неписменні, а з ними образовані люди, сини селян, священників, учителів і т. д. Заводиться розмова. Тоді глядіть чергою по усіх. Дивіться, як вони сидять, як говорять, і що говорять. Всі вони культурні, то правда, але чи всі інтелігентні. За сим глядіть. Будуть інтелігентні, мало інтелігентні і дуже мало інтелігентні. І не по одягах се пізнаєте, але по поведенню. Дуже часто буває, що образовані люди будуть менше інтелігентні від невчених. І навіть невчені, власне тому, що вони більше інтелігентні, се відразу помітять. І навіть помахали би головою на їх вченість, якби не се, що вони інтелігентні і тому з чемности сього не зроблять. Дуже часто побачите, що старий неграмотний дідуган поводить ся надиво гарно і пристійно в товаристві, а молодий, або й не молодий, а образований, так поводить ся, що хоч утинай поли і з хати утікай. І тоді в душі скажете собі: Що за висока інтелігенція у того простого старця, а яка бідна інтелігенція у того вченого!

* * *

Е т и к е т а—се правила доброго поведення, або ще простійше, правила чемности, п р а в и л а л ю д я н о с т и. Правила про те, як люди повинні поводитися в товаристві, в родині, і на самоті.

Такі правила у різних народів різні.

Навіть у простих селах є етикета. Вона не списана в книжках, але люди її знають і передають з покоління в покоління і одні її придержуються, а другі ні.

Початок етикеті дали люди інтелігентні, себто розумні і добрі. Перше для себе самих, а далі і для решти людей, себто менше інтелігентних, або менше розумних і менше добрих (душею), чи просто злих. Для себе, для задоволення культурного життя, а для решти, аби того культурного життя не псували.

Але чим житте народу більше культурне і більше складне, як от наприклад в Західній Європі або в Північній Америці по містах, де є найвисша культура і житте людей найбільше складне, там вже люди не задовольються традиційною (переказною) етикетю, але списують її в книжки і вимагають від людей, щоб її знали або просто з книжки, або від батьків, що читали про се в книжці, чи теж від сторонніх людей. Звичайно таких правил етикеті чоловік повинен навчитися змалку дома в родині, і також у школі. Тоді як він виходить на широке поле життя і знає сі правила, то люди про нього кажуть, що має товариську огладу

* * *

Звичайно біда в сьому, що дома батьки не зважають на етикету. Не тільки прості, але й образовані. Звичайно учать батьки дітей правил етикеті аж тоді, як хтось прийде до хати. Він се відразу завважає і подумає собі: Га, у мене дома таксамо! А се зле, бо так годі навчити. Правил доброго поведення дітей треба вчити кожної днини.

Але і старим треба вчитись, якщо батьки не навчили їх замолоду. Ви-

моги культурного життя спонукують до цього кожного.

Тут подамо деякі приписи, яких придержуються найбільше в Америці і в Англії. Та вони добрі і для всіх других народів. Тут подано буде все тільки дуже коротко, а хто хоче більше знати про етикету, то нехай купить собі в книгарні книжку п. з. Book of Etiquette (є різні видання різних авторів).

* * *

Що таке добре поведення?

На це питання ми вже передше відповіли. Але ще скажемо дещо.

Признакою доброго поведіння не є зверхній вигляд.

Чоловік може мати багато грошей і гарно одягнутись, бути все чистий та охарний, а проте може не вміти добре поводитись. Бо багатство тут нічого не допоможе.

А однак і зверхній вигляд багато значить для доброго поведіння. Чоловік повинен завжди старатись добре і чисто одітись. Нехай буде дешево одіння, але полюське і чисте. А до того треба знати, як і коли одягатись. Чоловік з товариською огладою не вбереться в ясний, яскравий одяг і червону, або ясно сорокату, краватку на похорон.

Але ще важніше є поведіння чоловіка, його рухи, його бесіда. Що з того, що він на похорон прийшов у чорному одязі, коли він регочеться немов у нічному клубі та вимахує руками як при якій забаві. Отже етикета ставить перші вимоги до душі чоловіка, а відтак до його зверхнього вигляду.

Візьміть для прикладу мітинг товариства.

От говорить один спокійно, гладко, чемно. Не лютиться; не сердиться; не бе кулаком в стіл; нікого не чінає осо-

бисто; не лається. Навіть зажартує, а прилично; нікого не вразить.

І тоді бачите, що сей чоловік не учився етикеті, а знає. Бо се не тільки культурний, але й інтелігентний чоловік, себто розумний і з душею доброю.

А нараз встає другий. Не просить о голос, а таки так говорить.

Лише він вимовив перше слово, ви доразу знаєте, як він буде говорити. Найімовірніше буде кричати; розмахувати руками; сердитись і лаятись на всі боки. Бо се хотяй чоловік культурний, але менше інтелігентний, себто менше розумний і з душею може навіть злою. Може се злий по душі і злобний чоловік.

Для другого прикладу візьмім родину. В одній родині згода, в другій незгода. Хтось винен. Або один, або і двоє, або й більше винних. А і тут треба етикеті. Треба доброго поведіння. Буває таке, що жінка тільки й те думає, щоб увесь час дома докучати чоловікови, або знову чоловік жінці. Або таке, що чоловік чи жінка все прикрі, насуплені, захмарені, от лише хвилька і буде буря. Сим затроюють своє життя і других, котрим прирікали його осолодити, а також молоде життя своїх дітей. Все те дурне, непотрібне і розумні люди таке прикре життя переминують на цілком інакше, на спокійне, щасливе, веселе. Бо добре поведіння обов'язує таки найбільше і найперше найблизших, себто родину. І власне родина ся повинна бути коліскою етикеті.

Люди є люди. І добрі бувають іноді злі, а знову злі добріють.

А завданням етикеті є зараджувати, аби добрі не ставали злі, а злі, щобі добріли. Одним словом, аби менше-більше всі люди вміли добре поводитися.

Тяміть одно.

Що етикета притягне до вас людей

і зробити вас щасливим дома і поза домом, а передісім навчить вас самопошани і других навчить вас шанувати.

Етикета в дома.

Якої етикеті вимагається від людві дома?

Такої як і поза домом.

Колн дома нема приличности, чемности, людяности, зичливости, веселости, то всі члени родини звичайно виявлять се і поза домом, в чужому товаристві.

Тоді першим обовязком родини дбати про домашню етикету.

Прилично і чисто одягатись. Людяно, чемно, іноді й весело розмовляти. Прилично і по людському поводитися підчас їди, без огляду на те, чи є чужі люди (гості) в хаті, чи родина сама.

До етикеті належить теж вихованне дітвій. Батьки мусять змалку дітвій приучувати до людяного і чемного поведення дома і поза домом.

Поза домом.

Поза домом зараз пізнати по чоловіці, як у нього дома. Таксамо як і поза домом.

Повинно бути таксамо, але повинно бути добре.

Батько родини повинен усе мати самопошану. Се значить шанувати себе, шанувати своє людське достоїнство. Се не значить, що він має лише на себе самого вважати, себто, аби йому безпосередньо не сталася прикрість. Ні також, щобн не вразити чим небудь своєї жінки, дітвій, дальшої родини, а навіть всіх других і то й ворогів. Бо лише той чоловік має і шанує своє людське достоїнство, котрий шанує його у всіх других, найблизших і найдальших.

Буває іноді, що чоловік обмовляє свою жінку. Буває часом, що і зраджує. Га, буває, що й жінка зраджує чоловіка. Тут не місце сі питання широко розбирати, бо се вийшло би поза межі теми. Але певна річ, що се перша признака недостачі оглади, людяности, етикеті, якої сі люди не мали ізза недостачі інтелігенції, і також тому, що не винесли тої оглади з дому, від батьків. Вони не мають самопошани: не мають людського достоїнства.

А може етикета, впоєна змалку, була-б їх від того охоронила.

На прилюдному зібранню.

На прилюдному зібранню, себто в гостині, на мітингу, на вічу, в театрі, в церкві, по приписі етикеті слід таксамо чемно поводитись як дома.

Але не тільки чемно. Се мало. Бо бувають чемні люди котрі сидять мовчки і без найменшого руху як кам'яні статуї. А се таксамо зле і тому проти етикеті.

Етикета каже не тільки: Будь чемний. Вона каже теж: Будь чоловіком, з людським достоїнством і самопошаною. Будь смілий і самопевний. Будь веселий.

А все в м і р у. Чоловік повинен мати р і в н о в а г у тіла і духа. Він не тільки повинен рівно і справно ходити і сидіти та порушувати руками, але й говорити і навіть жартувати повинен з рівновагою. Як зле мовчати, таксамо зле верещати або реготатись. Одно гірше від другого.

Кожний чоловік повинен завсідн вважати на се, чи він чимнебудь не вразить когонебудь другого. Інтелігентний чоловік не вразить нікого нарочком, а інтелігентний чоловік се джентелмен. І як чоловік може бути інтелігентний без шкіл, так теж і джентелменом може бути без шкіл. Один

Англієць сказав, що джентелмен се такий чоловік, котрий нікого навмисно нічим не вразить. А для сього не требаб ані бути графом ані доктором. Вистарчить мати розум і шляхотну душу.

Тепер перейдіться по місті і глядіть за оберіганнем етикетки.

Їдете стріткаркою (трамваем). На лавках сидять молоді хлопці. Жують гуму (чюїнгґґам) і ніби читають газети. Біля них стоїть мати з дитиною і з клунками в руках, а далі старенька, сива жінщина. Що трамвай пристане, ними хитає на всі боки, а діти розсипаються як від вітру.

А як повинно бути згідно з правилами доброго поведеня?

Так: хлопці повинні відступити свої місця жінщинам, а вже без найменшого ваганя жінщині, що прийшла з дітьми, або старшій жінщині її знову обовязком за се чемно подякувати. Далі нечемно є читати газету так, щоб нею заваджати і докучати сусідам. Також дико виглядає прилюдно жути гуму (сього загалом не слід робити), бо се нагадує їду і то навіть не їду чоловіка (а люди не їдять в трамваях), але жутте корови.

А бувають і такі хлопці, що регочуться в трамваю або поїзді; свищать; або висаджують ноги на коліна. Се ще поганійше.

Тепер ідіть до театру. Там можна побачити тесаме, що і в трамваю. Регіт, тупанне ногами, свист, неприличне сидженне, неухагу до других. І се дуже погано.

Найбільша неухага до других се розмова підчас вистави в театрі, а вже найгірше підчас співу або музики. Чоловік, що розмовляє, навіть півголосом, підчас співу або музики, показує, що він зайшов у невластиві двері. Він властиво хотів іти до клубу на розмову, бо на музиці цілком не розу-

міється, а дивом трафив до театру. До театру люди ідуть, як каже святе писмо, з ухами, що чують, і з очами, що видять. Бо можна чути музику, але як хто її не відчуває серцем і душею, то він її не чує. Можна бачити сцену й акторів очима, але хто не бачить також і розумом й серцем, то шкода і дивитись.

Також на мітингу або вічу одні вміють по людськи поводитись, а другі не уміють. Сі що вміють, поводяться як люди з достоїнством і самопошаною, а сі, що не вміють, як дикуни, котрі з дому не винесли жадної оглади.

Нехай на вічу буде спокій і порядок як в театрі або і в церкві.

Усюди люди вже приписали, що, коли, і кому слід робити.

Чи слід на вічу кричати, не просивши о голос?

Хиба чоловік знає зовсім певно, що президія йому голосу не дасть. Тоді може кричати. Але тоді се не віче, а збіговиско. А на збіговиску нема жадних приписів ані жадної етикетки.

Колиж чоловік знає певно, що в порядку дістане голос, то чого властиво кричить? Хиба тому, що він не вміє сказати свого слова і мусить верещати. А тоді то він теж заблудив. Йому місце на збіговиску, а не на вічу, де повинен бути порядок так як в театрі або в церкві; де повинні шанувати правила доброго поведеня.

Як поводитись при столі.

На закінченне скажемо ще уваги про те, як поводитись при столі підчас їди. В сьому люди найбільше грішать, як в старому краю так і в Америці. Тому звернемо увагу на прогріхи проти етикетки підчас їди.

Їда при столі, чи то родинна, чи гостинна, се одна з дуже важних чинностей в життю людей, бо тоді вия-

вляється і їх душа в поведенню і розмові. Інакше виглядає при вечері людей без товариської оглади, а інакше у людей розумних, чемних і з гарною душею. Так як у сих останніх, повинно бути чи то в родині, чи в родині і при гостях, чи то підчас принагідного прийняття дома, в готелі, чи в якому товаристві.

Господиня просить до стола, коли вже перша страва на столі. Муштини не сідають, поки жінчини не сіли. Усівши, беруть серветку (непкин) в руки і кладуть (зложену вдвоє) на коліна (не вішати на шию). Нею втирають лише уста і руки, а ніколи ніс. Коли не їдять, рук ані ліктів не держать на столі, а на колінах. Дуже неприлично дзвонити пожами і вильцями.

Коли подадуть зупу, їсти її позволи і т и х о, а начеряти ложкою від себе, аби не набирати носом ложки.

Деякі люди їдять зупу г о л о с н о. Неодн так добре свище, тягнувши борщ, псмов сикавка воду з ріки. Се дуже погана навичка, яку дуже легко можна покинути.

В одній родині, де було 10 осіб, один хлопець дуже свистав, тягнувши зупу з ложки до уст. Другі йому звертали на се увагу, але він сміявся з усякої стикети. Тоді його старший брат найшов спосіб. Він підмовив усіх прочих, щоб коли свистун зачне їсти борщ, всі нагло так стихли як маком засіяв. І от свистун їсть борщ, аж заходить ся, а всі другі держать ложки в руці в половині дороги до уст; глядять на свистуна і сидять тихо, тихесенько. Свистун счудувався і завстидав ся і їв уже так як другі, без свисту, тихо. Але на другий раз він знову свище. А другі знову повторили тесаме і по кількох таких науках і свистун научив ся їсти зупу тихо.

Варто додати жарт американський на таких свистунів. Вони глядять на свистуна і кажуть: Sounds good (звучить добре).

Далі приходять другі страви. Тут треба тямити одно, а саме, що ніж служить лише до краяння, а ніколи до подавання до уст. Тільки вильцями можна подавати страву до уст, а ніколи ножем. Тому ніколи не набирається страви на ніж. По розкраянню його кладеть ся на бік і їсть ся самими тільки вильцями.

Є страви, до яких ніколи не вживається пожа, а тільки самі вильця, наприклад салата, каляфіор та інші яриши. Таксамо пироги і голубці. Не треба ножа, ані сокири, щоб розкратити пиріг або капустяний голубець, а все таки побачите у Львові в порядних ресторанах, як люди забираються з острим оружем в руці і до салати і шпарагової фасолі і до пирогів і до голубців. Раз один навіть до бідної гречаної каші приступив з ножем і з вильцями в руках. Він гадав, що так красше виглядає, а щоби ще було красше, вимасти в тарілку хлібом і закусив.

Відтак приходить кава або чай. Тут слід би завважати, що по замішанню цукру, треба ложочку виняти і поставити на підставку біля горнятка.

По їді іноді подають воду вмити руки. До мисочки не слід ніколи пхати обох рук, ані одної руки, а тільки пальці одної руки, а відтак другої і тоді обі втерти в серветку. Серветку не зложену (хто складає серветку, то неначе думає, що господиня вдруге ужие її непрапу) слід покласти на стіл біля тарілки. Вставати від стола, як всі встають, в порядку. Тоді дякується господині.

Але се ще не все.

Крім тих форм, як їсти, є ще приписи, як підчас їди, чи то в перервах

підчас прип'яття, розмовляти. Такі сходи-ни на їду важні яко товариська подія, чи то щоденна, чи ні, де люди разом можуть розмовитись та заміняти свої гадки.

Із сього погляду слід подати такі уваги.

Погана річ критикувати страву, чи господиню; чи маму, чи кухарку, що страва не добра, або не смачна. Се нечемність, а іноді і простацтво. Можна не їсти і сказати, що сеї страви ніколи не їсть, бо не любить, чи йому шкодить.

Також дуже неприлично загалом щось недоброго про якінебудь страви говорити при столі. Тоді можна говорити лише добре і додавати, а не відіймати другим апетит до їди.

Далі приходять розмови.

Раз у Львові в ресторани при столі сиділи: старий священик, його брат урядник, їх жінки, обі старші жінщини, три дочки і один син, що тільки приїхав з університету з Відня. І що гадаєте, що панувала там етикета? Ні, той академик її убив. Він свистав зулу; їв ножем; вимащував таріль хлібом; держав ложечку в каві між пальцями. Але і се ще пусте. Ніхто другий не мав права говорити крім нього. Він три години довбав зуби довбачкою і одночасно не говорив, а кричав, що всі мусіли тільки слухати „ученого“ аж з Відня, і тільки він один мав „право“ голосу.

Отже се було страшно погано, дико і по простацьки з боку того молодого академика. Він хотів заїмпонувати старим і паннам, який то він розумний аж з Відня, а тимчасом други

гості при других столах дивились на нього як на блазна. І питались, що се за неотеса, що то за дурень; що то за одні такі терпеливі старші особи і ті панни?

Отже при столі можна говорити, але розумно, прилично і не голосно. Не можна все говорити і говорити без уговку, так аби другі не могли сказати слова. Також не слід говорити неприличних дотепів, хочай полюдські жарти зовсім на місці. Також не вільно шептати на ухо.

Про політику можна спокійно говорити, але не вільно переходити в суперечку.

При більшій вечері навіть добре говорити на всякі загальні теми, як політика, література, музика, бизнес, фінанси і т. д. Ліпше ніж мучити людей нудними річами про те, що колись було ліпше, або про погоду, або 1000 разів повторюваними жартами.

Буває, що товариство замовкло. Що тоді?

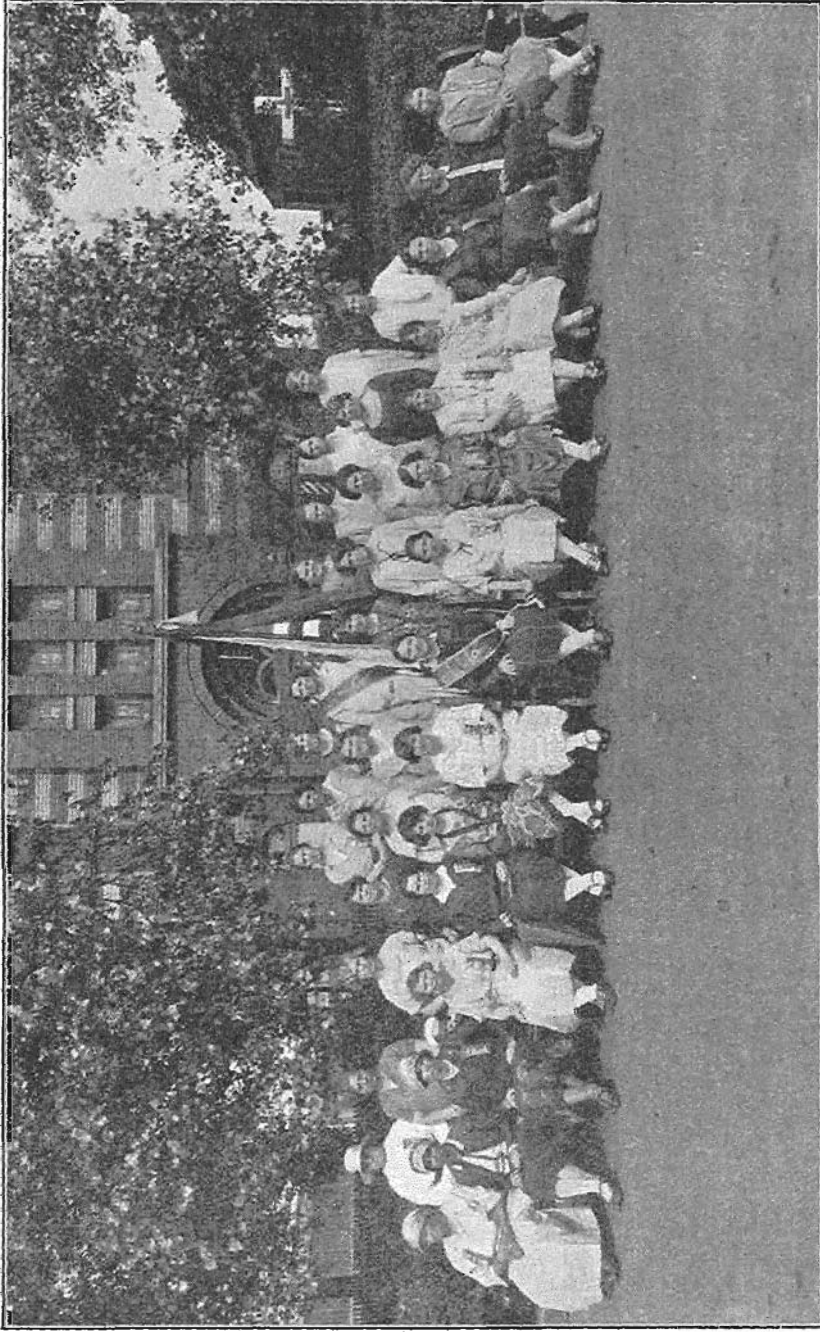
Спитайтесь зараз свого сусіда: Чи Ви коли подорожували? Де Ви були? А як там або там?

І вже є цікава тема. Сусід вам оповість багато цікавого.

Не зашкодить піднести і гуманну справу. Як буває, що хтось з гостей скаже: Ану скиньмо пару центів на Рідну Школу! І вже є і тема до бесіди і добре діло зроблено.

Загалом, де є розум, серце, добра і щира душа, та щира охота, там все буде гаразд. Там будуть збережені правила доброго поведіння, етикету. А так повинно бути все і всюди.

Сестрицтво Пресвятої Богородиці, відділ 33 У. Н. Союзу в Шикаго, Ілл.

Україна.

Територія України.

Територія України виносить 900,000 квадратних кілометрів, або 350,000 американських квадратних миль.

Населення України.

Населення України в 1914 році виносило 51,250,000 душ.

В цьому числі було:

Українців	36,605,000	або	71.3%
Москалів	6,384,000	або	12.5%
Жидів	3,884,000	або	7.5%
Поляків	1,449,000	або	2.8%
Німців	975,000	або	1.9%

Решта припадала на незначні меншости.

Тепер було-б українського населення далеко більше, якби був нормальний приріст, який на Україні перед війною виносив 2% річно. Однак обчислюють, що через голоднечу і лихоліття страти в людях за 12 літ винесли понад 10,000,000 душ і тому на українських землях тепер не живе більше населення аніж було перед війною, в 1914 році. Значить, тепер всіх Українців в Європі живе понад 36 міл. душ. З того, понад 27,000,000 живе на радянській Україні і поза її межами під советською Росією; біля 7,000,000 під Польщею; до 800,000 під Румунією; і 450,000 при Чехо-Словаччині.

Поділ України.

Перед світовою війною Велика Україна була під Московщиною, а Західна Україна, себто Галичина, Буко-

вина (північна) під Австрією; і Підкарпатте під Угорщиною.

Тепер же, по світовій „визвольній” війні Україну поділено на 4 часті, а радше навіть на більше.

Наприклад радянська Україна, яка має обмежену самоуправу під Московщиною, займає лише 164,865 квадратних миль простору з населенням 27,243,222 душ.

Від України відірвано Крим (столиця Симферополь, населення краю 600,000 душ) і створено з нього татарську республіку.

Не віддано Україні південної частини Донщини і козацьких областей на північному Кавказі (Кубань, Чорноморе, Ставропільщина і Терщина). Ті землі належать до Московщини під назвою „Північно-Кавказська область”, з дуже обмеженою самоуправою (усього населення тої „області” 7 і пів мільона душ; столиця Ростів над Доном).

Далі не віддано Україні південних частин Курської і Вороніжської губернії, де живуть Українці у великій більшости. Ті простори належать прямо до Московщини.

Крім того під Росією є ще великі українські колонії в Туркестані (в Середній Азії, на схід від Каспійського моря) і на Зеленому Кліні (на Східній Сибірі, над Тихим океаном).

Загалом поза радянською Україною під московською владою є тепер понад 7,000,000 українського населення.

На столицю радянської України большевицька влада призначила Харків.

Теперішній адміністративний поділ радянської України такий:

Губернія:	Столиця:	Населення столиці:
Волинь	Житомир	50,000
Донеччина	Бахмут	25,000
Катеринославщина ...	Катеринослав ...	170,000
Київщина	Київ	366,000
Одещина	Одеса	500,000
Поділля	Вінниця	40,000
Полтавщина	Полтава	80,000
Харківщина	Харків	850,000
Чернігівщина	Чернігів	40,000

Під Польщею є тепер отсі українські землі: Галичина (Східна Галичина з Лемківщиною), Холмщина з Підляшем, західна Волинь і Поліссє.

Разом Польща захопила простору української території 163,456 квадратних кілометрів, з населенням 9,880,000 душ, з того 7,480,000 Українців.

Цілий сей простір рівний території етнографічної Польщі (краю, заселеного в більшості Поляками), а творить він майже 5-ту часть території України (таксамо і майже п'яту часть населення). Простір Підкарпатської Русі, яка є при Чехо-Словаччині, вносить 12,740 квадратних кілометрів. На ньому понад 600,000 мешканців, з якого 400,000 се Українці (Русини), а решта Мадяри, Жиди, Німці, Чехи, Словаки, Румуни.

Столицею Підкарпаття Ужгород.

Територію Підкарпатської Русі ще обкромлено і відкромлені части віддано Словаччині, Румунії і Мадярщині.

Під Румунією є українська Буковина (північна), де на просторі понад 5,000 квадратних кілометрів живе 300,000 Українців; — а також українські части Бессарабії (північна і пів-

денна), де живе до пів мільона Українців.

Змагання до самостійности.

Український нарід се стара державна нація. Україна була в давнину могутньою монархією, а відтак була республікою з виборними гетьманами, коли ще в сусідних європейських державах були монархії і царила середівна неволя.

Та настали сумні часи для України і вона стратила була самостійність ізза заборчости Польщі і Московщини. Сі дві держави були поневолили український нарід, і винародовили висші класи, які в тих часах були державним елементом нації. Так сподівались вони убити український нарід яко державну націю.

Але світова війна принесла революцію в Росії, яка отворила поле широким масам поневолених нею народів стати націями державними і створити свої національні держави. Сю змогу дістав і нарід український, та його старі, відвічні, вороги, Московщина і Польща використали нагоду, що Українці по довгій неволі не були приготовані як слід до державного життя і пійшли на них розбоєм та знову їх поневолили до того часу, поки Українці не приготуються як слід до державного життя і не стануть дійсною зорганізованою державною нацією.

А тоді вже створять свою самостійну українську республіку і удержать її на всіх землях українських.

До сього змагають всі свідомі Українці і чим скорше вони будуть готові, тим скорше встанє вільна і соборна Україна.

ЧИ ГАЛИЦЬКЕ СЕЛО ЗМІНИЛОСЬ ЗА 35 ЛІТ?

== : =

30 до 35 літ се одна генерація. Се віріст одного молодого покоління до зрілого віку, того, в якому се покоління перебирає керму і веденне цілого життя народу чи держави.

Нині серед народу чи в державі правлять ті, що тому 35 літ були смаркачі. А нинішні діти, що тут ходять до „кіндергартен” або сіпають на улиці „святого Николая” (Сешта Клоз, який перед Різдрвом збирає гроші по улицях), аби перекопатись, чи він святий, за 35 літ будуть диктувати нації політику з Вашингтону; будуть кермувати промислом, торговлею, освітою, пресою, усією думкою і працею чоловіка.

Усі скарби нації, якими вона так дорожить, і які постійно збільшує, через одну генерацію передасть в руки тих, що сьогодні ще в „кіндергартен” або ходять в пеленках.

За час одної генерації в Америці все змінється непомірно. До непізнання змінились тутешні міста за 35 літ. Як були в 1892 році ще низкі, так тепер заставлені хмародерами. Але не треба і 35 літ. В Нью Йорку або в других містах Злучених Держав за один рік багато змінється. Сього року ви бачите і знаєте улицу такою, а приїдете туди за рік, а вона цілком змінила вид. Се не та вже улица. Миттю покрили її хмародери і ще до того переходить преміж них воздушна зелізня. І годі й пізнати.

Чи таксамо в Галичині на селі?

Пригадуєте собі рідне село, де ви ходили до школи тому, скажім, 35 літ? Чи міркуєте, що ване рідне село за тих 35 літ змінилось?

* *

На перший погляд, погадаєте, то воно не змінилось.

На горбі була церква і є. Біля церкви була плебанія і теж є. Зараз на долі була тасама, чи такасама, школа, що й телер. Коршма як була так є. І дідич є. І люди мешкають по давньому і живуть; і газдують; і одягаються.

Ніби ніщо не змінилось.

Чи справді так?

*

* *

Ні, бо напrawdę то багато змінилось.

Ще раз пригадайте собі своє рідне село і пригляньтесь йому добре.

На плебанії був тому 35 літ старий священник, їмость і три дочки. Дома всі говорили по польськи і читали газетку „Гвезда Фамілійна”. Священник любив випити і курив довгу люльку. Жінка і дочки шили, варили, пекли. Іноді до них прийшов учитель Українець з жінкою і дітьми в гості. Заводилась розмова — по польськи. Говорили про погоду, про жививо, про худібку, про кури, цвіти. А жінки найбільше про те, як варити чи спекти. Діти слухали і приучувались польської мови, а вийшли на улицу, училися української мови.

Священник в церкві проповіді майже ніколи не говорив (то не всюди так було).

В селі шойно недавно отворено школу. Крім дьяка не було ані одного писменного чоловіка. До школи ходили тільки хлопці. Чи памятаєте ту відважну дівчину, що перша відважилася пійти до школи з табличкою? Плакала, плакала, але пійшла. За нею вже другим було лекше нести полотняні торбинки.

Діти не ходили до школи не тільки в жнива, але і в осени, як ще були роботи, а також в остру зиму. Примус був але ніхто не примушував. Наука ішла дуже поволі і тяжко, а спровола грамотність добивалась і під селянську стріху.

А що ще було в селі.

Коршма. В коршмі звичайно „панував” багатий рід в селі. Сей рід видавав із себе вїта і він мав „право” панувати в коршмі. Зїдуться багаті; пють; а як вже дали собі духа, починають рух. Бють всіх, що до них не належать, а зайшли до коршми. Світло гасне, лавки тріщать, а коршмар сховався. Вже сусіди знають, що коршма тріщить і тоді туди не показуються. Як надійшов шандар то повернув спокій. Се вже Австрія втихомиряла людей.

А дідич визискував людей без милосердя. Бідні люди майже задурно перлись до нього на роботу. А в літі то сусідне село прислало на „огул” цілу хмару голодних, виниділих робітників за сніг. По жнивях вони верталися з дорібком, аби так пережити аж до нових жнив.

Люди носились у тому, що самі спорядили. Крамської матерії на одяги ще не було. Ще били димки. Приїхав до коршми димкар. Люди позносили полотно і мали всякі сорокати полотна на спідниці. Пам’ятаєте ще тодішні гуньки, кожухи і чоботи?

А що люди робили крім праці в полі, чи на газдівстві, чи в хаті?

Працювали при світлі дня. У літі, як сонце рано показалось, то ви чули, як газда вже клепає косу. Газдиня тоді варила затирку з кукурузяної муки (змеленої на жорнах) на воді на сніданок.

Минав день аж до заходу сонця. Як ішло сонце на спочинок, то і люди ішли спати. Бо і якже сидіти було

в хаті? Був маленький каганчик, але таки було темно, ну і шкода „камфіни” (нафти), отже люди ішли скоро спати і скоро вставали. Тільки багатші ще вступали до коршми випити, але і там не було доброго світла.

Значить, вільного часу від праці, на зібрання, розмови, співи і жарти, люди не мали і його не використовували. Як се було, то рівночасно при праці. Люди збирались, говорили, співали і жартували при праці. Або в день, в неділю, при повному відпочинку. Але окремих вечірніх вільних хвиля для товариської забави не було.

*

* * *

А чи тепер таксамо?

Чи се ваше село, що стоїть на місці 1,000 літ і на зверхній погляд не змінилось, не змінилось і за останніх 35 літ, за останню генерацію?

Як трошки над сим подумаете, що прочитали, то признаєте, що змінилось. І то багато змінилось. Найбільше змінилися люди, а се найважніше. Але як змінилися люди, то мусліло змінитись і багато дечого іншого.

От перейдімо ще раз по селі. Може церква і парохіяльний дім ще тісамі. Та священник новий. Він вже свідомий Українець. Дома всі говорять по українськи: читають українські книжки і газети. Може священник подається перед польським урядом, але його діти співають Не пора і бунтуються в душі проти Польщі.

В школу польський уряд тисне польську мову, і коли там польський учитель або Українець боягуз, то до сього помагає. Але і там діти співають Не пора і в душі проти неволі бунтуються. Отже що буде за нових 35 літ, чи Польща, чи Україна по українських селах?

Коршми (може) нема, бо люди не пють.

Дідич хоче всю землю продати на парцеляції.

Ще які зміни?

Люди інакше одягаються. З інакшою матерією одяги й інакше прикроєні.

Але погляньте, як люди самі багато змінились!

Тому 35 літ то вони знали, що вони Русини або християни. Вони знали своє село і може трохи два сусідніх, недалеко містечко, куди їздили на ярмарок. І те все. Вони не знали, в якій державі живуть; в якому краю; що таке і як велика Русь; і що таке світ. У Східній Галичині ще про Америку тоді не чували. Іноді Жид з декотрого села вже вибирався в Америку.

А нині українські селяни з'яють, що вони Українці і вони знають, що таке Українці. Вони знають, що їх вітчизна Україна і куди вона сягає. Вони знають, що вони хвилиночку під Польщею і що вони не хочуть її влади, а хочуть з неї освободитись та об'єднати всі українські землі в одну державу.

Давнійше про газету в селі ніхто не чув, бо ані не було газет ані не було писменних людей. А нині є передплатники газет. Люди в хаті мають і книжки.

Але найважніше в селі є читальня. Вечерами люди там сходяться; говорять і читають. Там теж учаться дра-

матичних штук і співу і уладжують вистави і концерти.

Там учаться пізнати свій нарід, край і світ цілий. Люди стають більше просвічені і поступові.

Щойно тепер є в селі вільний час для громадського і товариського життя, яке виховує нових людей, і муштин і жінок, які знову виховують нове покоління із ще більшими вимогами життя.

Крім читальні є в селі кооператива. Як читальня стоїть у звязи з Львовом, так і кооператива. Тільки одна підносить нарід культурно, а друга економічно. І обі установи се теж школи для старшого покоління.

Важне і те, що із села багато громадян в Америці. Сі, що тепер в Америці, бачать цілком інший світ від рідного села. Життя в Америці поступило сотки літ наперед від стародавнього життя у наших рідних селах. Чоловік, що приїхав сюди з галицького села, неначе перескочив у життя, скажимо 300 літ, з одного життя в друге, з давнього в нове, цілком відмінне. Безперечно, що такий чоловік, що зробив такий дивний скок, мусів змінитися. І чи він відтак вернувся додому, чи бодай трохи займається рідним селом, то він всетаки причинюється до його поступу, до зміни — на нове і ліпше.

Фортепян придумав Італіянець, Бартоломео ді Франческо Крістофорі. Він збудував перший фортепян в 1726 році. Значить, фортепян вже є в уживанню 200 літ.

В Естонії заборонено урядово жінщинам уживати косметиків (малювати і пудрувати лица.)

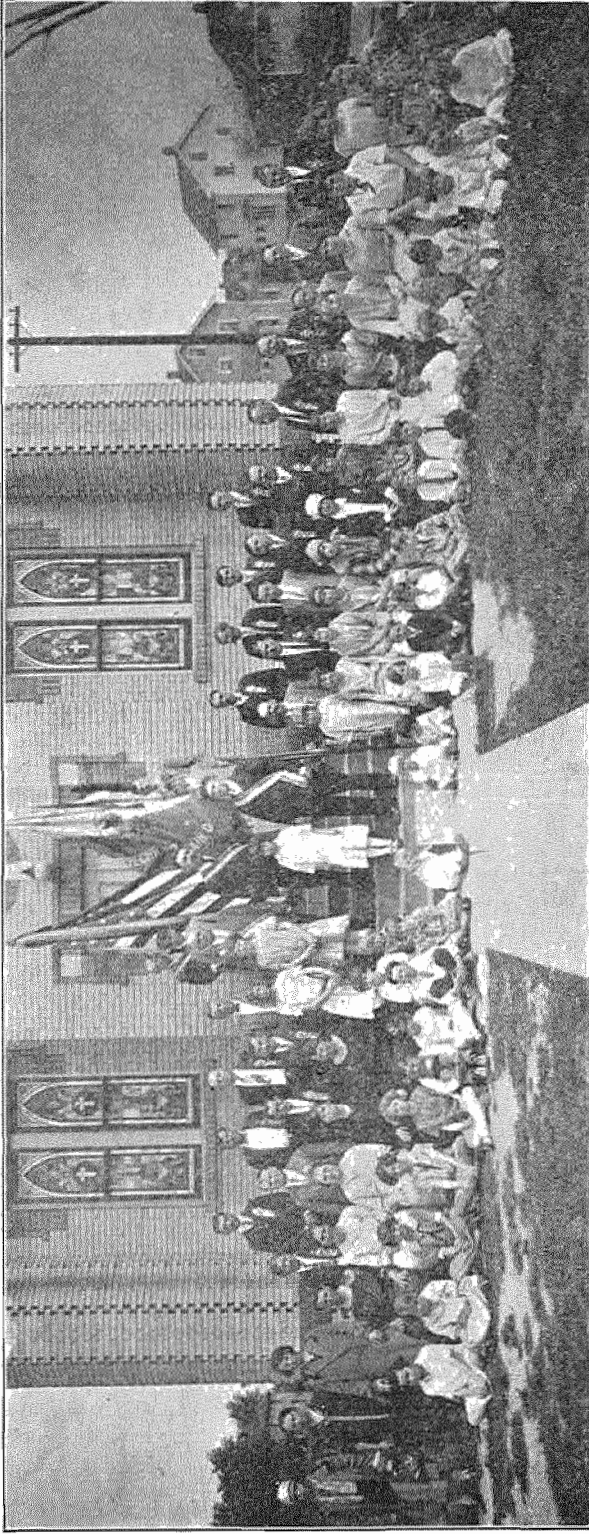
Дитина питається з тисячу питань, на які найбільший мудрець не зможе відповісти.

— 0 —

Мовчанка се велика штука розмови.

— 0 —

Сварки ніколи не тривали-б довго, якби вина була тільки по одній стороні..

Братство св. Івана Хрестигеля, відділ 34 У. Н. Союзу в Лорейн, О.

РАТУЙМО НАШІ СТАРОСВІТСЬКІ ЗВИЧАЇ.

Народ, це тільки люди, що замешкують якусь територію (частину землі), але все те, що зв'язує їх з собою, робить їх подібними до себе, а не подібними до ближчих і дальших сусідів, отже мова, ноша, пісня, хата, страва, звичаї і обичаї, спомини минулого, або так звана історія. І чим більше того добра в якого народу, чим пильнійше він його розвиває і на ньому будує свою культуру, тим безпечніша його окремішність, тим тяжше його випародовити. Буває, що народ утратить свою державу, але затримав мову, ношу, звичаї й обичаї предків, знає і любить свою минувшину, плекає народну пісню, розвиває літературу і мистецтво і він не пропав. Перетриває своє лихоліття і дібеться своєї самостійності.

Так було з полудневими славянами, так сталося недавно з Ірляндцями, Поляками, Чехами, Фінами, навіть з маленькою Литвою.

Український народ має окрему мову, пісню, ношу, звичаї й обичаї, має велику історію, літературу й мистецтво, але він замало дбає про те велике добро і замало ним дорожить.

Це виявилось після великої війни. Наші земляки кидають тепер давню ношу, співають чужі пісні, танцюють всякі глупі танці, забуваючи про старі українські танки, понехають і легковажать свої предківські звичаї. А воно зле, і навіть небезпечно! Бо, коли нам забрали державну окремішність, то зберігаймо народню, все те, що вже здалеку робить наш нарід окремим, українським народом. Не гордуймо своїм хлопським сіраком, своєю вишиваною сорочкою, не забувай-

мо нашої прегарної пісні, танцюймо козака й коломийки, святкуймо Різдво й Великдень, як наші батьки святкували, читаймо свої книжки й часописи і виховуймо наші діти не на яничарів а на вірних синів своєї поневоленої вітчизни, України. Нема такої сили, котра моглаби знищити народ, коли він є справжнім, свідомим народом, а не байдужною на все товпою.

І хай ніхто не виправдується тим, що він на чужині, що чужа культура сильніша, бо я з власного досвіду знаю, що можна двацять літ жити на еміграції і не тільки самому не випародовитися, але й дітий виховати у вірі й національних переконаннях своїх предків. Треба тільки сильної волі і трохи охоти, щоби твій дім на чужині був українською оазою серед чужої пустині. Треба, щоби в тім домі була своя книжка й газета, свій образ і свій рушник, щоби в ньому лунала рідна мова й пісня, а головна річ, щоби тут віяло своїм, рідним духом. Оттут і криється велика сила наших народніх звичаїв, нашої традиції, усього того, що нам батьки у спадку передали. Що з того можна взяти з собою, берім і несім, хочби на край світа, про иньше згадуймо і розказуймо нашим дітям, тепло, любовно, сердечно, щоби в їх серцях запалити любов до того, що й ми колись може так дуже любити.

Святий вечір можна собі зробити і в Америці і в Австралії так само, як у Карпатах, або над Чорним морем. І коляд можна своїх дітий навчити і розказати їм, як то в нас люди Різдво святкують. Так само про Великдень, Купала, Зелені Свята, про обжинки та иньші звичаї. У всім тім є багато гар-

ного, поетичного, а діточа душа любить поезію.

Та на жаль, як кажу, наші люди не доцінюють тієї сили, яка скривається в нашій традиції. Легковажать їй, ніби соромляться свого, і гадають, що воно не поступово, не культурно, що все те — старосвіччина, якій прийшов кінець. Можна бути дуже вченим і дуже поступовим а свого не цуратися. Бо поступовість не повинна вбивати серця, не повинна робити чоловіка сухим, полинялим, безбарвним, скучним. І нині є великі вчені, котрі ціле життя працюють якраз над дослідом народніх звичаїв і обичаїв, а ми їх знаємо і — забуваємо.

Отсе довелося мені бути у східній Галичині на Великодні Свята і з жалем переконався я, що втратили вони багато зі свого колишнього чару. В церкві та сама відправа, що колись, але парод не той. Якись спенцери, кашкети, мешти й черевики, якись костюми, гляди й капелюхи на головах наших сільських дівчат візьмуться, а тоді хоч у коноплі став, щоб воробців лякати.

І гагілок не виводять, забувають тих старосвітських, прегарних пісень,

котрих могли нам позавидувати навіть найкультурніші народи.

Пишу про те, не тому, що постарівся, а старі люблять на нові моди парікати, але якраз, що з молодечою силою люблю те, що молодим любив і радби його ратувати.

А ну те, браття земляки, падаймо собі руки та ратуймо, що ще не загинуло до решти. Хочби й за морем, у далекому світі, зберігаймо культуру українську.

Де коло церкви є, хочби й невеличка площа, на Великдень зійдімся. Най старі посідають собі кругом, а молодь най візьметься за руки, пай іде хороводом співаючи „Воротаря”, „Зельмана”, „Жучка” і других гагілок. Як забули — то постараймося, щоби їх видрукувати разом з нотами, бо вони того варті. Чужі люде може зразу будуть дивуватися, але згодом привикнуть і навіть зацікавляться нашими звичаями, а свої земляки, в ріднім краю, коли почують, що емігранти тим добром не нехтують, то може й собі будуть його більше цінити.

Ратуймо наші старосвітські звичаї!

Богдан Л.

ОЙ НАСТУПИЛА ТА ЧОРНА ХМАРА.

(Стара народня пісня).

Ой наступала та чорна хмара,
Став дощ накрапати, —
Ой там збіралась бідна голота,
..До корчми гулять.
Пили горілку, пили вишнівку,
Ще й мед будем пить;
А хто з нас, братця, буде сміяться,
Того будем бить.
Ой іде богач, ой іде дукач,
Насміхається:

„Ой за що, за що вража голота
Напивається?”
Ой беруть дуку за чуб за раку,
Третий в шию бе:
„Ой не йди тудя, превражий сину,
Де голота пе!”
Ой пішов дукач, ой пішов богач,
Не оглядався;
Він і третьому та заказував,
Щоб не сміявся.

Г И М Н И

Гимн — це символ національної, державної чи клясової окремішності. В його змісті і мелодії відчувається питома окремішність даної нації чи кляси. Гимни в теперішнім значінню не були знані ні в старині ні середовіччю. Аж в пайновіщій добі майже кожда держава зглядно нація має свій власний гимн. Співаючи його при святочних нагодах віддаємо пошану не лиш людині, в якої честь устроюємо концерт чи академію, але цілій нації. Особливо у поневолених народів гимн має підбадьорююче значіння. своїм змістом і мелодією завзиває до дальшої боротьби за свої права.

Гимни можна поділити на: національні та загально-державні. Приміром стара Австрія мала загально-державний гимн, але крім того кожда нація в Австрії співала свій національний. Так само є ще тепер в Англії, Югославії і інших державах де живе багато народів. Загально-міжнародним гимном стає гимн есперантистів, себто прихильників міжнародньої помічної мови „Есперанто”.

Є й т. зв. клясові гимни. Сюди треба зачислити „Червоний прапор” — гимн II. Інтернаціоналу який в Галичині співають на слова: „Який то вітер шумно прає, від Сяну, Прута до Карпат”, а якого слова написав Іван Франко. Цю пісню співали у нас ще перед війною. Натомісць гимн III. Інтернаціоналу „Вставайте гнані і голодні”, слова М. Вороного, повстав по російській революції 1917 року.

Вкінці гимн фашистівський, як противага до інтернаціоналу.

Силою подій повстали воєнні гимни. Яскравим приміром такого рода гимнів є гимн „Союзники-розбійники”, який Болгари співають від 1913 року. Болгари воювали в 1912 р. спільно зі Сербами та Греками проти Турків. На случай побіди Болгари мали дістати Македонію. Турків побито, а Серби з Греками напали в 1913 році на недавніх своїх союзників-Болгарів і відібрали їм ними здобуту країну. Від тоді співають Болгари воєнний гимн про „союзників-розбійників”. Ми маємо стрілецький гимн „Ой у лузі червона калина похилилася”, а також дуже часто співаний „Ой та зажурились Стрільці Січові”... На похоронах стрільців правильно співали „Журавлі”. Давні Запорожці йшли у бій з пісню „Нам pomoже святий Юрій”... Старий козацький марш-гимн „Гей не дивуйтесь добрії люди”... походить з часів воєн Хмельницького.

До гимнів можнаби ще зачислити знані марші наших руханкових товариств. Дуже популярною пісню є „Гей там на горі Січ іде!”, яку в Галичині, особливо селянство, залюбки співає. За те „Соколи, Соколи ставаймо в ряди!” більше знане між інтелігенцією. Гарний січовий марш „Грає трубка в ряд ставай”, якої слова написала Віра Лебедова, а музику бл. п. Денис Січинський — ще дуже мало знаний, а його належало би узнати за другий січовий гимн. Звичайно гимни не лиш грають, але й співають. Зміст їх це звеличання своєї нації, вітчизни. Але є й такі гимни, яких тяжче співати, бо не мають слів. Такий гимн має Іспанія. Це є гарний, воєнний марш ще з року

1700. Ще від того року до сьогодні, задержався той гимн без слів. Офіційним гимном Італії є „королівський марш”, який повстав 1834. Крім того півофіційним гимном є „марш Гарібальдового”; фашисти знов піднесли свій гимн до значіння вседержавного так, що Італія має тепер два зглядно три гимни. В Німеччині співають на мелодію старого австрійського гимну „Дайчлянд, Дайчлянд ібер аллес”. Треба признати, що мелодія, якою ми ще недавно величали Габсбургів, справді гарна. Маленька Австрія має симпатичний гимн, але за мало знаний. Чехи мають один з найкращих в світі гимнів „Кде Домов муй”, який співають без ріжниці партій з великим ліетизмом і внутрішнім переконанням. Словаки співають „Над Татров са блиска”. Загальною славянським став сербський гимн, який повстав за Обреновичів 1872. Крім того загально-державного співають Хорвати свій національний гимн „Лепа паша домовіна”. В Галичині співає дехто на мелодію хорватського гимну слова Сильвестра Яричевського „Наша славна Україно!” Розуміється, що й Словинці мають свій національний гимн, а Черногорці, які від кінця війни належать до Югославії, дуже часто співали у своїй маленькій державці дві народні пісні, які одначе не можна уважати за офіційні гимни. Обі пісні уложив король Микита. Румунський гимн повстав 1862 року, а зачинається словами: „Наш король най жиє в мирі і пошані”. Болгари співають як національний гимн „Шумі Маріца” з часів боротьби з Турками. Крім того протисербський „Союзники розбійники”. В Туреччині не було за монархії жадного гимну, аж за республіки прийнято як гимн „Похід Муста-

фи Кемаля”. Грецький гимн тепер, за республіки, той сам, що був за королівства тому, що слова його величають не короля а націю. Гимн той повстав в роках 1821—1825 в часі протитурецьких воєн, а автором його є найбільший новітний поет Діонізіос Сольомос. Голяндський гимн зачинається: „Єсьм Вільгельм Нассавський з німецької крови”, а походить ще з року 1570. Бельгійський має цілком противний характер — французький — а повстав в часі бельгійсько-голяндської війни 1630 р. Знана у цілім світі французька Марселеза, повстала в році 1792. Велика Британія має два зглядно кілька гимнів. Англійці співають крім „Боже стережи короля!”, що появився около року 1740 ще оден гимн „Чолобитня Альбіону”. Перший гимн — вседержавний, другий — народний. Але коли зійдуться Індійці то не співають ні одного ні другого, але свій національний: „Слава Тобі матірна земле!” Розуміється й Ірландці мають свій національний гимн. Данців гимн сягає в далеку минувшину, до споминів про морський бій під Фемарном і про свого королівського героя; так задержалася і до сьогодні пісня: „На горі машту там король Крістіян став!” Гарно звучить гимн Шведів: „Ти стара свобідна, скалиста Півноче”. Йому подібний є норвежський гимн: „Ах, любім ту землю”. У Швайцарії співають всі три, замешкуючі той край народи: Німці, Французи й Італійці як гимн німецьку пісню: „Коли закличеш мене вітчино”. В Литві сталася гимном народна пісня: „Литво, Ти вітчино моя, ти спадку наших предків!” В Латвії повстав коло року 1890 народний гимн „Боже, стережи Латвію”.

В Польщі співають „Єще

Польска не згінела”, а мелодія цього гімну така сама як чеської патріотичної пісні „Гей Сльоване!” У давній Росії співали „Боже царя храни!”, дуже мелодійний гімн. Теперішня Росія, згідно Союз Східських Республік знає III. Інтернаціонал і інші пролетарські пісні. Гімн Японії починається словами „Хай процвітає імперський дім!” Злучені Держави Північної Америки співають „Зоряну Пісню” вже від 1814 року, але офіційно узнано її за гімн аж в році 1903. Гімн Куби починається словами: „В гору до бою!”, а Мексико завдячує повстанню свого гімну боротьбі за свободу, як також упадкови диктатора Санта Анні в 1855 році. Гімн Колумбії починається словами: „О славо вічна!”, Еквадор: „Будь тисячкрат здоровіша, вітчино!” Дуже гарний гімн має Аргентина, що починається: „Слухайте, смертельники, святого клича о свободу”. Навіть такі мініатюрні держави як Люксембург, Ліхтенштайн та Сан Маріно мають власні національні гімни.

Українським національним гімном є „Ще не вмерла України”. Слова написав Чубинський, музика М. Вербицького. Крім того співають в Галичині Франка „Не пора, не пора, не пора Москалеві й Ляхові служити!” Браття Наддніпрянці співають звичайно крім загального національного гімну ще й „Заповіт”, а також залюбки стрілецькі „Журавлі”. Наше Закарпаття має свій питомий гімн „Подкарпатські Русини”. Коли бачимо як другі народи цінять то, що є всім спільне, дороге то мусимо й ми шанувати свій гімн та викорінювати всякі неправильності у відношенні до него.

Буде отже добре застановитись над тими кількома увагами.

Чехи дуже шанують свій національний гімн. Ось Ви на сокільському здвизі. 150 тисяч видців... На площі виводять при музиці патріотично-виховуючу сцену „Кде Домов муй”. Видці, одушевлені величавим здвигом людей, що беруть участь у сцені, захоплені грою красок костюмів — діляться з собою вражіннями, спостереженнями. Нагло грає музика національний гімн. Тисячі розбурханих людських хвиль в один момент втихають і з піетизмом слухають... Могутне вражіння!

А як собі нагадаєш як то в нас буває — то лице паленіє зі встиду. Виперфумовані і видекольтовані дами, а лани у фраках чи жакетах на концерті Шевченка... Замість тих дві години справді посвятити памяти нашому Будителеві, внутрішню пережити значіння Батька Тараса для України — їх увага підчас концерту звернена на зверхній вигляд виступаючих, а в павзах забавляються зі знакомими наче в яким касині. Який чужий і далекий їм Шевченко! Але що діється даліше — ще поганіше. По концерті співають „Ще не вмерла, а ті, що раз в рік прийшли поклонитися тому, що ціле своє життя терпів за Україну, не мають терпеливості підчас співання гімну спокійно вистояти на своїм місці, а — летять в гардеробу по річи... Ось так виглядає у нас піетизм до свого гімну, до того, що у других народів святе.

Так відноситься до свого гімну українська „буржуазія”. Знов наші комуністи уважають його „буржуазною видумкою” і висмівають. Забувають одначе, що заки стали партійниками були і є Українцями, по українськи вчила їх мати говорити й молитись, колишучи свою дитину українські пі-

сні співала, а в школі учили любити свій народ, а не одну його клясу. А впрочім! Чому комуністи других націй, приміром Чехи, не уважають свого національного гимну за якусь буржуазну дурничку а співають його з однаковим одушевленням як і III Інтернаціонал?! Чи українські комуністи хочять бути найбільш партійними шовіністами у світі?

Мусимо пам'ятати, що народний гимн це не якась коломийка чи думка-шумка, що то можна її співати коли і дещобудь, залежно від настрою і товариства. Народний гимн це святість і його можемо співати лише при святочних нагодах. На жаль, бувають случаи, що веселе підпите товариство між іншими піснями, часом і сороміцькими, затягають „Ще не вмерла”... І хоч підняті патріоти ласкаво встануть з крісел, то це їх не оправдує, бо співати гимн при склянці пива чи муншайну це профанація, всякий брак пієтизму до него!

Нікому не вільно змінювати слів автора гимну чи взагалі якогось літературного твору. Одного разу чув я на концерті Шевченка в Галичині як диригент-священик, не розуміючи психічного болю поета в даній хвилі, поважився викинути з композиції (здається Лисенка) слова „а до того я не знаю Бога!...” Це є недопускаєме, щоби хтось „виправляв” поета, а ще тим більше Того, якого пам'ять хоче шанувати. Та всеж таки часом є конечно змішати якесь слово автора. Таку конечність бачимо якраз у словах нашого гимну. В них відбивається наша сентиментальна вдача, яка каже на-

віть наших національних гнобителів звати здрібніло „вороженьками”. Та-кі ніжности мусимо викинути а співа-ти: „згинуть наші вороги”.

Що до самої мелодії то позволю собі звернути увагу, що ще многі з нас не вміють співати гимну як слід. Це є велика ганьба і певно щось подібного у других народів не знайшовби! Що як що, але гимн треба уміти співати! Отже ті, що ще до тепер того не знають, хай собі конче запам'ятають, що слова „запанує ми браття” співається цілком так само як „згинуть наші вороги”. Кождий, що ще цього не знає, мусить це пам'ятати, щоби своїм незнанням не вводив діссонансу тоді коли другі співають гимн як належить.

Колиж вже раз станемо й ми бо-дай в приближенню такими Чехами, Хорватами чи хочби Поляками? Гляньмо як у других народів шанують своїх заслужених людей, як дбають про національне виховання, як ставляться у них до свого гимну! Чому і ми не маємо шанувати то, що є спільне цілому народови, без огляду на партійні переконання одиниць?! А чейже наш національний гимн єднає всіх, нас, з над Кубані, Дніпра, По-праду, Дністра Прута й Ужа і взагалі всіх Українців на цілому світі! Хай мають собі одиниці переконання, які хочуть, але всіх нас лучить в одну велику, могутню родину одно: любов до України, а виразним символом тої луч-би є наш національний гимн „Ще не вмерла Україна!” Шануймо його!

Степан Хвиля.

Борис Грінченко.

СМЕРТЬ ОТАМАНОВА.

1.

На ліжку твердому, на голій землі,
Вгорнувшись в козацьку кирею,
Лежав, головою на простім сідлі,
Отаман козацький і ждав, щоб прий-
[шли

Хвилини розлуки з землею.

2.

І подруга вірна край його була,
З життям при ній лекша розлука;
Багато походів вона відбула,
Багато голів з пліч могутніх стяла —
Важенна козацька шабляка.

3.

Не раз же він плавав під Турка в чай-
[ках.
Не раз і з Лягами стинався,
Не раз, по широких гулявних степах,
Щербив на татарських її головах
І часом з Волохом рубався.

4.

Багато за волю він крови пролив,
За Січ і за рідну Україну:
На дужому тілі він ран не лічив,
Живий повертався із лютих боїв,
Хоч бивсь завсіди до загину.

5.

І от же: не в чесних вояцьких боях,
Де крови без міри лилося,
Не в лядських лукавих зрадливих ру-
[ках,
Не в герці з Татарами в чистих степах
Вмірати йому довелося.

6.

Він сам умірає в цьому куріні,
Лежачою смертю вмірає...
Навкруг тільки стіни похмурі й сумні,
Та джура, ховаючи сльози дрібні,
На него сумно поглядає.

7.

І тяжко старому. І джуру тоді
Він кличе до себе рукою
І каже він: „Джуру мій вірний, піди,
До мене ти хлопців моїх приведи, —
Прощатся хай прийдуть зі мною”.

8.

І стало козацтво круг него сумтне,
І ждуть всі останньої мови...
„Спасибі вам, діти!” — він каже —
[„мене
Зла доля в далеку дорогу жене, —
Бувайте ви, діти, здорові!

9.

„Але умірати в цьому куріні
І лежнем лежати — несила;
Степ скрізь оживає тепер по весні,
Лунають ячання і дзвонять пісні, —
Мене-ж тут недоля побила.

10.

„Вводіть мою волю в останній цей час:
Мене на коня посадіте...
Хай, поки ще світ мені Божий не згас,
Вступлю я в стремена і гляну ще раз
На батька на степ, мої діти!...”

11.

І загад останній почувши сумний,
Козацтво коня вже сідлає,
І батька старого садовлять вони,
І тихо рушають у степ у рясний,
І тихо кінь вірний ступає.

12.

І їдуть мовчки. Степи навкруги,
Як море безкрає, хвилюють,
І здалека ледви маячать луги,
І мріють Дніпрові круті береги,
Могили високі сумують.

13.

І їдуть всі далі . . . Кивають рясні
Квітки головками своїми;
В високій ширяє орел даліні,
І птаство щєбече безжурні пісні,
І чайка кигиче над ними.

14.

І їдуть все далі . . . В траві промайнуть
Сайгак, чи коза швидконогі
І зникнуть безслідно . . . І ось уже чуть,
Як виють і плещуть, і бють, і ревуть
Дніпрові пороги.

15.

І далі ізнову . . . Смутні козаки
Ні слова іще не сказали.
Отаман мовчить, похилився до луки,
Стиснувши свій повід, не рушить руки,
І їде все далі та далі.

16.

І тихо спитався з козацтва один:
„Чи, батьку, не час нам додому?“
Але не відмовив нічого їм він,
І знову всі їдуть ще кілька хвилин,
Він знову нічого нікому.

17.

І коней тоді зупинили вони;
Отаманів кінь зупинився,
Отаман одразу схитнувся на коні:
Заснувши в останнім довічному сні,
На руки їм мертвий схилився.

ПРО БУДУЧНІСТЬ ПОЛЬЩІ.

(Ворожба зорезнавців).

Німецька газета Астрономіше Блеттер містить ворожбу астрольога Гляна про Польщу на 1928 р.

В тому році в Польщі поширються невдоволення, заворушення. Се некорисний рік для польських фінансів і заграничних справ. Соціалізм зросте на силі.

Інший астрольог Естеррайхер каже, що затьмінне сонця 19. травня, 1928, вплине некорисно на Польщу.

Астрольоги Грім і Гутер оголосили свої пророцтва про Польщу на більше літ наперед. Грім каже, що в 1931 і 1932 році можлива війна Польщі з Німеччиною. Гутер пророкує Польщі

незавидну долю. В 1929 р. прийде до спорів між Францією, Польщею й Італією. В 1930 р. Польща зверне Німеччині деякі західні часті своєї держави. В 1933 р. Польща заатакує Німеччину, але без успіху. Послідує заключенне компромісового мира. Щойно в 1939. наступить катастрофа. Польща програє війну проти своїх славянських сусідів і зачне розпадатись. Наступить розбір Польщі між Росію і Німеччину, які створять військово-економічний союз. Два роки пізніше вибухне в Польщі повстанне. В слідуючих роках Польща не мати-ме вже ніякого впливу.

ПОТОПА НА УКРАЇНІ.

(Озеро для Дніпрової електривні).

Скоро за рік або два, утвориться на середньому бігу Дніпра на південь від Катеринослава озеро.

Буде побудована перегорода впоперек Дніпра, яка піднесе дніпрові води на 37 метрів і залле майже 42,000 акрів землі із 42 селами. Під водою пропаде зовсім і німецька кольонія Кічкас, основана у XVIII століттю.

Вже нині на правому (високому) березі Дніпра будуються нові села, які потому заселять люди затопленої полоси. Люди вступаються на кілька миль полишаючи місце широкій струї ріки, котра утворить нове озеро. Покинуть землі, на яких живуть від століть. Нині ще можна видіти вулиці німецьких кольоній, стріхи німецьких хат, на яких коліровими буквами визначені імена власників домів, і цілі загороди. Все те призначено на будуче дно великого озера, яке розліє із своїх вод Дніпро.

Ось там біля великого дому росте рідке дерево. Незадовго між його заліз'єм будуть увихатись риби Дніпра. З палуби корабля, що буде плисти гім штучним озером, буде може ще видно вершок того великого дерева, як щось таємничого.

Там під берегами Дніпра твориться нова легенда про затоплені села. А поки води заллють 42 села, археологи запопадливо розсліджують Дніпрові береги. Риють і копають у землі, таксамо як і робітники, що працюють над будовою перегорода і водної централі. Треба спішитися з розкопками в землі, яка небаром навіки заллється високими водами. Треба розслідити стопи народів, які перейшли сю велику браму народів з далекої півночі і зі сходу на південь.

Дніпро, що жив в історії усіх народів близьких йому, самий залле сі місця. Але не зі своєї волі, а з волі людини, побідника природи.

КОЛІСАНКА.

(Народня пісня).

Ой спи, дитя, без сповиття,
Поки мати з поля прийде
Та принесе три квіточки.

Одна буде дрімливая,
Друга буде сонливая,
Третя буде щасливая.

Ой, щоб спало, задрімало
Та, щоб росло, не боліло,
На серденько не скорбіло.

Ой рісточки у кісточки,
Здоровлячко на сердечко,
Розум добрий в головоньку,
Соньки дрімки у віченьки.

Ой ходить сон по уличці,
В білесенькій кошулечці.
Слонається, тиняється,
Господоньки питається:

А де хата теплесенька,
Де дитина малесенька,
Туди піду ночувати
І дитину колісати.

А в нас хата теплесенька,
В нас дитина малесенька.
Ходи до нас ночувати,
І дитину колісати.
Ходи соньку в колісоньку,
Присни нашу дитиноньку.

Братство Сошествія св. Духа, відділ 108 У. Н. Союзу в Лейквуд, Огайо.

ЯК ВИКРАДАЛИ ДІВЧАТ.

Давними часами на Україні був дуже поширений звичай викрадати панни. Коли залюблений не міг дістати руки панни, звичайно через нехиті її родини, закрадався в день або в ночі, поривав дівчину, вивозив її до умовленого місця і брав з нею шлюб. Нераз діялося се за згодою панни. Часом зайливі свояки або опікуни тирацізували дівчину і не хотіли віддати її за муж, щоби самим захопити маєток. Нераз мачуха, вітчим або кривняки не хотіли виплатити сироті посагу, відстрашували конкурентів, відкладали подружжя під різними причинами, примушували дівчину до старопаненства або до монастиря. Не одну панну багатого роду насильно замкнуто у монастирських мурах. Тому то залюблена молодь радила собі проти тиранії опікунів таким способом, що умовлялася з дівчатами і піби силою уводили їх з собою. Наведемо деякі приклади таких поривань з давних часів.

В 1601 р. вславився відважним кроком молодий пан Самійло Павловський. В білий день приїхав він до двора папа Плази в Дівчинцях у Любачівщині, де була панна Гальшка Лютославська, пірвав її зпоміж інших панночок, подав через вікно до рук товаришів, що там чекали, сам вискочив тимже вікном і відїхав кіньми, заким в дворі хтонебудь міг опам'ятатися.

Таксамо порадив собі Іван Стрілецький, якому пан Шпандовський не хотів дати доньки. Два дні вів він розсліди, куди ходить його панна, а третього дня, як дівчина пішла зі служницею до робітниць, що брати коноплі, випав з ліса, схопив панну ра-

зом зі слугою і відвіз їх до свого батька в Хотимирі, шість миль їдучи, як най скорше могли коні.

Інший шляхтич Рамулт викрав собі панну проти волі батька, але при помочі матері; потім ще вернувся до дому своєї судженої з великим товариством і насильно забрав її придане!

Інший юнак пірвав собі панну, але ніде не міг знайти священника, що схотівби йому дати шлюб: Так їхав з Яричева до Глинян, з Глинян до Гологір, всюди стрічався з відмовою, аж в Дунаєві якийсь священник змилосердився і повінчав утікаючу пару.

Незвичайної штуки доказав 1625 р. пан Адам Калиновський, винницький староста, — він викрав дівчину з оборонного замку підчас великого зїзду шляхти. Його справа була цікава ще й тим, що він пірвав свою рідну тітку, сестру своєї матері. Батько панни був галицьким старостою і перебував з донькою в Галичині. Калиновський зібрав великий відділ зложений з волоських і сербських гайдуків, наємних вояків, на човнах підплив нічною порою під замок у Галичі, витовк діру в замкових мурах і дістався до середини. Панна дісталася в його руки, а разом з нею скарбівниця повна дорогоцінностей в перлах, золоті, сріблі, та богата жіноча гардероба. Щоби ще більше докучити старому батькові паннич забрав з собою ще менші гармати і багато всякої зброї.

В 1629 р. голосне стало пірванне панни Евфрозини Мнішхівної, а радше не пірванне, лише утеча з батьківського дому. Панна вже тоді у зрілих літах не могла погодитися з матерю, що її дуже гостро тримала. Але знай-

шовся молодий панич, що хотів добути дівчину з неволі, панна Евфрозина умозилася з ним і дала себе викрасти. О півночі під двір заїхала карета, панна вже готова вийшла з хати, не забула взяти з собою срібла, золота і своїх убрать, і юнак повіз її до шлюбу.

Як який роман, виглядає оповіданне про пірванне панни Шавинської з монастиря в Перемишлі 1634 р. Панна була сиротою і вітчим замкнув її в монастирі. Невдовзі вже мав відбутися монастирський обряд прийняття нової черниці, панна Шавинська ходила вже у чернечім одязі. Але тимчасом у Перемишлі явився у монастирі пан Самійло Курдвановський, пазвав себе свояком панни і дістав дозвіл відвідувати її через ґрату. Невдовзі він порозумівся з дівчиною і уложив плян, як її викрасти. В ночі він вийняв кілька дощок з паркану, що окружав монастир, дістався під вікно клії, де жила панна, дав їй умовлений знак і при помочи перекупленої служниці вивів її до шішчини при монастирським мурі. Тут вже було приготовлене убрання панни і за хвилину з черниці вона передягнулася у світову даму. Пан Курдвановський завів її до своєї хати, там вже чекав священик і зараз дав шлюб молодій парі. Священик спішився, але молодий пильнував його, щоби всі шлюбні церемонії були докладно виконані. Так в однім моменті він крикнув: „Алєж отче, ви забули про найважніше, — не звязали нам рук спиттрахилем”. „Ну, то я поправлю ще раз”, сказав священик і доповнив обряд. Потім гості розійшлися і молоді до раня лишилися самі. Але раненько молода перебралася знов у чернечий одяг і вернула до монастиря; назад засунуто дошки у паркані, все покрила тайша.

Аж в кілька місяців пізнійше, коли Шавинська мала складати законні

шлюби, Курдвановський почав розголошувати, що вона є його шлюбною жінкою. Як вже прибирали церкву до церемонії, він післав до монастиря килим, на котрім брали шлюб, щоби на ньому складала законні приречення... Але все таки монастирський обряд відбувся; церковні власти уважали неправним шлюб, що був даний потайно в ночі.

Минуло знов кілька місяців — Шавинська була вже справді монахиню. Але Курдвановський ще раз дістався до монастиря і знов викрав свою жінку, сховав у свого приятеля, персбрав у мужеський одяг, перевіз човном через Сян і поїхали дальше каретою, що на них чекала. Вже йому ніхто жінки не відбирав, хоч родина панни довго з ним процесувалася.

Таксамо романтичне було пірванне панни Соломії Нагірської. Се була богата сирота, її свояки хотіли віддати її за нелюба і загарбати собі маєток. Вже прийшов день, коли панна мала іти під вінець, саме прибирали її до шлюбу, — але тут явився несподівано молодий пан Передвойовський, військовий, з кількома озброєними товаришами, схопив дівчину на коня, забрав з собою і з нею оженився.

Інша історія була в містечку Буську — там пан Жолчинський пірвав з рук матери молоденьку 12-літню доньку. Мати виходила якраз з костела, нічого не передчуваючи; Жолчинський приступив до неї, ніби залізвся, взяв її за руку, але притримав і крикнув на своїх людей, щоби брали дівчину. Мати пручалася, кричала, дівчинка також плакала і видиралася з рук служби, але ніщо не помогло, забрали її. Мати зібрала поміч, прибігла до господи Жолчинського, але шляхтич зібрав собі збройну ватагу і не допустив її до дому. Потім в ночі саннями рушив до Львова, а по дорозі ріжни-

ми способами підмовляв дівчину, щоб віддалася за нього. Гірко переплатив Жолчинський сю своєволю. Брат панночки зібрав свояків, пустився в погоню за рабівником і здігнав його в Голоську під Львовом. Жолчинський заїхав тут до свого приятеля, панну

замкнув в окремій, темній кімнатці, а сам збирався шукати священника, що давби йому шлюб. В тій хвилі напали на нього здоганячі і він упав поцілений кількома кулями і порубаний шаблями.

ВОЄННИЙ ТАНЕЦЬ ЧОРТІВ.

Гостина в начальника австралійських чорних людодів.

Один австралійський дослідник відвідав племя австралійських дикунів. Він так описує гостину у ватажка племені:

Вкінці ми наблизилась до могутнього пралісу, повного їдовитих вудів і величезних крокодилів. В пралісі живуть людодіи диким звірячим життем. Лазять гущівниками; нападають на добичу, наче хижі звірі. В пралісі страшна спека, що аж ум запоморчується. Дуже багато вужів ріжної величини і родів. Звірята в лісі счиноють страшний галас, з якого найвиразнійше визначається вереск малп. Чим глибше запускались ми у праліс, тим сильнійше опановувало нас неприємне вражінне.

Нараз ми почули людські голоси і несподівано попали на табор людодів. Хвилю я був зовсім збентежений. Нагі чоловіки, жінки і діти сиділи довкола таборового огню, а більшість із них були відразливо погані. Звірячі лица, дикий грізний погляд. Ми підій-

шли ближше і переконались, що і людодіи нас запримітили. Пестро помалюваний начальник, супроводжений товпою своїх людей, вийшов нам на зустріч. На диво, всі були для нас велими ввічливі і повели нас на середину майдану, де дикуни танцювали воєнний танець. Задивувала нас зручність тих людей і їх звіряча кровожадність. Ше тепер пробігають мені мурашки поза спиною, коли згадаю се. Бо той танець виглядав зовсім по чортівськи.

Вкінці ватажок попросив нас відвідати його „палату”. Влізли ми туди низким отвором і лише помалу могли розглянутись. Щоб ми бачили, запалили дикуни огонь, бо вікон там не було. Ватажок показував нам свої скарби, кожухи, воєнні накривала, в які загортались їх жінки до релігійних танців. Тепер заспівали якусь дивну пісню. Подали нам теж якийсь напиток, якого перший напився ватажок, щоби нам доказати що то не отрута. Прощалися з нами голосними викриками.

Братство св. Петра і Павла, відділ 165 У. Н. Союзу в Шікаго, Ілл.

З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛЯНСТВА В ПОЛЬЩІ.

Чужосторонні письменники називали давню Польщу п е к л о м с е л я н. В давні часи у всіх краях селяне були під владою панів, але ніде селянська неволя не була така тяжка, як під Польщею. Селянин мусів працювати на панській лані три або чотири дні на тиждень — деколи пани вимагали, щоби хлоп щоденно по пів дня робив у пана. Селяне мусіли ходити до орання, до жнива, до сіна, молотити, рубати дрова, до ліса і т. ин. До того були обов'язані давати дань гріними і натурою, давати до двора худобу, свині, збіже, хліб, яйця, масло. Кожний більший празник польський пан умів використати, щоби добутти від селян який дарунок зі святочним поздоровленням, так нпр. на Великдень яйця, на Різдво курку і т. д.

Селянин не мав права жалуватися нікому на збитки пана, бо ніякий суд не приймав хлопської жалоби; над селянином суддею був тільки пан. Пан мав право судити і карати селян, міг паложити на свого підданого грошеву кару, міг карати його на тілі, міг навіть покарати його смертю.

Суд відбував пан сам або кликав собі до товариства інших шляхтичів і робив з них судову лаву. Допит відбувався по тодішньому звичаю так, що обвинуваченому задавали різні мукки, щоби він зізнав правду: тягнули йому руки і ноги, ломили пальці, підпалювали вогнем. Кара смерти відбувалася через повішення або спалення на кострі.

Страшно терпіли селяне. І звичайно терпіли покірно, тихцем тільки дряпави сльози. Рідко коли в селі знайшлися сміливі проводирі, що підмовляли селян до опору і шукали спра-

ведливости по судах і навіть їздили з жалобами на королівський двір. Нераз приходили від короля прикази, щоби селян не переслідувано і зменшено гнет над ними. Але пани і підпанки не хотіли слухати навіть королівських доручень — в Польщі і короття не шановано. З сіл коло Лежайська в Галичній селяне ходили зі скаргою до короля і дістали собі королівські листи, якими зменшено їм панщину; але державці нічого не робили собі з королівського письма, побили селян, що ходили до Варшави, посікли канчуками і замкнули до вязниці. Один пан казав селянським послам королівський лист посолити і зїсти... Другий кричав їм в очи: „Хочби ви залізне право дістали, то таки мусите панщину робити. Король є королем у Варшаві, але тут в Лежайську то я король!” Жалоби до короля тільки розлючували шляхту. „Хочби я мав в одній сорочці лишитися”, відгрозювався один пан. „знищу вас, хлопи, і тих, що до короля на мене ходили, кажу на палъ вбити!” Пан з Батятич, в камянецькій повіті, зловив Демка Зелізка, що з іншими селянами ходив до короля, хопив його за бороду, товк головою до стіни і кричав: „То ти, бунтівнику, до короля ходиш і хлопам робити не кажеш!” Казав бити Зелізка і водою поливати, аж вернеться до роботи: „Буде їм король, — тут я король за свої гроші!” Навіть жиди сміялися з королівських приказів. Жид фактор з Долини, як здибав в дорозі селянина з Надієва, що вертався від короля, казав його побити і кричав пукткуючи: „Отсе тобі письмо від короля!” А священика з того самого села, що підмовляв селян проти пана, приказав закувати в кайдани і кинув

до вязниці. Колиж священика завізували до слабого, дозволив йому піти, але з кайданами на ногах.

Пани і підпанки польські всякими способами гнобили наших селян. По декотрих селах нещасливі селяне день в день мусіли ходити на панщину і ще до того були обов'язані платити різні податки і прості драчки. Селяне в Яворівщині жалувалися, що їхні державці кажуть їм цілими тижнями ходити на роботу, висилають їх підводами аж на Угорщину, наймають з кінями жидам і купцям, заганяють до орання, волочення, жнив, молочення... До того кажуть платити дань грішми і не минають ніякої нагоди, щоби щось здерти: беруть десятину з ягнят і курей, забирають мід з пасік, полотно, пряжу і т. д. В Долинщині староста грабував села гірше від Татар. В 1635 р. панські посіпаки під проводом двох Жидів-арендарів панали на село Надіїв з диким криком, так що селяне, думаючи, що се справді Татаре почали утікати до лісів з дітьми і жінками, та цілу добу не показувалися до села, — а тимчасом нападники плюндрували село, забрали селянську худобу, коні, різне майно. Селяне з розпуки кинули село, а пан забрав їхні хати, засіяні рілі і всякий добуток на двірську потребу. Підчас спорів і воєн між собою польська шляхта нищила і гра-

бувала підданих противника без ніякого милосердя. Так один пан підчас наїзду на село Перегінсько забрав селянам коло 700 волів, 100 коров, 1000 овець, багато ялівнику і т. д.

Ніщо дивного, що селяне ненавиділи своїх гнобителів і горіли жадою помсти. Найбільше завзятий був нарід на Покуття і на Підкарпаття. Тут були ще величезні, відвічні ліси, яких ніхто ніколи не рубав, оселі стояли рідко і були невеликі, селяне здебільша жили зі скотарства. Тутешні пани мусіли вдовольтися, як дістали від підданих яку овечку, трохи сира або риби. Як котрий пан захотів взяти трохи більше, селяне ставали проти нього, кликали опришків і пан нераз мусів утікати з села, радий, що вийшов з життям. Нераз селяне вповідали панови послух, зброїлись у коси, сокири, стрільби, нападали на двір і самі робили собі справедливість. Найбільш кровавий для польської шляхти в Галичині був 1648 рік, коли до галицької землі прийшли козаки з Богданом Хмельницьким. Тоді у всіх селах селяне повстали проти панів, грабили двори, палили без милосердя. При життю лишилися тільки сі, що добре поводитися з своїми підданими і вміли пошанувати у біднім хлопі людську душу.

—o—

Коли кава вилетється на одяг, то вже не кава лише бруд.

—o—

Чеснота, якої треба аж пильнувати, вже або дійсно перестала бути чеснотою, або небаром перестане.

—o—

Хто і самий має вікна, хай і друтому вікон не вибиває.

—o—

Пайліпше лікарство на добре травлення, коли бачимо, як їсть убогий чоловік. Викинь пігулки через вікно, а вживай тамтого лікарства.

—o—

Неодин як дає, бачить одним оком, а дивиться сімома, що назад дістане.

—o—

Не терпи підлизника, як кинарне не терпить хробів.

ЗРІСТ НАСЕЛЕННЯ НА ЗЕМЛІ.

Наскільки можна обрахувати з тих статистичних даних, які є в різних краях, на протязі дванадцяти літ (1913—1925) населення нашої землі зросло приблизно о 95,400,000 душ. В 1913 році було всіх людей на світі 1,789,000,000, в 1925 році було 1,884,000,000.

В окремих частинах світа той зріст людности виявляється в таких цифрах:

Європа без Союзу Советських Республік: всього населення в 1913 році поверх 350,000,000, в 1925 році поверх 364,000,000, — зріст о 4 відсотки.

Советський Союз (вкупі європейський і азійський): в 1913 році 148,000,000 населення, в 1925 році 140,000,000, значить зменшення.

Північна Америка (Аласка, Канада, Гренляндія, Лябрадор, Нью Фандленд і Злучені Держави): в 1913 році 104,000,000, в 1925 поверх 124,000,000, зріст о 19 відсотків.

Південна Америка (на південь від Панами): 56,000,000 в 1913 році, 64,000,000 в 1925, зріст на 22 відсотки.

Азія (без советської території в Азії): в 1913 році 959,000,000 людности, в 1925 році 1,003,000,000; 5 відсотків зросту.

Австралія й Океанія: приріст населення за дванадцять літ із семи з половиною до близько девяти мільонів.

Африка: 134,000,000 в 1913 році, 143,000,000 в 1925 р.

Розуміється, не всі цифри, на яких

опертий той рахунок, зовсім певні. В багато азійських і африканських краях нема правильного перепису населення і не можливо його зробити. Який є обрахунок, то роблено скільки можливо точно, але всетаки на здогад. Далі, не у всіх краях переводять той перепис одночасно. В Європі все таки ще є трудности з неусталими кривими людности наслідком війни. І через нові кордони буває трудно порівняти теперішнє населення з колишнім. Рахують, що через повстання пових держав біля 73,000,000 людей змінило своє горожанство.

Взагалі, на протязі тих дванадцяти літ приріст населення на всім світі не дуже великий. Всього трошки більше як 5 відсотків. В Європі той приріст ще менший, лише 4 відсотки, а коли врахувати і Советський Союз, то лише не багато більше як один відсоток. На протязі тих дванадцяти літ територія теперішнього Советського Союзу стратила вісім мільонів людности.

Найбільший приріст населення помічається в Південній і в Північній Америці, — 22 і 19 відсотків. Одначе для всього світа се не багато, бо в обох Америках не живе навіть осьма частина всіх людей.

Найменше точні відомости про приріст і зміни в населенню з Азії. Інтересно, що в Азії живе більше як половина усіх людей, що є на світі.

На земській кулі води займають майже тричі стільки простору, що сунуходіл.

— о —

Зло яке ми самі маємо, осуджуємо тим острійше у других.

Жебрак давав науку другому: Ніколи не проси милостині в чоловіка, що йде самий один. Коли йдуть два, то дадуть оба. Колиб кождий з них ішов окремо, ніодип не давби!

— о —

Братство св. Йосафата, відділ 273 У. Н. Соєза в Гудсон, Н. Й.

Лев Толстой.

ПРО ЗЕРНО ЗБІЖА, ВЕЛИКЕ ЯК ЯЙЦЕ.

...Одної днини найшли сільські діти щось таке велике як яйце, але з такоюсамою ямкою по середині як зерно.

Якийсь подорожний, що мандрував селом, побачив се; купив за кілька шагів і повіз у місто. Там продав цареві за дорогі гроші, як велику рідкість.

Цар скликав усіх мудрців свого великого царства і казав їм розпізнати, що то таке: яйце чи зерно.

Довго-довго роздумували мудрці над сим тай таки не пайшли відповіди.

Раз, як та річ лежала на відчиненому вікні царської палати, надійшов звичайний когут, дзьобнув лупинку, пробив дірочку і тоді весь світ міг побачити, що то було зерно.

А тоді вже прийшли і мудрці та сказали, що то зерно жита. Счудувався дуже цар. І велів негайно розшукаати, коли і де родилось таке зерно.

Довго-довго роздумували мудрці над тим, та ні вони ані старі книги, в яких шукали, не вмiли на те відповісти.

— У наших книгах, — сказали цареві — нема нічого про те. Кажі прийти мужикам, великий царю! Може котрий з них чув від старих людей, коли і де сіяли таке збіже!

Цар дав приказ привести якого старого мужика.

Довго шукали аж прийшли слуги зі старим мужиком, згорбленим, беззубим. Він з трудом шкандибав на двох палицях. Старий мав уже слабкий зір і ледви міг бачити зерно, яке йому цар показував. Оглянув його з усіх боків.

Скажи мені старий, — запитав цар — де ви збираєте зерно такого роду? А ти самий, чи сіяв коли таке зерно? Або чи бачив ти їх коли де на базарі?

Старий не дочував добре і мало що розумів.

— Ні, пане! Весь мій вік я подібного зерна не сіяв, не збирав і не купував. А ті, що я купував, були такі як і теперішні. Поспитај мого батька, може він що чував про ті дивні зерна.

Цар розіслав післанців, щоби шукали за батьком мужика. Найшли його скоро і привели до палати. Він бачив добре і ясно все розпізнавав.

— Скажи мені, старий, — казав цар, — чи не знаєш ти, де таке зерно родиться! Тай чи ти самий не сіяв такого зерна на своєму полі або не купував від сусіда?

— Ні, — відповів старець — такого зерна я ані не сіяв ані не жав. Тай не купував я ніколи збіжа. За моїх часів не знали гроший. Кождий їв свій власний хліб, а в біді помагали собі взаїмно. Наше зерно — щоправда — було більше і видатніше в мливі, ніж зерно, що його тепер збирають... Але до того зерна тут ще далека дорога. Я чув, як мій батько розповідав, що за його часів збіже красне росло; мало більше зерно і було видатніше. Добре зробиш, як його спитаєшся!

І цар казав прикликати діда.

Старий увійшов легко без палиці. Цікаво оглядався.

Цар показав йому те дивне зерно. Старий взяв у руку; оглянув добре; обернуv сюди і туди та сказав:

— Давно вже давно, як бачив я наше зерно...

Взяв зерно в уста; відкусив кусник і покусав його.

— Так, то воно! То наше зерно!

— Скажиж мені діду, — промовив цар — де збирається таке зерно? Чи сієш його на своєму полі, чи купуєш від других?

За моїх часів, — відповів старець — збирали всюди таке зерно. Я самий увесь свій вік живив ним себе і других!

— Чи купував ти де таке збіже? — запитався ще раз цар.

Старий всміхнувся милосерно:

— За моїх часів — говорив він — ніхто не допустився би такого гріха... Гроші! Ми ледви знали, як вони виглядають!... Кождий мав зерна стільки, скільки зуживав і ніхто не потребував його ані купувати ані продавати. Я самий сіяв; жав; збирав; молотив; молотив таке збіже як се!

Деж ти сіяв те зерно? Де було твоє поле?

— Мое поле, — відповів старий з повагою — мєе поле було Божою землею. Земля була свобідна і ніхто не займав її тільки для себе. Своїм називали лише одно: овочі своєї праці.

— Це маю два питання для тебе, старий, — сказав цар: — Чому давно збирали таке видатне зерно, а нині навіть не подібне до нього. І чому твій внук кульгає на двох палицях, твій син на одній, а ти ходиш просто без палиці? Твоє око свіже, зуби здорові, а бесіда мила! Скажи, діду, від чого вся та зміна?

А старий відповідав:

— Все те від того, що люди тепер не живуть із своєї праці, а визискують овочі праці других. За моїх часів так не жилось. Люди жили тоді по закону Божому. Були вдоволені своїм і не присвоювали собі добра ближнього свого.

КАТОЛИКИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Католицька книга, Кетолік Директорі, на 1927 рік виказує, що тепер є в Злучених Державах 19,483,296 католиків. Число католиків за рік побільшилось о 604,574.

Сващеників католицьких є до 25,000, котрі обслуговують 17,650 церков.

Католицьких парохіяльних шкіл є 7,000, в яких учитьс 2,167,250 дітей. Також є висші і середні католицькі школи. Є много католицьких сиротинців, домів для старців і шпиталів.

Церковну владу творить 100 епископів і 16 архиепископів, з котрих чотирох є кардиналами: кардинал Гейс в Нью Йорку, кардинал Догерті в Філадельфії, кардинал О'Каннел в Бостоні, і кардинал Мунделайн в Шикаго.

СТАТИСТИКА ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ.

Вашингтонська католицька часопись подає число всіх православних на цілому світі на 110,000,000. На Румунію припадає 12,000,000, на Грецію 7,500,000, на Югославію 6,250,000, на Болгарію 3,500,000, на Грузію 1,500,000, Арабію 400,000, Альбанію 250,000, на Советський Союз 80,000,000. В останніх часах збільшилось число православних в Чехії з 832 на 7,292, в Моравії з 210 на 1,687, на Шлеску з 21 на 242, на Словаччині з 1,439 на 2,879, на Підкарпаттю з 558 на 100,000. (Се число тепер значно впало). Як бачимо, статистика не обіймає зовсім яких 4,000,000 православних Українців і Білорусинів в межах сучасної Польщі.

Кнут Гамсун.

НА УЛИЦІ.

(Образок з міського життя).

Я ходив по кімнаті сюди й туди і пригадав собі пригоду з хлопцем, продавцем газет. Воно мені, щоправда, не обходить; я не поступив з ним зовсім так зле тай він взагалі був вдоволенний. Але я таки прогайнував дві години, щоби найти його і все поладнати.

То так було. Я йшов горі улицею Карла Івана. Було зимно і темно, та передівсім було темно, а була може сема година. Я іду й дивлюся здовж улицею.

На Гінтерівському углі стоїть хлопець продавець газет і викрикає „Вікінг!” Усе каже лише слова:

— Купіть „Вікінга”, пане!

Я спершу не зважав на ті слова. Щойно як пройшов кілька кроків, заважав його слова. Я оглянувся за ним і подумав: Міг би йому дати шістку, з того не збіднієш! І я дійсно сьгнув до кишені за грішми. Завважую, що спершу я дійсно хотів хлопцеві дати шістку. Але як я держав руки в кишені, прийшла мені на думку стара життєва мудрість і я сказав собі: Ніщо не може дати комусь десять сотиків. Навіть десять корон не може як слід; то ще лсує справу; деморалізує його. Я пійшов своєю дорогою й оставив хлопця.

Пішов я аж до університету, а потім назад тою самою дорогою. Перед вікнами книгарні Камермаєра я пристанув і оглядаю книжки. Коли так стою плечима до улиці, знову чую голос хлопця продавця газет. Він був зараз за мною. Сперечається з кілько-

ма моряками за число „Вікінга”, яке вони подерли йому. Моряки не хочуть заплатити за подерте число. Хлопець розплакався, або вдавав, що плаче.

Іду до них і слухаю, як мається справа. Потім рішучо кажу морякам, що їх обовязком заплатити. Та воно ніщо не помагало. Вони висміяли мене і казали:

- - Чи чуєте ви його!

Я дістав був раз шпильку від краватки, похожу на все можливе. Вона така завелика, що виглядає на поліційну відзнаку або який небудь таємний знак. Сю шпильку я все носив на лівій груді під закладкою блюзки. Коли сі оба пані моряки розвселилися подертим числом „Вікінга” і не гадали заплатити, впало мені нараз на думку, бути безличним. Звертаюсь до драбів; відвертаю закладку блюзки і мовчки вказую на дивну шпильку. Хвилину глядимо на себе. Потому кажу холодно і рішучо:

— Чи хочете заплатити, чи може хочете пійти зі мною?

Се помогло. Заплатили за „Вікінга”. І ми чотири, що сперечались за часопись, кожен пійшов своєю дорогою. Хлопець обтер очі та пійшов горі улицею, а я пійшов на долину улицею Карла Івана. Моряки пійшли заточуючись у напрямі „Тіволі”.

Біля почти я знову завернув і пішов ще раз вгору. Мої думки все ще займались хлопцем продавцем газет. Я думав собі: Ти поміг хлопцеві відібрати його гроші; він напевно буде вдячний тобі за те і певно вже не буде кликати до тебе, коли проходити-

меш попри нього. Він теж напевно має почуття чемности; він може зовсім добре вихований.

Вгорі біля Гранд готелю я знову побачив його. Стоїть при самій ліхтарні, так що можу виразно бачити його. І кажу самий до себе, коли наближаюся до нього, що як лише побачить мене, то ні слова не писне, поки я не перейду даліше. Іду попри ліхтарню, як можна найближче, щоби він міг пізнати мене.

Я помилюся. Він не робив ніякої різниці між мною і кимнебудь іншим. Підсунув мені газету і сказав, щоби я купив „Вікінга”.

Я пройшов попри нього мовчки, вражений. Я прикро ошукався щодо нього. То нікчемний вуличник, який курив уже тютюн і „загубив” своє шкільне свідоцтво, коли одержав лиху ноту. Словом, то був справжній малий збиточник, з яким прийшлося мені мати до діла. Я таки дуже розсердився на нього, як ішов даліше, і мовчки почував, що я добре зробив, коли не дав йому шістки.

Тепер ще хіба треба було, щоби він втретє викликнув до мене. Він був би зробив се, бож то був нахабний збиточник. Ще лише того треба було!

Коли університету я знову завернув. Тепер я почав обчислювати, де то я можу стрінути хлопця. Я хотів се так уладити, щоби стрінутися з ним на дуже освіченому місці улицы, щоби ще раз датись пізнати йому. Перед Гранд готелем він може не бачив мене так зовсім виразно. Я не міг того знати напевно.

Так довго роздумую над тим питанням, що на мій сором мушу признатись, я зробився зовсім нервовий; мене хвилювала найсмійніша уява. Припустім, подумав я, що хлопець пійшов додому. Коли так, то я зовсім без потреби клопотав голову тими

обчисленнями. Бог знає, чи він не звернув і може ішов цілу улицу переді мною, замість проти мене.

І подумайте собі, що я, старий чоловік, давай робити великі кроки, просто спішився, лише тому, щоби бідному газетному хлопцеві дати пагоду, ще раз предклатати мені „Вікінга”, коли він зважився на те?

Але біля Бльомквіста стрічаю його зовсім спокійно на штахетах перед вікном. Змерз, скулився, а руки сховав у кишенях. Подеколи викликне до прохожих про продаж „Вікінга”.

Вже не витягав рук і не простягав часописі.

Тепер надходжу я. Іду так близько попри нього; між ним і мною нема вже навіть два лікті. Він бачить мене зовсім виразно у світлі ліхтарні. І вмить він випростувався; вплив очі мені просто в лице; підніс купу газет угору і каже, начеб між нами ніщо не зайшло:

— Купіть же „Вікінга”, пане!

Я пристанув. Я був такий цікавий, як випаде та проба, що серце билося в мене, як він сказав ті слова.

Тепер прийшла мені до голови зовсім не мудра думка. Той хлопець холоднокровно мав мене за дурня і тричі раз за разом предклатав мені „Вікінга”. Я счудувався і розсердився і найотрійшими словами скартав його, за те, що не дає людям спокою. Він не відповідав, лише вибалушив на мене очі, як і перешде. То просто подобало на завзяте. Тут прийшла мені до голови думка: я виняв з кишені пятьдесят сотиків; подержав їх хлопець під самим носом і випустив їх між штабки штахетки, на якій він стояв. Ледви я зробив се, а вже взяв я з кишені других пятьдесят сотиків; знову показав йому і також кинув туди

— Прощу дуже, - - сказав я злобно — добудь собі їх відтак, ти чортику й остав мене в спокою!

Штахетка була дуже обмерзла і мені справляло вдоволенне, глядіти, як мій мучитель мусів порпатися поміж штабками і мучитися, щоби здобути ті гроші. То тут то там причіплялись його пальці до зимного зеліза. Я бачив також, що зранився на одному чиколонку. Та все одно, працював таксамо завзято, щоби здобути тих дві монети. Не піддається, засукав одно рамя та втискає одну руку між решітку і мур. Рука його виглядала схорована, тонка.

Нарешті міг схопити один гріш.

— А вже маю один! — каже він щасливо.

Як витягав руку, обдер собі шкіру на чиколонках. Глядить на мене, чи я дійсно годжуся на те, аби він задержав собі ті гроші, всі ті гроші! А що я не кажу нічого, сховав гріш і забирається здобути і других пятьдесят сотиків. Знову втиснув руку у шпару і простягає пальці за великим скарбом. Чудове його завзяте; пробує то тут то там здовж отвору; у своєї безрадности висолопив навіть язик, начеб то щось могло допомгти.

— Коби я лишень мав кусень тріски, то я міг би собі підсунути його аж сюди — сказав він. І рівночасно підносить голову трохи вгору та глядить на мене.

Чи він ждав помочи від мене? Чи той неабиякий збиточник думав собі, що я ще маю дати йому тріску до помочи.

— Тріску принесу тобі, — сказав я. — Та не на те, щоби допомгти тобі,

знай се! Припесу тобі закоротку тріску, якою нічого не вдієш. Пожди лише хвильку, зараз принесу тобі її.

— Ні не треба мені її! - - відповів він мені нараз.

Сягнув у кишеню; витягнув заржавілий ніжик і став ним довбати. Держав ніжик між двома пальцями і простягнув його до монети. Поволи й обережно посуває гріш усе дальше і дальше до муру і до отвору.

Він певно міг так схопити гріш. Малий збиточник не спочивав. Я неро- радо глядів, що йому дійсно вдалося посунути гріш уже настільки, що досягнув його і я чув, як він сказав:

- - Тепер уже не довго!

— Я оглянусь. Ціла товпа людей стояла довкола і гляділа на хлопця та на мене. Я обернувся прожогом і пішов своєю дорогою.

Та годину пізніше я знову ішов горі улицею Карла Івана і шукав того самого хлопця. Вже ніде не було видно його. В руці держав я двокоронівку і шукав його добру хвилю. Я хотів перспроситися з ним, до кількох заушників додати того трохи гроша. Ну, а він може і за ті гроші купить собі тютюну, або, як належав уже до таких, може і пропе їх. То гріх був давати йому щонебудь. З такими думками пійшов я додому.

То було вчера вечером. А нині, як кажу, я мусів знову думати про того газетного хлопця. Пригадую собі його бідоланше рамя і тих кілька кателъ крови на сугавах рук. І бачу цілу його постать збиточника, як то він лежав животом до решітки і витягнув язик і пальці до обох срібняків.

Переклав Михайло Ценевич.

Аркадій Аверченко.

ВОЄННІ ВІНАХОДИ.

(Гумореска).

В міністерстві війни одної великої держави з'явився якийсь добродій хитрого і розумного вигляду лица і сказав:

— Я хотів би поговорити з кимось, хто добре розуміється на найновіших відкриттях у ділянці військової артилерії.

Про яку ділянку військового ремесла розходитьесь вам? — питались його.

— Про артилерію. Я зробив незвичайно важкий винахід у ділянці військової артилерії і хотів би продати його. Мій винахід спричинить переверт у воєнному ремеслі; змінить усю дотеперішню систему ведення війни. Держава, яка відкупить у мене мою тайну, здобуде величезну перевагу над противниками. Війна мусить скінчитись перемогою тої держави, яка матиме мою тайну.

Радість запанувала у міністерстві. Винахідника запровадили перед високого генерала. Врадуваний генерал посадив винахідника на фотелі і спитався:

-- Який жеж той ваш винахід?

— Я побудував повітряний корабель незнамого досі типу. Він може вдержатись у повітрі сто годин, а вмістить у собі чету озброєних вояків; не боїться ні дощу, ні вітру, ні навіть бурі. Предкладаю високому міністерству, щоби купило собі в мене мій проект.

Винахідник узяв від генерала слово чести, що не надуже його довіря і представив пляни, рисунки та моделі.

-- Так! -- сказав генерал, як оглянувшись уважно представлені рисунки й обчислення. -- Ваша правда. Машина буде так ділати, як кажете. Купимо її. Скільки хочете за винахід?

-- Мільон.

-- Згода! -- сказав генерал і стиснув щиро руку винахідникові. -- Ось чек на мільон. В імени батьківщини дякую Вам. Колиб Ви знову що винайшли, прошу нас не забувати!

Маю власне при собі ще інший винахід, який міг би Вам пригодиться! -- сказав незнакомий і усміхнувся хитро. -- Маю цікаву штучку!...

-- Що-ж се таке?

-- Я винайшов тип гармати, що легко досягає і стріляє з найбільшої висоти побудований мною літак. Поцілений одною кулею з моєї гармати мій літак спадає зараз на землю, наче колода. Перед тою гарматою сей літак зовсім безборонний.

Мій пане! -- сказав генерал і нахилив чоло. -- То дійсно дивно... Як Вам не сором? Ви побудували такий знаменитий літак, а потому нараз придумуєте вбивчу для нього гармату! Даруйте, але я позволю собі заприпитати, що то не ялось, то не гарно.

— Нічого тут нема негарного! -- відповів незнакомий, -- таксамо хитро усміхаючись. -- Згодитесь зі мною, що воєнна техніка і способи воєнної боротьби з неприятелем повинні все удішуватись, все поступати вперед, а не стояти на одному місці! Признаю, що мій літак то страшна зброя! Тому власне повинен появитись проти нього якийсь засіб, як антитотум проти отруї.

— Гм!... Згоджуся з Вами, але не зовсім. Я розумів би, колиб Вашу гармату видумав хто інший і предложив нам її купно...

— Мій Боже! — сказав незнакомий. — Абож то не все одно. А може маю вийти обголити вуси, інакше завязати краватку і вернутись по хвилі, вдати, (що я тут ніколи не був, привитати Вас, начеб Вас ніколи не бачив і щойно тоді предложити купно моєї гармати? Коли, на Вашу думку, се конечно, то можу так зробити.

Генералови, що був розумною людиною і не любив пустомельства, зробилось ніяково.

— Ваша правда, — сказав. — На се нема ради. мусимо купити сю страшну Вашу гармату, бо інакше продасьте її іншій державі, а тоді наш літак, який ми щойно купили, буде зовсім без ужитку. Скільки жадаєте?

— Міліон!

Генерал дав незнакомому чек і сказав вдоволено:

— Який з Вас здібний чоловік!

— Так, — сказав усміхаючись винахідник, — я дуже здібний.

— Дійсно, винайти таку страшну, непоборну гармату...

Винахідник запримітив скромно:

— Така занадто страшна і непоборна вона не є. Ви мене перецінюєте...

— Як то? Наскільки я зрозумів з плянів, обчислень і моделів...

— Так, дійсно вона має страшну руйнуючу силу для того страшного літака, але...

Сів знову на фотелі, по чортівськи усміхнувся і говорив дальше:

— ...Що Ви сказали би, колиб я Вам зрадив ще одну, дуже для Вас пожиточну тайну? Я придумав для свого літака знаменитий, сильний панцир, котрого моя гармата не може навіть задралнути!

Генерал схопився за голову.

— Ви доводите мене до божевілля! Се, що Ви робите, то нікчемне, підле і нечесне!

Незнакомий нахмарився.

— Пане! Я ніколи не поповнив нічого нечесного! Нічого не можете мені закинути! Може мій літак нездалий? Знаменитий! А гармата? Ще ліпша!

— Алеж Ви могли представити мені разом літак і його сильний панцир!

— Навіщо? — відповів холодно-кровно незнакомий. — Розвиток воєнного ремесла і спосіб ведення війни повинен іти нормально і поступенно. Годі тут робити завеликі скоки.

Генерал і винахідник сиділи довшу хвилию мовчки. Генерал роздумував, а винахідник курих цигаро. Генерал знову хотів сказати, що волів би, щоби таємничий панцир був винаходом когось іншого, але пригадав собі слова незнакогого про обголенне вусів та інакше завязання краватки, зітхнув тяжко і сказав:

— Скільки за той панцир?

— Міліон!

— Візьміть пів міліона.

— Інша держава дасть мені два міліони, — відповів спокійно винахідник.

— Мій Боже! Що-ж мені з Вами діяти? Маєте сей міліон! Ви нас руйнуєте!

Незнакомий сховав новий чек, подав руку генералови і підійшов до дверей.

— Пане! — задержав його генерал. — Чи Ви певні, що панцир Вашого літака не дасться пробити?

— Не знакомий задержався.

— Кулею з моєї гармати? Рішучо не дасться пробити.

— Отже можу бути певний щодо видержимости панцира?

-- Зовсім... Коли, самособою, не з'являться нові, більше скомпліковані стрільні винаходи якоїсь виїмково страшної сили.

-- А чи з'являться такі? -- задріжав генерал.

— Певна річ!

— Боже милосерний! Коли?

— Вже винайдені.

— Хто винайшов?

— Я!

— Ах, до чорта!! Чому ж Ви мовчали про те?

— Я не роблю з того тайни. Та ж кажу Вам, що такі кулі я вже винайшов.

Генерал глянув сердито на винахідника.

-- І, певна річ, пропонуйте нам купити їх. Правда? Коли ж і ті кулі купимо у Вас, Ви усміхнетеся погано і пропонуйте нам купно нового панцира, відпорного на ділання тих нових куль. Правда, що не помиляюся?

— Певно, — згодився незнакомий.

— А як продаєте той панцир за мільон, забретеся до праці над новими, ще сильнішими кулями.

— Само собою!

Генерал вирвав пригорщу волосся з голови і заревів:

— Шезни, проклятий! Ти ввів нас у такий лябіринт без виходу, в яко-

му наша держава заблукається; зруйнується і згине. Скажи, хто ти такий? Скажи, як називаєшся, щоби ми могли на всіх перехрестних дорогах з прокляттям оголосити твоє ім'я!

Незнакомий зірвався. Його розумне лице, на якому передше була хитра усмішка, споважніло; нараз і нахмарилося. Долишня губа затряслася з обурення.

— Витрачайте сили на сварку і прізвища скільки можете і скільки Вам завгодно! Воно не дасть Вам розуму, а мене не понизить. Я не скажу, як називаюся. Коли ж би Ви були більше здогадливі, Ви знали би, що я Жива Льогіка, ходячий Здоровий Розум. Слабий Ваш ум, тому він не всилі зрозуміти того, що то не робить ніякої різниці, чи країна на зброєння зруйнується за десять літ чи за десять хвиль. Я прийшов до Вас: Здоровий Розум, а Ви обиджуєте мене, прозиваєте! Нема мені тут ніякого діла. Кождий витрачує свої сили і руйнується відповідно до свого темпераменту. А Ви не маєте настільки відповідного темпераменту, аби зруйнуватись відразу, скоро і певно! Бувайте здорові!!

Незнакомий гримнув дверми; вибіг з будинку міністерства війни тої держави, про котру бесіда.

ДЛЯ ВАС.

Ми підемо широкими шляхами,
Ми здійснимо колишні сни.
Ми вернемось небесними громами,
Потоками-пророками весни.

Для них ми будем блискавками,
Грозою, бурею, мечем.
Для вас ми прийдемо з квітками,
Для вас ми сонце принесем.

О. Олесь.

СЛУХАЙТЕ!

Слухайте, слухайте! сурма гремить,
Мертві встають із могили,
Тільки одна Україна ще спить,
Гроном її не збудили.

Янгол на соняшних крилах летить,
З сурмою янгол зникає.
Хто в час відродження каменем спить,
Прав на життє вже не має.

О. Олесь.

Ф. Г.

РОЗМОВА З БОГОМ.

Я стояв перед небесними воротами. Правобіч світило сонце з небесною сердечністю. А лівобіч не було ніодного поліца. Мені відчинили, а святий Петро, з великою вязкою ключів і з великою бородою, спитав:

-- Чого бажаєте?

- Я, прошу, приходжу зі Старого Краю, був я і в Новому Краю тай...

— Учас авдієнції що п'ятниці. — Сказав і знову хотів зачинити ворота. Та я вже поклав був черевик між ворота, тому міг ще попросити, щоби таки прийняв мене, бо я, так сказати, викрався сюди Полякам, щоби повідомити небеса про нещасну долю Галичини. Хай буде такий добрий сповістити Господеви, що я так начеб посол мученицької країни.

- Коли так, то мусите довго ждати, бо тому три години прийшли там представники інших національних меньшостей.

— Боже, і тут ждати, і тут випередили нас! — подумав я собі. — Наче в Союзі Народів там на землі.

Та сього можна було надіятися, бо й чому в небі нам мало би краще пощастити? Таж наша доля всюди щербата. Ба, я свого часу чув і таке, що чорт-вартовий не хотів впустити Українця до пекла (він туди нехотючи заблукався був аж під пекольну браму). Сказав йому, що саме на авдієнції в Люципера є польський майор, відомий вішатель Загурський. Тепер і мови нема, -- мовляв, -- щоби Люципер переривав таку важну авдієнцію.

Пождав я два дні й діждався. Небесний Цар, здавалося, був дуже змучений. Тай яка дивниця; делегації й делегації, авдієнції й авдієнції. Кишув

приятно мені головою, коли я Йому побожно поклонився. Позволив мені сісти на невеличкій хмариночці. Коли чоловік непривичний сидіти на такому, може Бог зна що приключитись. Моя хмарка була, видно молода, доцпева хмара, але як можна було здогадуватися з чуття, досить готова до лету.

Я став говорити:

— Я хотів би Всевишньому не забирати багато часу...

- Інший говорив takesаме щойно вчора. А я мусів з ним стратити півтретя дня. Так сей підійшов мене. І що показалося? Виявилось, що він якось незаметно перекрався до неба. То був один великий польський грішник; хотів нас обманути. Та хоч ми втратили з ним стільки часу, таки пізналися на ньому. Він належав не до неба, а до пекла. І ми відіслали його до місця призначення.

Та, видно, Господь пізнав зараз, що я не такий, тому усміхнувся лагідно і сказав:

-- Так, ви приходите з Галичини. Ну, гарно. А сей Полячок зголосився був, що приходить з якоїсь Східної Молопольці. Питаюся його, де се та країна? Я-ж знаю все моє царство, але про таку країну вперше почув. Питаюся всіх моїх урядників, може вони знають. Ні, також не знають. Питаюся того Поляка ще раз, а він каже, що Східна Малопольца то всеодно що Східна Галичина. Так і викрилося зараз його крутіїство і обманство і ми вислали його до пекла.

Я признався ще раз, що приходжу з Галичини і зараз скористав з того. Я зараз став оповідати про всі стра-

хиття, що діялися і діються на обездоленій Галицькій Землі вже осьмий рік. Оповів про розстріли невинних Українців, старців і дітей, про розстріл о. Нижанковського, Мартинця, розстріли Гуцулів, Басарабової, про польщення шкіл, про фалшованне плебісциту, про кольтонізацію, про знущання над політичними в'язнями.

— Шож думають у тебе про Галичину? — спитав я вкінці несміливо.

Бог зморщив чоло:

— Широ сказати, нічого! Вперше довідаюсь, що там у вас таке пекло. Та як бачу я, се якась забута країна! А нам тут понасилали повідомлення з Ліги Народів, що вам у Галичині тепер краще, живеться як за Австрії!

Я відважився тепер запримітити, що життя наше таке незавидне як чорних невільників, а може ще й гірше.

Я почувався на тій хмарині якось не тее. Се-ж була водяна хмара. Господь запримітив, що я чогось неспокійний вічливо подав мені цигаро марки Елізіум. Та мені, признаюся, чи не краще придалася би гумова подушка. Колиб так ще раз прийшлося мені зайти до неба, то беру зі собою гумову подушку.

Цигаро було знамените. Я пускав перед себе хмариночки баранчики. Але для приемности самої я до неба не прийшов. Тому я дальше зважився спитати:

— Господи! Що нам на те все робити? Як нам боронитись?

— Дивне питання?! — сказав Господь! — Що робити?! Як боротися?! Знаю я вас усіх Українців не від сьогодні. Мали ви свою державу, своїх князів. Тільки жий тай будь, тільки згідно дбай про лад та добро в державі та про її силу і значінне, а ви замість того завели свару, чвари, усобиці! Я наслав на вас і на вашу землю чужі злющі народи, чей біда навчить

вас розуму! Та де там?! Ви далі жерлися як собаки; сусід на сусіда перед ворогом доносили; ворогам вислугувалися, а своїх нищили. Був час, я думав, ви вже спамятались, бо ви почались в церковних братствах єднатись; в братських школах розуму набиратися, а там і воєнного духа плекати на Запорозжі. Тоді післав я вам розумного Богдана Хмельницького і під його проводом очистили ви Україну від ворогів. Та леви Богдан замкнув очі, а ви знову пригадали собі старі чвари й усобиці. Думав я, не навчила вас ляхцька біда, то чей московська навчить Та де там, не навчила! Ви позазодили у себе різні партії і далі гризтися на старий лад! Прийшла пора, що можна було вам визволитись, а ви завели знову давню гризню. От того вашим ворогам тільки й треба було. Та мало того, що ви жерлися між собою. Були навіть такі дурні, що кричали: „Як не буде Українська республіка по програмі моєї партії, то краще хай не буде жадної!“ Чиж можна було на таке дивитись? Я бачив, що вас ще біда не навчила, тай знову віддав вас ворогам!

— Отче небесний, то нам нема вже ратунку? — закликав я в розпуці.

— Чому нема, є! — відповів Господь Бог. — Опам'ятатись; прийти вже раз до розуму і закинути свару, чвари та усобиці, а згідно й одностайне взятись до великого визвольного діла! Не шукати щастя в почестях у ворогів, а в пильній невсипущій праці для добра рідного народу. Від чужих народів, хоч і ворогів ваших, вчитись того, що в них добре! А ви противно робите, що лихе в них, переймали до себе! Ось ти згадував мені, що в Америці був! Се країна, де цінять працю, де працею доходять люди до майна і до значіння! А скажи мені, як там твої земляки?

— Ой, Господи, працюють важко, то правда; доробляються нераз чималого майна, але старих гріхів не позбулись! В Америці, гризня і сварні між' нашими людьми ще більші ніж у старому краю! — закликав я.

— А бачиш? Та чи бодай навчилися щадити важко запрацьований гріш?

— Та треба признати, поки в Америці, то щадять, але як вернуться до Старого Краю, то нераз усе, що заробить, протратить по шинках, а потім знов вертає в Америку на заробітки. Та біда, тепер уже й важко туди дістатись, не пускають.

— Ну, бачиш, бачиш! Замість навчитися щадити і до Старого Краю вернуться богатим та показати їм, як можна трудящостю і помисловостю

дійти до майна і до сили та значіння, — сі, що вертаються з Америки, дають примір, як тратити гроші та ще й розпивають старокраєвих братів. Знаєш добре, як в Америці доробляються другі народи. От хочби Айриші. Вони помогли своїм братам в Ірландії здобути волю...

— Так, так! — кажу. — Айриші навіть оружие і стріливо посилали своїм братам в Ірландії кораблями.

— Ось бачиш, так треба і вам робити, коли хочете бути вільним народом і мати свою самостійну державу! Згоди, згоди і ще раз згоди тай одностайної, розумної праці й ошадности треба вам. Від сусідів, від других народів вчитися, що добре. А що лихе, і своє закинути і чужого не вчитися. Скажи се своїм, землякам! Бувай здоров. Вертай назад на землю.

Володимир Короленко.

ОГНИКИ.

Якось давно, темного осічного вечера трапилось мені їхати понурою сибірською рікою. Ураз спереду, там де ріка завертає, під темними горами, блимнув огник.

Блемнув ясно, дуже, зовсім близко.

— Ну, Богу дякувать! — сказав я, радіючи, — село близко ночівля.

Гребець-Сибірянин повернувся; глянув через плече на огонь і знову байдужно схилився над веслом.

— Далекі!

Я не поняв віри. Огник так і стояв, висуваючись наперед з невиразної темряви. Але гребець казав правду. Виявилось, що справді далеко.

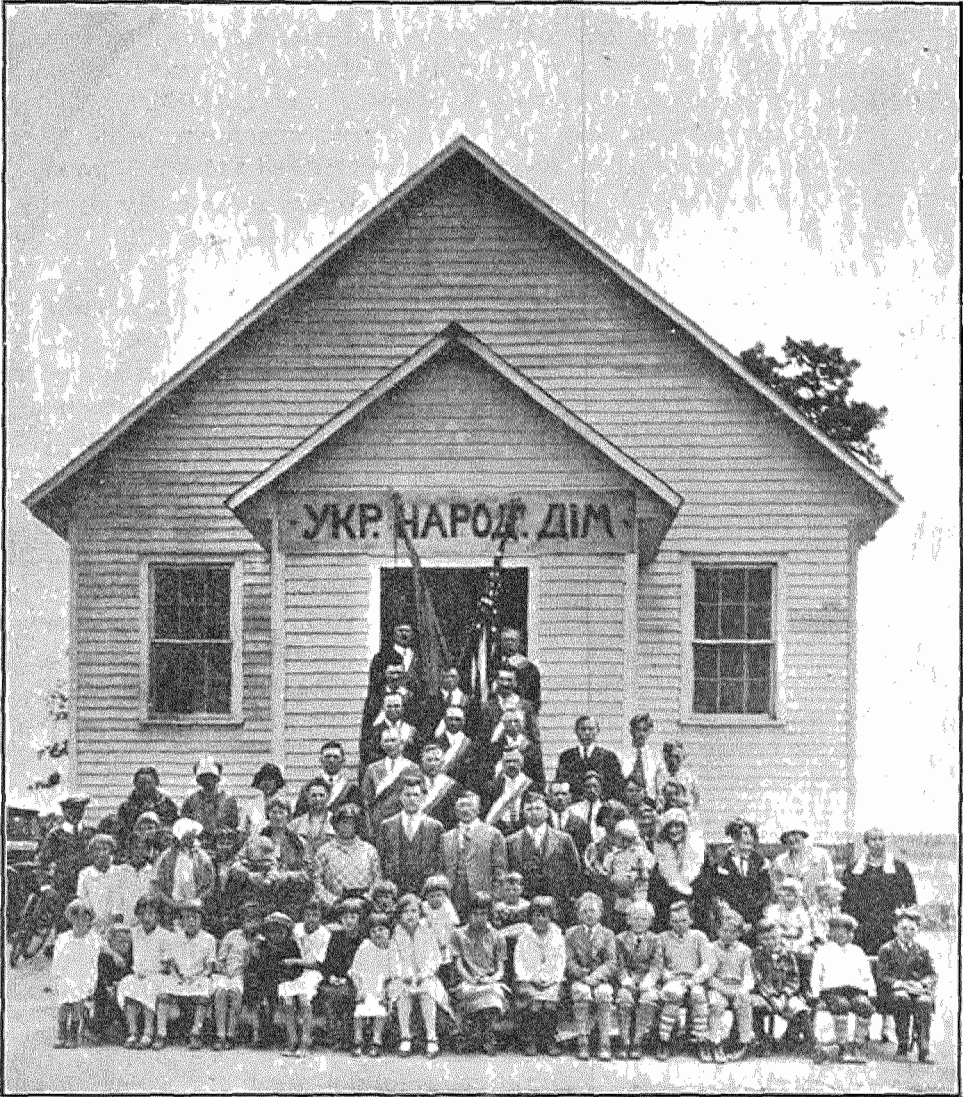
Сі нічні огні якось наближаються, перемагаючи темряву, і блищать, і обіцяють, і ваблять своєю близькістю. Здається, ось-ось два три рази вдари-

ти веслом і доїхав... А тимчасом — далеко!

І довго ми ще плили похмурою і чорною рікою. Міжгір'я і скелі впливали; насувались, лишаячись позаду і немов зникаючи в безкрайній долині, а огник усе стояв перед нами, мигочучи й ваблячи. „Все таксамо близко, і все таксамо далеко.

Мені часто згадується тепер і ся ріка темна, затінена скелистими горами, і сей живий огник. Богато огнів і поперед сього і по сьому вабили не самого мене своєю близькістю. Але життя плине все поміж тими похмурими берегами, а огні ще далеко. І знову доводиться ширійше братись до весла...

Та такиж... та такиж перед нами огні!...

Товариство ім. Стефана Мельничука, відділ 331 У. Н. Союзу в Милвил, Н. Дж.

Золото.

У всіх державах світа золотого засобу в банках є на 10 біліонів (мільярдів) долярів.

Се золото служить їм за підставу і поруку до випуску паперових грошей (банкнотів). Правильно, вони повинні випустити банкнотів на таку суму, на яку мають золота, себто в цілому світі на \$10,000,000,000.

Але деякі держави видають більше ніж повинні, а оскільки не стає золота, то поруку дає парламент своєю ухвалою. Одначе се іноді мало помагає, бо як держава не має у світі довіря, то й ухвала її парламенту не має того довіря. Тому тоді вартість її паперових грошей паде, відповідно до різниці між засобом золота і паперу, та між ухвалою парламенту і довірем світа.

Одна тільки Америка має стільки золота, що їй вистарчить, а про довіре світа не дбає, бо світ їй винен, а не вона йому, і світ у неї далі позичає, а не вона у нього.

Тепер американські банки мають золота більше ніж на 4 біліони доля-

рів, а решта світа мало що більше від неї одної (понад біліон долярів більше) На місце того золота Америка видає паперових грошей на таку саму суму. Значить, в Злучених Державах є в обороті понад \$4,000,000,000 банкнотів. Крім того є ще срібні, ніклеві і мідяно-бронзові здаткові гроші.

На другому місці щодо засобу золота є Англія, яка має \$740,000,000 золота.

На третьому Франція, яка має засобу в золоті на \$710,000,000.

Відтак іде Японія, яка має золотого засобу \$586,000,000, Німеччина, яка має засобу в золоті на \$440,000,000.

39 головніших держав світа, крім Америки, має усього золотого засобу на 5 біліонів долярів, а решта держав уже дуже мало.

Значить, щодо золотого засобу, як і до усього національного майна, Америка не тільки перша і найбогатша, але аж решта усього світа може їй дорівняти, чи ледви трохи її перевищити.

НЕ ДИВИСЯ!

Як почувеш в ночі край свого вікна,
Що щось плаче і хлипає важко,
Не тривожся зовсім, не збавляй собі
[сна,
Не дивися в той бік, моя пташко!

Це не є сирота, що без мами блука,
Не голодний жабрак, моя зірко,
Це розпука моя, невтишима тоска,
Це любов моя плаче так гірко.

Іван Франко.

БУРІ.

Земля річно мусить перенести 16,000,000 громових бурей.

Сі бурі появляються над ріжними частями земської кулі і одні бувають більші, другі менші. Люди переносять сі бурі, що появляються над замешканими частями земської суші, а на морях лише невеликі горстки моряків і корабельних подорожних.

Недугу, звану сплячкою, дістають люди від укушення мухи тсетсе.

Аркадій Аверченко.

ЧИ ПОВИННОСЯ ПИСАТИ ЛИСТИ.

Реджістрований лист є небезпечна справа. Про него не можна впевняти, що його не отримаю; натомість коли йде о звичайний лист можна легко сперечатися. Питанням є лише — чи лист одержується чи його пишеться.

„Припустім отже, що ти пишеш лист”.

„Я взагалі не пишу листів. Ти знаєш, нічо не приходиться тяжче як писати листи. Можна стратити кілька годин на читання якоїсь дурної книжки, можна годинами оглядати взірць якогось килима, але ледви десять мінут часу знайдеться, щоби відповісти на якийсь лист. Коли дістається лист, то думається: я відпишу. І коли сейчас не сядеш до стола, ніколи не відповіш на него. Чоловік собі каже — завтра... Але кожде завтра має свою долю. Кожде завтра має своє завтра, чоловік дістає закиди совісти, а мимо того не відписує. Чому? Бо в тім правилі лежить якесь прокляття. З часом починає чоловік листа, якого носить в кишені, ненавидіти. Повстає думка: тепер чейже не могу на лист відповідати, я його кину геть! Лист мандрує до кишені плаща, де вже є кілька невідписаних листів”.

„Але як жеж можна перед надавцем оправдатися?”

„Є то звичайний чи реджістрований лист?”

„Все одно”.

„О, ні! То є велика ріжниця. Коли розходиться о реджістрований лист тоді надавець є спокійний, він має в кишені посвідку. То правда, ті посвідки часто губляться, але на то не можна числити. Звичайний лист можна

легко заперечити. Три місяці пізніше зустрічається його надавця. Поздоровляєш його галасливо: „Добрий день! Як вам поводиться? Чому о вас нічого не чути?” Він дивиться на тебе з обуренням і каже: „Ви є лайдак! Я написав до вас три листи, але ви ані на оден не відповіли. Вже сама приличність вимагає, щоби..” Чоловік робить здивоване обличчя і каже: „Ви... мені... три листи?...” Опісля говориться голосом в яким можна відчутти біль: „Слухайте... Ви знаєте як я любив свого помершого батька. Я вам присягаю на його память, що я не одержав жадного листа”.

„Се неможливе!” відповідає надавець. Яж писав три листи!”

„Та ви знаєте російську пошту. Можна вірити нашій почті?”

Сумнів вкрався в його груди. Він собі думає: справді, на почті крадуть листи. Він присягав на память свого батька, що він не одержав листа, він має чесне обличчя. Лід проломаний. Сідаємо на софу і починаємо ляяти порядки на почті.

„Але що ти робиш, коли ти комусь обіцяв за три дні відповісти на важний лист?”

„Що я роблю? Я маю намір до него написати, але першого дня не пишу тому, що ще є другий і третій день; другого дня маю ще третій день в запасі, а третій день складається знова з двох частий в яких можна писати листа. Одначе я не маю часу і так лист не буде написаний... Тому то мій надавець не одержить ніякого листа від мене”.

„А як він вернеться, втікаєш перед чим?”

„Противно! Я йду просто до него, дивлюся йому в очі і з сарказмом кажу: то є неймовірне?”

Мій тон здивує його і він нервово питає:

„Що є неймовірне?”

„Ви могли до мене бодай картку написати, подякувати, що я так скоро виконав то, що ви мені поручили зробити”. Його обурення не знає границь.

„Я вам маю дякувати? Тому, що ви дурака з мене зробили, тому, що я через вашу недолужність шкоду поніс?” Тоді я вигукую:

„Що? Ви важитеся твердити, що я Вам не писав? Хибаж ви не одержали мого листа, такого, синя коверта з рожевою обвідкою? Я ще наліпив на неї багато марок... то були жовті марки”. Ті деталі його здивовують...

„Кажете синя коверта з рожевою обвідкою, жовті марки... Чесне слово, я листа не дістав.

„Ну знаєте — відповідаю — не второпаю цього. Яж сам кинув той лист у скринку. В жовту, поштову скринку на розі морської вулиці. Виж знаєте, скринки поштові є жовті?”

„Так, розуміється — відповідає — скринки поштові є на жовто помальовані”.

„Отже, видите — кажу — ви прецінь знаєте нашу російську пошту — всюди недбальство, недолужність. Якийсь листонош йде до реставрації,

але там склянку пива, забуває громадську листів, а я опісля мушу злоститися, нервуватися, вас підозрівати, що ви з якоїсь причини одержання листа затаюєте”.

По таких закидах він просить у мене вибачення..

„Ну й робиш ти так зі всіми своїми приятелями?”

„Певно!”

„А як так, то тепер мені ясно де подівся той лист, якого ти мені нібито перед чверть роком написав...”

„Я таки справді писав... Єй Богу! Коли кажу тобі, що я лист написав то написав. З інших роблю дурнів, але тобі написав. Коли однак лист затратився, тоді почта винна. А відтак, то не було перед чверть роком, але перед дев'ятьма місяцями. Пригадую собі, папір не входив в коверту... я мусів його трохи відрізати і при тім відрізав кілька слів. Лишилося: притискаю тебе до своєї... а грудь я відрізав. Так, так, грудь відрізав. Ні, того листа я справді тобі написав!”

Пан, який своєму приятелеви робив закиди, що він не писав до него, засміявся і сказав:

„Будь спокійний — ти мені взагалі не обіцяв писати листа, ти мені ніколи не говорив, що той лист затратився. Ти видумав то в цій хвилі!”

Наслідуйте любий, читачу мій систем, а й Ви не будете потребувати писати листів.

Переклав С. Х-я

Добре серце.

— Явдохо, ваш Івась копнув нашого песика, аж бідний перевернувся.

— Та де, кумо, то правда, мій Івась має таке добре серце, що на камінчик стане, то скривиться...

—○—

Добрий чоловік.

— Мій чоловік ніколи не лається, хиба як я хочу гроший.

— А часто ви жадаєте від нього гроший?

— Тільки рано, як іде до роботи.

—○—

Аркадій Аверченко.

ПРИМХИ МОДИ.

В елегантським мужеським покою графа Бірдіна дався чути легкий крик. Граф Бірдин як не свій дивився з широко отвореними очима на найновіше число парижського модного журналу „Феміна”.

„Так воно є!” сказав він. Взяв журнал і побіг скоро в покій жінки.

* * *

Графиня Наталя Бірдіна — краса в стилю а la Rubens — лежала на турецькій отомані і читала найновіший французський роман. Її висока, повна грудь піднялася, повні рамена були відкриті і такі білі як модерна рання сукня, яку вона мала на собі. Її на пів округлі, якби виточені ніжки могли кожного мушину нервувати. Так виглядала Наталя Бірдіна, королева моди головного міста.

* * *

Як вихор впав граф в покій своєї жінки і крикнув:

„Графине, чи ти читала найновішу „Феміна”? Ні? То прочитайте собі сейчас той звіт.

Наталя вирвала йому журнал з руки і читала з бучимся серцем:

В слідуючім сезоні буде знов струнка постать модерною. Дамські постаті а la Rubens, котрі в минувшім сезоні мали так великий успіх, на певно вийдуть тепер з моди”.

Графиня опустила голову. Вона глянула на свої рамена, на свої ніжки, постать, а відтак тихо сказала:

„Золотий мій... зрозумій, я прецінь нічого не винна... Не покинь мене!”

Граф ходив нервово по кімнаті.

„Не дивися так сумно — просила графиня — будьжеж розсудний... Ко-

ли хочеш... ми виїдемо звідси. Я піду з тобою на кінець світа...”

„І на кінець світа прийде нова мода. Всюди з погордою будуть на тебе показувати, бо тепер є струнка постать в моді а твоя а la Rubens є вже не модна”.

„Золотий мій”, сказала графиня — „може мода таки не зміниться”...

„Пусте”, буркнув граф, — мода зміниться... Наш дім був завсігди перший і я не можу улажувати жадних прийнят коли моя жінка не має модерної фігури”.

Графе” — сказала, „я все зроблю, щоби бути худішою, щоби знова стати „модерною жінкою”.

Граф поглянув на неї поцілував її холодно в чоло і скоро вийшов з кімнати.

*

* * *

Директорка „сальону краси” мадам Лису, стрінула графа Бірдіна з приязною усмішкою, але коли побачила його хмарне обличчя, запитала зі страхом:

„Пане графе, сталося може яке нещастя графині?”

Граф подав їй мовчки число „Феміни” і сказав:

„Прошу читайте!”

Коли мадам Лису прочитала, додав:

„Пані, ви мусите мені помочі!”

По довгій надумі директорка сказала:

„Графе, графиня м у с и т ь стати худішою!”

„Але яких средств до того ужити?” — запитав скоро граф.

„Я дам вам чай, який дуже стягає... а крім того мусите графиню безпере-

станку злостити.. Від вічного злочення вона також схудне”.

„Добре”, відповів граф, „я послушаю ваших порад. Я вправді люблю мою жінку і є ворогом всяких сцен, але я буду її навмисне злостити... Що ради моди чоловік не зробить?...”

* * *

Коли пополудни граф знова вступив у кімнату своєї жінки, сказав злісно:

„Чого ти лежиш властиво? Вставай лінуху!”

„Графе, відповіла графиня, „ви забуваєтеся!”

„Пий краще свій чай через який маєш схуднути і не говори багато... Я не годен поияти, як можна цілий день на дивані лежати і читати дурні французські романи... В теперішніх часах треба працювати, гроші заробляти а не бути свому чоловікови тягарем!...”

„Алеж, любий мій!... Ми маємо прецінь ренту на 300,000 місячно. На щож працювати?”

„Бо ти дурна гуска!”

„Графе!”

„Криками мені не заїмпонуеш... Ти знаєш? Я постарав собі маленьку приятельку, золото не дівчина!... А вчером не потребуеш на мене чекати — я йду до клябу”.

Холодно опустив він кімнату. На дворі вхопився за голову і крикнув:

„Лиш ради моди складаю таку жертву”.

* * *

Молода графиня ставала з дня на день блідішою і худішою, а граф був щасливий, що Наталя дістане „модерну” фігуру.

* * *

Одного дня прийшла знова нова „Феміна”. Граф отворив первово журнал і перестрашений читав: „Мода скоро змінється. Нова мода — струнка постать — не могла на довший час удержатися. По двох місяцях вона зникла. Тепер знова приходить в моду „повна” жінка a la Rubens.

Граф подався на кріслі і з розпую крикнув:

„Страшне!... Тепер моя жінка стала знов немодерною. Цей удар я не перенесу!”

Вхопив револьвер, один стріл і впав мертвий на підлогу...

Мораль з тої малої історії:

Мужчини, не слухайте своїх жінок, наслідувати всякі примхи моди!

Переклав С. Х-я.

Хлопці на селі.

Юрко краде яйця зпід курок Стефаніхи. Надходить син сусіда і каже:

— Семе не кради!

— Я не знаю, каже Юрко, котре семе, бо яйця не нумеровані, то я всі беру.

Перед виїздом для поратовання здоровля женщины ідуть за порадою до моднярок.

Дивні часи.

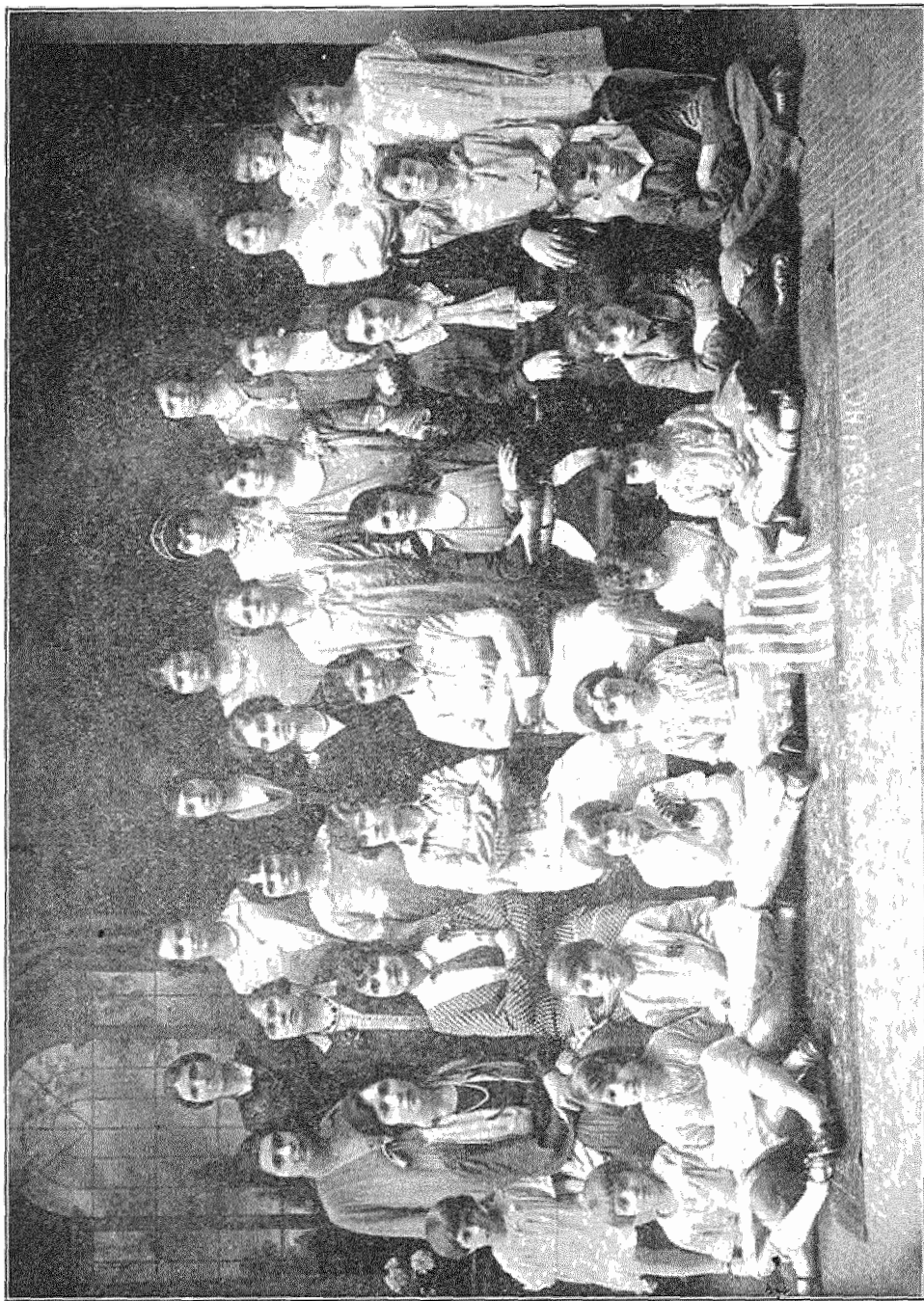
Одяги для женщин тепер так багато коштують, а всетаки вони майже нічого на собі не мають.

Вже йому досить.

— Мені вже сприкрилось подружне житте.

— То можете взяти розвід.

— Е, і розводи вже мені сприкрились.

Жіноче Тов. „Згода“, відділ 358 У. Н. Союзу в Клівленді, О.

ІСТОРІЯ ДИКИХ ДІТИЙ.

Від часу до часу з'являються у часписях вісти, що на Сході, головню в Індії, вовки ловлять дітий, які потім кормить вовчиця, наче свої вовченята. І Кіплінг пише про подібну історію в книжці джунглів (Брати Мовгли). Але й історія знає подібні пригоди.

І так Моріс Фуколь, щоби перекопати тих, що не хотіли йому вірити, подав кілька цікавих примірів. Було то в 1544. році біля місцевости Васель у Прусії. Цілі стада голодних вовків шлялися довкола села. Селяни уладили виправу на вовків. Як жеж счудувались, коли між вовками побачили якесь дивне сотворінне. Вдалося їм вкінці зловити його і запровадити до замку ляндграфа. На салі сотворінне те сховалось під лавку і стало вити як справдішній звір. Показалося, що то була здичіла людина (вовкулака). Стали уласкавлювати його і поволи доглядати його, так що з часом відзискав навіть мову. Потім той чоловік розказував, що жив з вовками, які обходилися з ним дуже лагідно; ховали для нього найкрасшу добычу. Того звіра чоловіка показували потім на замку геського ляндграфа. Нераз розказував він свої дивні пригоди і тужив за хвилями, що їх провів між вовками.

За володіння Карла IX. зловили в лісі Компіен у Франції, молодого чоловіка, зарослого густим волоссем. Він бігав рачки, скорше ніж кінь, а з лиця був зовсім дикий. Пізніше, як вже був освоєний, розказував, що полював разом з вовками; душив собак, а як була нагода, нападав і людий.

В 1694. році нашли в литовських лісах дитину, що її виховував медвідь.

Дитину сю потім довгий час показували на дворі англійського короля.

Подібна пригода приключилася теж у чеських горах, де в печері жила молода, гарна дика дівчина. Як уже о-своїлась, їла майже виключно сире мясо і кору дерев.

У XVIII століттю в околицях Шаттон сір Марн у Франції, мешканці села Сонж від часу до часу з переляком бачили якесь дивне сотворінне, що підходило до їх хат. Гадали, що то чорт. Гонили кілька разів за ним, а воно ховалося в сусідньому лісі. Аж раз зловили його. Була то молода дівчинка. В руці мала батіг, яким уміла так орудувати, що легко вбила трозленого на неї пса. Як заопікувались пізніше тою дівчиною, вона розвивалась але довгий час не могла запанувати над своїми дикими інстинктами. Любила вганяти по місцевому парку; товила в бігу зайців, кріликів, і їла їх живцем. Часом кидалась у став; занурювалась і впливала на верх з рибами в руках, а часом в зубах держала угора.

Ту дику дівчинку прозвали Ляблянк. Потім вона мандрувала з монастиря до монастиря, але ніколи не вернулась до життя нормальної людини. Вкінці дісталась до Парижа до черниць Сен Марсо, де списали її дивне житте на основі її оповідань.

Кажуть, що вона належала до якогось ескімоського племені. Дитиною вкрали її торговці невільників і продали в кольоніях. Її нові властители привезли її до Франції. Але що обходилися з нею зле, вона втекла в артенські ліси, потім у Шампанію, де жила як дикий звір.

Ессад Бей.

ЯК МЕНЕ УКРАЛИ.

Ви не вірите? але це таки дійсна правда, факт, який стався зі мною одного літнього вечера в головному місті республіки Азербейджан.

То була незвичайна пригода, яка не кожному притрапиться, а заслугує на то, щоби її оповісти.

Власне минула десята година вечера як я виходив з дому та пустився до одинокого європейського клубу в місті.

Вулиці були повні людей; Англіїці, Турки, Перзи, темноокі, красні Азербейджанці і обдерті російські емігранти. Товпа різнородних людських лиць, які терпеливо зносили цілий день жарке сонце, а тепер тішилися так бажаним холодом.

Я йшов поволи, о нічим не думав і ані снилося мені о якихсь пригодах. Нараз почув я як хтось взяв мене за плече. Передімною стояв рослий мущина в однострою.

„Вибачте, чи Ви пан Е.? — почав він по азербейджанськи, а коли почув від мене погакуючу відповідь, сказав: „На приказ — тут назвав якусь владу — „Ви є арештовані і мусите бути сейчас відставлені до даного уряду”.

Мені стрілила думка боронитися, але заки я міг це виконати, миттю окружило мене около десять добре озброєних, на темно одягнених людей, які ввічливо запровадили мене до замкненого авта і по хвилі їхали ми по страшно брукованих вулицях славної республіки.

Мущина в однострою дав мені цигаретку, я закурив і передумував над своїм положенням. Хто властиво міг був сказати мене арештувати?

Розуміється — в республіці було 18 міністрів, крім того президент поліції і губернатор, які мали право видавати наказ арештувати. Але всі ті панове були мені особисто знакомі, думаю отже, що жаден з них не схотівби рабувати мені свободи.

Нараз стрілила мені думка до голови: „може то є міністер фінансів від якого я вчера виграв в карти десять долярів?” Але ні, це не можливе, міністер — старий, чесний чоловік. Це мусить бути цілком певно лиш мале непорозуміння.

Та думка успокоїла мене і я вигідно оперся в авті і міркував як то я пізніше оповідатиму цю історію.

Ми їхали досить довго; вулиці ставали все вужчі і вужчі та неприємні. Десь далеко блимала ліхтарня. — Все приближалася — то був одноповерховий дімок.

„Чи то власне той уряд?” — запитав я мого товариша їзди. Він мовчав. Але ось ми станули перед тим домиком, ввійшли до нього — кілька старих сходів вгору і вкінці я опинився сам, за замкненими дверми, в малій чотирокутній темній кімнаті.

Перше, що я почував то була лють „До чорта, що за дурні жарти!” Я присягнув собі, що поскаржуся у всіх міністрів. Зачинаю лаятись у всіх знаних мені мовах: по азербейджанськи, турецьки, перзьки, російськи, німецьки і французьки. Може то pomoже. Закляв добре по вірменськи аж нараз чую за дверми якесь скрипіння і входить мущина з чорною маскою. В руці держить револьвер. Ані слова, ані звуку.

Мущина сперся спокійно о стіну і о-
глядає мене своїми трьома очима:
двома людськими, а третим револьве-
ра.

Вже не лаюсь. Мовчу.

Мінути стають годинами, вічністю.
Вкінці знов отворяються двері, хтось
входить. Виглядає на старшого чоло-
віка. Також з маскою. Сміється, подає
мені руку, сідає і каже:

„Ви є у крадені”.

Я також сміюся: „Вкрадений?
Щож зробите зі мною?”

„Ну, що Ви хочете. Ви нам запла-
тите то, що Ви варта, а як ні то Вас
застрілимо”.

При тім панок вдоволено затирає
руки. Зачинаю розуміти справу: „А
скільки властиво я коштую?”

„Ну, скажім 100,000”.

„Мій пане, Ви мене перецінюєте”.

„Помиляєтесь”.

Я протестую проти так великої су-
ми, він обстоює при своїм і наші пе-
реговори протягаються. Я зазначаю,
що я нездатний до нічого, ничтожний,
звертаю увагу на мое лінивство, брак
талану...

„Я справді не варта 100,000”.

Але панок іншої думки. Дійсно, ще
ніколи так мене не хвалила жадна за-
люблена молода жінка як власне той
старий пан. Але бо й я ніко-
ли не був таким скромним
як ось тепер.

Ми так годинами балакали; замас-
ковані слуги подають нам їду, а наші
розмови тягнуться все даліше і далі-
ше; вкінці ми оба попустили і при-

склянци доброго вина погодилися на
тому, що я коштую 40.000.

Решту можна легко оповісти. Я на-
писав до своїх листи, а в малій чо-
гирокутній кімнаті остав ще п'ять днів;
розуміється я ніколи не був сам, з а-
маскований мущина стояв
з револьвером в руці день
і ніч меланхолійно сперт-
ий о стіну. Але харч був доб-
рий, страви подавано навіть на сріб-
них тарелях; коли я раз чувся недо-
бре відвідав мене лікар.

Вкінці по п'ятих днях одержав
старий пан свої гроші і мене відвезли
в авті, з закритими очима знова у мі-
сто. Сердечно витаний приїхав я до
дому. Від правительства одержав я
кондоленцію, а свояки передали мені
рахунок, який звучав на 45,000. „Чому
45,000?” — запитав я здивовано. Ме-
ні показали рахунок старого пана:
40,000 умовленої ціни, а 5000 за п'яти-
дневний харч, мешкання і лікарську о-
піку.

Безперечно, старий пан мав великі
трудности при старанню добрих хар-
чів, але всеж таки ціни їх сильно пере-
борщив.

Про ту рабівничу банду не чув я
більше нічого. Случайно я довідався,
що провідник банди став
міністром фінансів в я-
кійсь туркестанській ре-
публиці, а в якійсь повстанню зги-
нув.

Не улягає сумніву, що
як довго він був мініст-
ром то фінанси в тій ре-
публиці були в порядку!...

Переклав Степан Хвиля.

Маргіта Бетлен.

КАМІНЬ ЗА СЕЛОМ.

(Переклад з малярського).

На кінці села при дорозі стоїть камінь. Граничний камінь. Він вже від давна там стоїть. Бачив він, як мешканці того села приходили на світ. Бачив, як жили; як умирали. Потому приходили інші і ще інші. Камінь усе стояв на своєму місці.

Ранній ранок. Дорогою іде якийсь чоловік. Іде до роботи. Глядить просто перед себе. На плечах у нього сокира. Щойно, як прийшов близько каменя, відвертає голову і переходить на другий бік дороги. Може так робити; ніхто того не бачить; а камінь нічий, нічого не розкаже. Але все таки камінь бачив се. Се той самий, що то тої ночі — вже давно тому — втрутив свого товариша в бурливу ріку, кілька кроків відсі. Ніхто не довідався про се, а таки сей чоловік вимінає той камінь, як нікого нема близько.

Надходять інші: чоловік і жінка. Обоє молоді. Вони також ідуть до праці. Чоловік іде попереду, жінка за ним. Як переходять попри граничний камінь, вона усміхається до нього. Тут стрічались вони що вечера; тут він поцілував її вперше; тут обіцяв оженитися з нею. Добрий, старий граничний камінь!

Сонце вже підійшло висше. До села іде якийсь подорожний. Іде з далека, зза великого океану. Там жив він довго, дуже довго. Тут прощалася з ним його ненька; провожала його аж до граничного каменя; відсіля махала ще до нього рукою, як довго могла бачити його. Вона вже померла. Мандрівник зупинився на хвилику і здіймив капелюх. Потому пішов далі в село.

На стрічу йому іде жінка; за руку веде хлопчика; на плечах у неї клунок. Вона хоче іти туди, відки приходять той подорожний, гень за великий океан, в чужину, в незнану країну. Того жінка так боїться. Вона вже з усіма розпрасалась: із селом, з хатою, рідною. Граничний камінь то останній предмет батьківщини. І жінка припала до каменя й обіймає його. Хлопчикна стоїть хвилику спокійно, а потом бере неньку за руку:

— Мамо, ти чого плачеш? Таж се звичайний камінь!

ОСЕЛ.

(Казка).

Осел біг лісом і впав у яму. Як не сидувався, не міг вилізти з неї. Вже майже гинув з голоду, аж бачить іде туди лисиця. Осел став кликати лисицю на поміч.

— Я замала не можу допомогти тобі, — сказала лисиця, — але дам тобі добру раду: Недалеко відсіля є великий слон. Заклич його, він зараз pomoже тобі видобутися з ями.

Як лисиця відійшла, каже осел сам до себе:

--- Ах я такий слабкий, бо вже довго нічого не їв. Кожний рух, який зроблю, се для мене дальша страта сил. Коли-ж виснажувати-му свій голос, щоби прикликати слона, то ще більше ослабну. Слон і так самий прийде; не потребує кликати його.

Небаром потім осел згинув з голоду. Геть пізніше переходила туди лисиця і побачила полинялий кістяк.

— Коли то правда, — подумала собі лисиця — що душа звірят переходить в людей, то душа того осла напевно перейшла в одного з тих купців, які не хотять видавати гроші на адвертайзменти.

Гю де Мопасан.

ДИКІ ГУСИ,

Зимова тиша — — —

Ніюдин крик птиці не прошиває повітря.

Широко стелиться бліда рівнина під сірим небом. Сніг — білий сніг, тільки чорні пятна воронів, що шукають за поживою валяють його безладно.

Нараз чути з овиду гегання. Вони наближаються; вони надлітають. Ось несеться вже списою ряд диких гусий з витягнутими шиями, бистро; все скоріше пролітають вони та з гетом вдаряють вітер свистючими крилами.

Провідник веселих мандрівників, що веде їх понад моря, ліси та пустині, кидає час від часу заохітні заклики в заспаний ряд.

Тепер пливе хистка валка подвійною лентою чудернацькими шматками на синявому небі. Ширшає крилатий трикутник і розтягається поволи.

* * *

Під сподом розсипалися ~~освоєні~~ товариші по полі, перемерзлі настобурчені пробивають собі поважно дорогу. Обдерте хлопя жене їх, посвистуючи, і вони холітаються кругом нього мов важкі кораблі.

Вони чують клик пролітаючого ряду і підводять голови. І коли бачать вільних свояків, як зникають у просторах, підносять нараз полонені птиці безсилі крила; розкращуються випрямлені на коротких ногах, щоби підлетіти, і серед гегання будиться й росте в їх сонних серцях неясна туга за простором і теплими побережами.

Бродять сніжним полем, в нестямі і шлють довгі, розпачні клики до неба за своїми дикими, вільними свояками.

Переклав А. Лотоцький.

ЛІС І СОКИРА.

Накували ковалі
Сокир повен віз,
Тай повезли їх на торг
В місто через ліс.

Налякались дубчакі,
Гинуть із страху:
Ой, вже їде наша смерть,
Вже кінець життю!

А старий, дупластий дуб
Спокійно стояв:
— Та чого злякались ви?
В дубчаків спитав.

Якже не лякатись нам?!
А глянь, що сокир!
Ой, підемо ми катам
Сокирам на жир!

А старенький дуб на те:
— Вспокійтесь дурні,
Сокири без топорищ,
Зовсім не страшні!

Поки з нас ніхто не їде
В поміч ворогам,
Поти ворог ще ніщо
Нам не вдіє сам!

Я. Вільшенко.

ДІВОЧА ЗРАДА ПЕРЕД СУДОМ.

Оповідання з давніх літ.

Двіста п'ятьдесят літ тому перед судом у Львові відбулася сензаційна розправа. Як обжаловуючий став пан Бальтазар Грабовський, вдовець у поважних літах, обжалована була Настуся Тригоровичівна, молода і гарна донька заможного купця. Пан Бальтазар обжаловував Настусю за се, що вона не захотіла віддатися за нього. Сім літ зітхав підтоптаний пан Бальтазар до панни Настусі, сім літ тримала його Настуся обітницями, що віддасться за нього, а як пан Бальтазар вже думав про шлюб, зрадлива Настуся дала викрасти себе молодому паничеві Киріякови Папарі і подружилася з ним потайно. Заведений конкурент, в жадобі пімсти, щоби зробити дівчині скандал, подався до сусу, візвав багато свідків, зібрав листи невірної любки і уладив процес, якого Львів ніколи не бачив...

Перед судом адвокат пана Бальтазара представив всі кривди і втрати свого клієнта. Через сім літ п. Бальтазар мав видатки через панну. Вона безнастанно закидала на нього сіти. І через родину і через слуги і ріжних людей вона манила його, посилала йому листи, приймала дарунки, перстені, листи, дозволяла присилати собі під хату музики і співати пісні, казала спрощувати гостей. Все те коштувало п. Бальтазара багато і грошей і здоров'я. Можуть се посвідчити свідки.

Головний свідок, шляхтич Павло Перховський визнав, що на прохання п. Бальтазара ходив до дому батьків панни Настусі і там вона заявила, що буде досмертною товаришкою пану Бальтазарови і ніколи його не заведе. Свідок на правду своїх слів свідчив своїм сумлінням.

Як дальший доказ зради панни Настусі п. Бальтазар подав судови чотири власноручні її листи. В першій писемі дівчина призначила йому стрічу: „Зазиваю Вас на понеділок на ранішню службу божу і зволіть зайти на 10 годину і я там буду. Як не зайдете, дістанете велику покуту”.

В другім листі панна повідомляє свого кавалера про се, як її родина не хоче погодитися на се, щоби п. Бальтазар став її чоловіком. Находять на неї, навіть священника наслали на неї, мати сварить, — вона відгризається, як уміє, але додержить слова п. Бальтазарови.

В третім письмі Настуся прислала своїйому милому образець Матери Божої і такий віршик:

„Сей малий дарунок без ціни не буде,
Як у твоім серці ласкавість добуде,
Невідкличну вірність я у нім жертвую,
Як цариці неба образець дарую.

„Низький поклін через ту малу
карточку посилаю,

Настуся”.

Четвертий лист є такого змісту: „Пане Грабовський, мій добродію! Дуже я втішилася Вашим поворотом з Ярослава, що Пан Біг Вас в добрім здоров'ю привів. За гостинець з ярмарку дуже дякую Вам і прихильно його приймаю, як щира приятелька Ваша. Також за вінець дякую і радо буду носити його на голові. Моїй мамі не противтеся, вона не з себе таке робить, але з намови свояків, що радіб мене віддати за якого недотепу, — але з того нічого не буде. Прошу побачитися зі мною по обіді, бо мама піде до церкви, то про все поговоримо. Також старший брат не дозволяє мені віддатися за Вас, а я його не слухаю. Я раз дала Вам слово і додержу.

Дівчата мої за дарунки з ярмарку дякують, готові Вам відслужити. Решту відкладаю до усної розмови і лишаюся прихильною приятелькою — Анастазія”.

Але з тої цілої переписки нічого не вийшло. Підстаркуватий пан Бальтазар вже був певний, що поведе резолютну Настусю до вітваря, аж тут пуста дівчина пустила його в дураки. В дома у неї почав бувати далекий свояк її, молодий Кириак Папара і протягом короткого часу добув собі серце Настусі, до котрого сім літ даром добувався пан Бальтазар. Дівчина втікла з дому і як се було тоді нераз в звичаю, взяла з ним шлюб потайно у церковці на передмістю.

В злости і розпуці п. Бальтазар вніс до суду жалобу на свою недавню коханку і зажадав від неї звороту дарунків і коштів за свою нещасливу любов. „Через сім літ”, зізнавав він у суді, „легко рахуючи, коштували мене дарунки, як отсе: цукри, вино, вішки, прикраси, післанці до неї і від неї, музики, що казала собі грати і співати та інші видатки — по 300 золотих на кожний рік. Не згадую вже про се, що до сього мене довела, що через стільки літ не мав я жінки і господині, а якби я мав жіпку, певно на рік доробивсяб тисячу і дві більше. Через те,

що мене до великих страт привела і насміху набавила і доброї слави позбавила, я готов присягнути, — маю шкоди більше як на 3000 золотих”. Так п. Бальтазар перечислив свою любов на гроші!

Панна Настуся, а радше вже пані Анастазія Папарова заперечила рішучо, немовби вона баламутила п. Бальтазара і дала йому слово, що віддасться за нього. Дарунки, що давав їй п. Бальтазар без великої вартости, а зрештою вона їх звернула. Раз тільки дістала якусь скриночку „в котрій щось штучно скакало”, шапочку нічну, півтора ліктя шовку і два золоті перстенці, але й се повернула. Покликала своїх свідків на доказ, що не давала слова п. Бальтазарови. Коли суд показав їй її власні листи, відповіла: „Або то новина паннам жартувати з хлопців, а ще більше з вдівців. Нехай він того не бере собі так до серця, бо тепер спека, то йому пошкодить”. Пані Папарова жадала від п. Бальтазара за „правну напасть” і судові кошти 15,000 золотих!

Справа тяглася довго, переходила ріжні інстанції, але на кінець пані Настуся виграла і п. Бальтазар відійшов з нічим.

За В. Лозинським.

Допитався.

— Федю, ти казав Юркови, що я дурний?

— Ні!

— Юрку, що він казав?

— Казав, що ти виглядаєш як дурний?

— Ти так казав?

— Та казав, але ти не такий дурний як виглядаєш, ти ще дурніший.

Давні часи.

Чи памятаєте ті часи, коли ще не було ані телефонів, ані радіофонів, ані автомобілів, ані коротких спідниць, ані розводів?

— о —

— Добре, то я прийму вас за шофера. А скажіть, чи ви цілком здержуетесь від алькоголю, чи пете трохи?

— То залежить від пейди.

Василь Стефаник.

Дорога

— Я йду, йду, мамо.
— Не йди, не йди, сину...
Пішов, бо стелилася перед його очима ясна, далека дорога.
Кожді ворота минав, усі білі вікна.
Любив свою дорогу, не сходив з неї ніколи.
У днину вона була безконечна як промінь сонця, а в ночі над нею всі зорі ночували.
Земля цвіла і квітами своїми сміялася до нього. Він їх рвав і затикав у свій буйний волос.
Кожда квітка кидала йому одну перлу під ноги.
Очі його веселі, а чоло ясне, як криничка при дорозі на полі.
Поки аж людей зустрів.
Вбиті по коліна в землю, вони у безтямній многости падали і здіймалися.
Чорними долоньями стирали піт з чола і великими руками хапалися за землю.
Втома валила їх, вони душили за собою свої діти і ревіли з болю. Здіймалися і падали.
А ніч клала їх у сон, як камені, одного коло одного.
Страшними лицами обернені до неба, як морем голов проти моря зір.
Земля стогнала під ударом їх сердець, а вітер утік за гори.
Він читав ту пісню і велику пісню бою на них.
З їх губ зливав слова, з чолів вичитав думки, а з сердець висав почування.
А як сонце родилося в крові і цілувало поміж довгі вії їх очі, то в його серці породилася пісня.
Розспівалася в його душі як буря, розколисалася як мамине слово.

І стався сильний і гордий. Вітер нагнув до нього всі квіти.
Ступав своєю дорогою далі.
Вона, як полотно, під ним угиналася.
Минав усі ворота, білі вікна поминав.
І знов людей побачив.
Стояли лавою. Перед ними колосисте море золота, поза ними діти в холоді снопів.
Огонь їх пражив, залізо плакало в їх руках.
Полинялі пустарі небесні бездушні звисали над ними.
Всі в білих сорочках, як на Великдень.
Але снопи пропадали з над дітей і огонь вжирався в їх білі голови.
Вони вгризалися знов у жовті лани.
Читав їх безнадію і їх несилу.
По їх чолах копалися рови один коло одного. Губи їх засихали і білили. Серця заходили жовчию.
І пісня його душі згіркла, як зігнила пшениця.
Очі його помутніли, а чоло його подобало на скаламучену криничку при дорозі.
Сила його і гордість упали на тверду догору.
Пішов своєю дорогою, як птах, що своїх крил на собі не чує.
На свіжій ріллі під веселою дугою стояла його любов. Земля раділа з її білих слідів.
Як безсила дитина простяг до неї руки.
— Ходи!
— Не можу, бо ти отрута!
Захитався, а як прожер свій засуд, то поклав на чорну ріллю окрушки

с оєї пісні і поволікся далі. Ішов, як тінь спорохнавілого дуба перед захо-мом сонця.

Дорога темна, як сліпому, молоденькому каліці.

Одного дня спотикнувся на гріб своєї мами.

Заридав сухими очима і впав.

Зарив чоло у могилу і просив маму, щоб його назвала так, як він був ще дитиною.

Одно маленьке слово щоб сказала!

Потім поклав голову на хрест і почув від нього мороз.

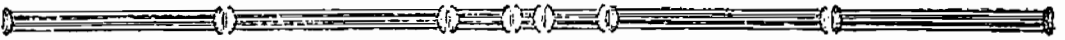
Здрігнувся, поцілував могилу в маленьку яблінку і поплентався безіменний і самітний.

— Боже, Ти подаруй мені решту моєї дороги, бо я не годен уже йти!

І скавав з могили на могилу, як о-сінне перекотиполе.

Аж як перейшов сто гробів то сотий перший його був.

Припав до нього, як давно до мамомої пазухи.

ЧИ КОМАХИ ПОРОЗУМІВАЮТЬСЯ МІЖ СОБОЮ.

Відкритте бездротного телеграфу може кинути деяке світло на питання, яке від давня цікавило вчених: яким способом деякі комахи порозуміваються між собою на віддалі?

Відомо, що мурашки вміють вернутись назад до муравлища, хоч навіть дуже далеко відійшли від нього. Мурашці, яка тягне щось важкого, приміром неживого хруща, ідуть на поміч з глибини ліса інші мурашки, хоч не можуть бачити тамтої мурашки. Коли самиця моля сяде на дереві, летять до неї самці з усіх боків уже по кількох хвилинах.

Давнійше думали, що се діється завдяки незвичайно ніжному нюхови комах. Одначе напрям вітру не впливає зовсім на саме явище, а мусів би впливати, колиб ходило про нюх.

І ось є учені, які кажуть, що комахи висилають попросту радіо-магнетичні філі, а мають спеціальні, досі нерозсліджені органи, які можна порівняти з нашими стациями бездротного телеграфу.

Будуччина певно розв'яже ту загадку. Не має вона нічого неможливого, бож довкола нас діється багато такого, чого ми не розуміємо, ані навіть не добачуємо.

ДУМКИ.

Наші найліпші думки - - се чужі.

Як хочеш оцінити будучність, пізнай минувшість.

Точність се одна з найліпших прикмет чоловіка.

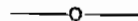
Чоловік, що живе над морем не вміє оцінити вартости води.

Найбільшим блудом чоловіка є, коли не находить в собі жадного.

Мода зносить більше одягів ніж чоловік.

За славу треба дорого заплатити.

Добра наука дорого коштує.

ПЕРША ГАЗЕТА НА УКРАЇНІ.

Перша газета на Україні появилася в тому році в якому проголосили незалежність Злучених Держав Америки, тільки 6 місяців скорше.

Було се дня 1-го січня, 1776 року.

Подія та сталась у Львові.

До того часу друкували вже книжки на Україні, але газети ще не було.

Західна вітка України, Галичина, дісталась тоді по розборі Польщі, під владу Австрії і зараз підприємчиві Німці заходилися в новому краю зачати якийсь культурний і торговельний рух.

Просвічною і заможною верствою в Галичині була тоді шляхта. Вчили її по домах французькі вчительки, отже вони вмiли говорити і читати по французьки.

Так тоді Віденець Оссуді приїхав

до Львова і зачав там видавати французьку газету п. з. Газет де Леополь (Газета Львова). Виходила вона раз в тиждень і проістнувала цілий рік.

В тій газеті подибаємо споминку про церковний ювілей львівських Українців, який обходили під проводом єпископа Льва Шептицького; про львівські контракти (ярмарок); про зруйнування Запорозької Січі в 1775 році (за причину потреби забезпечення водного шляху на Дніпрі для торгівлі). Зрештою редакція підшукувала також цікавих справ для свого невеликого круга читачів.

—o—

Перша українська газета на Україні була Зоря Галицька, яку зачала видавати Головна Руска Рада дня 15-го мая 1848 року.

ЛИЛИК І ЛЕОПАРД. Із казок Індіанів-Ваквелі.

Лилик і леопард заключили приятельство із собою. Раз прийшов лилик у хату свого приятеля, леопарда, і сказав:

„Приятелю, голод мучить мене! Коли маєш що зїсти, то дай мені, колиж ти завтра прийдеш до мене, то я дам тобі...”

І леопард дав йому їсти.

Раз прийшов леопард у хату свого приятеля лилика. Та не застав лилика, за те був там камелеон. А камелеон сказав до леопарда:

— Леопарде-братіку! ти дуже дурний, чи ти не знаєш, що лилик не має власної хати?

Леопард засмучений пішов відсіля. Так то лилик підійшов свого приятеля, леопарда.

—o—

ЛЕОПАРД І ВУЖ.

Леопард ганьбив і кричав без утиху:

— Колиб не було лапки і рушниці, то до мене належавби весь ліс, а більше до нікого! Крім них обоїх не боюся нікого!

Коли великий вуж почув це, розлютився і сказав:

— Пожди лише, навчу я тебе!

Пішов і ждав при дорозі на леопарда.

Прикликав антильопу тай каже:

— Прикрий мене листям банану.
Як скінчиш, то піди там, відки чуті,
як леопард свариться.

Коли леопард побачив антильопу,
хотів схопити її і пожерти. Але антильопи втекла, а саме там, де сховався був той величезний вуж. Як заявила там, станула ззаду за вужем. Леопард не знав чому то так. Колиж потім леопард прийшов на те місце, обняв його вуж і задушив. Леопард кричав, начеб йому не ставало духу. По хвилі спитав вуж леопарда:

— Чому не кричиш і не називаєш мене по імені? Про лапку й рушницю ти думав, лише про мене ні!

Леопард благав вужа:

Звільни трехи, я буду кричати.

Коли вуж трехи звільнив, леопард став викричати:

— Без лапки і рушниці належить ліс до великанського вужа і до мене, до нас обох.

— Вуж сказав:

Дай мені твій один пазур.

Леопард дав вужеві свій один пазур; вуж узяв його і причепив собі на хвості.

Так то сталося, що леопард і великанський вуж є найсильніші з усіх звірів ліса.

Переклав М. Тр.

Мертве море в Палестині має найбільше соли з усіх морей у світі. Через надмір соли не можуть там жити ані риби ані рослини. З того пішла назва моря.

— Що-ж ти бачила, Олю, в театрі?

— Бачила дуже гарний стрій жінки Стрийського, нове футро Калямбуквої, і новий капелюх Давидючки.

К. Тетмаєр.

СУД.

Душа вийшла з тіла і взяв її ангел за руку тай повів у якусь сіру і сумну пустелю тай посадив її на камінь. А з гори, зпонад олов'яної сірости розпростертих мрак, обізвався голос: „Суди себе сама!..“

І зараз стала перед очима душі кочитися ріка, якої вода — душа се пізнала — була з самих сліз, але мутна.

А ангел сказав: Дивися, отсе сльози, що ти витисла їх людям, будши там, на землі.

А душа відповіла: Так, але тут і мої сльози змішані пливуть.

І тричі обізвався ангел до душі тай тричі вона відказувала йому.

Але нагло мутна вода ріки стала дуже чиста, мов хрусталь, тай дуже глибока. І ангел промовив: Сльози твоєї матери.

А душа, закриваючи лице, відповіла: Отсе я винувата, бо тут нема змішаних моїх сліз.

Переклав Ів. Ставн.

ГАДКИ.

Правдива демократія се така, де багаті користають з усіх привилеїв признаних бідним.

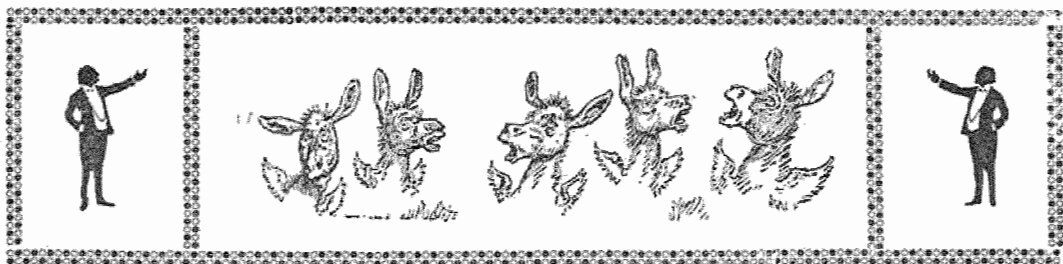
— Найкрасше вмирає галузь яблінки — під тягарем своїх овочів.

— Характер чоловіка пізнати не в добрі, а в лихоліттю.

— Кілько є десять а десять?

— Я не можу рахувати більше як 10, бо я взута.

— Мандрівник хвалить на батьківщині чужину, на чужині батьківщину.

ЖАРТИ.

Котрі ліпші?

— Я чув, що вчера були у вас самі учені люди...

— Були, були, але були також і розумні люди.

Для пана вуйце.

За селом стояла варта і завертала людей, аби їхали бічною доріжкою.

Надіхав п'яний вїйт і кричить, чого здержують фіри.

Ні се один вартівник:

— Бо там над рікою заломився старий міст, але для „пана вуйце” то всьо можна. Вас не будемо стримувати вїйо, коні наперед!

В ресторані.

Гість: Вейтер, не можете мені зати чистого ножа?

Вейтер: Він повинен бути чистий, я ним мило краю!

Розуміються.

— Я не люблю говорити; я чоловік мовчаливий!

— Я знаю, я також жонатий!

В сальоні.

Господар: Що позволите?

Гість: Нічого, іно келішок горівки і пару ширих слів.

Господар: Вел, ось вам горівка, а пара ширих слів: Не пийте!

Мінута Катрусі.

— Чому то Катруся так довго велить на себе ждати Степанови, коли вона йому казала, що буде готова за мінуту?

— Бо та мінута, яку вона вибрала, буде аж за годину.

До вибору.

— А ци Ви вже е сїтізен американський?

— Я вибрав ситизенські папери ще перед війною!

— То вам в корті дають до вибору папери, які хочете, ци червоні, ци сині, ци зелені?

В суді.

Суддя: Ви інвалід, чи жонатий?

Підсудимий: Ні, я кавалер, але я внав з 20-ого поверха.

Причина сварки.

— Чого твоя жінка так з тобою сварилася?

— Ми обое були в гостях; я був у Каванських, а вона у Гербатків. Ми умовились прийти домів разом, але я спізнився три години і вона на мене мусіла ждати сама 5 минут. От і причина сварки.

Молода газдиня.

— А що Ваша курка, добре несеться?

— Так, досі не було ані одного зіпсутого яйця!

Добре їй так!

Гість: Вейтер, дивіться, в сімйскрімі є муха!

Вейтер: Добре їй так, нехай замерзне, нехай на другий раз не лізе, куди не треба!

Обережний.

Скупар: Може позволите цигаро?

Сусід: Або що йому бракує?

В суді.

Обжалований (кричить): Справедливости, справедливости домагаюсь!

Суддя: Не забувайтесь, що ви в суді!

— Ви читали, як редактор Літератури скритикував мої поезії?

— Нічого собі з того ве робить, він лише так як папуга повторює се, що всі другі говорять.

Тета (до сестрінки): Правда, що я молодо виглядаю?

Сестрінка: Певно як на Ваш вік.

— Ми будемо приятелями аж до кінця.

— То позич мені 10 долярів.

— Се кінець!

— Будеш памятати, що ти мені винен 20 долярів?

— Завсіди!

Я рад би Вам неба прихилити!

— Дайте спокій, я ще хочу жити!

Гість: (до молодої п'яністки): Чи вже вмієте грати новий кусник? Перше Ви грали мені інший.

Молода п'яністка: Ні, се тільки фортепян настроений.

— Чоловік, за якого я віддамся, мусить бути героєм!

— Що з тобою, чи ти вже така погана?

Промовець.

— Прийдіть до нас говорити на вічу.

— Говорити і говорити, все тесаме, вже мені самому збрідло!

— Та бо і слухачам збрідло!

— А чого-ж слухають?

— Вони не слухають!

— А що?

— Сплять!

— А чогож кличуть мене говорити?

— Щоби могли виспатись, бо в понеділок знову робота!

При телефоні.

— Хто при телефоні?

— Я!

— Хто я? Моріц?

— Так, Моріц!

— Тут говорить Іцко!

— О, як ся маєш!

— Я хочу до тебе прийти, позичити 10 долярів!

— Добре, як Моріц прийде, то я йому скажу!

—○—

По шлюбі.

Ж і н к а: Ти казав, що мені в тебе буде як в раю, а навіть нового дреса мені не хочеш купити.

Ч о л о в і к: А хто видів, аби в раю жінки носили дреси?

—○—

Діти.

Г і с т ь (до хлопчика): Чим хочеш бути, як виростеш?

Х л о п ч и к: Паном!

Г і с т ь: Яким паном?

Х л о п ч и к: Таким як Ви!

Г і с т ь: А то чому?

Х л о п ч и к: Бо мама каже, що такі пани як Ви, нічого не роблять іно ходять по чужих хатах їсти!

—○—

Шахрай.

Ти дурне Сруль. Ти хочеш від мене девять процент? Від мене, від твое брат?! Воно хоче 9 процент? Де твоя совість? Що скаже на се Бог?

-- Нічого не скаже. Господь Бог скаже: Сруль порядний чоловік; він дозволяє на 6 процент.

— Ну так, на 6 але не на 9.

— Іцек, який ти дурний. Чи ти не знаєш, що згори представляється всьо на виворіть? Я напишу 9, а Бог буде читати 6.

—○—

Малий дипломат.

— **Б а т ь к о:** Васильку, чи ти не обіцяв мені, що не будеш битися з Марійкою?

В а с и л ь к о: Так, я обіцяв!

Б а т ь к о: А чи не обіцяв я тобі, що як будеш битися з Марійкою, то дістанеш в шкіру!

В а с и л ь к о: Так, тату, але коли я не додержав слова, то і ти не потребуєш додержувати!

—○—

В школі.

К а т е х и т: Ільку, чому говоримо в молитві, хліб наш насущний даждь нам днесь?

— **І л ь к о:** Щоби не счерствів!

—○—

Наші діти.

Маленька 5-літня Марійка не може успокоїти свого братчика Юрчика і каже до мами:

— Мамо, чи то правда, що Юрчик упав з неба?

— Так доню! — каже мама.

— Я так і думала, каже Марійка. Якби я там була, я також скинула-б його звідтам!

—○—

Казанне.

— Булисьте в церкві?

— Бувем!

— А говорили ксьондз казанне?

— Ая, говорили! Дуже файну науку мали. О, вжем давно такої науки не чув! Аж нарід сплавав!

— А що говорили?

— Або я знаю!

—○—

В школі.

— Івасю, від чого походить слово ослабити?

Від осла!

—○—

Смілий.

С т е п а н: Щось мені нині сталося і я перший раз накричав на жінку.

Р о м а н: А вона певно зібрала тебе згори?

С т е п а н: Ні, погратулювала мені за смілість!

—○—

На викладі.

Р е ф е р е н т: Кажу вам, дорогі слухачі, що алкоголь скорочує життя чоловіка!

О д и н і з с л у х а ч і в (перевиває): То тому при вині час так скоро минає...

—○—

Тільки памятав.

Одного чоловіка влади покарали за пиянство грошевою карою. Він заплатив і домагався потвердження, але йому не хотіли дати.

— Пане суддя, — сказав він — чи ви вірите в страшний суд?

— Так, — відповів суддя.

— Коли так — сказав засуджений, — то знаєте, що на тамтім світі, на страшнім суді питають мене: „Мистер Бурак, чи ти пив?”

„Так, — відповім я на те — і я заплатив кару”.

„А деж твоє поквітованне?” — питають мене. Ну, чи ви вважаєте се справедливим, пане суддя, аби я потім тратив час на те, щоби лазив до лекла шукати вас і вашого бухгалтера?

—○—

Хто винен.

— Недавно по шлюбі а вже сваритися!

— То він винен. Він все свариться зі мною, що він мене більше любить ніж я його.

—○—

Перестрашилась.

— Грицьку, а ви чому такі попідвязувані?

— А ви не чули, Горпино, що я впав з четвертого поверха, як хотів очистити вікна.

— Ах, то страшне, я не сподівалася, бо я чула, що ви впали з третого поверха.

—○—

Молодий доктор.

— Ваш син учиться медицини. Вже певно багато вміє?

— О так, я гадаю, що міг би вже лічити маленькі діти.

—○—

Помилився.

— Не розумію, як Гарматюк міг назвати мене старим дурнем?!

— І я так кажу. Ти ще молодо виглядаєш!

—○—

Не чув.

— Сильні громи били минулої ночі!

— Я не чув!

— Чому? А вікна були заперті?

— Ні, але жінка до мене говорила!

—○—

Щасте.

— Щасте, що ти не родився в Італії!

— Чому?

— Бо ти ані слова не розумієш по італійськи!

—○—

Пізнала.

Ж і н к а (в суперечці до чоловіка): Як ти залицявся до мене, говорив ти, що ти негідний мене!

Ч о л о в і к: Так, а що ти хочеш тим сказати?

Ж і н к а: Нічого, лише те, що ти мав рацію!

—○—

На тім світі красше.

На Святий Вечір є звичай, що помершим оставляють борщ на столі, а деякі вірять, що душі померших приходять їсти. Одна вдова, якої чоловік помер недавно, конче хотіла його побачити. Вона приготувала для нього борщ на Святий Вечір, а сама сховалась. Десь коло 12 год. вночі входить небіщик, сідає за стіл і їсть. Жінка зі страхом його питає.

— То ти, мій Василю каханий?

— Я...

— А як тобі там на тім світі?

— Доб, е, ліпше як коло Тебе було...

— То ти десь у небі?

— Ні, в пеклі...

— о —

В Росії.

В я з е н ь: Чого ви, господине палач (кат) так легко бете?

К а т: Щоби ти почув ріжницю, бо кожний 50-ий удар буде вартувати за 49 попередніх.

В я з е н ь: А кільки я маю дістати таких нагайок?

К а т: Кільки я витримаю!

— о —

Успокоївся.

Якийсь подорожний бігає по залізничій стації нервово у розпуці сюди й туди. Нараз побачив його приятель і питається.

— Що з тобою? Чому бігаєш такий поденерований?

— Бо я спізнився до поїзду на пів мінути!

— Пів мінути? Се дурниця! Я нераз спізнився годину і був спокійний!

— о —

— Що ти собі гадаєш? Я учився в трох університетах!

— А не можеш їх скажити о відшкодованне?

Виклад професора.

Один професор геології мав звичай ставити на катедру ріжні мінерали і тоді викладати. Коли раз так при викладі поукладав мінерали, а потім відвернувся на хвилинку, один з учеників поклав між мінерали кусень цегли.

Професор дальше викладав, описуючи кожний мінерал і не збентежився, що мінеральна збірка „збільшилася”. Брав один мінерал за другим і говорив:

— Се кусень піскового каменя, то кусень граніту, і т. д., а як прийшла черга на цеглу, сказав: А то мої, панове, кусень безличности!

— о —

На улиці.

— Куди ідеш?

— До театру!

— Що грають?

— Кво вадіс!

— Що се значить?

— Куди ідеш!

— Я не питаюсь, куди ідеш; я питаю, що то значить?

— Що?

— То, що грають!

— Таж кажу, Кво вадіс, Куди ідеш!

— А я не кажу, що до дому?

— Ти дурень!

— Ти сам дурень!

— Сам як сам, але з тобою то я кругом дурак!

— о —

Підстава.

С у д д я: Ви, Іване Івановичу, хочете розвестися з Наталкою Павловною?

П о з о в н и к: Так!

С у д д я: Яку підставу маєте на те, щоби розвестися з нею?

П о з о в н и к: Се що я з нею жонатий!

— о —

Несподіванка.

П а н н а: Я хочу сказати Вашому синові несподіванку!

М а т и с и н а: Скажіть йому, кільки маєте літ!

— о —

Пльонтро.

Панько Гунька приїхав зі старого краю до Нью Йорку і замешкав при 1-ій улиці, де вже мешкав його сусід Іван Куманський, котрий вже давно в Америці.

З Нью Йорку Панько зараз написав кільки листів до рідного села.

Він писав так:

„Я мешкаю в тім домі, що Іван, тільки я на 5-тім пльонтрі, а він на 1-шим.

Небавком Іван дістав лист з дому, в якому батько писав:

„Дорогий сину. А то ти нам встиду набавив перед цілим селом. Всі сміються. Кажуть, то Панько іно поїхав до Америки, а вже на 5-ім пльонтрі, а ваш син вже 10 літ, а ще іно на 1-шим пльонтрі.”

— о —

В Москві в Кремлі.

П р о в і д н и к: Тут бачите, товариші, давнину, з часів царських. Отсе цар-колокол (цар-дзвін). Бачите, який великий?!

Ц і к а в и й: А пощо ви його тепер тримаєте?

П р о в і д н и к: Для предсідника на збори совета!

Ц і к а в и й: А пощо держите царпушку (цар-гармату)?

П р о в і д н и к: Щоби будити учасників совета зі сну!

— о —

М а т и: Донцю, я нічого не чую, : к т и говориш молитву!

Д о н ц я: Я до тебе, мамо, не говорю?

В Харкові.

— Де товариш наркомфін?

— Разом з предгубкомпросом!

— А сей де?

— Вкупі з товпредрайнархозом!

— А деж той?

— Сидить із сільрадпредом!

— А деж вони, питаюсь до мари?

— А деж би, в тюрмі, за рад-нарком-зло-вживання!

— о —

Хто, що з ким.

С т і ф: Джан, ходи зі мною до бізнесу!

Д ж а н: А ти де видів, аби кінь разом з ослом тягнули один віз?

С т і ф: Гей, не називай мене ко-нем!

— о —

В суді.

С у д д я: Ти убив батька і матір?

О б ж а л о в а н и й: Так!

С у д д я: Що можеш сказати на свої облекшуючі обставини?

О б ж а л о в а н и й: Що я круглий сирота!

— о —

На комуністичному мітингу.

— Що се так гримнуло, чи стеля завалилась?

— Ні то резолюції впали зі стола!

— о —

Советський бюрократизм.

Шануй копійку, а то прийдеться тобі написати за рубля виказів, на що ти її видав.

— о —

— Я відкупив від уряду автомобіль, який сконфісковано від бутлегера.

— Що будете з ним робити?

— Я іду до бутлегерського бізнесу.

— о —

Малі філософи.

М а л и й А н д р і й к о: Тату, що то таке пекло?!

Б а т ь к о: То таке страшне місце, де ідуть по смерті бідні грішники!

А н д р і й к о: А де ідуть багаті грішники?

— о —

М а л и й Г р и ц ь к о: Мамо! Нащо ви мене мочите в воді, коли потім знова витераєте на сухо?

— о —

М а л и й М и к о л ь ц ь о: Тату, котра година?

Б а т ь к о: За десять мінут пята.

М и к о л ь ц ь о: Е, мені не треба знати яка буде за десять мінут, ви скажіть, яка тепер.

— о —

Кому чого замало і загато.

Скупареви — гроший.

Замало йому і тому хоче наскладати як найбільше.

За багато йому і тому їх не видає, лише дусить милосерно.

— о —

На улиці у Нью Йорку.

Х л о п е ц ь (підходить до незнаної дівчини і пробує з нею зачати розмову отсими словами):

— Правда, який гарний нині вечір, моя пані?

— То правда! Чому-ж ви мені його псуєте?

— о —

Рахункова любов.

Але я вам ражду зі щирого серця: женіться з Олєю. Вона відійме вам не один біль з вашого серця; дасть вам відваги до життя; поділить разом з вами долю і недолю та помножить родину.

— о —

Маленька Зоня оглядає книжку з образками і говорить до мами: — Мамусю, а чи ті звірята знають, як вони називаються?

М а м а: Ні, дитинко.

З о н я: То певно було би дуже неприємне для осла, як би він знав?! Правда, мамусю?

— о —

Ш е ф: На жаль мушу вам вимовити службу!

У р я д о в е ц ь: Алеж я нічого не зробив...

Ш е ф: Так, так, власне тому!

— о —

Енергічна жінка.

Сильно побитий чоловік приходить на поліцію і каже:

— Пане комісар, мушу пожалітися на нелюдське поведіння ось того полісмена. Вчора вночі замість завести мене на поліцію, відпровадив мене до дому. Ну і прошу, подивіться, як я тепер виглядаю!

— о —

Батько йде з маленьким синком у поле і бачить, що синок несе у руці чималу каменюку.

— Нащо несеш цей камінь? — питається батько.

— На бузька, тату. Кину в нього каменем, він нащо наносив нам до дому стільки дітей!

— о —

Обережний.

— Знаєш, жінка покинула мене.

— Ну, а ти що на те?

— Я також виїзджу.

— Шукати жінки?

— О ні! Лише я боюся, що може жалувати свого вчинку і ще вернути до мене.

— о —

Зараз.

Найстарша дочка у родині вийшла замуж. По обіді виїздить уже з чоловіком. Прощаються з нею усі й сльоз не можуть здержати, лише малий Степанко сидить собі спокійно і заїдає зі смаком печеного індики. Тітка питається Степанка докірливо:

— Степанку, ти не плачеш за сестричкою?

— Зараз! Зараз буду плакати, лише скінчу їсти індики — відповідає хлопчина.

—○—

Ч о л о в і к (до жінки): Знову хочеш іти до театру? Таж ти була вже на тій песі двічі!

Ж і н к а: Так, але не в тій сукні.

—○—

Г о с п о д а р: (до льокатора-малювача): За липень ви заплатили комірне, так, що намалювали мій портрет, серпень ви мешкали за портрет моєї жінки, а що ви думаете зробити з чиншом за вересень?

М а л я р: Нема чого спішитися! Підіжду аж народиться вам син.

— Фортепян, який я купив моїй дочці, приніс мені щастя.

— Як то?

— Я наймив за півдурно два прилягаючі мешкання — тамті льокатори покинули їх.

—○—

Д і в ч и н а: Ти вчора переходив попри мене і навіть мене не завважав.

Х л о п е ц ь: Знаєш, знаєш, як то кажуть, любов сліпа.....

—○—

— А може ти, Яцку, тільки так думаєш, що мене любиш?

— Ні, Катрусю, я ще не думав над тим!

—○—

В школі.

У ч и т е л ь: Польська лежи на захуд од України...

У ч е н и к: Та нехай лежить, нехай і не встане...

У ч и т е л ь: Що ти мувиш?

У ч е н и к: Аво кажу, що завтра може бути дощ...

—○—

В суді.

Ви були коли жонаті?

— Так!

— З ким?

— З жінкою!

— Певно, що з жінкою. Чи Ви чули, аби хто вінчався з мущиною?

— Так!

— Хто?

— Моя сестра!

—○—

Між жінками.

— Кажу вам, світ псується. Моральніст упадає...

— Чому так кажете?

— Кажу вам, дороги не можна перейти, таке зіпсутте...

— Ідїть, що кажете?

— А Ви не вірите?

— Не вірю! Власне моральність щораз висша і висша. Тому 50 літ мені хлопці дороги не дали перейти. А тепер ніколи, ніде ніхто мене на улиці не зачіпить.

—○—

Трошки за багато.

— Ох Боже! Що сталося? — кличе жінка, бачучи як її муж блідий як смерть вертається до дому, опираючися на рамени свого приятеля: — Говори, що тобі бракує?

— Гм,... мені? — Цілком нічого. Мені здається, що я ще маю трошки за багато.

—○—

Панська чуприна.

„Чоловіче, бійся Бога, ратуї мене!” — кричав потопуючий пан. Хлоп, побачивши його з берега, зудумався тай каже: „А як же вас, пане, ратувати коли вас треба би за лоб тягнути, а ви наш пан”. — „Тягни, як хочеш, аби лише смерти не пожити”. — Хлоп думає, думає, аж надбігло більше людей, тай кажуть: „Деж пана можна за чуприну брати? Таж він не був би паном, як би його хто за волосє вхопив”. — „Та певно обізвався другий — що не годиться. — То лише хлопська чуприна є на те, щоби її пан тягнув, куди лише сам захоче”.

Оттак радили люди і приговорювали, а пан кричав, кричав тай втопився.

—o—

Кого треба вішати.

Провадили цигана під шибеницю, а він проситься: „Мої добрі люди, що вам Бог дав? Що ви від мене хочете? За що мене вішаєте? Що я вам винен? От пустіть бідного цигана, пустіть, та не вішайте!” — „Ба! — сказав хтось з вартівників. — Коли пани хочуть, ми мусимо робити”. — „Та дай вам, Боже, здоровля, добрі люди, — підхопив циган. — То повішайте панів; коли пани хочуть; на що вам бідного цигана вішати, коли він не хоче та ще й проситься; вішайте того, хто хоче”.

—o—

Наймлена робота.

„Бабуно! Їли ви обід і пили горівку, так як і я; а чому то за вами по одному снопови, а за мною по два?” — приговорював господар до бабуні, що наймалася в нього жати. — „Ба, — відповіла бабуня — бо ви, пане господарю, собі робите, а я вам”.

Бють і плакати не дають.

Зайшов подорожний до хати і проситься на ніч, та надійшов саме тоді, коли жінка біла свого чоловіка. „Добрий вечер”! — „Добре здоровля”. — „А не прийняли би ви мене на ніч, коли ваша ласка?” — „Та добре, ви хати не залежите. А з далекої дороги? Відки Пан Біг провадить? Що там чувати?” — питає господиня подорожного і зовсім забула за свого чоловіка, що його вибила і злаяла. — „Ат, що чувати, — каже подорожний — біда! Бють тай плакати не дають!” — „От чуєш, старий псе, — кричить господиня до свого чоловіка — яка біда у людей, а тобі в мене що за лихо? Наревешся кожної днини, скільки сам хочеш”. — Тай ласкаво знова до подорожного: „Та сідайте, відпочиніть; я сейчас пиріжків зварю, бо у вас біда, а в нас то хоч плакати можна”.

—o—

Що то є супружество?

Одного дня відвідував єпископ школу. Катехит питає одного ученика: „Що то є супружество?”

Малий хлопець видивився на катехита, потім на єпископа, а опісля почав механічно говорити:

— Супружество се є місце кари, на котру є засуджені деякі душі, заки вони очистяться і підуть до неба.

— Чекай, чекай — каже катехит. — Так означується чистилище.

— Нехай говорить — каже єпископ; він може мати рацію. Що ви, або я! можемо знати про супружество?

—o—

Шкода того заходу.

Х о р и й (до лікаря): Пане! Як би ви мене вилічили, то я умерби з радости!

СПИС УКРАЇНСЬКИХ ПРОФЕСІОНАЛІСТІВ, БИЗНЕСМЕНІВ, ОСВІТНО-КУЛЬТУРНИХ УСТАНОВ І РІЖНИХ ПІДПРИЄМСТВ.

Понизший список дасть читачеві хоть далеко недокладний, та всеж який-такий погляд, якими інтересами займаються наші Українці на еміграції та до яких професій добилися. Список, кажемо, далеко недокладний, ся недокладність однак не залежна від видавництва Календара, що на наші поклики могли ми зібрати се і містимо, в надії, що коли на будуче повториться сього рода поклик для переписи і статистичного звіту, як стоїть наша українська суспільність на еміграції під зглядом бизнесовим, професійним і освітньо-культурним, наше громадянство припилює ліпше сеї справи.

В першій черзі містимо українських професіоналістів, а відтак освітньо-культурні установи і підприємців різних інтересів.

АДВОКАТИ.

Богдан Пелехович, Chicago, Ill.
Теодор І. Свистун, Philadelphia, Pa.
Михайло Радек, New York, N. Y.
Александр Хіяк, New York, N. Y.
Йосиф Чарновський, Detroit, Mich.
Андрій Завойський, Wilkes Barre, Pa.
Іван Кошнєянський, Shamokin, Pa.

АПТИКАРИ—АПТИКИ.

North Amboy Pharmacy: Павло Гаврилів і Йосиф Білоган, Perth Amboy, N. J.
Михайло Угорчак, Jersey City, N. J.
Михайло Швєць, Chicago, Ill.
Теодор Хемій, New York, N. Y.
П. Пачута, Mt. Carmel, Pa.

АРТИСТИ-СПІВАКИ.

Михайло Зазуляк, New York, N. Y.

ДЕНТИСТИ.

Григорій Скегар, Chicago, Ill.
Павло Дубас, Philadelphia, Pa.
М. Тацій, Scranton, Pa.

ІНЖІНЕРИ.

Володимир Малєвич, Pittsburgh, Pa.
Т. Яворський, Cleveland, O.
Іван Петрівський, Cleveland, O.
Михайло Лозинський, Cleveland, O.

ЛІКАРІ.

Др. А. Т. Кібзей, Detroit, Mich.
Др. Сильвестер Черняк, Philadelphia, Pa.
Др. Михайло Янкович, McAdoo, Pa.
Др. Е. Лавришин, Youngstown, O.
Др. С. К. Гринєвський, Chicago, Ill.
Др. В. Сіменович, Chicago, Ill.
Др. М. Сіменович, Chicago, Ill.
Др. К. Білик, New York, N. Y.
Др. Ів. Сміт, New York, N. Y.
Др. Ів. Кульницький, Scranton, Pa.
Др. І. Стець, Scranton, Pa.
Др. Мих. Клям, St. Louis, Mo.
Др. Юрій Шаршонь, Shamokin, Pa.
Др. Неоніла Пелєхович, Boston, Mass.
Др. Микола А. Востросаблин, Jersey City, N. J.

НОРСКИ.

Ольга Гринко, Allentown, Pa.
Паця Стєткевич, Jersey City, N. J.
Олена Талпаш, Brooklyn, N. Y.
Анна Талпаш, Brooklyn, N. Y.
Текля Базарницька, Elmira, N. Y.
Анастасія Чапранська, New York, N. Y.

ХЕМІКИ.

Петро К. Сусла, Woonsocket, R. I.
Сусла Ко., Woonsocket, R. I.

ХИРОПРАКТИКИ.

Володимир Корєцький, Wilkes Barre, Pa.
Омельян М. Коцко, Wilkes Barre, Pa.
Йосиф Мілер, Newark, N. J.
Н. Навроцький, Passaic, N. J.

ФІЗІО-ТЕРАПІЯ.

Ліпа Голуб, Brooklyn, N. Y.

УЧИТЕЛІ ПУБЛИЧНИХ І ВИСШИХ ШКІЛ.

Софія Курила, Elmira Heights, N. Y.
Александр Хома, Minersville, Pa.
Катря Томашівська, Chicago, Ill.
Гелена Кирчів, Jersey City, N. J.
Стефанія Андрейко, New York, N. Y.
Ольга Андрейко, New York, N. Y.
Петро Герман, Wilkes Barre, Pa.
Гелена Кінаш, Elizabeth, N. J.

БАЗАРІ—КНИГАРНІ.

Січовий Базар, New York, N. Y.
Теодор Мулик, Detroit, Mich.
П. Петрів, New York, N. Y.
Книгарня Свободи, Jersey City, N. J.
Книгарня Нар. Волі, Scranton, Pa.
Книгарня Америки, Philadelphia, Pa.
Книгарня Сиротинця, Philadelphia, Pa.
Книгарня Нар. Слова, Pittsburgh, Pa.
Книгарня Щоденних Вістий, New York, N. Y.
Книгарня Нового Життя, Olyphant, Pa.
Книгарня Січи, Chicago, Ill.

БУДІВЕЛЬНО-ПОЗИЧКОВІ ТОВАРИСТВА.

Укр. Будівельно-Позичкове Тов., Pittsburgh, Pa.
Амер.-Укр. Будівельно-Позичкове Товариство, Newark, N. J.
Будівельно-Позичкове Товариство „Дніпро”, Chicago, Ill.
Будівельно-Позичкове Товариство Запороже, Chicago, Ill.
Будівельно-Позичкове Товариство „Україна”, Chicago, Ill.
Будівельно-Позичкове Товариство „Дністер”, Chicago, Ill.
Будівельно-Позичкове Товариство „Галич”, Chicago, Ill.
Укр. Будівельно-Позичкове Товариство і Банк, Cleveland, O.
Стар Сейвінг Банк, Cleveland, O.
Укр. Будівельно-Позичкове Товариство, Philadelphia, Pa.
Укр. Будівельно-Позичкове Товариство, Nisec-town, Philadelphia, Pa.
Фінансова Корпорація, Philadelphia, Pa.
Українське Будівельно-Позичкове Товариство, Jersey City, N. J.

ДРУКАРНІ.

Кулинич Прінтінг Ко., New York, N. Y.
П. К. Сула, Woonsocket, R. I.
Дмитро Йордан, Hartford, Conn.
П. Петрів, New York, N. Y.
Друкарня Свободи, Jersey City, N. J.
Друкарня Америки, Philadelphia, Pa.
Друкарня Народної Волі, Scranton, Pa.
Друкарня Нового Життя, Olyphant, Pa.
Друкарня Народного Слова, Pittsburgh, Pa.
Друкарня Щоденних Вістий, New York, N. Y.
Друкарня Січи, Chicago, Ill.
Друкарня Сиротинця, Philadelphia, Pa.

МУЗИЧНІ ШКОЛИ.

Осип Д. Стеткевич, Jersey City, N. J.
Павло Келечав, Philadelphia, Pa.
Conservatory of Music, Ів. Кобеляк, Chicago, Ill.
Ukrainian Conservatory of Music, Роман При-даткевич, New York, N. Y.
Константин Теплий, Ford City, Pa.
Марія О. Білик, Chicago, Ill.
Віра Стеткевич, Jersey City, N. J.
Михайло Гайворонський, New York, N. Y.

МУЗИЧНІ СКЛЕПИ.

В. Шеровський, New York, N. Y.
Сурма (Січовий Базар), New York, N. Y.
Головатий Мюзік Суплай, Philadelphia, Pa.
Павло Ленчук, Northampton, Pa.

УКРАЇНСЬКІ ЧАСОПИСИ.

Свобода, Jersey City, N. J.
Америка, Philadelphia, Pa.
Народна Воля, Scranton, Pa.
Нове Життя, Olyphant, Pa.
Народне Слово, Pittsburgh, Pa.
Щоденні Вісти, New York, N. Y.
Січ, Chicago, Ill.
Католицький Провід, Chicago, Ill.
Місіонар, Philadelphia, Pa.

ОСВІТНО-КУЛЬТУРНІ УСТАНОВИ.

Укр. Кружок Самообразования, Woonsocket, R. I.
Українська Банда, Woonsocket, R. I.
Укр. Смичкова Орхестра, Woonsocket, R. I.
Укр. Щипна Орхестра, Woonsocket, R. I.
Кореспонденційна Школа виробу різних цу-корків, Woonsocket, R. I.
Аматорський Кружок Камєняри, Ford City, Pa.
Укр. Народний Дім, Rossford, O.
Укр. Дім Просвіти, Minneapolis, Minn.
Український Народний Дім, Brooklyn, N. Y.
Українська Народна Галя, Southport, Conn.
Нар. Дім Укр. Громади (Фермавіт), Phila-delphia, Pa.
Український Народний Дім, Elizabeth, N. J.
Український Парк, Elizabeth, N. J.
Український Народний Дім, Elmira, N. Y.
Укр. Співацький Кружок, Minersville, Pa.
Укр. Громадський Дім, Binghamton, N. Y.
Укр. Дім Тов. Просвіти, Spring Valley, N. Y.
Січовий Нар. Дім, Muskegon, Mich.
Український Народний Дім, Gary, Ind.
Укр. Ам. Горожанський Клуб, Gary, Ind.
Укр. Робіт. Дім, Hicksville, L. I., N. Y.
Український Дім, Jersey City, N. J.
Укр. Амер. С. С. Сітизен Клуб, Chicago, Ill.
Січовий Атлет. Клуб, Chicago, Ill.
Америк. Співацький Кружок, Молодий Боян, Chicago, Ill.
Український Народний Дім, Cleveland, O.
Український Робітничий Дім, Cleveland, O.
Український Робітничий Дім, Taylor, Pa.
Український Амадор. Кружок, Taylor, Pa.
Український Народний Дім, New York, N. Y.
Український Робітничий Дім, New York, N. Y.
Український Народний Дім, Jersey City, N. J.
Укр. Спортове Товариство, Elmira, N. Y.

Укр. Нар. Дім (гора міста), New York, N. Y.
Український Народний Дім, Stapleton, N. Y.
Український Народний Дім, New Britain, Conn.
Українська Галя Горожанського Клубу, Philadelphia, Pa.

Дім Укр. Громади (Найстани), Philadelphia, Pa.
Дім Укр. Громади (Вест), Philadelphia, Pa.
Дім Укр. Громади (Манайонк), Philadelphia, Pa.
Дім Укр. Громади (Саві), Philadelphia, Pa.
Дім Укр. Громади (Норт), Philadelphia, Pa.
Січовий Дім, Philadelphia, Pa.
Український Робітничий Дім, Newark, N. J.
Українська Промислова Школа, Chicago, Ill.

АГЕНЦІ Корабельних Компаній І Пересилок Грошей.

Михайло Рудий, Rochester, N. Y.
Йосиф Теплий, Ford City, Pa.
Теодор Грицей і Ко., Philadelphia, Pa.
Загай Глоб Сервіс Ко., New York, N. Y.
С. Ковбаснюк, New York, N. Y.
А. Пашук, Philadelphia, Pa.
Гр. Кунашевський, New York, N. Y.
Мих. Клим, Chicago, Ill.
Григ. Пипюк, Allentown, Pa.

АКУШЕРКИ.

Анна Кулик, Bayside, N. Y.
Марія Скубова, New York, N. Y.
Л. Баргій, Newark, N. J.

БЮТИ-ШАП.

Марія Загутинець, Gary, Ind.

БУДІВНИЧІ.

Іван Гінда, Carteret, N. J.
Іван Петрів, Irvington, N. J.
Укр. Будівнича Спілка, Chicago, Ill.
Йосиф Шаповський, Spring Valley, N. Y.
Василь Андрусак, Gary, Ind.
Петро Бриль, Detroit, Mich.
Іван Баран, Chicago, Ill.
Михайло Стехній, Chicago, Ill.
Семен Сопяк, Plains, Pa.
Іван Жарський, Roselle Park, N. J.
Андрій Поливчак, Elizabeth, N. J.
А. Фортуна, Elizabeth, N. J.

ГОЛЯРНІ.

М. Квасниця, New York, N. Y.
Іван Слободзян, Philadelphia, Pa.
Д. Реміник, Woonsocket, R. I.
Теодор Чорний, Baltimore, Md.
Іван Яцун, Northampton, Pa.
Іван Томас, Philadelphia, Pa.
Теодор Колісник, Chicago, Ill.
Юрій Бойко, Chicago, Ill.
Пилип Череватий, Rome, N. Y.
Михайло Яхвак, Auburn, N. Y.
Василь Харитчак, Binghampton, N. Y.
Стефан Сосницький, Binghampton, N. Y.
С. Щерба і Л. Ленгевич, Detroit, Mich.
Семен Чорний, Chicago, Ill.
Василь Левко, Plains, Pa.
Іван Павчак, Minneapolis, Minn.
Олекса Козак, Minneapolis, Minn.

ГОДИННИКАРІ.

Михайло Голодюк, Youngstown, O.
Харитон Гладанюк, Chicago, Ill.
Яків Боднарчук, Jersey City, N. J.

ГАЛЯНТЕРІЙНІ СКЛЕПИ.

Василь Гришко, Allentown, Pa.
Іван Марусин, Jersey City, N. J.
Л. Самборський, Woonsocket, R. I.
Яков Корнат, New York, N. Y.
Іван Риза і Н. Мотлюк, Chicago, Ill.
Антін Гарванко, Wilmington, Del.
Ліян Салецький, Wilmington, Del.
Олекса Гладкий, Westbury, L. I.
Михайло Попівчак, Carnegie, Pa.
Николай Муляр, Chester, Pa.
Іван Корут, Chester, Pa.
Михайло Єдинак, Chester, Pa.
Николай Муляр і Василь Трач, Chester, Pa.
Іван Білобрам, Jersey City, N. J.
Г. Гаврилюк, Jersey City, N. J.
Д. Костюк, Jersey City, N. J.
М. Порада, Bound Brook, N. J.
Мартинець, Morristown, N. J.

ЕЛЕКТРИЧНІ ВИРОБИ.

Николай Бурдяк, Syracuse, N. Y.

ЖЕЛІЗНІ СКЛЕПИ.

Іван Федан і Ко., Arnold, Pa.
Данило Нагірний, Philadelphia, Pa.
Стефан Паливода, Cleveland, O.
Филип Ольховий, Cleveland, O.

КООПЕРАТИВИ.

Фамілійна Кооператива, Crompton, R. I.

КРАВЕЦЬКІ ЗАВОДИ.

М. Рибак, Woonsocket, R. I.
М. Бардачевський, Woonsocket, R. I.
Антін Партика, Chicago, Ill.
Антін Турянський, Newark, N. J.
Антін Мазур, Northampton, Pa.
Браття Гулей, Brooklyn, N. Y.
Андрій Кулявий, Brooklyn, N. Y.
Гр. Салямін, Brooklyn, N. Y.
Йосиф Добровольський, Hartford, Conn.
Антін Пасічник, New York, N. Y.
Петро Тиндик, Morristown, N. J.

КОШИКАРСЬКІ ВИРОБИ.

М. Прус і Я. Мельничук, Brooklyn, N. Y.

КОЛ-ЯРДИ.

Павло Чайка, Cleveland, O.
Лука Мовчан, Linden, N. J.

МАЛЯРІ І ДЕКОРАТОРИ.

Николай Ощипко, Wilkes Barre, Pa.
Теодор Калімай, Chicago, Ill.
Петро Дембіцький, New York, N. Y.
С. Гладкий, Newark, N. J.
Дмитро Захарчук, Pittsburgh, Pa.
М. Вагнер, Jersey City, N. J.
М. Стенницький, Jersey City, N. J.

МОЛОЧАРНІ.

Григорій Стахура, Rome, N. Y.
Олекса Каплиш, Cleveland, O.

ПІДПРИЄМЦІ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ.

- Михайло Рапач, St. Johnsville, N. Y.
 Михайло Кресан, Stamford, Conn.
 Василь Брелян, Stamford, Conn.
 Теодор Пастушак, Stamford, Conn.
 Григорій Заплатинський, Stamford, Conn.
 Іван Ксенік, Stamford, Conn.
 Кароль Кульгавич, Stamford, Conn.
 С. Бардзевський, Woonsocket, R. I.
 А. Борніс, Woonsocket, R. I.
 С. Лемішка, Woonsocket, R. I.
 Д. Лукішик, Woonsocket, R. I.
 С. Мосецький, Woonsocket, R. I.
 Амброзій Дзіман, Woonsocket, R. I.
 Браття Цепко, Akron, O.
 Ігнатій Кушнір, Rossford, O.
 Петро Семенків, Baltimore, Md.
 Іван Семенків, Baltimore, Md.
 Йосиф Ваншак, Seymour, Conn.
 В. Бурак, Woonsocket, R. I.
 Алексій Павлик, Carteret, N. J.
 Юстиня Чепеляк, Northampton, Pa.
 Алексій Баліроцький, W. Frankford, Ill.
 Іван Дмитерко, Troy, N. Y.
 Антін Тогаичин, Philadelphia, Pa.
 Атанас Годуб, Plainfield, N. J.
 Михайло Ванат, Southport, Conn.
 Семен Бандура, Olean, N. Y.
 Мих. Кривий, Olean, N. Y.
 Теодор Завіський, Jersey City, N. J.
 Дмитро Кобильник, Philadelphia, Pa.
 Йосиф Буката, Philadelphia, Pa.
 Нестор Солтанюк, Philadelphia, Pa.
 Стефан Матлага, Elizabeth, N. J.
 Юрій Шевчук, Elizabeth, N. J.
 Іван Павлик, Elizabeth, N. J.
 Дмитро Вархол, Jersey City, N. J.
 Іван Барна, Jersey City, N. J.
 Михайло Когут, Youngstown, O.
 Михайло Терленький, Youngstown, O.
 Дмитро Висоцький, Brooklyn, N. Y.
 Ілько Шийка, Brooklyn, N. Y.
 Дмитро Сенюта, Brooklyn, N. Y.
 Іля Зобавський, Brooklyn, N. Y.
 Теодор Кіх, Brooklyn, N. Y.
 Іван Пашковський, Brooklyn, N. Y.
 Н. Генег, Brooklyn, N. Y.
 Михайло Скалко, Elmira Heights, N. Y.
 Кіндрат Шелевач, Elmira Heights, N. Y.
 Михайло Кулинич, Elmira Heights, N. Y.
 Марія Гулька, Elmira, N. Y.
 Павло Білозор, Elmira, N. Y.
 Михайло Борух, Minersville, Pa.
 Іван Стерижок, Minersville, Pa.
 Теодор Стецін, Minersville, Pa.
 Николай Іскульський, Chicago, Ill.
 Ю. Тарковський і І. Мазурик, Chicago, Ill.
 Теодор Кошинський, Chicago, Ill.
 Теодор Вітка, Rome, N. Y.
 Олександр Яворський, Rome, N. Y.
 Микола Яворський, Rome, N. Y.
 Теодор Гречкосій, Rome, N. Y.
 Іван Запівський, Auburn, N. Y.
 Іван Гумицький, Auburn, N. Y.
 Онуфрій Баран, Auburn, N. Y.
 Іван Трапчак, Auburn, N. Y.
 Іван Комарницький, Auburn, N. Y.
 Лесь Зобків, Auburn, N. Y.
 Андрій Бискош, Auburn, N. Y.
 Кость Спін, Auburn, N. Y.
 Стефан Лепак, Auburn, N. Y.
 Іван Хомик, Auburn, N. Y.
 Іван Симаніцький, Auburn, N. Y.
 Лука Смик, Binghampton, N. Y.
 Стефан Лех, Binghampton, N. Y.
 Михайло Слашко, Binghampton, N. Y.
 Михайло Пасічник, Whippany, N. J.
 Іван Юрич, Whippany, N. J.
 Іван Цаповський, Spring Valley, N. Y.
 Дмитро Гилішини, Spring Valley, N. Y.
 Андрій Кашицький, Spring Valley, N. Y.
 М. Орішин, Spring Valley, N. Y.
 Фелікс Вітовський, Muskegon, Mich.
 Михайло Бек, Ford City, Pa.
 Михайло Гумейда, Ford City, Pa.
 Михайло Зошак, Ford City, Pa.
 Філярет Опалка, Ford City, Pa.
 Кирило Голизна, Ford City, Pa.
 Антін Крушинський, Gary, Ind.
 О. Мартвяк, Gary, Ind.
 Николай Кізтик, Detroit, Mich.
 Онуфрій Шеремета, Detroit, Mich.
 Андрій Голояд, Detroit, Mich.
 Василь Холявка, Rossford, O.
 Андрій Андрещ, Rossford, O.
 Григорій Косовський, Wilmington, Del.
 Стефан Лутчишин, Wilmington, Del.
 Онуфрій Прокоп, Wilmington, Del.
 Іван Білинський, Wilmington, Del.
 Іван Собрінко, Wilmington, Del.
 Вінцент Варичук, Westbury, L. I., N. Y.
 Панько Лотоцький, Westbury, L. I., N. Y.
 Йосиф Попівчак, Carnegie, Pa.
 Стефан Язечко, Carnegie, Pa.
 Стефан Корба, Carnegie, Pa.
 Григорій Телен, Carnegie, Pa.
 Клементій Ковальчик, Kingston, Pa.
 Михайло Качмарський, Edwardsville, Pa.
 Максим Деренюк, Luzerne, Pa.
 Іван Пінцура, So. Lorain, O.
 Григорій Олешко, Chicago, Ill.
 Йосиф Максимюк, Chicago, Ill.
 Павло Стенушин, Chicago, Ill.
 Онуфрій Саска, Chicago, Ill.
 Петро Милік, Chicago, Ill.
 Стефан Мучалосський, Chicago, Ill.
 Петро Коваль, Rahway, N. J.
 Григорій Приступа, Crompton, R. I.
 Петро Кош, Crompton, R. I.
 Тома Бригілевич, Palmerton, Pa.
 Петро Помодулюк, Palmerton, Pa.
 Онуфрій Сахан, Palmerton, Pa.
 Стефан Новачький, Palmerton, Pa.
 М. Босараб, Plains, Pa.
 Іван Капустинський, Plains, Pa.
 Альфонсо Клімович, Plains, Pa.
 Василь Мезко, Plains, Pa.
 Ст. Комарницький, Amsterdam, N. Y.
 Мих. Мельничук, Amsterdam, N. Y.
 Василь Фереш, Amsterdam, N. Y.
 Йосиф Селюк, Taylor, Pa.
 Іван Чурич, Taylor, Pa.
 Павло Нагоджина, Taylor, Pa.
 Петро Бучак, Taylor, Pa.
 Іван Кіт, Minneapolis, Minn.
 Михайло Кіт, Minneapolis, Minn.
 Онуфрій Семірозум, Minneapolis, Minn.
 Олекса Козак, Minneapolis, Minn.
 Іван Гарасім, Minneapolis, Minn.

Юрій Зубик, Minneapolis, Minn.
Василь Савчук, W. Easton, Pa.
Миколай Підгайний, W. Easton, Pa.
Филмон Сагатий, W. Easton, Pa.
Павло Бордун, W. Easton, Pa.
Іван Дишевський, W. Easton, Pa.
Михайло Микитович, New York, N. Y.
П. Стасюк, New York, N. Y.
Василь Гук, New York, N. Y.
Т. Чайка і В. Струж, New York, N. Y.
Мирослав Качубський, Elizabeth, N. J.
Юрко Цицла, Elizabeth, N. J.
Н. Кемпа, Elizabeth, N. J.
М. Костик, Jersey City, N. J.

ПЕКАРІ—ПЕКАРНІ.

Герман, Кушнір, Бурачок, Woonsocket, R. I.
Стефан Дорощ, Plainfield, N. J.
Юрко Терпелюк, Philadelphia, Pa.
Гнат Конашевич, Elmira, N. Y.
Михайло Бішко, Philadelphia, Pa.
Олекса Шостак, Chicago, Ill.
Теодор Труш, Wilmington, Del.
Авборн Бейкери Ко., Cleveland, O.
Н. Вальчук, Jersey City, N. J.

ПІДПРИЄМСТВА ПЕРЕВОЗОВІ.

Дмитро Макар, Whippany, N. J.

ПРАЛЬНІ.

Николай Костело, Woodlawn, N. Y.
Петро Гавриш, Chicago, Ill.
Перфект Лонарн Ко., Іван Штогрин, предс.,
Newark, N. J.

ПЛОМБЕРИ.

Іван Максим, Chicago, Ill.

ПІДПРИЄМСТВА ЧИЩЕННЯ ВІКОН.

Семен Панасюк, Stamford, Conn.
Стефан Лисобей, Stamford, Conn.
Мих. і Пилип Гаврилюк, Hartford, Conn.
Теодор Марчук, Hartford, Conn.
Іван Дусаненко, New York, N. Y.
Іван Гриник, New York, N. Y.
М. Максимович, New York, N. Y.
К. Багрий, Newark, N. J.
Юрко Любянецький, New York, N. Y.
Василь Наумович, Jersey City, N. J.
Н. Палєга, New York, N. Y.

ПОГРЕБНИКИ.

Василь Музика, Chicago, Ill.
Петро Ярема, New York, N. Y.
Стефан Євусяк, Jersey City, N. J.
Іван Олекса, Gary, Ind.
Михайло Еосак, Midvale, Pa.
Мих. Жилка, Perth Amboy, N. J.
Іван Свала, Northampton, Pa.

ПУЛ-РУМИ—ЦИГАР ШТОРИ.

Гр. Полозик, Olean, N. Y.
Петро Зубик, Philadelphia, Pa.
Антін Фостик, Philadelphia, Pa.

Стефан Захарчук, Philadelphia, Pa.
Андрій Мішанець, Philadelphia, Pa.
Петро Свірнюк, Philadelphia, Pa.
Іван Базарник, Auburn, N. Y.
Михайло Бодзяк, Binghampton, N. Y.
Іван Кобасяр, Detroit, Mich.
Григорій Шумський, Rosford, O.
Николай Цицик, Wilmington, Del.
Дмитро Сивий, Wilmington, Del.
Василь Гірник, Wilmington, Del.
Михайло Томашівський, Chicago, Ill.
Михайло Нагребецький, Plains, Pa.

РЕСТАВРАНТИ—ГОТЕЛІ.

Т. Рерун, Danbury, Conn.
Н. Підгайний, Philadelphia, Pa.
Петро Рій, Philadelphia, Pa.
Іван А. Балко, Brooklyn, N. Y.
Юліян Процак, Philadelphia, Pa.
Володимир Монастирський, Philadelphia, Pa.
Юстина Веклюк, Philadelphia, Pa.
Стефан Заблоцький, Brooklyn, N. Y.
Іван Муць, Brooklyn, N. Y.
Стефан Занько, Brooklyn, N. Y.
Корнеліо Герман, Brooklyn, N. Y.
Василь Шийка, Brooklyn, N. Y.
Іван Дулак, Brooklyn, N. Y.
Лев Дибак, Brooklyn, N. Y.
Іван Балко, Brooklyn, N. Y.
Василь Тижник, Brooklyn, N. Y.
Дмитро Бабій, Eimira Heights, N. Y.
Василь Пацьків і Мих. Мижір, Chicago, Ill.
Онуфрій Курко, Іван Нестерук і Катерина
Джоїс, Hartford, Conn.
Філярет Дькуган, Ford City, Pa.
Николай Драч, Ford City, Pa.
Лукач Пельц, Ford City, Pa.
Никола Стефаняк, Detroit, Mich.
Адам Данилик, Rahway, N. J.
Іван Завойський, Plains, Pa.
Іосиф Солтис, Plains, Pa.
Михайло Гримач, Easton, Pa.
Н. Когут, Easton, Pa.

СПРОДАВЦІ РЕАЛЬНОСТІЙ

І АСЕКУРАЦІЇ.

Володимир Костецький, Philadelphia, Pa.
Никола Росолович, Philadelphia, Pa.
Константин Чолій, Yonkers, N. Y.
Андрій Барна, Warren, O.
Василь Чучман, Amsterdam, N. Y.
Іван Данивко, Southport, Conn.
Григорій Самбір, Philadelphia, Pa.
Михайло Клим, Chicago, Ill.
Іван Лаврук, Rome, N. Y.
Антін Долинський, Gary, Ind.
І. Крайняк, Gary, Ind.
Михайло Галан, Astoria, N. Y.
Стефан Дембицький, New York, N. Y.
Петро Ковальчик, Linden, N. J.
Василь Матоліч, Philadelphia, Pa.
Володимир Богачевський, Philadelphia, Pa.
Стефан Фесолович, New York, N. Y.
Михайло Петрівський, St. Louis, Mo.

СКЛЕПИ ОБУВЯ—ШЕВЦІ.

Василь Осухівський, Syracuse, N. Y.
 Л. Комуницький, Woonsocket, R. I.
 Василь Ярема, Allentown, Pa.
 Йосиф Лоханський, Chicago, Ill.
 Михайло Павелко, Rome, N. Y.
 Стефан Мисливець, Wilmington, Del.
 Петро Сайдло, Chester, Pa.
 Еміль Скородинський, Chicago, Ill.

СКЛЕПИ МЕБЛІВ.

Іван Пеленський, Philadelphia, Pa.

СКЛЕПИ МІШАНИХ ТОВАРІВ.

Григорій Фанок, Whippany, N. J.
 Ігнатій Кушнір, Rossford, O.

СКЛАД ФАРБ.

Василь Ярич, New York, N. Y.

ФОТОГРАФІСТИ.

Григорій Дідоха, Newark, N. J.
 Lutz Art Studio, Youngstown, O.
 Іван Ганяк, Pittsburgh, Pa.

ФЛЬОРИСТИ.

Александрія Лещинин, Chicago, Ill.

ФІЛЯТЕЛІСТИ.

Калінік Лисюк, New York, N. Y.

ФАБРИКИ.

Фабрика залізних виробів, Іван Тарнавський, власт., Newark, N. J.
 Фабрика штучних мармурів, Михайло Тимофіїв, власт., Chicago, Ill.
 Фабрика виробів деревляних, Іван Прийма, власт., Chicago, Ill.
 Фабрика виробу меблів, Андрій Прахетка, власт., Chicago, Ill.
 Виріб содової води, Яцко Керінг, властитель, Elmira, N. Y.
 Фабрика виробу Wood Patterns, Казимир Ружницький, Muskegon, Mich.
 Фабрика виробу содової води і т. п., Теодор Гула, Wilmington, Del.
 Фабрика виробу содової води, Федор Вишиванюк, Wilwood, N. J.
 Фабрика кушнірських машин, Михайло Целіх, Brooklyn, N. Y.

ЦУКОРНІ, КЕНДИ І СОДОВА ВОДА.

Іван Гінда, Carteret, N. J.
 Сусла і Цірка, Woonsocket, R. I.
 Йосиф Семенків, Ballimore, Md.
 Стефан Днкий, Brooklyn, N. Y.
 Петро Носал, Brooklyn, N. Y.
 М. Пухаль, Brooklyn, N. Y.
 Семен Косців, Rome, N. Y.
 Николай Теплий, Ford City, Pa.
 Николай Жук, Detroit, Mich.
 Василь Фурдин, Lorain, O.
 Василь Ковалик, Chicago, Ill.
 Петро Шербатий, Chicago, Ill.
 Николай Гринишин, Chicago, Ill.
 Алексій Куземка, Plains, Pa.
 Віктор Маркович, Midvale, Pa.

ШКІЛКИ ОВОЧЕВИХ ДЕРЕВ.

Шаран Норсери, Willimansett, Mass.

Доробився з нічого.

— Кілько ти маєш довгу?
 — 50 тисяч!
 — О, то ще не дуже багато?!
 — Але вважай, я з нічого дійшов до такої великої суми! Цента при душі не мав я, як зачинав.

— о —

Коротка промова.

Два приятелі довго засиділись у шиночку. Обидва добре випили, ось один і питає другого:

— Що ти говориш жінці, коли доведеться пізно вернутись до дому?

— Моя промова коротка: я звичайно тільки скажу — „добрий вечір!”, а вже решту вона...

Яка причина?

— Що за причина? — питав молодий офіцир гарпу дівчину, — що мушцини себе взаімно не цілують, а жєнщцини, куди не ступиш, то всюди взаімно цілуютьсє?

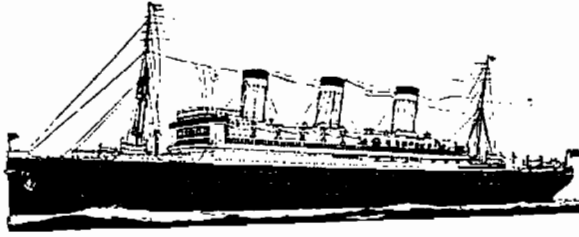
— Бо мушцини мають що ліпшого до ціловання, а жєнщцини не мають!
 — відповіла офіцирови дівчина.

— о —

Чому властиво?

К а п і т а н: Чому жовнір понинєн віддати життє за вітчину?

Ж о в н і р (чіхаетьсє в потилицю): Маєтє рачію панє капітан, таки правда, бо чому властиво повинєн віддати за вітчину життє?

ПОДОРОЖ ДО КРАЮ

БЕЗ КЛОПОТІВ

ПОВОРОТ ДО АМЕРИКИ БЕЗ ПЕРЕШКОД

Бюро моє не щадить трудів ані праці до полагодження всіх формальностей до подорожи всім пасажиром перед виїздом через що запевняю кожному пасажирови, відїзджаючому через моє бюро подорож до КРАЮ без клопотів, а поворот до Америки без перешкод.

ПАШПОРТИ, ВІЗИ І ПЕРМІТИ споряджую в короткім часі. ВІДШУКУЮ ДОКЛАДНУ НАЗЕУ КОРАБЛЯ І ДЕНЬ ПРИЇЗДУ. Кождий не горожанин в Америці повинен знати, коли і яким кораблем приїхав до Америки. На жаданне бюро моє відшукує точну дату приїзду до Америки за малою оплатою.

СПРОВАДЖЕННЄ ДО АМЕРИКИ.

Пишіть по інформації в справі спровадження з краю, а бюро моє пояснить Вам чи дану особу можна спровадити і чи викупити шифкарту або ні.

РІЛЬНИКИ ПРИЇЗДЖАЮТЬ ДО АМЕРИКИ на підставі спеціальних фармерських афідевітів. Бюро моє споряджує такі афідевіти і подає всі інструкції.

ПЕРЕСИЛКА ГРОШИЙ ДО КРАЮ доручувані на послідній почті краєвій

АМЕРИКАНСЬКИМИ ДОЛЯРАМИ

По всі інформації звертайтеся до мого бюро, заложеного і провадженого під тим самим адресом 18 літ.

G. KUNASHEVSKY 179 E. 3rd Street
New York, N. Y.

NATIONAL STATE BANK OF ELIZABETH

МАЄТКОВИЙ СТАН З ДНЕМ 30. ЧЕРВНЯ 1927 Р.

АКТИВА.

Позички	\$9,625,660.04
Юнайтед Стейтс Бонди	820,000.00
Інші вартісні папери	2,148,317.74
Готівка на руках і в бацках	2,060,249.08
Банковий дім	250,000.00
	<hr/>
	\$14,904,226.86

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ:

Капітал	\$ 700,000.00	
Надвишка	1,000,000.00	
Нерозділені зиски	231,137.09	\$1,931,137.09
	<hr/>	
Фонд резервовий	45,000.00	
Оборот	148,200.00	
Депозити	12,779,889.77	
	<hr/>	
		\$14,904,226.86

JULIAN H. KEAN, President
JOHN KEAN, Vice-President
WALTER H. WETTON, Cashier

FARRIS de G. SAPHAR, Ass't Cashier
J. HENRY GEORGE, Ass't Cashier
MILLER C. EARL, Trust Officer

WILLARD C. FORMAN, Ass't Cashier and Ass't Trust Officer

Union County Trust Company

Broad & West Grand Sts., Elizabeth, . J.

МАЄТОК ПОНАД \$14,000,000.

Поручає свою комплетну банкову обслугу

Комерційний Департамент: Депозити на чекове conto, уділяє 2% на вкладах остаючих в банку на \$1000 і більше.

Спеціальний Департамент: Платить 4 процент річно на ощаднoстевих вкладах.

Трoст (опікунчий) Департамент: В справах маєткових ми є Екзекутори, Трoстіси, Адміністратори, Опікуни і Правні заступники.

Департамент для перехову цінних річий, як: бонди, сертифікати уділові, гроші і дорогоценности всякого рода, в безпечних огнетрєвалих касах. Поодинокі сховки по \$5.00 і висше за рік ужиття.

Стережені озброєною сторожею в день і в ночи.

Будете вповні свoбідні, коли отворите свої conta депозитові на ощадність і чеки, яких сторожем буде сей банк.

UNION COUNTY TRUST COMPANY

C. McK. WHITTEMORE, President.

THE PEOPLES NATIONAL BANK

ЕЛИЗАБЕТСЬКИЙ ПРОГРЕСИВНИЙ БАНК

113 BROAD STREET,

ELIZABETH, N. J.

БАНК ЧЕМНОСТИ, УСЛУГИ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.

Офіс отворений в понеділки і суботи вечерами від год. 7—9.

ПЛАТИМО 4% ВІД ДЕПОЗИТИВ.

The New Jersey Title Guarantee & Trust Co.

Головний офіс:

83-85 MONTGOMERY STREET, JERSEY CITY, N. J.

Капітал, надвишка і нероздільні зиски \$2,800,000.

Уділяємо 2% на чекових контах; 4% на вкладках ощадности.

Огнетревали скринки до винайму по \$5.00 річно у всіх трох наших банках.

Філії:

768 BERGEN AVENUE,

JERSEY CITY, N. J.

631 BERGENLINE AVENUE,

WEST NEW YORK, N. J.

Обі філії вітворені кожного понеділка вечер.

ВСІМ ЗНАЙОМИЙ СТАРИЙ
ЧЛЕН У. Н. СОЮЗА

ІВАН ВОРГАЧ

МАЄ ГОТЕЛЬ І ПОСИЛАЄ
ГРОШІ ДО СТАРОГО
КРАЮ
СКОРО, ТАНО І БЕЗПЕЧНО.

JOHN WORNACZ
422 NORTH MAPLE STREET
MOUNT CARMEL, PA.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ, ЩО ГРОШІ ПОДВОЮЮТЬСЯ В

23 РОКАХ ПО 3%
20 РОКАХ ПО 3½%
17 РОКАХ ПО 4%
15 РОКАХ ПО 4½%.

МИ ПЛАТИМО 4½% ВІД МІСЯЧНИХ ОЩАДНОСТЕЙ.
ОДИНОКА ІНСТИТУЦІЯ ОЩАДНОСТЕЙ В UNION COUNTY,
ЩО РОБИТЬ СЕ.

ДАЙТЕ НАМ НАГОДУ ПОМОЧИ ВАМ.

Germania Mutual Savings Association

817 ELIZABETH AVENUE,

ELIZABETH, N. J.

СПІЛЬНА ІНСТИТУЦІЯ ВЛАСНІСТЬ 3100 ЧЛЕНІВ.

АКТИВА ПОНАД \$1,700,000.

Вложіть свої ощадності у нас днесь, а ми поможемо вам побудувати
власну хату.

ОТВОРЕНО ДЕННО ВІД 9. РАНО ДО 3 ПОПОЛУДНИ.
СУБОТИ ВІД 9. ДО 12. В ПОЛУДНИ.
ВІВІРКИ ВЕЧЕРОМ ВІД 7. ДО 9.

Всі роди банковости переводиться в нашій інституції, котра яко національний банк стоїть під контролею уряду.

Ми удержуємо добре заосмотрений відділ заграничної виміни, до котрого долучено агенцію для продажу корабельних карт.

Радо витаємо конта торговельні та домашні. Шадничі конта заробляють 4 проценти на рік.

UNION TRUST

--- and ---

Hudson County National Bank

НАЙСТАРШИЙ І НАЙБІЛЬШИЙ НАРОДНИЙ БАНК
В ГУДСОН КАВНТИ.

Головний офіс:

Montgomery & Washington Streets, Jersey City, N. J.

Офіс в Бейоні

Broadway & 23rd Street,

Jackson Avenue офіс

Jackson & Kearney Avenues.

ELIZABETHPORT BANKING COMPANY

Main Office:

100 FIRST STREET,
ELIZABETH, N. J.

Branch Office:

1149 E. Jersey Street,
ELIZABETH, N. J.

МАЄТОК 7,000,000 (сім мільонів)

ОПІКУНЧИЙ ДЕПАРТМЕНТ.

ДЕПАРТМЕНТ ДЛЯ ПЕРЕХОВУ ЦІННИХ РІЧИЙ.

КОМЕРЦІЙНИЙ ДЕПАРТМЕНТ.

СПЕЦІАЛЬНИЙ ДЕПАРТМЕНТ ПЛАТИТЬ 4%.

Отворено денно від год. 9 рано до 3 пополудни.

В суботу від 9. до 12. в полудни.

В понеділки вечером від 6.30 до 8.30.

Charles D. Doctor, President
R. J. McCulloch, Vice President

T. A. Simons, Cashier
A. C. Husbands, Asst. Cashier
and Trust Officer.
C. H. Morton, Asst. Cashier.

ПРИВІТ ВІД

Frank J. Pfaff

А Д В О К А Т

207 BROAD STREET,
ELIZABETH, N. J.

УСЛУГА ЧЕСНА І СОВІСНА

ПЕРШИЙ БУДІВНИЧКЙ В КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ.

JOHN GINDA

CONTRACTOR and BUILDER

Office:

651 ROOSEVELT AVENUE,

Residence:

390 GRANT AVENUE,

CARTERET, N. J.

Будую дома, штори і т. д.
Маю 15 літ практики. Коли хо-
чете будувати дім або купити
готовий, то удавайтеся до мене.
Спитайтеся тих, котрі вже ку-
пили від мене готові дома, а
переконаєтеся, що лишень від
мене купите дім дешево і діста-
нете справедливу обслугу.

АДВОКАТСЬКА КАНЦЕЛЯРІЯ

ALFRED A. STEIN

COUNSELLOR AT LAW

207 BROAD STREET,

ELIZABETH, N. J.

JUDGE COURT OF COMMON PLEAS

ПОЛАГОДЖУЄМО ВСЯКОГО РОДА СПРАВИ.

ALFRED A. STEIN, Jr.

RICHARD V. STEIN

PETER L. HUGHES, Jr.

ПОЧИНАЙТЕ ЗАРОБЛЯТИ ПРОЦЕНТ 12 РАЗ В РОЦІ.

ГРОШІ УМІШЕНІ ПЕРЕД 5-ТИМ КОЖДОГО МІСЯЦЯ
ЗДОБУДУТЬ ПРОЦЕНТ ВІД 1-ГО ТОГО МІСЯЦЯ У ВИСОТІ
4% РІЧНО. ПРОЦЕНТ ВІД ПРОЦЕНТУ ОБЧИСЛЯЄТЬСЯ
ПІВРІЧНО.

ОГНЕТРЕВАЛІ ДЕПОЗИТОВІ СКРИНКИ В НАЙЛІПШІМ
ВОЛТІ В СІМ СТЕЙТІ ПО \$5.00 РІЧНО.

The First National Bank

of Jersey City, N. J.
1 EXCHANGE PLACE.

СТЕФАН ЄВУСЯК І СИННІ

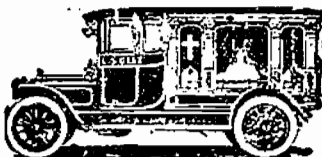
В РАЗІ НЕЩАСЛИВОГО ВИПАДКУ ПРОСИМО УДАВАТИСЬ
ДО НАШОГО ПІДПРИЄМСТВА З ПОВНИМ ДОВІР'ЄМ. МИ
ОБСЛУЖИМО ВАС ЧЕСНО І СОВІСНО. ТАКОЖ ДОСТАВ-
ЛЯЄМО АВТОМОБІЛІ НА ВЕСІЛЛЯ, ХРЕСТИНИ І ВСЯКІ
ІНШІ ОКАЗІІ.

УДАВАЙТЕСЬ ДО СВОЇХ А НЕ ДО ЧУЖИХ.

НАША АДРЕСА:

77 MORRIS STREET,
JERSEY CITY, N. J.

Telephone: Montgomery 1745.

45 PROSPECT AVENUE,
BAYONNE, N. J.

Telephone: Bayonne 540

ФІЛІЯ: 167 3rd STREET, PASSAIC, N. J.

Telephone: Passaic 6363.

STEPHEN J. FITZGERALD

REAL ESTATE

330 BARROW STREET,

JERSEY CITY, N. J.

ДОВГОЛІТНИЙ АПРЕЙЗОР У. Н. СОЮЗА.

Удїляє совїсну пораду в справах купна або продажї ре-
альностей. Помагає вирентувати помешканне. Асекурує дома
і меблі від огню.

John Duchynski

Іван Дучинський

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

46 WASHINGTON STREET,

YONKERS, N. Y.

В разі нещасливого випадку
удайтесь до мене, я Вас обслу-
жу чесно і совісно.

Обслуга в день і в ночі.

Автомобілі до винайму на
всякі оказії.

Пам'ятайте на клич: „Свій до
свого!“

Tel. Yonkers 3002

Res. Tel. Nepperhan 1119

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ!

МАЄМО НА СКЛАДІ ВЕЛИКИЙ ВИБІР
НАЙНОВІШИХ РЕКОРДІВ В УКРАЇНСЬКІЙ

та інших мовах, та найлучші Ортофонік Вік-
тролі, які даємо на сплати. Продаємо також **п'янолі** та до них
гарні українські **рольки**. Рекорди і рольки посилаємо поштою
до позамісцевих покупців. Замовлення виконуємо як найскорше і стара-
ємося задоволити коштумерів.

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНИЙ СКЛАД

W. SCHEROFSKY

116 EAST 3rd STREET,

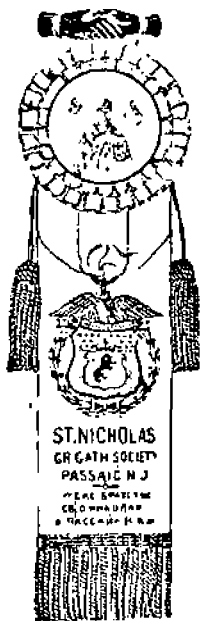
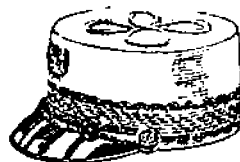
Tel.: Orchard 1818,

NEW YORK, N. Y.

ПАНОВЕ СЕКРЕТАРІ І УРЯДНИКИ ТОВАРИСТВ І БРАТСТВ!

ВАМ ВІДОМО, ЩО НАША ФІРМА ВИРОБЛЯЄ ВСЯКІ РІЧІ БЕЗ ЯКИХ ВАШІ БРАТСТВА ЧИ ТОВАРИСТВА НЕ МОЖУТЬ ОБІЙТИСЬ.

Коли Ваше Братство чи Товариство потребує народного або американського прапора, церковних хоругв, лент, відзнак, шапок або інших річей, то зверніться до нас з замовленням. Ми є самі фабрикантами і тому у нас дістанете добру роботу, а матеріял ліпший і в дешевшій ціні як деінде.

ЦІНИ НАШИХ ПРАПОРІВ:

Американський прапор:

2x3 стіп	3x5 стіп	4x6 стіп	5x7 стіп
\$2.50	\$4.00	\$5.00	\$7.00

Український прапор з гербом на обі сторони:

2x3 стіп	3x5 стіп	4x6 стіп	5x7 стіп
\$3.25	\$6.00	\$7.00	\$10.00

Кожде Товариство чи Братство потребує все до публичних виступів, як паради, пікніки і прогульки, виступити з своїми прапорами, відзнаками і лентами та в шапках. — Просимо широко всіх Українців удатись до нас з повним довірем, бо ми ручимо за тривалість і красу замовлених у нас річей. Ми уділимо Вам всяких інформацій і вишлемо Вам сейчас наш каталог з взірцями і подамо Вам докладну ціну. Не відкладайте але пишіть на адресу:

EAGLE REGALIA COMPANY

115 NASSAU STREET, NEW YORK, N. Y.

Tel. Orchard 2764

SIMEON PALAMAR

REAL ESTATE BROKER

Продає лоти доми, фарми і штори.

Автомобілі і галі до винайму.
на весілля і всякі другі оказії.

Перстені, Букети, Фотографії.

443 E. 6th ST. (Офіс на 1-ій поверсі),

NEW YORK CITY.

НАЙБІЛЬША КНИГАРНЯ В АМЕРИЦІ

„С В О Б О Д И“

УКРАЇНСЬКОГО НАРОД. СОЮЗА
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

Вартість Книгарні \$18,612.75.

Пишіть по найновіший каталог
книжок Книгарні Свободи.

ДРУКАРНЯ

УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО
СОЮЗА

„С В О Б О Д И“

83 Grand St., Jersey City, N. J.

виконує:

ВСЯКІ ДРУКИ ЯКНАЙКРАЩЕ,
ЗАВСІГДИ НА ЧАС І ПО
НИЗЬКІЙ ЦІНІ.

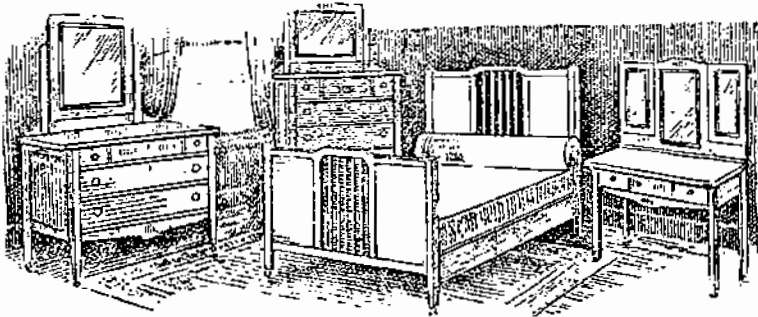
ДЛЯ ТОВАРИСТВ, ПАРОХІЙ,
СІЧОВИХ СОТЕНЬ, ГУРТКІВ,
БРАТСТВ І ДРУГИХ ОРГАНІ-
ЗАЦІЙ, ТА ДЛЯ ПООДИНО-
КИХ ОСІБ ВИКОНУЄМО
ВСЯКІ ПОТРІБНІ ДРУКИ.

СКЛАД МЕБЛІВ

ІВАНА ПЕЛЕНСЬКОГО

4218 Germantown Ave., Philadelphia, Pa.

BELL TELEPHONE: WYOMING 51—80.

Продається умеблювання цілих домів і поодиноких кімнат, по дешевій ціні в найновійшій моді.

На складі є великий вибір ліжок металевих, мосяжних, емалюваних; пружин, матраців, коців, ковдр, бленкетів, подушок, піря і т. п.

Дивани, цирати, хідники, лінолеум доброї якості.

На складі є куфри, ручні торби, подорожні куфри і и. Діточі візки, колиски і забавки.

Печі газові і на уголь.

Дістанете тут всяке домашнє знаряддє.

ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКИХ КИЛИМІВ.

На складі є гарний вибір дійсних українських краєвих килимів по дешевій ціні. Вони тревалі і гарні.

В СКЛАДІ БІЖУТЕРІЇ

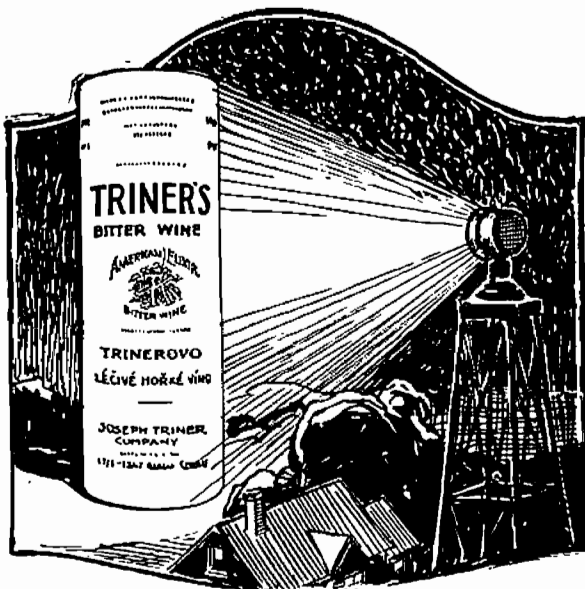
дістанете всякого рода перстені, годинники кишенькові і на руку — жіночі і мужеські — стоячі і стінні. Перстені з діамантами. Ціни наші дешевші, як де инше. Всі біжутерійні річі модні і тревалі.

СКЛАД ГРАМОФОНІВ І РАДІО.

Тут дістанете радіо і грамофони найліпшої марки по приступних цінах. Продаємо частини до радіо і грамофонів.

Всьо даємо на догідні сплати ратами.

ДОСЛІД І НАУКА

переконали за послідних 33 літ, що у випадках лихого апетиту, нестравности, затвердження, газів у внутрєнностях, відбиванняся, неспокоїного сну, нервовости, болів голови і чуття загального умучення найліпшим средством є

ТРІНЕРА ГІРКЕ ВІНО

Коли пожива, котру їсте, не є в повні виелімінована, починає ферментувати, а се знова витворює отрую, котру кров розносить по цілому організмі. Само затроювання себе є причиною повисших недомагань. Трінера Гірке Вино роблене з каскара заграда та другого гіркогo зілля, коріння і чистогo каліфорнійського

червоного вина, чистить внутрєнности, усуває всю отрую, зміцнює кров і справляє цілий організм. Воно помагає травленню і дає здоровий апетит та сон.

„Grand Rapids, Mich., March 21, 1927. Я терпів на жолудкові недомагання і видав сотки долярів, а все чувся що раз гірше. Я не маю слів подякувати вам за Трінера Гірке Вино. Я чуюсь як новий чоловік і ніколи не можу бути без него. Я думаю, що трінера Гірке Вино є дуже подивляючим лікарством. Harry M. Cool, Shawnut St.”

У всіх аптиках і спродавців лікарств. Колиб ви не могли дістати його у вашім сусідстві, пишть до Joseph Triner Company, 1333-45 So. Ashland Ave., Chicago, Ill. Вартісний купон (не важний в стейтах Colo., Kans., Mont., Wash. і Wis. по причині стейтових прав) єсть в кождім пакунку Трінера Гіркогo Вина. Шість купонів уповажнює вас до 25 ц. артикулу.

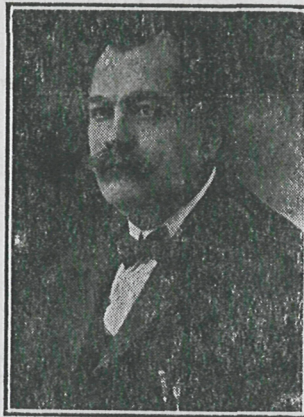
Другі знані середники і препарати Трінера: ТРІНЕРА АНГЕЛІКА силу-будівничий тонік, спеціально по слабости; ТРІНЕРА ЛІНІМЕНТ скоро помічний на ревматизм, невральгію, лумбаго, пухнення; ТРІНЕРА АНТИСЕПТИК чиститель горла підчас запалення і на болючі ясна; ТРІНЕРА ПІГУЛКИ на перехолодження і кашель; ТРІНЕРА ГЕНД ЛОШІН на попукану шкіру на руках і твари; ТРІНЕРА ЛІКВІД ШАМПУ хто хоче мати гарне і блискуче волосся; ТРІНЕРА ЗУБНИЙ КРЕМ; ТРІНЕРА КРОПЛІ на біль зубів; ТРІНЕРА ПОРОШКИ на біль голови; ТРІНЕРА ЦУКОРКИ на хробаки в середині у дітей; ТРІНЕРА ГОЮЧА МАСТЬ; ТРІНЕРА СРЕДСТВО на нагнети, і т. д.

ПЕРЕСИЛКА ГРОШЕЙ ДО КРАЮ В ДОЛЯРАХ

ПАШПОРТИ — КАРТИ КОРАБЕЛЬНІ, СТАРО-
КРАЄВІ СПРАВИ ВСІЯКОГО РОДА,

КУПНО І ПРОДАЖ ДОМІВ В ФИЛАДЕЛФІІ І ОКО-
ЛИЦИ, КОНТРАКТИ КРАЄВІ І АМЕРИКАНСЬКІ,
АСЕКУРАЦІЯ ДОМІВ І МЕБЛІВ ВІД ОГНЮ.

ХТО МАЄ ДО ПОЛАГОДЖЕННЯ КОТРУ З НА-
ВЕДЕНИХ СПРАВ, НЕХАЙ ОСОБИСТО АБО ПИ-
СЕМНО ЗГОЛОСИТЬСЯ ДО ЗНАНОЇ З ПЕРЕД
ВІЙНИ ПРАВДИВО УКРАЇНСЬКОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ
НОТАРІАЛЬНОЇ.

T. J. HRYCEY & CO.

329 South Fourth Street,
PHILADELPHIA, PA.